

Saksdokumenter - sak PS 0119/18

Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg - bystyret

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Bystyret
Møtedato: 01.11.2018
Sak: 119/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg - bystyret**

Resultat: Behandlet
Arkivsak: 18/4483

Vedtak:

- a. Gjeldende reglement for bystyret, formannskapet og bystyrekomitéene i Trondheim videreføres med de endringer som er foreslått i vedlegg 1. Endringene gjøres gjeldende fra dags dato. Unntatt fra dette er følgende forslag som vil bli fremmet i forbindelse med konstitueringen 2019 (jfr. pkt. b):
 - Endring av bystyrekomitéenes reglement § 1.2 om at også formannskapets medlemmer skal fordeles på bystyrekomitéene.
 - Endring av kontrollkomiteens reglement § 4 om at komiteens navn endres til "kontrollutvalget" og at antall medlemmer i komitéen skal utvides fra fem til syv, hvorav fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer. Leder og nestleder velges blant bystyrets faste medlemmer.
- b. Det fremmes ny sak om reglementene og den politiske organiseringen i forbindelse med konstitueringen av bystyret i den nye sammenslåtte kommunen. Saken skal legges til rette for følgende vedtak:
 - Det opprettes en ny bystyrekomite for organisatoriske saker, kalt organisasjonskomiteen. Formannskapets medlemmer velges inn i den nye komiteen. Det gjøres unntak for ordfører.
 - Kontrollkomiteen endrer navn til Kontrollutvalget og utvides fra fem til syv medlemmer. Fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer. Leder og nestleder velges blant bystyrets faste medlemmer.
 - Den nye sammenslåtte kommunen skal styres i henhold til kommuneloven § 10a - kommunestyrekomitéer. Det vil si samme modell som Trondheim har i dag.
 - Det skal ikke gjøres endringer i gjeldende praksis i Trondheim når det gjelder formannskapets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser. Dagens praksis i Trondheim videreføres. Det skal ikke gjøres endringer for øvrig når det gjelder arbeids- og ansvarsfordelingen mellom formannskapet og bystyrekomiteene.
 - De kommunale rådene i Trondheim videreføres.
- c. Bystyret vedtar nytt reglement for Mangfoldsrådet, Trondheim seniorråd, Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Trondheim studentråd, slik det er foreslått i vedlegg 1. De nye reglementene gjøres gjeldende fra dags dato.

Trondheim kommune

- d. Ordføreren fremmer egen bystyresak om eventuelle endringer i reglementet til ungdommens bystyre.
- e. Bystyret ber rådmannen gjennomføre jevnlig opplæring og bevisstgjøring innad i administrasjonen omkring rådernes rolle og funksjon, hvilke saker som skal oversendes rådene, og hvilke rutiner som er etablert for oversendelse av saker. Tilsvarende opplæring og bevisstgjøring skal skje på politisk nivå, blant annet ved at temaet får en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter valgene.
- f. Bystyret ber rådmannen involvere rådene i sitt arbeid med budsjett og økonomi- og handlingsplan. Rådene skal ha muligheter til å komme med innspill på et tidlig tidspunkt.
- g. Bystyret forventer at både folkevalgte og administrasjonen har en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som kommuneloven trekker opp, og at de folkevalgte og administrasjonen holder høy etisk standard i dette samspillet.
- h. Temaet "politikk - administrasjon" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.
- i. Bystyret forventer at den nye sammenslåtte kommunen er i fremste rekke i Norge når det gjelder å praktisere åpenhet. Åpenhet og innsyn skal på alle nivåer og i alle sammenhenger vurderes ut over det som følger av lover og regler.
- j. Gruppeledermøtene, formannskapetets orienteringsmøter og komiteledermøtene gjøres lettere tilgjengelig for offentligheten med kunngjøring på kommunens innsynsportal likt andre møter i folkevalgte organer. Dette gjøres gjeldende fra dags dato. Innkalling til disse møtene skal inneholde sakliste.
- k. Temaet "åpenhet og innsyn" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.
- l. Kommunens lovpålagte eldreråd skal hete Trondheim eldreråd og ikke Trondheim Seniorråd.
- m. Bystyret ber rådmannen og bystyresekretariatet sørge for at rådene har tilstrekkelig opplæring og administrativ støtte til at møter innkalles, gjennomføres og protokolleres på en ryddig og åpen måte hvor alle medlemmer har lik mulighet til å fremme synspunkter.
- n. Bystyret vedtar å opprette et AU/forretningsutvalg tilsvarende komiteene, også til bystyret og formannskap/bygningsråd. Utvalget skal bestå av leder, nestleder og opposisjonsleder av utvalget, samt rådmann og sekretær. Utvalget skal stå for planlegging av møtene, orienteringer og andre forhold rundt bystyre/formannskap og bygningsråd.
- o. Tillegg til (endringer i kursiv) § 4.15b i vedlegg 1:
Et kortspørsmål må bare omhandle en sak og gjelde saker som naturlig hører inn under bystyrets virkeområde. Spørsmålet skal være kort. Spørsmålet må være meldt til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest mandag kl. 10.00 samme uke som bystyremøtet holdes. *Ordføreren bestemmer om og av hvem spørsmålet skal besvares. Spørsmålsstilleren får inntil 2 minutter til disposisjon. Det samme får svareren. Spørsmålsstilleren kan få ordet til en kort sluttkommentar (1 min). Det er ikke anledning til å fremme forslag. Eventuelle spørsmål som en ikke rekker å behandle i møtet, må fremmes på nytt av den enkelte representant (som har fremmet kortspørsmålet) dersom de fortsatt ønskes besvart. Dersom et parti fremmer flere kortspørsmål skal alle partier ha anledning til å fremme sitt første kortspørsmål før partienes øvrige kortspørsmål kan fremmes.*
- p. Tillegg til § 4.15c i vedlegg 1:

Trondheim kommune

Interpellasjoner må være innkommet til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest 7 dager før bystyrets møte. Ordføreren bestemmer om og av hvem interpellasjonen skal besvares. Interpellasjonen må bare omhandle en sak og gjelde saker som naturlig hører inn under bystyrets virkeområde. En interpellasjon gir mulighet for at flere enn spørrer og svarer kan ta ordet, og at det kan framsettes forslag i forbindelse med interpellasjonen. Taletida ved behandling av interpellasjoner er avgrenset til inntil 5 minutter for første innlegg av interpellanten og inntil 10 minutter til den som svarer. Interpellant og svarer har rett til å få ordet en gang i tillegg, de øvrige representanter bare en gang. Taletida er da inntil 2 minutter. Forslag i sammenheng med interpellasjoner kan ikke avgjøres i møtet hvis møteleder eller 1/3 av bystyret motsetter seg det. Bystyret kan med alminnelig flertall vedta å sende forslaget til formannskapet. Dersom et parti fremmer flere interpellasjoner skal alle partier ha anledning til å fremme sin første interpellasjon før partienes øvrige interpellasjoner kan fremmes.

- q. Ordningen med saksordfører utgår som en generell ordning. Komiteen kan ved behov utnevne saksordfører.

Behandling:

Dokumenter til møtet:

- notat fra ordføreren datert 16.8.2018
- melding om vedtak i Klæbu kommunestyre datert 23.10.2018
- brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet datert 23.10.2018

Ottar Michelsen (SV) strykningsforslag pva. SV og SP:

1. Siste avsnitt i punkt a
2. Første kulepunkt under b.

Ingrid Marie Sylte Isachsen (SV) strykningsforslag:

Stryk punkt L

Ottar Michelsen (SV) tilleggsforslag pva. SV og SP:

1. Tillegg til a, 1. kulepunkt: Formannskapets medlemmer skal ikke være ledere eller nestledere i komiteer.
2. Tillegg til a, 2. kulepunkt: Leder og nestleder velges blant bystyrets faste medlemmer.
3. Tillegg til b, 2. kulepunkt: Leder og nestleder velges blant bystyrets faste medlemmer

Ingrid Marie Sylte Isachsen (SV) tilleggsforslag (tillegg i kursiv) til innstillingens punkt c.

Bystyret vedtar nytt reglement for Mangfoldsrådet, Trondheim seniorråd, Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Trondheim studentråd, slik det er foreslått i vedlegg 1. De nye reglementene gjøres gjeldende fra dags dato. *Unntatt fra dette er sammensettingen av rådene. De tre rådene skal alle bestå av 9 medlemmer med varamedlemmer som alle kommer fra de aktuelle organisasjonene. Vedtektene endres i tråd med dette.*

Michael Momyr (H) tilleggsforslag til innstillingen punkt j:

Innkalling til disse møtene skal inneholde saksliste.

Trondheim kommune

Ingrid Marie Sylte Isachsen (SV) tilleggsforslag til innstillingen, nytt punkt:

Bystyret ber rådmannen og bystyresekretariatet sørge for at rådene har tilstrekkelig opplæring og administrativ støtte til at møter innkalles, gjennomføres og protokolleres på en ryddig og åpen måte hvor alle medlemmer har lik mulighet til å fremme synspunkter.

Marte Løvik (Sp) tilleggsforslag til innstillingen på vegne av Sp, V, H, SV, nytt punkt:

Bystyret vedtar å opprette et AU/forretningsutvalg tilsvarende komiteene, også til bystyret og formannskap/bygningsråd. Utvalget skal bestå av leder, nestleder og opposisjonsleder av utvalget, samt rådmann og sekretær. Utvalget skal stå for planlegging av møtene, orienteringer og andre forhold rundt bystyre/formannskap og bygningsråd.

Ottar Michelsen (SV) tilleggsforslag til vedlegg 1 pva. SV og Sp:

1. Tilleggsforslag (endringer i kursiv) § 4.15b i vedlegg 1:

Et kortspørsmål må bare omhandle en sak og gjelde saker som naturlig hører inn under bystyrets virkeområde. Spørsmålet skal være kort. Spørsmålet må være meldt til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest mandag kl. 10.00 samme uke som bystyremøtet holdes. *Ordføreren bestemmer om og av hvem spørsmålet skal besvares. Spørsmålsstilleren får inntil 2 minutter til disposisjon. Det samme får svareren. Spørsmålsstilleren kan få ordet til en kort sluttkommentar (1 min). Det er ikke anledning til å fremme forslag. Eventuelle spørsmål som en ikke rekker å behandle i møtet, må fremmes på nytt av den enkelte representant (som har fremmet kortspørsmålet) dersom de fortsatt ønskes besvart. Dersom et parti fremmer flere kortspørsmål skal alle partier ha anledning til å fremme sitt første kortspørsmål før partienes øvrige kortspørsmål kan fremmes.*

2. Tilleggsforslag § 4.15c i vedlegg 1:

Interpellasjoner må være innkommet til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest 7 dager før bystyrets møte. Ordføreren bestemmer om og av hvem interpellasjonen skal besvares. Interpellasjonen må bare omhandle en sak og gjelde saker som naturlig hører inn under bystyrets virkeområde. En interpellasjon gir mulighet for at flere enn spørrer og svarer kan ta ordet, og at det kan framsettes forslag i forbindelse med interpellasjonen. Taletida ved behandling av interpellasjoner er avgrenset til inntil 5 minutter for første innlegg av interpellanten og inntil 10 minutter til den som svarer. Interpellant og svarer har rett til å få ordet en gang i tillegg, de øvrige representanter bare en gang. Taletida er da inntil 2 minutter. Forslag i sammenheng med interpellasjoner kan ikke avgjøres i møtet hvis møteleder eller 1/3 av bystyret motsetter seg det. Bystyret kan med alminnelig flertall vedta å sende forslaget til formannskapet. Dersom et parti fremmer flere interpellasjoner skal alle partier ha anledning til å fremme sin første interpellasjon før partienes øvrige interpellasjoner kan fremmes.

Mats Ramo (FrP) tilleggsforslag:

1. Kortspørsmål og interpellasjoner som omhandler politiske spørsmål skal besvares av ordfører.
2. Ordningen med saksordfører utgår som en generell ordning. Komiteen kan ved behov utnevne saksordfører.

Votering:

Trondheim kommune

Innstillingen unntatt: pkt a siste avsnitt, pkt b første kulepunkt og punkt l ble enstemmig vedtatt.

Innstillingen pkt a siste avsnitt fikk ingen stemmer og falt.

Innstillingen pkt b første kulepunkt ble vedtatt mot 27 stemmer (14H, 4SV, 1V, 2PP, 2KrF, 2Sp, 2R).

Innstillingen pkt l ble vedtatt mot 19 stemmer (14H, 1MDG, 4SV).

Michelsens tilleggsforslag til pkt a, 1. kulepunkt ble ansett som falt ettersom pkt b første kulepunkt var vedtatt. Forslaget ble derfor ikke votert over.

Michelsens tilleggsforslag til pkt a, 2. kulepunkt ble enstemmig vedtatt.

Michelsens tilleggsforslag til pkt b, 2. kulepunkt ble enstemmig vedtatt.

Sylte Isachsens tilleggsforslag til pkt c fikk 26 stemmer (14H, 4SV, 4V, 2PP, 2R) og falt.

Momyrs tilleggsforslag til pkt j ble enstemmig vedtatt.

Sylte Isachsens tilleggsforslag, nytt punkt ble enstemmig vedtatt.

Løviks tilleggsforslag, nytt punkt ble vedtatt mot 4 stemmer (4FrP).

Michelsens tilleggsforslag til § 4.15b i vedlegg 1 ble enstemmig vedtatt.

Michelsens tilleggsforslag til § 4.15c i vedlegg 1 ble enstemmig vedtatt.

Ramos tilleggsforslag 1 fikk 32 stemmer (14H, 4FrP, 4SV, 4V, 2PP, 2Sp, 2R) og falt.

Ramos tilleggsforslag 2 ble vedtatt mot 33 stemmer (28Ap, 3V, 2KrF).

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Kultur-, idrett- og friluftslivskomiteen
Møtedato: 21.08.2018
Sak: 29/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg - bystyret**

Resultat:
Arkivsak: 18/4483

Vedtak:
Kultur-, Idrett- og Friluftslivskomiteen avgir følgende

uttalelse:

- a. Gjeldende reglement for bystyret, formannskapet og bystyrekomitéene i Trondheim videreføres med de endringer som er foreslått i vedlegg 1. Endringene gjøres gjeldende fra dags dato. Unntatt fra dette er følgende forslag som vil bli fremmet i forbindelse med konstitueringen 2019 (jfr. pkt. b):
 - Endring av bystyrekomitéenes reglement § 1.2 om at også formannskapets medlemmer skal fordeles på bystyrekomitéene.
 - Endring av kontrollkomiteens reglement § 4 om at komiteens navn endres til "kontrollutvalget" og at antall medlemmer i komitéen skal utvides fra fem til syv, hvorav fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer.

Forslag som fremmes i denne saken om en "kvoteordning" knyttet til interpellasjoner, og at kortspørsmål kun skal fremmes og besvares skriftlig, foreslås som en prøveordning som skal evalueres etter ett år.

- b. Det fremmes ny sak om reglementene og den politiske organiseringen i forbindelse med konstitueringen av bystyret i den nye sammenslåtte kommunen. Saken skal legge til rette for følgende vedtak:
 - Det opprettes en ny bystyrekomite for organisatoriske saker, kalt organisasjonskomiteen. Formannskapets medlemmer velges inn i den nye komiteen. Det gjøres unntak for ordfører.
 - Kontrollkomiteen endrer navn til Kontrollutvalget og utvides fra fem til syv medlemmer. Fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer.

Trondheim kommune

- Den nye sammenslåtte kommunen skal styres i henhold til kommuneloven § 10a - kommunestyrekomitéer. Det vil si samme modell som Trondheim har i dag.
 - Det skal ikke gjøres endringer i gjeldende praksis i Trondheim når det gjelder formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser. Dagens praksis i Trondheim videreføres. Det skal ikke gjøres endringer for øvrig når det gjelder arbeids- og ansvarsfordelingen mellom formannskapet og bystyrekomiteene.
 - De kommunale rådene i Trondheim videreføres.
- c. Bystyret vedtar nytt reglement for Mangfoldsrådet, Trondheim seniorråd, Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Trondheim studentråd, slik det er foreslått i vedlegg 1. De nye reglementene gjøres gjeldende fra dags dato.
- d. Ordføreren fremmer egen bystyresak om eventuelle endringer i reglementet til ungdommens bystyre.
- e. Bystyret ber rådmannen gjennomføre jevnlig opplæring og bevisstgjøring innad i administrasjonen omkring rådernes rolle og funksjon, hvilke saker som skal oversendes rådene, og hvilke rutiner som er etablert for oversendelse av saker. Tilsvarende opplæring og bevisstgjøring skal skje på politisk nivå, blant annet ved at temaet får en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter valgene.
- f. Bystyret ber rådmannen involvere rådene i sitt arbeid med budsjett og økonomi- og handlingsplan. Rådene skal ha muligheter til å komme med innspill på et tidlig tidspunkt.
- g. Bystyret forventer at både folkevalgte og administrasjonen har en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som kommuneloven trekker opp, og at de folkevalgte og administrasjonen holder høy etisk standard i dette samspillet.
- h. Temaet "politikk - administrasjon" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.
- i. Bystyret forventer at den nye sammenslåtte kommunen er i fremste rekke i Norge når det gjelder å praktisere åpenhet. Åpenhet og innsyn skal på alle nivåer og i alle sammenhenger vurderes ut over det som følger av lover og regler.
- j. Gruppeledermøtene, formannskapetets orienteringsmøter og komiteledermøtene gjøres lettere tilgjengelig for offentligheten med kunngjøring på kommunens innsynsportal likt andre møter i folkevalgte organer. Dette gjøres gjeldende fra dags dato.

Trondheim kommune

- k. Temaet "åpenhet og innsyn" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.

Behandling:

Terje Roel (Ap) fremmet følgende forslag:

Kultur-, Idrett- og Friluftslivskomiteen støtter innstilling.

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Oppvekstkomite
Møtedato: 22.08.2018
Sak: 20/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg -
bystyret**

Resultat:
Arkivsak: 18/4483

Vedtak:

Oppvekstkomiteen avgir følgende

uttalelse:

Oppvekstkomiteen støtter innstillingen i sak "Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg –
bystyret".

Behandling:

Votering:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Helse- og velferdskomiteen
Møtedato: 22.08.2018
Sak: 18/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg - bystyret**

Resultat: Annet forslag vedtatt
Arkivsak: 18/4483

Vedtak

Helse- og velferdskomiteen gir slik

UTTALELSE:

Helse- og velferdskomiteen mener:

1. Ordføreren, ikke rådmannen, skal besvare interpellasjoner og kortspørsmål
2. Vararepresentanter til kontrollutvalget trenger ikke å være medlem av bystyret.
3. Komiteene kan be om notat fra rådmannen.
4. Byens lovpålagte eldreråd skal hete Trondheim eldreråd og ikke Trondheim Seniorråd.

Behandling:

Et notat fra ordføreren var publisert på innsyn før møtet.

Arne Byrkjeflot (Rødt), forslag til uttalelse:

Helse- og velferdskomiteen mener:

1. Ordføreren, ikke rådmannen, skal besvare interpellasjoner og kortspørsmål
2. Vararepresentanter til kontrollutvalget trenger ikke å være medlem av bystyret.
3. Komiteene kan be om notat fra rådmannen.

Mats Ulseth Ramo (FrP), forslag til uttalelse:

Helse- og velferdskomiteen mener at byens lovpålagte eldreråd skal hete Trondheim eldreråd og ikke Trondheim Seniorråd.

Votering

Byrkjeflots forslag pkt 1 ble vedtatt mot fire stemmer (4Ap)

Byrkjeflots forslag pkt 2 ble vedtatt mot to stemmer (H, FrP)

Byrkjeflots forslag pkt 3 ble vedtatt mot to stemmer (Ap, FrP)

Ramos forslag ble enstemmig vedtatt.

Trondheim kommune

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Finans- og næringskomiteen
Møtedato: 23.08.2018
Sak: 50/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg - bystyret**

Resultat: Annet forslag vedtatt
Arkivsak: 18/4483

Vedtak

Saken sendes bystyret med slik

INNSTILLING

- a. Gjeldende reglement for bystyret, formannskapet og bystyrekomitéene i Trondheim videreføres med de endringer som er foreslått i vedlegg 1. Endringene gjøres gjeldende fra dags dato. Unntatt fra dette er følgende forslag som vil bli fremmet i forbindelse med konstitueringen 2019 (jfr. pkt. b):
 - Endring av bystyrekomitéenes reglement § 1.2 om at også formannskapets medlemmer skal fordeles på bystyrekomitéene.
 - Endring av kontrollkomiteens reglement § 4 om at komiteens navn endres til "kontrollutvalget" og at antall medlemmer i komitéen skal utvides fra fem til syv, hvorav fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer. Varamedlemmer til kontrollutvalget trenger ikke å være medlemmer av bystyret

Forslag som fremmes i denne saken om en "kvoteordning" knyttet til interpellasjoner, og at kortspørsmål kun skal fremmes og besvares skriftlig, foreslås som en prøveordning som skal evalueres etter ett år.

- b. Det fremmes ny sak om reglementene og den politiske organiseringen i forbindelse med konstitueringen av bystyret i den nye sammenslåtte kommunen. Saken skal legge til rette for følgende vedtak:
 - Det opprettes en ny bystyrekomite for organisatoriske saker, kalt organisasjonskomiteen. Formannskapets medlemmer velges inn i den nye komiteen. Det gjøres unntak for ordfører.
 - Kontrollkomiteen endrer navn til Kontrollutvalget og utvides fra fem til syv medlemmer. Fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer.

Trondheim kommune

- Den nye sammenslåtte kommunen skal styres i henhold til kommuneloven § 10a - kommunestyrekomitéer. Det vil si samme modell som Trondheim har i dag.
 - Det skal ikke gjøres endringer i gjeldende praksis i Trondheim når det gjelder formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser. Dagens praksis i Trondheim videreføres. Det skal ikke gjøres endringer for øvrig når det gjelder arbeids- og ansvarsfordelingen mellom formannskapet og bystyrekomiteene.
 - De kommunale rådene i Trondheim videreføres.
- c. Bystyret vedtar nytt reglement for Mangfoldsrådet, Trondheim seniorråd, Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Trondheim studentråd, slik det er foreslått i vedlegg 1. De nye reglementene gjøres gjeldende fra dags dato.
- d. Ordføreren fremmer egen bystyresak om eventuelle endringer i reglementet til ungdommens bystyre.
- e. Bystyret ber rådmannen gjennomføre jevnlig opplæring og bevisstgjøring innad i administrasjonen omkring rådernes rolle og funksjon, hvilke saker som skal oversendes rådene, og hvilke rutiner som er etablert for oversendelse av saker. Tilsvarende opplæring og bevisstgjøring skal skje på politisk nivå, blant annet ved at temaet får en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter valgene.
- f. Bystyret ber rådmannen involvere rådene i sitt arbeid med budsjett og økonomi- og handlingsplan. Rådene skal ha muligheter til å komme med innspill på et tidlig tidspunkt.
- g. Bystyret forventer at både folkevalgte og administrasjonen har en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som kommuneloven trekker opp, og at de folkevalgte og administrasjonen holder høy etisk standard i dette samspillet.
- h. Temaet "politikk - administrasjon" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.
- i. Bystyret forventer at den nye sammenslåtte kommunen er i fremste rekke i Norge når det gjelder å praktisere åpenhet. Åpenhet og innsyn skal på alle nivåer og i alle sammenhenger vurderes ut over det som følger av lover og regler.
- j. Gruppeledermøtene, formannskapetets orienteringsmøter og komiteledermøtene gjøres lettere tilgjengelig for offentligheten med kunngjøring på kommunens innsynsportal likt andre møter i folkevalgte organer. Dette gjøres gjeldende fra dags dato.

Trondheim kommune

- k. Temaet "åpenhet og innsyn" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.
- l. Kommunens lovpålagte eldreråd skal hete Trondheim eldreråd og ikke Trondheim Seniorråd.

Saksordfører: Michael Momyr (H)

Behandling:

Line Fjørstad (MDG), forslag på vegne av Ap og MDG:

- l. Kommunens lovpålagte eldreråd skal hete Trondheim eldreråd og ikke Trondheim Seniorråd.
- m. Vararepresentanter til kontrollutvalget trenger ikke å være medlem av bystyret.

Christianne Bauck Larsen (H), forslag:

- a)Alternativt forslag til siste avsnitt: Bystyret vil ikke innføre en "kvoteordning" for interpellasjoner.
- j)Tillegg, ny siste setning: Til disse møtene skal det ved innkalling også opplyses om agenda.

Votering

1. Ved alternativ votering mellom innstillingas pkt 1a og Bauck Larsens forslag, ble innstillinga vedtatt mot fire stemmer (3H, MDG)
2. Ved alternativ votering mellom innstillinga pkt 1a øvrige del og Bauck Larsens forslag, ble innstillinga vedtatt mot fire stemmer (3H, MDG)
3. Innstillinga pkt b ble enstemmig vedtatt
4. Innstillinga pkt c -i ble enstemmig vedtatt
5. Ved alternativ votering mellom innstillinga pkt j og Bauck Larsens forslag, ble innstillinga vedtatt mot fire stemmer (MDG og 3H)
6. Fjørstads forslag pkt l ble enstemmig vedtatt
7. Fjørstads forslag pkt m ble enstemmig vedtatt. Komiteen sluttet seg etterpå enstemmig til at dette forslaget skrives inn under pkt a andre prikkpunkt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Byutviklingskomite
Møtedato: 23.08.2018
Sak: 59/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg -
bystyret**

Resultat:
Arkivsak: 18/4483

Vedtak:
Byutviklingskomiteen tar saken til orientering.

Behandling:

Notat fra ordfører, datert 16.8.2018, var tilgjengeliggjort for komiteen før møtet.

Ferhat Güven (Ap) fremmet følgende forslag:
Byutviklingskomiteen tar saken til orientering.

Votering:
Güvens forslag ble enstemmig vedtatt.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Fellesnemnd for Klæbu og Trondheim

Møtedato: 04.09.2018

Sak: 27/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg -
bystyret**

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 18/4483

Vedtak.

Fellesnemnda tar saken til orientering.

Behandling:

Ordfører Rita Ottervik (Ap), forslag

Fellesnemnda tar saken til orientering.

Votering

Otterviks forslag ble enstemmig vedtatt

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Bystyret
Møtedato: 06.09.2018
Sak: 119/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg -
bystyret**

Resultat:
Arkivsak: 18/4483

Behandling:
Saken ble utsatt til bystyrets møte 4.oktober 2018

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Trondheim kommune

Saksprotokoll

Utvalg: Bystyret
Møtedato: 04.10.2018
Sak: 119/18

Tittel: **Saksprotokoll - Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg -
bystyret**

Resultat: Saken utsatt
Arkivsak: 18/4483

Behandling:
Saken ble utsatt til bystyrets møte 01.11.2018.

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Saksframlegg

Politisk organisering etter 2019. Saksframlegg - bystyret

Arkivsak.: 18/4483

Forslag til vedtak/innstilling:

- a. Gjeldende reglement for bystyret, formannskapet og bystyrekomitéene i Trondheim videreføres med de endringer som er foreslått i vedlegg 1. Endringene gjøres gjeldende fra dags dato. Unntatt fra dette er følgende forslag som vil bli fremmet i forbindelse med konstitueringen 2019 (jfr. pkt. b):

- Endring av bystyrekomitéenes reglement § 1.2 om at også formannskapets medlemmer skal fordeles på bystyrekomitéene.
- Endring av kontrollkomiteens reglement § 4 om at komiteens navn endres til "kontrollutvalget" og at antall medlemmer i komitéen skal utvides fra fem til syv, hvorav fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer.

Forslag som fremmes i denne saken om en "kvoteordning" knyttet til interpellasjoner, og at kortspørsmål kun skal fremmes og besvares skriftlig, foreslås som en prøveordning som skal evalueres etter ett år.

- b. Det fremmes ny sak om reglementene og den politiske organiseringen i forbindelse med konstitueringen av bystyret i den nye sammenslåtte kommunen. Saken skal legge til rette for følgende vedtak:
- Det opprettes en ny bystyrekomite for organisatoriske saker, kalt organisasjonskomiteen. Formannskapets medlemmer velges inn i den nye komiteen. Det gjøres unntak for ordfører.
 - Kontrollkomiteen endrer navn til Kontrollutvalget og utvides fra fem til syv medlemmer. Fem velges blant bystyrets faste medlemmer og to utenom bystyrets faste medlemmer.
 - Den nye sammenslåtte kommunen skal styres i henhold til kommuneloven § 10a - kommunestyrekomitéer. Det vil si samme modell som Trondheim har i dag.
 - Det skal ikke gjøres endringer i gjeldende praksis i Trondheim når det gjelder formannskapets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser. Dagens praksis i Trondheim videreføres. Det skal ikke gjøres endringer for øvrig når det gjelder arbeids- og ansvarsfordelingen mellom formannskapet og bystyrekomiteene.
 - De kommunale rådene i Trondheim videreføres.
- c. Bystyret vedtar nytt reglement for Mangfoldsrådet, Trondheim seniorråd, Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Trondheim studentråd, slik det er foreslått i vedlegg 1. De nye reglementene gjøres gjeldende fra dags dato.

Trondheim kommune

- d. Ordføreren fremmer egen bystyresak om eventuelle endringer i reglementet til ungdommens bystyre.
- e. Bystyret ber rådmannen gjennomføre jevnlig opplæring og bevisstgjøring innad i administrasjonen omkring rådernes rolle og funksjon, hvilke saker som skal oversendes rådene, og hvilke rutiner som er etablert for oversendelse av saker. Tilsvarende opplæring og bevisstgjøring skal skje på politisk nivå, blant annet ved at temaet får en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter valgene.
- f. Bystyret ber rådmannen involvere rådene i sitt arbeid med budsjett og økonomi- og handlingsplan. Rådene skal ha muligheter til å komme med innspill på et tidlig tidspunkt.
- g. Bystyret forventer at både folkevalgte og administrasjonen har en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som kommuneloven trekker opp, og at de folkevalgte og administrasjonen holder høy etisk standard i dette samspillet.
- h. Temaet "politikk - administrasjon" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.
- i. Bystyret forventer at den nye sammenslåtte kommunen er i fremste rekke i Norge når det gjelder å praktisere åpenhet. Åpenhet og innsyn skal på alle nivåer og i alle sammenhenger vurderes ut over det som følger av lover og regler.
- j. Gruppeledermøtene, formannskapetets orienteringsmøter og komiteledermøtene gjøres lettere tilgjengelig for offentligheten med kunngjøring på kommunens innsynsportal likt andre møter i folkevalgte organer. Dette gjøres gjeldende fra dags dato.
- k. Temaet "åpenhet og innsyn" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.

Saken gjelder:

Denne saken er en oppfølging av intensjonsavtalen om sammenslåing av Klæbu og Trondheim kommuner. I saken foreslår ordføreren nytt reglement for bystyret, formannskapet, bystyrekomiteene og i fire av de kommunale rådene i den nye sammenslåtte kommunen. Det nye reglementet er i stor grad en videreføring av gjeldende reglement i Trondheim, dog med språklig opprydding. På noen områder foreslås endringer av mer realitetsmessig karakter. Det er disse endringene det gjøres rede for i saksframlegget. De øvrige endringene framgår av Vedlegg 1.

I tillegg til nytt/revidert reglement foreslår ordfører at bystyret gjør beslutninger knyttet til følgende temaer:

- Komitémodell eller hovedutvalgsmoell
- Formannskapetets rolle i saker av stor økonomisk betydning
- Forholdet mellom formannskapetet og komiteene
- De kommunale rådernes rolle og funksjon
- Forholdet politikk – administrasjon

Trondheim kommune

- Åpenhet og innsyn

Dette er første gangs behandling av saken. Flere av de spørsmål og forhold den tar opp skal behandles endelig av bystyret når de to kommunene er slått sammen. Dette er i tråd med prosjektplanen for sammenslåingen, som ble vedtatt i fellesnemnda 14.02.2017 (sak 3/17).

Bakgrunn:

Intensjonsavtalen om sammenslåing av Klæbu og Trondheim kommuner ble vedtatt av formannskapet 12.4.2016 (sak 91/16). Avtalen tar blant annet for seg temaet demokrati og politisk organisering. Som en oppfølging av intensjonsavtalen vedtok formannskapet i begge kommunene i januar 2017, å få utredet en rekke forhold avtalen tar opp, og som vedrører den politiske organiseringen av den nye sammenslåtte kommunen:

- Antall medlemmer i kommunestyret
- Kommunens styreform, parlamentarisme eller formannskapsmodell
- Formannskapets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser
- Bystyrets organisering, hovedutvalg eller komiteer
- Rådene, struktur og funksjon
- Arbeidsform og reglement for dagens bystyre

Etter dette vedtok også formannskapet og bystyret i Trondheim noen "tilleggsbestillinger" til utredningsarbeidet:

- Hvordan åpenhet for publikum bedre kan sikres i alle ledd av de politiske beslutningsprosessene
- Hvordan spørsmål og interpellasjoner skal besvares i bystyret

To av punktene er allerede fulgt opp og behandlet som egne saker. Disse er ikke en del av denne saken:

- Antall representanter i kommunestyret ble fastsatt etter behandling i interimsfellesnemnda 25.04.2017 (sak10/17), i bystyret i Trondheim 15.06.2017 (sak 106/17), og i kommunestyret i Klæbu kommune 15.06.2017 (sak 51/17). For perioden 2020-2023 vil antall bystyreprerentanter være 67.
- Spørsmålet om styringsmodell ble behandlet i hvert av kommunestyrene henholdsvis 20.10.16 (sak 58/16) i Klæbu, og i Trondheim 1.3.18 (sak 25/18). Klæbu kommunestyre vedtok enstemmig å ikke innføre en parlamentarisk styreform. Trondheim bystyret vedtok, mot 16 stemmer, at det skal innføres en parlamentarisk styreform i Trondheim etter valget i 2019. Spørsmålet vil sannsynligvis komme opp til ny behandling og avgjørelse ved konstitueringen av det nye bystyret etter valget i 2019.

Ordfører vil presisere at også to andre spørsmål knyttet til bystyrets arbeid er – eller vil bli – lagt fram som egne saker for bystyret eller formannskapet. De inngår ikke i denne saken:

- Spørsmålet om politiske dagmøter ble behandlet i bystyret 18.05.2017 (sak 84/17). Følgende vedtak ble fattet: *"Bystyret vedtar at møter i bystyre eller komite kan*

Trondheim kommune

gjennomføres på dagtid fra og med 01.01.2020.” Oppfølgingen av dette vedtaket kommer i sak om “Møteplan 2019 for politiske organer”, som fremmes for formannskapet og fellesnemda i høst.

- Bystyret vedtok den 28.09.17 (sak 138/17) at Trondheim kommune skal opprette et lobbyregister. Rådmannen vil komme tilbake til bystyret med egen sak om retningslinjer for et slikt register.

Bystyresekretariatet har vært ansvarlig for utredningsarbeidet, som ligger til grunn for denne saken. Dette ble gjennomført våren 2018. Utredningen ble ferdigstilt og offentliggjort 4.mai 2018, og danner grunnlaget for ordførerens saksutredning og forslag til vedtak.

Utredningen belyser en rekke forhold knyttet til organiseringen av bystyrets arbeid og til bystyrets arbeidsform. Det blir vist til lovgrunnlag, forskning og offentlige utredninger og rapporter. Dagens praksis i Klæbu og Trondheim blir beskrevet. Det blir også vist til intensjonsavtalen og til innspill fra den politisk oppnevnte referansegruppen som har bidratt i utredningsarbeidet. På noen områder vises det også til reglement og praksis i andre sammenlignbare byer i Norge. I tillegg gir bystyresekretariatet sine vurderinger og anbefalinger under hvert tema. Ordføreren mener at utredningen svarer ut formannskapets og bystyrets bestilling på en god måte, og gir et godt beslutningsgrunnlag.

Uavhengig av kommunesammenslåingen er det etter ordførerens mening fornuftig med en grundig gjennomgang av den politiske organiseringen og styringsmodellen med noen års mellomrom. Forrige gang bystyret hadde en slik gjennomgang var i 20.5.2011 (sak 46/10).

Referansegruppen for utredningsarbeidet har bestått av Geir Waage (Ap), Berit Tiller (H), Marte Løvik (Sp), Ottar Michelsen (SV), Kirsti Tømmervold (Ap) og Jarle Martin Gundersen (Sp). De fire første ble oppnevnt av formannskapet i Trondheim. De to siste ble oppnevnt av formannskapet i Klæbu. Referansegruppens innspill til de ulike temaene er gjengitt i utredningen.

Med utgangspunkt i intensjonsavtalen foreslo referansegruppen tre sentrale målsettinger for den politiske organiseringen av den nye kommunen. Ordføreren slutter seg til målsettingene og mener at de danner et godt grunnlag for beslutninger om den politiske organiseringen og bystyrets arbeidsform:

- *Organiseringen skal være innrettet slik at den bidrar til å styrke lokaldemokratiet og sikre sentrale demokratiske verdier som åpenhet, offentlighet og innsyn, medvirkning og deltakelse.*
- *Organiseringen skal være innrettet slik at den styrker den politiske styringen av kommunen og legger til rette for høy kvalitet på de politiske prosessene og beslutningene som blir tatt.*
- *Organiseringen skal være innrettet slik at alle folkevalgte har gode arbeidsvilkår og muligheter til meningsfullt politisk arbeid, basert på det mandat og den oppslutning de har fått ved valg.*

Medvirkning:

I tillegg til referansegruppens medvirkning i utredningsarbeidet har følgende organer blitt hørt i løpet av prosessen, våren/sommeren 2018:

Trondheim kommune

- Felles gruppeledermøte Trondheim-Klæbu, 12. mars
- Bystyrekomiteene i Trondheim, 20-22. mars
- Eldrerådet i Klæbu, 9. mai
- Klæbu formannskap, 24. mai
- Gruppeledermøte i Trondheim, 12. juni
- Hovedutvalg for oppvekst i Klæbu, 6. juni
- Hovedutvalg for omsorg i Klæbu, 7. juni
- Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Klæbu, 13. juni
- Hovedutvalg for miljø i Klæbu, 13. Juni
- Felles kommunestyremøte Trondheim-Klæbu, 15.august

Følgende organer har hatt saken til formell uttalelse:

- Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Trondheim seniorråd og Mangfoldsrådet, 7. august
- Bystyrekomiteene, 21-23. august
- Fellesnemnda, 4. September

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne (KFU) mener at forslag til organisering er godt utredet, men presiserer følgende: Det er viktig at reglementet utformes slik at det sikrer bruker- og pårørendekompetanse i rådet, spesielt knyttet til barn og unge og funksjonsnedsettelse med kognitiv svikt.

Rådet viser også til formålsparagrafen i plan og bygningsloven, hvor det er et uttrykt prinsipp at universell utforming skal ivaretas i all planlegging og i det enkelte byggetiltak. Universell utforming vil gi likeverdig utforming for alle. Utover universell utforming vil det likevel være behov for spesiell tilrettelegging for enkelte brukergrupper. Både universell utforming og spesialtilrettelegging vil være fokusområder for kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Ordfører er enig i rådets vurderinger, men mener at det foreslåtte reglementet ikke er til hinder for at både brukere og pårørende kan oppnevnes. Det vil imidlertid være bystyrets ansvar å sørge for at de som oppnevnes har nødvendig kompetanse. Når det gjelder prinsippet om universell utforming så er dette et viktig innspill. Ordføreren har derfor valgt å innarbeide dette i rådets foreslåtte formålsparagraf:

”Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet, og ha spesiell fokus på universell utforming og tilgjengelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne.”

Trondheim seniorråd har gitt følgende uttalelse angående pkt c i innstillingen:

Formålet med eldreråd er å sikre at eldre kan være med å påvirke i saker som gjelder levekårene for eldre. Det at eldrerådet opptre tverrpolitisk og uavhengig, er med på å sikre at rådets uttalelser i saker som gjelder eldre, blir en del av grunnlaget for avgjørelsene som blir tatt i lokalpolitikken. Rådet skal i tillegg til bystyret også uttale seg til formannskapet og andre organer som er delegert myndighet fra bystyret i saker som angår eldre. Leder og nestleder skal velges av rådet. Rådet viser i denne sammenheng til utkast til forskrift for eldreråd slik det er presentert i ”Høyringsnotat om råd i kommunar og fylkeskommunar for ungdom, eldre og personar med

Trondheim kommune

funksjonsnedsettning", kapittel 7.

I tillegg mener rådet at faste representanter og vararepresentanter i bystyret ikke skal oppnevnes som medlemmer av rådet.

Ordfører er enig i at også formannskapssaker bør kunne oversendes rådene for uttalelse. Det er rådmannen som skal vurdere hvilke saker som skal oversendes rådene. Utgangspunktet for denne vurderingen må være kommunelovens bestemmelser og rådenes formålsparagraf.

Ordfører er uenig i at rådene selv skal velge leder og nestleder. Det er bystyret som oppnevner alle kommunale råd, og det er naturlig at bystyret også i den sammenheng velger leder og nestleder. Dette er en innarbeidet praksis som vi har gode erfaringer med og som gjelder nesten alle politiske utvalg. Unntaket er seniorrådet og studentrådet som konstituerer seg selv. Ordfører mener også at leder og nestleder vil ha større legitimitet og tyngde, når de har fått sitt mandat fra byens øverste styrende organ. Det har enda ikke kommet forskrifter til kommunelovens nye bestemmelser om kommunale råd. Hvis forskriftene skulle gi pålegg om at rådene selv skal velge leder og nestleder, så må reglementet naturligvis tilpasses dette.

Ordfører er også uenig i at det ikke skal kunne oppnevnes bystyrerepresentanter og vararepresentanter som medlemmer i rådene. Rådene er de eneste av de faste utvalgene der både organisasjoner, politikere og fagpersoner sitter rundt samme bord og drøfter sakene. Det kan gi andre perspektiver på saker og problemstillinger, som er av stor verdi når bystyret skal fatte beslutninger. Det er viktig å videreføre rådene som en møteplass mellom brukere, fagfolk og politikere.

Ordfører mener dessuten at rådene vil ha større gjennomslagskraft når de både kan vedta uttalelser til bystyret, og fremme sine synspunkter direkte i møter med faste bystyrerepresentanter. Det er imidlertid viktig at organisasjonene er i flertall, slik det er foreslått i det nye reglementet.

Mangfoldsrådet tar saken til orientering, men uttaler at den er godt skrevet, lettlest og forståelig.

Vurderinger:

1. Bystyrets organisering

Det er i utredningen gjort en grundig vurdering av hovedutvalgsmodellen og komitemodellen. Ordføreren foreslår at den nye sammenslåtte kommunen styres i henhold til kommuneloven § 10 a - kommunestyrekomiteer. Det vil si samme modell som den Trondheim har i dag.

Hovedforskjellen på en komitemodell og en hovedutvalgsmodell er at hovedutvalgene har delegert beslutningsmyndighet. Det har ikke komiteene. Komiteene har kun en saksforberedende rolle, og innstiller til kommunestyret. En annen forskjell er at personer som ikke sitter i kommunestyret kan velges inn som medlemmer i hovedutvalgene. Det kan ikke gjøres i komiteene. En tredje forskjell er at hovedutvalg kun kan etableres hvis kommunen styres etter en formannskapsmodell. Komiteer kan etableres enten kommunen har en formannskapsmodell eller en parlamentarisk styringsmodell.

Ordføreren mener at komitemodellen er å foretrekke. Den legger bedre til rette for mer strategisk og helhetlig politisk styring enn hovedutvalgsmodellen. I en komitemodell er det en målsetting at politikerne i større grad skal ha fokus på overordnede rammer, prinsipper, mål og strategier. Da

Trondheim kommune

utfordres også de politiske ideologiene og verdiene i større grad enn i et mer konsensus- og detaljorientert sektorutvalg. Som en følge av dette vil også de politiske skillelinjene og alternativene komme tydeligere fram.

Ordføreren mener at komitemodellen tydeliggjør skille mellom politikk og administrasjon på en bedre måte enn hovedutvalgsmodellen. Hovedutvalgsmodellen har blitt kritisert for å skape for sterke allianser mellom fag, profesjon og politikk. Det er ofte pekt på at politikerne opplever større press og påvirkning fra administrasjonen i denne modellen enn i en komitemodell hvor alle de viktige beslutningene blir tatt i formannskap og kommunestyre.

I en hovedutvalgsmodell vil mange av debattene og beslutningene tas i utvalgene, ikke i bystyret. Ordføreren mener at dette kan bidra til å svekke bystyrets status og posisjon som debatt- og vedtaksorgan og som øverste besluttede myndighet i byen.

I utredningen blir det pekt på at politikerne er tettere på forvaltningen og tjenesteytingen i en hovedutvalgsmodell, og at det kan gjøre det lettere å utøve ombudsrollen. Ordføreren vil ikke avvise dette. Erfaringene fra Trondheim viser imidlertid at politikerne har god tilgang til direktørene, og at disse raskt sørger for svar på spørsmål og problemstillinger knyttet til aktuelle "ombudssaker". Ordføreren mener at politikerne kan utøve og forme ombudsrollen på en god måte innenfor dagens styringsmodell i Trondheim.

Utredningen viser til at politikerne i en hovedutvalgsmodell får mer kunnskap og innsikt i det fag- og politikkområdet de er satt til å styre enn i en komitemodell. Ordføreren er uenig i dette. Også i en komitemodell har politikerne ansvar for et avgrenset fag- og politikkområde. De blir på mange måter "spesialister" innenfor det område deres komite har ansvar for. Det er vanskelig å se at politikerne i en komitemodell skal ha mindre kompetanse innenfor enkeltområder enn politikerne i en hovedutvalgsmodell.

2. Bystyrets reglement

Ordføreren foreslår at gjeldende bystyrereglement i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, dog med språklig opprydding og forenklinger. Ingen av disse endringene vil ha noen praktisk betydning for bystyret. Det foreslås imidlertid noen endringer i reglementet som er av mer realitetsmessig betydning. Det gjelder følgende bestemmelser:

- § 4.17 a (private forslag)

Denne paragrafen handler om hva komiteene kan be administrasjonen om, når de behandler private forslag. Ordføreren foreslår å presisere at komiteene kan be om ytterligere opplysninger/uttalelser fra administrasjonen, men at de ikke kan bestille nye saker eller saksutredninger. Hvis komiteene ønsker at rådmannen skal fremme en ny sak eller ny saksutredning, så har de anledning til å fremme "komiteinitiativ" i bystyret om dette.

Det var i 2017 noe diskusjon om komiteenes håndtering av private forslag, og hvilke muligheter komiteene har til å bestille utredninger fra rådmannen. Ordføreren fant det nødvendig å legge frem et notat i bystyret der det ble redegjort for praktiseringen av gjeldende regelverk. Hendelsen viser at reglementet ikke er tydelig nok på dette området.

Derfor foreslås følgende ordlyd:

Trondheim kommune

”Private forslag utenom bystyrekartet skal overleveres ordfører/bystyresekretariatet senest kl. 09.00 den dagen forslaget skal fremmes i møte. Et privat forslag skal være ledsaget av en skriftlig begrunnelse som belyser saksforholdet. Forslagsstiller gis inntil 4 minutter til å fremme og begrunne forslaget. Forslaget forutsettes å ligge innenfor bystyrets virkeområde. Bystyret skal etter forslag fra ordfører avgjøre hvilken komite som skal behandle det private forslaget og fremme innstilling til bystyret. Rådmannen har anledning til å uttale seg og eventuelt komme med forslag. Bystyret kan avvise forslaget. *Det åpnes ikke for debatt om innholdet i forslaget, kun om hvilken komite som skal få saken til innstilling.*

Den innstillende bystyrekomite kan behandle private forslag på følgende måte:

- hvis komiteen finner at forslaget helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Bystyret uten nærmere utredning, skal realitetsinnstilling avgis etter at Rådmannen og evt. andre komiteer har hatt anledning til å uttale seg.
- hvis komiteen anser at det er behov for ~~ytterligere~~ *å belyse saken ytterligere* utredning for realitetsstandpunkt tas, kan komiteen oversende forslaget til rådmannen for ~~utredning og uttalelse~~ *uttalelse* før endelig vedtak.
- hvis komiteen ikke støtter forslaget, skal komiteen uten videre fremme innstilling til Bystyret om at forslaget ikke bifalles.

Dersom forslagsstiller er medlem av komiteen som har saken til behandling, bør komiteen velge en saksordfører som er en annen enn forslagsstiller. Innstillinger til private forslag fremmet av komiteene behandles som ordinære saker i bystyrets møte. Det kan settes taletid for debatten etter de saksbehandlingsregler som finnes i gjeldende reglement. For ~~de~~ private forslag som bystyret vedtar skal Rådmannen minimum en gang hvert halvår melde tilbake til bystyret hva som gjøres med forslagene.”

- § 4.17 b (korte spørsmål)

Ordfører foreslår at korte spørsmål skal leveres skriftlig. De kan med andre ord ikke “fremføres” fra bystyrets talestol. Det foreslås at også svarene blir gitt skriftlig. Både spørsmål og svar publiseres på bystyrets hjemmesider ved møtets start. Ordningen vedtas som en prøveordning som evalueres etter ett år.

Det foreslås følgende ordlyd:

”Et kortspørsmål må bare omhandle én sak og gjelde saker som naturlig hører inn under bystyrets virkeområde.

Spørsmålene skal være korte, og spørsmålene må være meldt *skriftlig* til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest mandag kl. 10.00 samme uke som bystyremøtet holdes. ~~Ordføreren bestemmer om og av hvem spørsmålet skal besvares.~~

Det gis ikke anledning til å stille spørsmålet fra bystyrets talestol. Saken kan ikke debatteres, og det kan heller ikke fremmes forslag i tilknytning til saken. Både spørsmålet og ordførers svar publiseres på bystyrets hjemmesider før møtet åpner.

~~Spørsmålsstilleren får inntil 2 minutter til disposisjon. Det samme får svareren.~~

~~Spørsmålsstilleren kan få ordet til en kort sluttkommentar (1 min). Det er ikke anledning til å fremme forslag.~~

Trondheim kommune

Eventuelle spørsmål som en ikke rekker å behandle i møtet, må fremmes på nytt av den enkelte representant (som har fremmet kortspørsmålet) dersom de fortsatt ønskes besvart.”

- § 4.17 c (interpellasjoner)

Det foreslås at hvert enkelt parti skal ha anledning til å fremme interpellasjoner etter følgende fordeling:

- Partier med 1-10 representanter: Én interpellasjon pr. møte
- Partier med 11-30 representanter: To interpellasjoner pr. møte
- Partier med 31-50 representanter: Tre interpellasjoner pr. møte

Interpellasjoner som er utsatt fra tidligere møter skal ikke inngå i fordelingen. Det foreslås at ordningen vedtas som en prøveordning som evalueres etter ett år.

I dagens reglement er det ikke noen begrensning i antall interpellasjoner som kan fremmes. Mange opplever at interpellasjonene de fremmer havner i en lang kø, og at det går måneder før de blir behandlet. Det som i utgangspunktet var en dagsaktuell sak har ofte mistet sin aktualitet når den endelig blir behandlet. Det er lite meningsfullt, og kan oppleves som en større begrensning enn det som foreslås her.

Mange interpellasjoner kunne med fordel vært fremmet som private forslag. Det åpnes normalt ikke for debatt i forbindelse med private forslag. Forslagene blir som regel oversendt en bystyrekomite, uten at det legger beslag på mye tid i samme møte. Komiteene drøfter saken, og utarbeider en innstilling. Ofte ber de rådmannen om informasjon eller uttalelser som kan opplyse saken. Så sendes den tilbake til bystyre som en ordinær sak på sakskartet. Dette skjer som regel i påfølgende bystyremøte, eventuelt i det andre bystyremøte etter at forslaget er fremmet. Ordføreren mener at saken/forslaget på denne måten får en grundigere behandling enn om den fremmes som en interpellasjon.

Det lar seg vanskelig gjøre å stimulere til dette gjennom bestemmelser i reglementet. Men ved å innføre noen begrensninger i mulighetene til å fremme spørsmål og interpellasjoner, er det sannsynlig at flere benytter mulighetene til heller å fremme private forslag.

Det foreslås også å ta inn en ny bestemmelse som presiserer at spørsmål og interpellasjoner ikke kan stilles til konkrete saker som allerede er til behandling i bystyret, formannskapet eller komiteene.

Retten til å stille spørsmål i møter er regulert av kommuneloven § 34 nr. 2:

”Ethvert medlem kan rette forespørslser til lederen i møtet, også om saker som ikke står på sakslisten.”

Ordføreren foreslår ingen begrensninger i mulighetene til å fremme verken private forslag eller forespørslser. Selv med en begrensning knyttet til interpellasjoner og kortspørsmål, slik det her foreslås, vil intensjonene i loven være oppfylt.

Det foreslås følgende ordlyd:

”Hvert enkelt parti har anledning til å fremme interpellasjoner etter følgende fordeling:

- a. Partier med 1-10 representanter: Ett spørsmål/interpellasjon pr. møte*

Trondheim kommune

- b. Partier med 11-30 representanter: To spørsmål/interpellasjoner pr. møte
- c. Partier med 30-50 representanter: Tre spørsmål/interpellasjoner pr. møte

Interpellasjoner som er utsatt fra tidligere møter inngår ikke i fordelingen.

Alle partier skal ha anledning til å fremme sin første interpellasjon før partienes interpellasjon nummer to og tre kan fremmes.

Tidsrammen for behandling av disse er begrenset til inntil 1 time etter pausen i det enkelte bystyremøte.

Spørsmål og interpellasjoner kan ikke stilles til saker som allerede er til behandling i bystyret, formannskapet eller komiteene. I tvilstilfeller avgjør ordføreren om slike interpellasjoner og spørsmål kan stilles.”

Alle endringsforslag framgår av **vedlegg 1**.

3. Hvem som skal svare på spørsmål og interpellasjoner

28.9.2017 fremmet Sivert Bjørnstad og Elin Marie Andreassen (Frp) en interpellasjon der de tok opp spørsmålet om hvem som skal svare på spørsmål og interpellasjoner i bystyret. Interpellantene spurte om ordføreren er enig i at dagens praksis, der rådmann og kommunaldirektør svarer på spørsmål rettet til ordføreren, bidrar til et uklart skille mellom politisk nivå og administrasjonen i kommunen. Interpellantene mente at bystyrets reglement burde endres for å tydeliggjøre at spørsmål og interpellasjoner rettet til ordfører skal besvares av ordfører. Ordføreren mener at spørsmål og interpellasjoner som er rettet til ordfører i størst mulig utstrekning skal besvares av ordfører. Det vil imidlertid være uklokt å fjerne muligheten for å kunne delegere oppgaven. Noen ganger vil det være riktig at rådmannen svarer på spørsmål og interpellasjoner, selv om de rettes til ordfører. Dette kan være når spørsmålene handler om administrative forhold i kommunen, eller andre forhold som ligger på rådmannens bord - for eksempel om hvordan rådmannen har fulgt opp et vedtak som bystyret har fattet.

Det kan også være spørsmål av mer teknisk og faglig karakter enn av politisk karakter, der både spørsmålsstiller, interpellant, bystyret og offentligheten vil ha mest nytte av at rådmannen svarer.

Trondheim bystyret operer med en lav terskel for innsending av spørsmål og interpellasjoner. Det foretas ingen siling. Det gir bystyret muligheter til å sette dagsorden, ta opp alle typer saker og forhold som man brenner for, nærmest uten begrensninger. Det kan naturligvis være et alternativ å innføre en praksis der alle spørsmål og interpellasjoner som ikke er av politisk karakter, og som sorterer under rådmannens ansvarsområde, blir avvist. Det er et dårlig alternativ.

Det foreslås derfor å opprettholde gjeldende reglement på dette området. Ordføreren vil imidlertid understreke at det skal være tydelig hvem svarene avgis på vegne av og hvem som hefter ved dem.

4. Formannskapetets medlemmer inn i komiteene

I Trondheim er ikke formannskapetets medlemmer valgt inn i bystyrekomiteene. Denne praksisen er i strid med kommuneloven § 10 a nr. 2, hvor det heter at:

“ Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle (ordførers understreking) kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer, og velger leder og nestleder til komiteene. Medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i kommunestyret eller

Trondheim kommune

fylkestinget, er utelukket fra valg til komiteene. Ordfører og fylkesordfører kan fritas fra valget dersom kommunestyret eller fylkestinget bestemmer det.”

Ordføreren understreker at dette må endres slik at vi får en praksis som er i tråd med loven.

Rapporten som ligger til grunn for denne saken skisserer to alternative løsninger:

- a. Det etableres en ny komite med ansvar for organisatoriske saker. Formannskapetets medlemmer velges inn i denne komiteen under konstitueringen av bystyret. Komiteen får det samme regelverket som de øvrige komiteene.

I Trondheim er formannskapetets medlemmer heltidspolitikere, med særlig stort ansvar og mange arbeidsoppgaver. Denne løsningen gir ikke den samme kapasitetsmessig utfordring for kommunalrådene som full deltakelse i en av de andre komiteene.

Med en slik modell opprettholdes de ordinære komiteene som fritidspolitikerens arena. Vi unngår at heltidspolitikerne, i kraft av sin rolle og posisjon, kommer inn og dominerer arbeidet i komiteene, noe som i så fall gir ytterligere maktkonsentrasjon rundt disse.

- b. Formannskapetets medlemmer fordeles på de eksisterende komiteene under konstitueringen av bystyret.

Med en slik løsning kan komiteenes samlede kompetanse og kapasitet blir styrket. Samhandling, dialog og informasjonsutvekslingen mellom formannskapet og komiteene kan bli enda bedre.

En slik modell kan også bidra til å løse opp eventuell frustrasjon fra formannskapetets medlemmer over at store og viktige saker går utenom dem og direkte til bystyret.

Begge modellene har både svake og sterke sider. Samlet sett vurderer ordføreren fordelene ved modell a som større enn fordelene med modell b. Det foreslås derfor at formannskapetets medlemmer, med unntak av ordfører, velges inn i en nyopprettet komité for organisatoriske saker.

5. Formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser

I intensjonsavtalen blir det vist til at de to kommunene har forskjellig praksis når det gjelder formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser. I Klæbu kommune går alle slike saker til formannskapet for innstilling til kommunestyret. Formannskapet er kommunens økonomi- og planutvalg. I Trondheim er komiteene innstillende organ unntatt i saker som i henhold til kommuneloven må gå via formannskapet. Det vil si at saker med store økonomiske konsekvenser går utenom formannskapet som organ og direkte til komiteene og bystyret.

Problemstillingen er grundig belyst i utredningen. Både fordeler og ulemper med begge modellene kommer godt fram. Rådmannen skriver i et notat, som er vedlagt utredningen, at innstillingene fra fagkomiteene ikke nødvendigvis ivaretar det helhetssyn bystyret må ta hensyn til. I komiteene sitter ofte politikere som har et eget engasjement for det fagfeltet, den tjenesteproduksjonen eller den målgruppen som sakene vedrører. De vil kunne vedta en innstilling til bystyret som er farget av dette i større grad enn det helhetssyn bystyret er satt til å forvalte, skriver rådmannen.

Rådmannen skriver at han er opptatt av å sikre at saker av stor betydning blir behandlet i et organ der de mest sentrale politikerne sitter og i et organ som er sammensatt på en slik måte at det naturlig vil avveie alle hensyn og mulige interessekonflikter mellom ulike sektorer.

Trondheim kommune

Ordføreren vil ikke foreslå å endre dagens praksis i Trondheim. Det er ikke ønskelig med en ordning som kan svekke bystyrekomiteenes rolle og status. Bystyret har gjennom mange år vært opptatt av det motsatte. Flere ulike vedtak er gjort for å styrke komiteenes rolle og funksjon. Hvis komiteene ikke lenger skal behandle saker av stor økonomisk betydning, vil det kunne oppleves som en nedvurdering av deres kompetanse og kapasitet.

Ordføreren mener at komiteene er i stand til å behandle saker av stor økonomisk betydning, og samtidig ta nødvendig hensyn til kommunens samlede interesser. Sakene skal uansett til sluttbehandling i bystyret. Bystyrets beslutningsgrunnlag blir etter ordførerens mening bedre av at sakene er behandlet og forberedt i fagkomiteene.

6. Formannskapets reglement

Det foreslås at gjeldende reglement for formannskapet i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, dog med en språklig opprydding og forenkling.

I tillegg vil ordføreren foreslå noen endringer som er av mer realitetsmessig betydning:

- **§ 1.2** (valg, sammensetning og myndighetsområde)

I denne paragrafen står det at valg av formannskap skal skje ved forholdsvalg når minst én person krever det og ellers ved flertallsvalg. Vanlig praksis i Trondheim bystyre har vært at valg til politiske utvalg skjer som avtalevalg. Det vil si at valgene bygger på en avtale mellom partiene/gruppene og at det legges fram listeforslag som man har blitt enige om, og som bystyret vedtar.

Kommuneloven har følgende bestemmelse: *“Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.”*

Ordfører vil anbefale samme formulering i bystyrets reglement:

“Formannskapet består av så mange medlemmer med varamedlemmer som bystyret bestemmer, dog minst 5, og velges av og blant medlemmene av bystyret. Valget skjer som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som flertallsvalg avtalevalg.”

- **§ 1.3** (valg, sammensetning og myndighetsområde)

Dagens formulering i § 1.3 gir inntrykk av at det er ett samlet lønns- og administrasjonsutvalg. Slik er det ikke. Formelt er det to forskjellige utvalg. Det foreslås derfor en formulering som tydeliggjør dette. Det foreslås også at siste setning, om at varaordfører skal velges som leder av disse utvalgene, tas ut. Bystyret bør etter ordførers mening stå helt fritt til å velge leder.

Det foreslås følgende ordlyd:

“Bystyret velger 5 av formannskapets medlemmer som kommunens lønns- og administrasjonsutvalg, lønnsutvalg og de samme 5 til kommunens administrasjonsutvalg, jf. kommunelovens bestemmelser § 25. Bystyret velger også varamedlemmer for de faste medlemmer blant formannskapets medlemmer og varamedlemmer. Varaordføreren skal være leder av lønns- og administrasjonsutvalget”

- **§ 1.5** (valg, sammensetning og myndighetsområde)

Trondheim kommune

Det foreslås at bokstav c i § 1.5 i gjeldende reglement tas ut da formannskapet ikke innstiller i noen valg og oppnevningssaker.

Det gir følgende ordlyd:

“Formannskapet skal fremme innstilling overfor bystyret i følgende saker:

- a. Økonomiplan og saker om endring av vedtatt økonomiplan jf. Kommunelovens bestemmelser
- b. Årsbudsjett og saker om endring av vedtatt budsjett jf. kommunelovens bestemmelser

Formannskapets innstilling til økonomiplan og budsjett, med alle innkomne forslag, skal foreligge minst to uker før bystyrets budsjettmøte.”

- **§ 4.2** (saksbehandling i formannskapet)

Denne bestemmelsen handler om formannskapets utvidede myndighet i hastesaker. I henhold til kommuneloven skal melding om hastevedtak i formannskapet legges fram for kommunestyret på dettes neste møte. Ordfører anbefaler at dette tas inn i formannskapets reglement som får slik ordlyd:

”Når formannskapet skal behandle hastesaker, i henhold til kommunelovens *bestemmelser* §13, innkalles gruppelederne for de partiene som ikke har medlemmer i formannskapet. Disse gruppelederne gis talerrett i hastesakene. Skulle slike saker kreve behandling på så kort varsel at slik innkalling av praktiske grunner ikke lar seg gjøre, kan likevel formannskapet behandle saken(e) og gjøre vedtak. *Melding om slikt vedtak forelegges bystyret i neste møte.*”

- **Ny § 4.4** (saksbehandling i formannskapet)

Saksbehandlingsreglene i formannskapets reglement er ikke nødvendigvis uttømmende. Ordføreren foreslår derfor å ta inn en ny bestemmelse som viser til at det er saksbehandlingsreglene i kommuneloven som i slike tilfeller gjelder:

”Forøvrig gjelder *bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer.*”

Alle endringsforslag framgår av **vedlegg 1**.

7. Komiteenes reglement

Det foreslås at gjeldende reglement for komiteene i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, dog med en språklig opprydding og forenkling.

I tillegg vil ordføreren foreslå noen endringer som er av mer realitetsmessig betydning:

- **§ 1.2**

Denne bestemmelsen handler om hvem som skal velges inn i komiteene. Endringen som foreslås er en naturlig følge av kommunelovens bestemmelser (§10 a nr. 2) om at hele kommunestyret (det kan gjøres unntak for ordfører) skal velges inn i bystyrekomiteene.

Det foreslås følgende ordlyd:

Trondheim kommune

“ Bystyret velger i sitt konstituerende møte medlemmer og varamedlemmer av bystyrekomiteene. *Alle* bystyrets faste medlemmer, med unntak av formannskapets medlemmer, fordeles på komiteene. *Det gjøres unntak for ordfører.* Varamedlemmer til komiteene velges blant bystyrets varamedlemmer. Medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen kan ikke velges som medlemmer og varamedlemmer av de øvrige komiteene.”

- **§ 1.7**

Denne paragrafen pålegger ordfører å ha møter med komitelederne annenhver måned. Det bør være tilstrekkelig med en bestemmelse om at ordfører skal ha slike møter ved behov.

Det foreslås følgende ordlyd:

“Ordføreren er bindeledd mellom komité og formannskap, og møter komitéledere *regelmessig ved behov. Minst et møte annenhver måned.*”

- **§ 1.12**

Denne paragrafen handler om hva komiteene kan be administrasjonen om. Her foreslås en presisering som tydeliggjør at komiteene kan be om ytterligere opplysninger i en sak de har til behandling, men at de ikke kan bestille nye saker eller utredninger. Det var i 2017 noe diskusjon om komiteenes håndtering av private forslag, og hvilke muligheter komiteene har til å bestille utredninger fra rådmannen. Ordføreren fant det nødvendig å legge frem et notat i bystyret der det ble redegjort for praktiseringen av gjeldende regelverk. Det ble blant annet pekt på at komiteene ikke har anledning til å bestille nye saker eller større utredninger fra administrasjonen, uten å gå via bystyret. Ordfører mener at gjeldende regelverk ikke er tydelig nok på dette området.

Det foreslås følgende ordlyd:

“Bystyrekomiteene har rett til å ta selvstendig initiativ overfor administrasjonen for å be om *ytterligere opplysninger eller utredninger i en sak den har til behandling.*”

- **Ny § 5.8**

Saksbehandlingsreglene i komitereglementet er ikke uttømmende. Ordfører foreslår derfor at reglementet henviser til at det er saksbehandlingsreglene i kommuneloven som i slike tilfeller gjelder.

Det foreslås følgende ordlyd:

“*Forøvrig gjelder bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer.*”

- **Kontrollkomiteens reglement § 4**

Denne paragrafen handler om sammensetningen av kontrollkomiteen. Dagens kontrollkomite er liten og har medlemmer fra bare tre av de ti partiene i bystyret. Legitimitetshensyn tilsier at kontrollkomiteen bør være bredt sammensatt, både med hensyn til kompetanse, erfaring og politisk bakgrunn. En større komite vil kunne øke komiteens samlede kompetanse og bidra til at flere synspunkter og perspektiver blir representert. Det kan også legge til rette for at flere partier blir representert i komiteen. Ordfører vil derfor foreslå at komiteen utvides fra fem til syv medlemmer.

Trondheim kommune

Bystyret har flere ganger diskutert hvilken sammensetning kontrollkomiteen skal ha. Hver gang er det vedtatt at komiteen kun skal bestå av faste bystyrerepresentanter. Trondheim er den eneste storbyen som har en slik praksis. Loven krever at minimum ett medlem er fra bystyret.

Ordfører vil foreslå at to av komiteens medlemmer skal velges utenom bystyrets faste representanter. Dette kan for eksempel være vararepresentanter til bystyret, tidligere bystyrerepresentanter, medlemmer i partiene eller det kan være personer helt utenfor det "politiske miljø".

Ordfører vil understreke at kontrollkomiteen har fungert godt gjennom mange år. Bystyret har ofte uttrykt tilfredshet med komiteens arbeid og de sakene som er fremmet. Kombinasjonen av politisk kompetanse, lekmannsskjønn og kommunerevisjonens fagkompetanse har sikret god saksbehandling. Når det likevel foreslås at det skal velges inn medlemmer som ikke har fast plass i bystyret, så er det for at bystyret skal ha anledning til å sikre komiteen ytterligere bredde og kompetanse.

Ordfører har spurt Fylkesmannen om det er riktig å bruke benevnelsen "Kontrollkomite". Kommuneloven operer med benevnelsen "Kontrollutvalg". Fylkesmannen skriver følgende:

"Dere kan bruke navnet «Kontrollkomiteen» ut denne valgperioden. I henhold til ny kommunelov – som trer i kraft høyst sannsynlig 1. juli 2019 (med overgangsbestemmelser), må navnet kontrollutvalg brukes med virkning fra neste valgperiode."

Det foreslås følgende ordlyd:

~~"Kontrollkomiteen"~~ *Kontrollutvalget skal ha 5- 7 medlemmer. Bystyret velger i sitt konstituerende møte ~~selv~~ medlemmer og varamedlemmer til komiteen. Fem ~~valgt~~ velges blant bystyrets faste medlemmer, to velges utenom bystyrets faste medlemmer. Blant medlemmene velges leder og nestleder. Kontrollkomiteens leder skal velges fra opposisjonen, nestleder fra posisjonen. Kontrollkomitee bør velges som første valg etter formannskapet. Utelukket fra valg til kontrollkomiteen er ordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskapet, medlem og varamedlem av kommunal nemnd med beslutningsmyndighet og ansatte i kommunen, jf. kommuneloven § 77 nr. 2. Bystyret kan når som helst foreta nyvalg av komiteens medlemmer. Ved utskifting av ett eller flere medlemmer av komiteen, skal det foretas nyvalg av samtlige medlemmer. For øvrig vises til reglement for bystyrekomiteene, ~~vedtatt 4.5.2000."~~*

Alle endringsforslag framgår av **vedlegg 1**.

8. Rådernes rolle, funksjon og plass i beslutningsprosessen

Kommuneloven § 10 b omhandler råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. I følge kommunelovens bestemmelser er rådene rådgivende organer for kommunen og de har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. I Trondheim gjelder det samme prinsippet for studentrådet og mangfoldsrådet. Det er rådmannens ansvar å sørge for at rådene blir hørt før en sak oversendes til politisk behandling. For å styrke rådernes rolle og innflytelse bestemte bystyret 11.5.2011 (sak 55/11) at de skal involveres i arbeidet med de politiske sakene på et så tidlig tidspunkt som mulig. Bystyret ønsket at rådene skulle få sakene til høring, allerede før de ble oversendt fra rådmannen til politisk behandling. Praksisen tidligere var at sakene først gikk til formannskapet, som deretter sendte dem til rådene på høring. Det førte til at rådene ble involvert sent i prosessen, og at de fikk kort tid på å behandle sakene.

Trondheim kommune

For bystyret er det verdifullt å få innspill og synspunkter fra rådene. Rådene bidrar med viktig brukerkompetanse som kan gi andre perspektiver på sakene. Ordføreren mener også at rådenes arbeid og engasjement bidrar til å styrke lokaldemokratiet og innbyggernes muligheter til innsyn og deltakelse.

Dessverre ser vi at det ikke er automatikk i at alle saker som er relevante blir oversendt de kommunale rådene til uttalelse. Ordføreren er enig i vurderingene som er gjort i utredningen. Det er manglende kunnskap og bevissthet i hele organisasjonen omkring de kommunale rådenes rolle, funksjon og plass i beslutningsprosessen. Dette gjør seg gjeldende både i administrasjonen, innad i rådene og blant politikerne.

Derfor er det nødvendig å sørge for opplæring og bevisstgjøring innad i administrasjonen omkring rådenes rolle og funksjon, hvilke saker som skal oversendes rådene, og hvilke rutiner som er etablert for oversendelse av saker. Den samme bevisstgjøringen må også skje på politisk nivå, ved at de kommunale rådene får tilstrekkelig plass i folkevalgtopplæringen etter hvert valg. Ordføreren foreslår at bystyret fatter vedtak om dette.

Det foreslås også at bystyret fatter eget vedtak om at rådmannen skal involvere rådene i arbeidet med budsjett og økonomi- og handlingsplan på et tidlig tidspunkt. I rundskriv Q-21/2012 fra Barneinkluderings- og familiedepartementet (Om lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m) heter det at *“rådet blant annet bør ta del i arbeidet med økonomiplanen og årsbudsjettet”*. Rundskrivet omhandler kommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Ordføreren mener imidlertid at dette bør være regelen, og gjelde for alle de kommunale rådene i Trondheim.

9. Rådenes reglement

Rådenes reglement er svært forskjellige - både i form og innhold. De er heller ikke tilpasset den nye bestemmelsen om kommunale råd for eldre, personer med funksjonsnedsetting og ungdom som ble tatt inn i kommuneloven 16.juni 2017. Ordføreren ser ingen grunn til at rådenes reglement skal være så forskjellige. Rådene har i utgangspunktet de samme oppgavene og den samme rolle og funksjon. Et sprikende reglement kan også skape uklarheter omkring hva som er rådenes rolle og oppgaver.

Et eksempel på “sprikende” reglement er sammensetningen av rådene, hvordan “nominasjonsprosessen” skal foregå og hvem som velger leder. Noen råd har to oppnevnte politikere som medlemmer. Andre råd har tre. I seniorrådets reglement står det at de politisk oppnevnte ikke behøver å være bystyremedlemmer. I de andre reglementene heter det at de politisk oppnevnte rådsmedlemmene må være bystyrerepresentanter. I seniorrådets og studentrådets reglement heter det at rådet konstituerer seg selv med leder og nestleder. I de andre rådene heter det at bystyret velger leder og nestleder. Mangfoldsrådet har relativt detaljerte bestemmelser om hvordan “nominasjonsprosessen” skal foregå. De andre rådene har kun en bestemmelse om at relevante organisasjoner har rett til å komme med forslag på medlemmer.

I tillegg er ikke reglementene tydelig nok på vesentlige områder som for eksempel rolle, formål og oppgaver.

Det foreslås derfor helt nye harmoniserte reglement for Trondheim mangfoldsråd, Trondheim seniorråd, Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Trondheim og Trondheim studentråd som:

Trondheim kommune

- tydeliggjør rådernes formål og oppgaver
- tydeliggjør at rådene skal arbeide på systemnivå/politisk nivå
- tydeliggjør at rådene ikke skal ha forvaltningsoppgaver
- har likelydende regler for sammensetning og valg av leder og nestleder
- har likelydende saksbehandlingsregler

Ungdommens bystyret ønsker å gjennomføre en egen prosess med gjennomgang av sitt reglement. Ordfører foreslår at det fremmes egen sak om dette til bystyret.

Forslag til nye reglement for de kommunale rådene framgår av **vedlegg 1**.

10. Forholdet politikk – administrasjon

Forholdet mellom politikk og administrasjon generelt, og mellom ordfører og rådmann spesielt, er grundig belyst i utredningen. Bakgrunnen er diskusjoner både i media, formannskapet og bystyret i 2017 omkring dette spørsmålet. Ordføreren mener at det uansett ville vært naturlig å belyse dette temaet når man har en gjennomgang av bystyrets organisering og arbeidsform.

Ordføreren er enig i vurderingene som er gjort i utredningen om at både de folkevalgte og administrasjonen må ha en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som loven trekker opp, og at det skal holdes høy etisk standard i dette samspillet i Trondheim. Det foreslås derfor at dette understrekes gjennom et eget vedtak i bystyret.

Ordføreren mener også at forholdet "politikk - administrasjon" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter hvert valg, og i forbindelse med formannskapets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene. Det er viktig med jevnlig drøftinger og refleksjoner rundt dette temaet, for å øke bevisstheten omkring det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon.

Kommuneloven setter rammer for henholdsvis politikken og rådmannens ansvar og myndighet. Ordføreren mener at dette gir gode og tydelige føringer for hvordan forholdet mellom politikk og administrasjon skal være, og hvordan forholdet mellom ordfører og rådmann skal være.

I følge kommuneloven § 9 er ordførers formelle rolle å være ordstyrer, og rettslig representant for kommunen. Det heter også at ordfører har tale- og møterett i alle kommunale organer unntatt kommunerådet og organer under dette. Kommuneloven § 32 sier at lederen av folkevalgt organ setter opp sakliste for det enkelte møte. Ordfører skal altså sette opp saklisten for bystyret, formannskapet og andre organer han/hun leder.

I Trondheim har også ordføreren delegert myndighet til å avgjøre hvilke råd og komiteer som skal ha sakene til henholdsvis uttalelse og innstilling.

Kommunestyret kan i følge kommuneloven § 9, nr. 5 gi ordfører myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning. I Trondheim har ikke bystyret valgt å delegere slik myndighet til ordføreren. Bystyret har imidlertid delegert innstillingsmyndighet til ordføreren i noen saker. Det gjelder politisk organisering, valgsaker, innbyggerforslag og godkjenning av årsmeldinger.

Utover dette har ikke ordføreren noe formell myndighet til for eksempel å fatte beslutninger på kommunens vegne. Ordføreren er med og treffer vedtak sammen med andre folkevalgte i de politiske organer han/hun er innvalgt.

I følge kommuneloven § 23 skal administrasjonssjefen påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal

Trondheim kommune

sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Administrasjonssjefen har møte- og talerett, personlig eller ved en av sine underordnede, i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer med unntak av kontrollutvalget (kontrollkomiteen).

Kommunalt folkevalgt organ kan gi administrasjonssjefen (rådmannen) myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet. I Trondheim har bystyret delegert slik beslutningsmyndighet til rådmannen i en rekke slike saker. Dette framgår av delegeringsreglementet som bystyret har plikt til å behandle minst en gang hver valgperiode.

Ut over dette har ikke administrasjonssjefen (rådmannen) noen formell myndighet til for eksempel å fatte beslutninger på kommunens vegne.

Samhandling og tett kontakt mellom politikk og administrasjon, er viktig og nødvendig, og på mange måter en forutsetning for den nødvendige styringen av kommunen. En av ordførerens viktigste oppgaver er å være bindeledd mellom de folkevalgte og administrasjonen. Men det skal være full åpenhet rundt denne kontakten slik at man unngår mistanke om at beslutninger blir tatt bak lukkede dører. Ordfører mener at samarbeidet mellom politisk og administrativt nivå i Trondheim preges av tillit og respekt for hverandres roller og oppgaver.

Forholdet mellom politikk og administrasjon kan virke uklart for noen. Utredningen som ligger til grunn for denne saken viser til forskning som slår fast at dette er en generell utfordring i formannskapsmodellen. Det er derfor nødvendig at hele organisasjonen bidrar til en kultur preget av åpenhet og respekt for det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon. Som kommunens øverste ledere har ordføreren og rådmannen et spesielt ansvar for å gå foran i dette.

11. Åpenhet og innsyn

I sak 92/17 (1.8.2017) vedtok Trondheim formannskap at det skal gjøres en evaluering av dagens praksis når det gjelder hvordan åpenhet for publikum bedre kan sikres i alle ledd av de politiske beslutningsprosessene. I utredningen som ligger til grunn for denne saken er det redegjort for temaet og hvordan åpenhet og innsyn generelt praktiseres i Trondheim kommune. Åpenhet og innsyn er en av de viktigste grunnsteinene i et demokrati, og er i betydelig grad lovregulert i Norge. Hensikten er å legge til rette for demokratisk deltakelse og kontroll. Trondheim kommunes verdigrunnlag, de etiske retningslinjene og kommuneplanen inneholder klare føringer og målsettinger når det gjelder åpenhet, innsyn og medvirkning. Ordføreren mener at det er betydelig bevissthet i hele organisasjonen omkring betydningen av åpenhet og innsyn i kommunens virksomhet.

Ordføreren mener likevel at åpenhet og innsyn skal vurderes på alle nivåer og i alle sammenhenger utover det som følger av lover, regler og retningslinjer. Det foreslås at bystyret understreker dette gjennom et eget vedtak.

I 2015 mottok Trondheim kommune Åpenhetsprisen. Den deles ut av Kommunikasjonsforeningen, for arbeid som fremmer åpenhet og innsyn i det norske samfunnet. Dette forplikter. Ordføreren mener at Trondheim kommune skal være i fremste rekke i Norge når det gjelder å praktisere åpenhet og innsyn. Det foreslås at formannskapets orienteringsmøter, gruppeledermøtene og komiteledermøtene gjøres lettere tilgjengelig for offentligheten med kunngjøring på kommunens innsynsportal på lik linje med andre møter i folkevalgte organer.

Trondheim kommune

I tillegg mener ordføreren at åpenhet og innsyn skal være sentralt tema i folkevalgtopplæringen og i forbindelse med formannskapets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene. Det vil ytterligere øke bevisstheten omkring dette temaet og hvordan vi som kommune kan bli enda bedre.

God tilrettelegging, som sikrer åpenhet og innsyn, øker tilliten til politikken og gir beslutningene økt legitimitet.

Økonomiske konsekvenser for kommunen

Saken har ingen økonomiske konsekvenser for Trondheim kommune

Konsekvenser for klima og det ytre miljø

Saken har ingen betydning for klima eller det ytre miljø

Konsekvenser for arbeidsmiljøet (gjelder saker der dette er relevant)

Saken har ingen konsekvenser for arbeidsmiljøet

Ordførers konklusjon

- Gjeldende reglement for bystyret, formannskapet og bystyrekomiteene i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, men med språklig opprydding og forenkling. Det vedtas også noen realitetsmessige endringer i reglementene som det er gjort rede for i saksutredningen.
- Det fremmes ny sak om reglementene og den politiske organiseringen i forbindelse med konstitueringen av bystyret i den nye sammenslåtte kommunen, slik det er gjort rede for i saksutredningen. Saken skal legge til rette for vedtak om opprettelse av ny bystyrekomite, kontrollkomiteens navn og sammensetning, formannskapets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser, videreføring av komitemodellen og videreføring av dagens råd
- Det vedtas nye reglementer for fire av de kommunale rådene. De nye reglementene er harmoniserte og tydeliggjør rådernes rolle og oppgaver. Det fremmes egen sak med gjennomgang og eventuelle endringer i reglementet til ungdommens bystyre.
- Det vedtas at temaet "åpenhet og innsyn" og "forholdet politikk – administrasjon" skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen, og i forbindelse med formannskapets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene. Det vedtas en intensjon om at Trondheim skal være i fremste rekke når det gjelder å praktisere åpenhet. Som en følge av dette foreslås at gruppeledermøtene, formannskapets orienteringsmøter og komiteledermøtene arrangeres som åpne møter med kunngjøring på kommunens innsynsportaler likt andre møter i folkevalgte organer. Det vedtas også at bystyret forventer en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som kommuneloven trekker opp, og at de folkevalgte og administrasjonen holder høy etisk standard i dette samspillet.

Trondheim kommune

Ordfører i Trondheim,

Ordfører
Rita Ottervik

Enhetsleder
Kristin Leinum

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Vedlegg:

1. Forslag til endringer i reglementene
2. Rapport 01/2018 (Bystyresekretariatet): Politisk organisering etter 2019

Vedlegg 1

Forslag til endringer i reglementene

Trondheim kommune

Under er dagens reglement for bystyret, formannskapet og komiteene gjengitt i sin helhet. Overstrøket tekst betyr at formuleringen foreslås tatt ut av reglementet. Tekst i kursiv betyr at formuleringen er ny og foreslås tatt inn i reglementet. Til slutt i vedlegget følger forslag til nytt reglement for fire av de kommunale rådene.

Bystyrets reglement

§ 1 Bystyrets rolle og sammensetning	§ 1.1 Bystyrets rolle	- Bystyret skal være en arena for levende politisk debatt der de grunnleggende politiske skillelinjene kommer frem - mer enn detaljer og nyanser. - Bystyret skal arbeide effektivt for å unngå forsinkelser i kommunens saksbehandling - Bystyret skal gi rom for <i>aktuelle</i> debatter om <i>aktuelle spørsmål og saker, som media og folk flest er opptatt av, der og da.</i> - Bystyrets behandling av politiske saker skal, i tillegg til endelig votering og beslutning, søke å tilføre sakene nye dimensjoner og argumenter utover det som er fremkommet i tidligere behandling i komiteer og formannskap.
	§ 1.2 Bystyrets størrelse og sammensetning	Bystyret består av i alt 67 representanter, valgt etter reglene i valgloven.
	§ 1.3 Bystyrets myndighets-område	Bystyrets myndighet framgår av <i>kommuneloven</i> , særlover, forskrifter og egne vedtak (jff. delegeringsreglementet).
§ 2 Bystyrets møteform	§ 2.1	Bystyret fatter sine vedtak i møte, jf. kommunelovens bestemmelser § 30.1
	§ 2.2	Bystyremøtene av holdes i henhold til vedtatt møteplan og ellers når ordføreren finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.
	§ 2.3	Bystyrets møter skal holdes for åpne dører, dersom ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt. Dersom hensynet til personvern eller hensynet til kommunens interesser tilsier dette, kan bystyret vedta at en sak behandles for lukkede dører. Debatt om dette foregår i lukket møte dersom møteleder krever dette, eller at bystyret vedtar dette. <i>Avstemningen skal skje i åpent møte, jf. kommunelovens bestemmelser.</i>
	§ 2.4	Blir det vedtatt å behandle en sak for stengte dører av hensyn til lovbestemt taushetsplikt, plikter bystyrets medlemmer og de kommunale tjenestemenn som måtte være til stede, å bevare

Trondheim kommune

		taushet om de taushetsbelagte opplysningene.
	§ 2.5	Bystyrets åpne forhandlinger kan overføres på internett, og til radio og TV, og arkiveres som historisk materiale.
	§ 2.6	Bystyrets forhandlinger skal tas opp på kassett/lydbånd og bevares i minimum 4 år.
§ 3 Møteforberedelse Forberedelse av saker til bystyret. Sakliste. Saksframlegg. Innstilling. Innkalling.	§ 3.1	Ordføreren setter opp saklisten til bystyrets møter <i>jf. kommunelovens bestemmelser.</i>
	§ 3.2	Rådmannen sørger for at de sakene som legges fram for bystyret, er forberedt på forsvarlig måte og i samsvar med de regler som lov, reglementer eller vedtak fastsetter. Den myndighet som legger en sak fram for bystyret skal samtidig komme med tilrådning <i>innstilling</i> i saken. Tilrådingen skal kort og klart gjøre rede for det saken gjelder, og gi forslag til vedtak. Gjelder saken valg eller tilsetting i stilling, er det ikke nødvendig med forslag <i>innstilling.</i>
	§ 3.3	Innkalling til bystyremøte skal inneholde opplysning om tid og sted for møtet, oppgaveoversikt over de sakene som skal behandles, og opplysning om hvor saksdokumentene er lagt kan leses ut. Møtet kunngjøres i de avisene som formannskapet fastsetter, i regelen med en frist på fire dager <i>senest 7 dager før det skal finne sted (møtedagen inkludert),</i> når lov ikke påbyr annen kunngjøringsfrist (jf. kommunelovens <i>bestemmelser §§ 16, 32, 44 og 45</i>).
	§ 3.4	De trykte eller mangfoldiggjorte dokumenter <i>Møte- og saksdokumentene gjøres offentlig tilgjengelig før sendes</i> bystyrets representanter og vararepresentanter, rådmannen, direktørene, og kommunerevisjonen, samtidig med innkallingen til bystyremøtet senest 7 dager før møtet skal finne sted (møtedagen inkludert). Fra samme tid kan media og andre interesserte få utlevert trykksakene eller gjøre seg kjent med sakenes dokumenter i henhold til Lov om offentlighet i forvaltningen og Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

	<p>§ 3.5</p>	<p>Har en representant eller annen innkalt vararepresentant lovlig forfall til møte i bystyret, skal vedkommende straks melde det til ordføreren/bystyresekretariatet og si fra om forfallsgrunnen. Ordføreren/bystyresekretariatet kaller så inn vararepresentant etter reglene i kommunelovens § 16. Det samme gjør møteleder når man er kjent med at noen må fratre som inhabil i sak som skal behandles på møtet.</p> <p>Må noen på grunn av lovlig forfall forlate møtet under forhandlingene, melder de straks fra til møtelederen (eller sekretæren). Vararepresentant som er til stede, eller som om mulig blir kalt inn, trer inn i stedet for ham/henne. Representant som kommer til stede etter at møtet er satt, tar ikke sete før vararepresentanten som er møtt for ham/henne har fått være med å behandle ferdig den sak som er påbegynt. Det samme gjelder om det møter en vararepresentant som i nummerorden står foran ham/henne.</p> <p>Representant/vararepresentant kan tiltre bystyret under behandlingen av en sak dersom vedkommende gruppe ikke er fulltallig. Slik tiltredelse - eller skifte av representant - kan ikke skje etter at en sak er tatt opp til votering.</p>
	<p>§ 3.6</p>	<p>Rådmannen eller den han/hun bemyndiger er med i møtet. Rådmannen kan be ordføreren om samtykke til å kalle inn andre kommunale tjenestemenn til møtet. Disse kan gi opplysninger og utredninger, men kan ellers ikke være med i ordsiftet. Administrasjonssjefen/rådmannen har møte- og talerett, personlig eller ved en av sine underordnede.</p>
<p>§ 4 Bystyrets saksbehandling Møteledelse. Endring av sakliste. Vedtaksførhet. Avstemning. Lovlighetskontroll. Møtebok. Møteledelse. Opprop. Vedtaksførhet.</p>	<p>§ 4.1</p>	<p>Ordfører eller varaordfører leder møtene. Har begge forfall, velger bystyret en særskilt møteleder ved flertallsvalg.</p> <p>På det klokkeslett møtet er fastsatt til, roper møtelederen opp representantene og de vararepresentanter som skal møte. Er minst halvparten av representantene til stede, erklærer møteleder møtet for vedtaksført og lovlig satt.</p> <p><i>Bystyret kan bare treffe vedtak hvis minst halvparten av medlemmene er til stede under forhandlingene og avgir stemme i vedkommende sak, jf. kommunelovens bestemmelser. K</i></p> <p>onstituerende møte i det nyvalgte bystyret er vedtaksført vedtaksdyktig når minst 2/3 av medlemmene er til stede.</p>

Trondheim kommune

	§ 4.2	Så lenge møtet varer, kan ingen av bystyreprerrepresentantene gå fra møtet uten at vedkommende først melder fra til møtelederen (sekretæren). Representanter og vararepresentanter som møter etter oppropet, melder seg til sekretæren før de tar sete.
	§ 4.3 4.2	Er det etter oppropet tvil om forfall er gyldig, behandles det først. og like ens <i>Det samme gjelder spørsmålet om det foreligger tjenesteforsømmelse etter straffelovens § 324, jfr. kommuneloven § 40.</i>
	§ 4.4 4.3 Endring av sakliste. Rekkefølge av sakene.	Sakene blir behandlet i den orden de er nevnt i innkallingen. Bystyrets flertall kan vedta annen rekkefølge, <i>eller gi ordfører fullmakt til å ordne saklisten.</i> Det avsettes inntil en time etter pausen i hvert bystyremøte for behandling av private forslag, kortspørsmål og interpellasjoner. <i>dagsaktuelle saker.</i> Er en sak tatt opp til behandling, kan ikke møtet slutte før saken er avgjort, eller bystyret ved flertallsvedtak vedtar å utsette forhandlingene.
	§ 4.5 4.4	Sak som ikke er nevnt i innkallingen, kan ikke tas opp til realitetsavgjørelse dersom møtelederen eller 1/3 av bystyret setter seg imot det. I så fall går saken til formannskapet, eller den føres opp på sakliste i et senere møte.
	§ 4.6 4.5 Bystyrets saksbehandling. Taletid.	Møtelederen leser opp sakens tittel i innkallingen. Saksordføreren i saken får først ordet, og skal kort sammenfatte hva saken gjelder, gjengi flertallets avveininger og synspunkter opp mot mindretallets, samt konkludere med komiteflertallets innstilling i saken overfor bystyret. Møtelederen spør deretter om andre vil ha ordet i saken. <i>Talerne med forslag i saken får ordet først. Deretter får talerne ordet i den rekkefølge de ber om det. Ber flere om ordet samtidig, avgjør møtelederen rekkefølgen.</i>
	§ 4.7 4.6	Taleren skal <i>henvende seg til møtelederen</i> , ikke til forsamlingen. Vedkommende skal holde seg nøye til det ordskiftet gjelder, og møtelederen skal se til at det blir gjort. Det må ikke sies noe som krenker forsamlingen eller andre. Det er heller er det ikke lov tillat å gi lage ståk eller uro som høylydt uttrykk for misnøye eller bifall. <i>Setter noen seg ut over dette ordensforskriftene, skal møtelederen gi</i>

		<p>vedkommende en advarsel, to ganger om det er nødvendig. Retter vedkommende seg ennå ikke etter reglementet, kan møtelederen ta fra ham/henne ordet, eller la forsamlingen avgjøre om han/hun skal stenges ute fra resten av møtet. Møtelederen må ikke avbryte noen som har ordet, uten kan avbryte taleren hvis reglementet ikke overholdes for å kreve reglementet overholdt eller for å rette misforståelser hos taleren.</p>
	<p>§ 4.8 4.7</p>	<p>Det etableres følgende hovedregel for Taletid ved behandling av bystyresaker:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Saksordførers innlegg har en tidsramme på kan innlede inntil 4 minutter. b) Hovedtalsmenn for de partier som ønsker ordet i saken, får har inntil 3 minutter taletid. c) Ordinære innlegg får har en tidsramme på inntil 2 minutters taletid. d) Det åpnes for replikker på inntil 1 minutt. e) Det åpnes for svarreplikk på inntil 1 minutt, for å svare på alle replikker samlet. <p>Replikkordskiftet som helhet må ikke vare mer enn 10 minutter med mindre bystyret etter forslag fra ordføreren vedtar å forlenge det ytterligere 5 minutter.</p> <p>Dersom det i en replikkveksling kommer uttalelser som angår en annen representant enn den replikken er rettet til, bør vedkommende representant gis anledning til å svare.</p> <p>Ordfører foreslår forretningsordenen/kjøreplan for det enkelte møte, herunder og forslag om utvidet taletid i spesielle saker. Bystyret tar stilling til ordførerens forslag ved starten av hvert møte.</p> <p>Hver representant kan i alminnelighet ikke ha ordet mer enn 2 ganger i hver sak. Tillegg kan representanten ha replikker etter reglene i § 4.9.</p>
	<p>§ 4.9</p>	<p>En taler kan under et replikkordskifte ikke få ordet mer enn 1 gang med taletid høyst 1 minutt. Den hvis innlegg gir årsak til replikkordskiftet, svarer på replikkene samlet. Taletiden på svarreplikk er 1 minutt. Replikkordskiftet som helhet må ikke vare mer enn 10 minutter med mindre bystyret etter forslag fra ordføreren vedtar å forlenge det ytterligere 5 minutter.</p> <p>Dersom det i en replikkveksling kommer uttalelser som angår en annen representant enn den replikken er rettet til, bør vedkommende</p>

Trondheim kommune

		representant gis anledning til å svare.
	§ 4.10-4.8	Vil møtelederen være med i ordskiftet, skal varaordfører eller en annen (jf. § pkt. 4.1) lede møtet så lenge under behandlingen av saken.
	§ 4.11 4.9	Mener bystyret at en sak er drøftet ferdig, kan det med 2/3 flertall vedta å avslutte ordskiftet. Til forslag om å avslutte slutt på ordskiftet etter denne paragraf , kan bare to talere med ett innlegg hver få ordet. En som er for og en som er mot det forslaget. som er framsatt, med ikke lengre Taletid er maksimum en 2 minutter.
	§ 4.12 4.10 Forslag og merknader	Bare bystyrerepresentanter kan komme med forslag eller merknader dersom ikke særlig lovbestemmelse gir noen annen rett til det. Forslaget/merknaden skal gis skriftlig til møtelederen. <i>Representantene kan fremme muntlige</i> Muntlig kan en komme med forslag til valg, eller tilsetting i tjeneste, om å utsette en sak, om å sende saken til formannskapet eller annet kommunalt organ, eller om at et forslag ikke skal vedtas. Skriftlig forslag og merknader skal underskrives. Møtelederen refererer forslaget. Når det foreligger mange endringsforslag i bystyrets møte, bør forslagene kopieres og deles ut til representantene.
	§ 4.13 4.11 Avstemning.	<i>Når ordskiftet er slutt, tar møteleder saken opp til avstemning. sier møtelederen fra at saken er tatt opp til avstemning.</i> Det er da ikke anledning til mer ordskifte eller til å komme med nytt forslag. Bare de representantene som er til stede i salen når saken tas opp til avstemning, har rett til å stemme. De kan ikke gå ut av salen før avstemningen er ferdig,. <i>Representanter som er til stede når en sak tas opp til avstemning plikter å avgi stemme. og plikter å stemme.</i> Ved valg og ansettelse er det høve adgang til å stemme blankt bruke blank stemmeseddel (jf. § 40.2 i kommunelovens <i>bestemmelser</i>). Møtelederen foreslår <i>voteringsorden</i> gjør forslag om den orden det skal stemmes i dersom forslaget inneholder flere punkter (voteringsstemaer), eller det er gjort flere forslag. Blir det ordskifte om dette, skal møtelederen se nøye til at talerne holder seg bare til avstemningsspørsmålet.

	§ 4.14 4.12	Før endelig avstemning i en sak kan bystyret vedta prøveavstemninger som ikke er bindende. Er det flere poster eller paragrafer i innstillingen eller forslaget, bør bystyret vanligvis stemme foreløpig over hver enkelt paragraf, og deretter til slutt over hele innstillingen eller forslaget. Det kan også brukes prøveavstemninger over hele innstillingen eller forslaget.
	§ 4.15 4.13	<p><i>Representantene avgir stemme</i> Avstemningen iverksettes på en av disse måtene:</p> <p>a) Ved stilltiende samtykke når ingen tar til motmæle mot det forslaget møtelederen har lest opp, og ordet er gitt fritt.</p> <p>b) Ved å trykke på voteringsknapp eller vise stemmetegn ved håndsopprekning etter anvisning fra møteleder. Dersom møtelederen avgjør det, eller en representant krever det, kan deretter de som stemmer for innstillingen eller mot forslaget, vise stemmetegn (kontravotering). Korrigering av stemmegiving må skje umiddelbart etter at stemme er avgitt og før neste sak tas opp til behandling.</p> <p>c) Ved navneopprop, ja eller nei som svar, når møtelederen roper opp navnene på dem som møter. Loddtrekning avgjør hvilket parti oppropet skal begynne med, og oppropet går så videre i den rekkefølge som representantene er innført i møteboka. Møtelederen oppnevner en representant til å føre tilsyn med stemmegivingen. Navneopprop skal brukes når møtelederen avgjør det, eller minst 1/5 av bystyret krever det. Det kan også brukes når utfallet av stemmegiving etter punkt b er uklart.</p> <p>c) Ved sedler uten underskrift. Møtelederen oppnevner to representanter til å telle opp stemmene. Stemmesedler kan bare brukes ved valg og ved tilsetting av tjenestemenn, og skal brukes når en representant krever det. Står stemmene likt, gjør møtelederen utslaget med sin stemme unntatt ved valg som avgjøres ved loddtrekning. Jfr. kommunelovens § 38.</p>
	§ 4.16 4.14	Det votes ikke over merknader, men de enkelte partier/representanter kan slutte seg til foreslåtte merknader.
	§ 4.17 4.15 Dagsaktuelle forslag, spørsmål og interpellasjoner	“Bystyrets medlemmer og varamedlemmer som regner med å ta sete i møtet møter, kan utover de saker som er ført opp på saklisten til møtet, framsette private forslag, korte spørsmål, interpellasjoner og forespørsler. Tidsrammen for behandling av disse er begrenset til inntil 1 time etter pausen i det enkelte bystyremøte

	<p>§ 4.17a 4.15 a. Private forslag</p>	<p>“Private forslag utenom bystyrekartet skal overleveres ordfører/bystyresekretariatet senest kl. 09.00 den dagen forslaget skal fremmes i møte. Et privat forslag skal være ledsaget av en skriftlig begrunnelse som belyser saksforholdet. Forslagsstiller gis inntil 4 minutter til å fremme og begrunne forslaget. Forslaget forutsettes å ligge innenfor bystyrets virkeområde. Bystyret skal etter forslag fra ordfører avgjøre hvilken komite som skal behandle det private forslaget og fremme innstilling til bystyret. Rådmannen har anledning til å uttale seg og eventuelt komme med forslag. Bystyret kan avvise forslaget. <i>Det åpnes ikke for debatt om innholdet i forslaget, kun om hvilken komite som skal få saken til innstilling.</i></p> <p>Den innstillende bystyrekomite kan behandle private forslag på følgende måte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hvis komiteen finner at forslaget helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Bystyret uten nærmere utredning, skal realitetsinnstilling avgis etter at Rådmannen og evt. andre komiteer har hatt anledning til å uttale seg. • hvis komiteen anser at det er behov for ytterligere <i>å belyse saken ytterligere utredning før realitetsstandpunkt tas</i>, kan komiteen oversende forslaget til rådmannen for utredning og <i>uttalelse</i> før endelig vedtak. • hvis komiteen ikke støtter forslaget, skal komiteen uten videre fremme innstilling til Bystyret om at forslaget ikke bifalles. <p>Dersom forslagsstiller er medlem av komiteen som har saken til behandling, bør komiteen velge en saksordfører som er en annen enn forslagsstiller. Innstillinger til private forslag fremmet av komiteene behandles som ordinære saker i bystyrets møte. Det kan settes taletid for debatten etter de saksbehandlingsregler som finnes i gjeldende reglement. For de private forslag som bystyret vedtar skal Rådmannen minimum en gang hvert halvår melde tilbake til bystyret hva som gjøres med forslagene.”</p>
	<p>§ 4.17 b 4.15 b Korte spørsmål</p>	<p>Et kortspørsmål må bare omhandle én sak og gjelde saker som naturlig hører inn under bystyrets virkeområde.</p> <p>Spørsmålene skal være korte, og spørsmålene må være meldt <i>skriftlig</i> til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest mandag kl.</p>

		<p>10.00 samme uke som bystyremøtet holdes. Ordføreren bestemmer om og av hvem spørsmålet skal besvares.</p> <p><i>Det gis ikke anledning til å stille spørsmålet fra bystyrets talestol. Saken kan ikke debatteres, og det kan heller ikke fremmes forslag i tilknytning til saken. Både spørsmålet og ordførers svar publiseres på bystyrets hjemmesider før møtet åpner.</i></p> <p>Spørsmålsstilleren får inntil 2 minutter til disposisjon. Det samme får svareren. Spørsmålsstilleren kan få ordet til en kort sluttkommentar (1 min). Det er ikke anledning til å fremme forslag.</p> <p>Eventuelle spørsmål som en ikke rekker å behandle i møtet, må fremmes på nytt av den enkelte representant (som har fremmet kortspørsmålet) dersom de fortsatt ønskes besvart.</p>
	<p>§ 4.17 c 4.15 c Interpellasjon</p>	<p><i>Hvert enkelt parti har anledning til å fremme interpellasjoner etter følgende fordeling:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>Partier med 1-10 representanter: Ett spørsmål/interpellasjon pr. møte</i> b) <i>Partier med 11-30 representanter: To spørsmål/interpellasjoner pr. møte</i> c) <i>Partier med 30-50 representanter: Tre spørsmål/interpellasjoner pr. møte</i> <p><i>Interpellasjoner som er utsatt fra tidligere møter inngår ikke i fordelingen.</i></p> <p><i>Alle partier skal ha anledning til å fremme sin første interpellasjon før partienes interpellasjon nummer to og tre kan fremmes.</i></p> <p>Tidsrammen for behandling av disse er begrenset til inntil 1 time etter pausen i det enkelte bystyremøte.</p> <p><i>Spørsmål og interpellasjoner kan ikke stilles til saker som allerede er til behandling i bystyret, formannskapet eller komiteene. I tvilstilfeller avgjør ordføreren om slike interpellasjoner og spørsmål kan stilles.</i></p>
	<p>§ 4.17 d 4.15 d Komiteinitiativ</p>	<p>Initiativ behandlet i komiteene med innstilling om å få utredet et tema som sak i et senere bystyremøte jf Reglement for komiteene § 1.11, behandles som første dagsaktuelle forslag i første bystyremøte etter at initiativet er vedtatt av komiteen.</p> <p>Komiteen som har en sak oppnevner en</p>

Trondheim kommune

		saksordfører til å presentere saken. Ordfører får ordet for å orientere om ordførerens innstilling i saken. Deretter åpnes for et innlegg på 2 minutter for de bystyreprerentantene som ber om det før det voteres over videre behandlingsmåte.
	§ 4.17 e 4.15 e Forespørsel	I tillegg til det som er nevnt i punktene a, b og c kan ethvert medlem under bystyrets møte rette forespørsler til ordføreren om saker som ikke står på saklisten. En slik forespørsel skal være kortfattet og leveres skriftlig, senest under konstitueringen av møtet. Spøreren får ordet i 2 minutter. Ordføreren avgjør om forespørselen skal besvares på møtet eller på et senere møte. Det gis ikke anledning til flere innlegg.
	§ 4.18 4.16 Innbyggerinitiativ forslag etter kommunelovens § 39a	<p>Innbyggerinitiativforslag sendes til bystyret som et forslag vedlagt minst 300 underskrifter. Underskriverne må være registrert som bosatt i Trondheim kommune, men det er ikke noe krav at de har stemmerett. Listene må inneholde underskrivernes navn og adresse. Selve forslaget må også stå på listene, slik at det tydelig kommer fram hva man har underskrevet på. Det skal også oppgis en eller flere talspersoner for forslaget, som vil bli informert om avgjørelser som nevnt i lovens punkt 2.</p> <p>Initiativretten gjelder ethvert område innenfor kommunens lovpålagte eller ikke lovpålagte oppgaver, og som kommunen har rettslig adgang til å engasjere seg i.</p> <p>Bystyret skal senest innen 6 måneder ha tatt opp saken i møte og enten fattet et endelig realitetsvedtak, eller bestemt hvordan man skal forholde seg til forslaget. Bystyret kan avvise eller vedta et forslag, eventuelt vedta et annet forslag enn det som er framsatt. Bystyret kan også be om en utredning fra rådmannen før vedtak fattes.</p> <p>Ordføreren skal, før eventuell behandling i bystyret, ta stilling til om et forslag oppfyller lovens vilkår for behandling. Initiativ som ikke oppfyller lovens krav, avvises uten realitetsbehandling. Forslagsstillere skal imidlertid gjøres oppmerksom på hva som skal til for å bringe forslaget i samsvar med loven, i de tilfeller det er mulig. Et vedtak om avvisning kan ikke påklages av forslagsstillerne, men avgjørelsen kan bringes inn for fylkesmannen til lovlighetskontroll.</p> <p>Avviste forslag legges fram for bystyret som</p>

Trondheim kommune

		melding. Forslag som skal behandles, sendes til komite for innstilling til bystyret.
	§ 4.19 4.17 Utsendinger/ grupper som ønsker å møte bystyret.	Utsendinger fra organisasjoner eller grupper som vil møte for bystyret og uttale seg om en sak, skal melde fra om dette til ordføreren senest dagen før møtet. Ordføreren avgjør når utsendingene skal mottas. Alle gruppelederne innkalles til møte. Varaordfører leder møte, ved hans/hennes fravær velges det av og blant gruppelederne en til å lede møte. Utvalget hører på det som utsendingene har å føre fram, og tar imot eventuelt skriftlig materiale. Lederen i utvalget gir bystyret melding om saken i forbindelse med konstitueringen av bystyremøtet dersom saken har direkte relevans til sakskartet i bystyret eller gjelder dagsaktuelle spørsmål. Øvrige spørsmål bringes til bystyrets medlemmer direkte fra den enkelte gruppeleder.
	§ 4.20 4.18 Orden i salen og bygningen	Møtelederen skal sørge for å holde god orden i møtesalen og bygningen ellers. Han/hun skal se til at talerne ikke blir avbrutt eller urett forstyrret. Dersom tilhørerne kommer med meningsytringer eller på annen måte lager uro i møtet eller setter seg ut over god orden, kan møtelederen vise dem eller alle tilhørerne ut. Tegninger, tabeller eller liknende må ikke stilles ut i møtesalen uten at møtelederen eller bystyret samtykker i det.
	§ 4.21 4.19 Møtebok	Møtebok skal føres og den skal inneholde: <ul style="list-style-type: none"> a) tid og sted for møtet b) innkalling (dato og måte), b) hvem som møtte og var fraværende. Går noen fra møtet, eller kommer noen til, skal det bokprotokollføres, så møteboka viser hvem som har vært med på å behandle hver sak, hvilke saker som ble behandlet og gangen i forhandlingene, evt. endret innstilling under møtet d) alle framsatte forslag- og merknader, e) avstemningsresultat med partienes stemmegiving i de enkelte saker, <p>En representant eller gruppe kan fremme protokolltilførsel. Protokolltilførsel skal leveres skriftlig til møteleder, og må være fremmet i møtet.</p>
	§ 4.22 4.20	Møtebok undertegnes av møteleder og minst 1 en annen representant fra opposisjonen.

Trondheim kommune

	§ 4.23 4.21 Lovlighets- Kontroll	Tre eller flere medlemmer av bystyret kan sammen bringe en avgjørelse, truffet av folkevalgt organ eller administrasjonen inn for departementet for kontroll av avgjørelsens lovlighet (jf. kommunelovens bestemmelser §59). Krav om lovlighetskontroll framsettes for det organ som har truffet avgjørelsen. Hvis dette opprettholder avgjørelsen, oversendes saken til departementet. Krav om lovlighetskontroll skal fremmes innen 3 uker etter at vedtak er truffet.
§ 5 Møteplikt/rett og inhabilitet.	§ 5.1	Bystyrets medlemmer plikter å delta i bystyrets møter med mindre det foreligger lovlig forfall, <i>jf. kommunelovens bestemmelser</i>
	§ 5.2	Reglene om inhabilitet følger av forvaltningsloven § 6 og kommuneloven § 40 nr. 3 og 4.
	§ 5.3	Den som etter § 6 i forvaltningsloven eller § 40.3 i kommuneloven er inhabil i en sak, eller som blir fritatt etter kommuneloven § 40.4 , skal ikke være med på å behandle saken eller sin egen inhabilitet.
	§ 5.4	Bystyrerepresentantene skal i god tid før bystyremøtet si ifra om forhold som gjør eller kan gjøre vedkommende inhabil. Erklæringer om inhabilitet eller <i>Spørsmål om habilitet skal rettes i den forbindelse skal gjøres</i> til ordfører/bystyresekretariat.
	§ 5.5	<i>Bystyrets medlemmer skal i god tid si fra om forhold som gjør eller kan gjøre at man er inhabil. I starten av bystyrets møte skal møteleder redegjøre for innkomne sekretariatets og kommuneadvokatens inhabilitets-erklæringer/vurderinger. Det er forsamlingen og ikke møtelederen-bystyret selv som skal tar endelig standpunkt til inhabilitetsspørsmålet jf. forvaltningsloven § 8 andre ledd . Er det åpenbart at den som forespør ikke er inhabil behøver spørsmålet ikke legges fram. Er spørsmålet tvilsomt eller det er sikkert at vedkommende må fratru pga. inhabilitet skal forsamlingen avgjøre spørsmålet.</i>
	§ 5.6	Ved behandling av spørsmålet om inhabilitet kan den det gjelder <i>hvis habilitet det er spørsmål om</i> gis adgang til å uttale seg om spørsmålet og/eller svare på spørsmål som stilles fra andre representanter. Deretter må vedkommende fratru. Forsamlingen behandler så spørsmålet om vedkommendes habilitet og foretar til slutt en votering. Fratru betyr i denne sammenheng å forlate møtet. — e Er det lukket møte, skal vedkommende forlate møterommet. Er det et åpent møte er det

Trondheim kommune

		<p>tilstrekkelig å ta plass blant tilhørerne.</p> <p>Hvis det er spørsmål om habiliteten til flere i samme sak, må alle fratre, da ingen av dem kan delta i behandlingen av de andres habilitet.</p>
	§ 5.7	<p>Andre Møtedeltakerne kan reise spørsmål om én eller flere representanters inhabilitet. Spørsmålet skal tilsvarende behandles på samme måte som i pkt. 5.5 og 5.6 . Slike innsigelser kan også reises i tilknytning til behandlingen av en sak, eller underveis i behandlingen av en sak.</p>
	§ 5.8	<p>Behandlingen av spørsmål om inhabilitet skal protokolleres <i>med henvisning til lovhjemmel</i>.</p>
§ 6 Lobbyvirksomhet	§ 6.1	<p>Trondheim kommune har et register for registrering av lobbyvirksomhet et lobbyregister. Hvert enkelt bystyremedlem skal sørge for at henvendelser som er å betrakte som lobbyvirksomhet, registreres i lobbyregisteret.</p>
	§ 6.2	<p>Bystyrets medlemmer, herunder også varamedlemmer praktiserer full åpenhet omkring eget arbeid eller næringsvirksomhet når dette innebærer eller kan innebære påvirkning av politiske beslutningsprosesser til fordel for en oppdragsgiver. Bystyrets medlemmer, herunder også varamedlemmer som tar på seg betalt oppdrag eller mottar en annen type fordel for å oppnå et resultat der et bestemt utfall av en politisk sak inngår, har informasjonsplikt til bystyresekretariatet om oppdraget. Opplysningsplikten inntreder så snart kontrakt om oppdraget er inngått</p>
§ 7 Endring av reglementet	§ 7.1	<p>Reglementet <i>kan</i> endres av bystyret ved alminnelig flertall. Endringsforslag til reglementet må fremmes som ordinær sak på saklisten til bystyremøtet.</p>
	§ 7.2	<p>Ved konstituerende møte i bystyret når det anses nødvendig å treffe vedtak uten forutgående ordinær saksbehandling, kan bystyret med alminnelig flertall vedta å fravike enkelte bestemmelser i reglementet, når dette anses som <i>er</i> nødvendig for å treffe vedtak.</p>

Formannskapets reglement

§ 1 Valg, sammensetning og myndighetsområde	§ 1.1	<p>Formannskapet er opprettet i medhold av <i>henhold til § 8 i</i> kommunelovens <i>bestemmelser</i></p>
--	-------	--

Trondheim kommune

	§ 1.2	Formannskapet består av så mange medlemmer med varamedlemmer som bystyret bestemmer, dog minst 5, og velges av og blant medlemmene av bystyret. Valget skjer som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som flertallsvalg <i>avtalevalg</i> .
	§ 1.3	Bystyret velger 5 av formannskapets medlemmer som kommunens lønns- og administrasjonsutvalg, lønnsutvalg og de samme 5 til kommunens administrasjonsutvalg, jf. kommunelovens bestemmelser § 25. Bystyret velger også varamedlemmer for de faste medlemmer blant formannskapets medlemmer og varamedlemmer. Varaordføreren skal være leder av både lønns- og administrasjonsutvalget.
	§ 1.4	Formannskapet utøver bystyrets myndighet på alle saksområder der det er fattet vedtak om slik delegasjon.
	§ 1.5	Formannskapet skal fremme innstilling overfor bystyret i følgende saker: <ul style="list-style-type: none"> A. Økonomiplan og saker om endring av vedtatt økonomiplan <i>jf. kommunelovens bestemmelser</i> B. Årsbudsjett og saker om endring av vedtatt budsjett <i>jf. kommunelovens bestemmelser</i> C. Valg og oppnevningssaker som ikke forelegges bystyret direkte <p>Formannskapets innstilling til økonomiplan og budsjett, med alle innkomne forslag, skal foreligge minst to uker før bystyrets budsjettmøte.</p>
	§ 1.6	Formannskapet er kommunens bygningsråd og behandler saker det får seg forelagt av rådmannen i henhold til retningslinjer vedtatt av bystyre og formannskap.
	§ 1.7	Formannskapets sakskart viser hvilke saker som skal til bystyrets komiteer for innstilling til bystyret. Saker som skal til bystyret behandles som hovedregel ikke, med unntak av saker som behandles av formannskapet som bygningsråd, og saker som er omtalt i § 1.5.
	§ 1.8 1.7	Bystyret velger 5 av formannskapets medlemmer som kommunens klagenemnd, jfr kommunehelsetjenesteloven § 2.4 og forvaltningsloven § 28, 2. ledd. Bystyret velger klagenemndas leder, og vararepresentanter til nemnda.
	§ 1.9 1.8	Formannskapet er kommunens valgstyre.
	§ 1.10 1.9	Formannskapet skal behandle alle saker det får seg forelagt fra bystyret, ordfører, og rådmannen og styrer for kommunale foretak bedrifter.
§ 2 Formannskapets møteform	§ 2.1	Formannskapet fatter sine vedtak i møte.
	§ 2.2	Formannskapet skal ha faste møtedager, vanligvis en gang ukentlig. Formannskapsmøter avholdes i henhold til vedtatt møteplan og ellers når ordfører finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.

Trondheim kommune

	§ 2.3	Formannskapetets møter holdes for åpne dører, dersom ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt. Forøvrig gjelder bestemmelsene i bystyrets reglement.
§ 3 Forberedelse av saker til formannskapet	§ 3.1	Ordføreren setter opp sakslisten til formannskapetets møter, <i>jf. kommunelovens bestemmelser</i> , og avgjør hvilke saker som skal gå rett til bystyrets komiteer og hvilken komité, eventuelt hvilke andre komiteer som skal ha saken til orientering. Formannskapet skal ha seg forelagt liste over sakene som går rett til komiteene. <i>Det offentliggjøres protokoll som dokumenterer ordførers beslutninger om hvilket organ som skal behandle sakene.</i>
	§ 3.2	Saksdokumenter skal sendes medlemmene senest 5 dager før møtet. Innkalling kan skje på kortere varsel når ordfører eller rådmann finner det nødvendig. Forøvrig gjelder bestemmelsene i bystyrets reglement.
§ 4 Saksbehandling i formannskapet	§ 4.1	Ordfører eller varaordfører leder møtene. Har begge forfall, velger formannskapet selv ordstyrer.
	§ 4.2	Når formannskapet skal behandle hastesaker i henhold til Kommunelovens bestemmelser §13 , innkalles gruppelederne for de partiene som ikke har medlemmer i formannskapet. Disse gruppelederne gis talerett i hastesakene. Skulle slike saker kreve behandling på så kort varsel at slik innkalling av praktiske grunner ikke lar seg gjøre, kan likevel formannskapet behandle saken(e) og gjøre vedtak. <i>Melding om slikt vedtak forelegges bystyret ineste møte</i>
	§ 4.3	Møtebok skal føres og den skal inneholde: A. tid og sted for møtet B. innkalling (dato og måte) C. hvem som møtte og var fraværende. Går noen fra møtet, eller kommer noen til, skal det bokføres, så møteboka viser hvem som har vært med på å behandle hver sakhvilke saker som ble behandlet og gangen i forhandlingene, evt. endret innstilling under møtet D. alle framsatte forslag og merknader E. avstemningsresultat med partienes stemmegiving i de enkelte saker hver enkelt sak Dersom det under formannskapetets eventuelt post fattes beslutninger om oppgaver, utredninger eller iverksetting av tiltak med konsekvenser for administrasjonens arbeid skal det fattes vedtak som protokolleres. <i>Saker under eventuelt protokolleres på samme måte som ordinære saker på sakslisten.</i> Forøvrig gjelder bestemmelsene i bystyrets reglement.

Trondheim kommune

	§ 4.4 (ny)	<i>Forøvrig gjelder bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer</i>
§ 5 Møteplikt/rett/ inhabilitet.		Bystyrets bestemmelser gjelder.

Komiteereglementet

§1 Valg sammensetning og myndighets- område	§1.1	Bystyret fastsetter selv til enhver tid antall komiteer og fordelingen av saksområder på komiteene.
	§ 1.2	Bystyret velger i sitt konstituerende møte medlemmer og varamedlemmer av bystyrekomiteene. <i>Alle</i> bystyrets faste medlemmer, med unntak av formannskapetets medlemmer, fordeles på komiteene. <i>Det kan gjøres unntak for ordfører.</i> Varamedlemmer til komiteene velges blant bystyrets varamedlemmer. Medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen kan ikke velges som medlemmer og varamedlemmer av de øvrige komiteene.
	§ 1.3	Bystyret velger selv <i>i konstituerende møte</i> ledere og nestledere for komiteene.
	§ 1.4	Valget av leder og nestleder for komiteene skjer i tilknytning til fordelingen av bystyrets faste medlemmer på komiteene.
	§ 1.5 1.4	Leder og nestleder skal ikke tilhøre samme parti.
	§ 1.6 1.5	Medlemmer og varamedlemmer til formannskapet er ikke valgbar til kontrollkomiteen.
	§ 1.7 1.6	Ordføreren er bindeledd mellom komité og formannskap, og møter komitéledere <i>ved behov</i> regelmessig. Minst et møte annenhver måned
	§ 1.8 1.7	Hver komité skal etablere et arbeidsutvalg bestående av leder og nestleder med komitésekretær som sekretariat. Rådmannen har møteplikt både i arbeidsutvalget og i komitémøtene.
	§ 1.9 1.8	Ordfører avgjør hvilken komité som får hovedansvaret for å realitetsbehandle og innstille i saker. Arbeidsutvalget i innstillende komité avgjør hvilke komiteer som eventuelt skal høres.
	§ 1.10 1.9	Det påhviler den enkelte komité <i>Komiteene skal:</i> <ul style="list-style-type: none"> • å avgi innstilling til bystyret i løpende saker • å avgi uttalelse til formannskapet om rådmannens budsjett- og økonomiplanforslag • å avgi uttalelser i saker som forelegges av ordfører, formannskapet og/eller av andre komiteer.

Trondheim kommune

	§ 1.11 1.10	Utover de saker som sendes til komiteen, kan komiteens medlemmer selv ta opp saker til behandling. Flertallet i komiteen kan beslutte at forslaget sendes bystyret uten nærmere behandling <i>i komiteen</i> . Det er opp til bystyret å avgjøre om saken skal fremmes på vanlig måte Dersom bystyret ønsker det, kan det utarbeides en ordinær sak, som følger vanlig saksgang
	§ 1.12 1.11	Bystyrekomiteene har rett til å ta selvstendig initiativ overfor administrasjonen for å be om <i>ytterligere opplysninger eller utredninger i en sak den har til behandling</i> "
	§ 1.13 1.12	Bystyrekomiteene har ansvar for å etterspørre og evaluere effekter av vedtak som er fattet innenfor sitt saksområde.
	§ 1.14 1.13	Hver bystyrekomite disponerer en egen budsjettpott som komiteen forvalter til opplæring, <i>studietur, opplæring kurs</i> , befaringer, seminarer, frikjøpsordninger for saksordførere o.l.
§ 2 Komiteenes møteform.	§ 2.1	Komiteene behandler sine saker i møte.
	§ 2.2	Komitémøter avholdes i henhold til som vedtatt i møteplan og ellers når komitéleder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.
	§ 2.3	Komiteenes møter, med unntak av kontrollkomiteens møter, holdes for åpne dører, dersom ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt.
	§ 2.4	Foruten komiteens medlemmer har representanter fra formannskapet, rådmannen og revisjonsdirektøren møte- og talerett i komiteene.
§ 3 Forberedelser av saker til komiten	§ 3.1	Møteleder setter opp saklisten til komiteens møter <i>jf. kommunelovens bestemmelser</i> .
	§ 3.2	Komiteene utpeker saksordførere med ansvar for å legge fram komiteens innstilling i bystyret, jf. bystyrets reglement 4.6. Saksordfører skal på en upartisk måte sammenfatte hva saken gjelder, gjengi flertallets avveininger og synspunkter opp mot mindretallets, samt konkludere med komitéflertallets innstilling i saken overfor bystyret. Komiteen kan, i saker hvor det vurderes som hensiktsmessig, oppnevne to saksordførere. Disse gjengir henholdsvis flertallets og mindretallets syn overfor bystyret. Forøvrig gjelder bestemmelsene i bystyrets reglement.
§ 4 Komitelederens arbeidsoppgaver	§ 4.1	Komitéleder sørger for at komiteen blir orientert om store saker på et tidlig tidspunkt i saksgangen.
	§ 4.2	Komitéleder sørger for at komitémedlemmene får tilstrekkelig opplæring innenfor saksfeltet og i relevante lover og reglement.

Trondheim kommune

	§ 4.3	Komitéleder i samarbeid med rådmann og sekretariat sørger for at komitémedlemmene holdes orientert om aktuelle problemstillinger innenfor saksfeltet og sørger for at medlemmene innenfor rammen av eget budsjett kan delta på relevante kurs/ konferanser/møter etc.
	§ 4.4	Komitéleder sørger for at det gjennomføres temamøte og høring etter behov.
	§ 4.5	Komitéleder sørger for at det utarbeides halvårsplaner, slik at komiteens medlemmer i god til får anledning til å sette seg inn i sakene og eventuelt innhente ytterligere opplysninger eller planlegge høringer.
§ 5 Saksbehandling i komitéene	§ 5.1	Bystyrekomiteene legger fram innstilling for bystyret i alle saker som forutsettes sluttbehandlet i bystyret.
	§ 5.2	Når komitéen behandler en sak, kan den vedta: <ul style="list-style-type: none"> A. innstilling til bystyret B. å uttale seg uttalelse til innstillende komité <i>eller formannskapet</i> C. å utsette saken til et senere møte for eksempel for å gjennomføre befaringer, høringer, eller be om tilleggsopplysninger fra rådmannen D. å sende saken til ordføreren, for å få vurdert om saken skal sendes tilbake til rådmannen
	§ 5.3	En bystyrekomiteé kan gjennomføre en eller flere høringer som ledd i sitt arbeide under følgende forutsetninger: <ul style="list-style-type: none"> A. AU eller minst 1/3 av komiteens medlemmer, kan beslutte at det skal kalles inn til høringer for å få belyst et saksområde som hører under komiteens forvaltning. B. Komiteen står for arrangementet. Komiteen bestemmer tema, plan for avviklingen av møte og hvordan møte skal bekjentgjøres. Komiteen bestemmer hvilke personer, foreninger, organisasjoner m.v. som skal inviteres og hvem som skal ha talerett. Komiteen kan bestemme at møtene skal starte med innlegg fra navngitte personer, at komiteens medlemmer stiller spørsmål og at ordet deretter gis fritt. C. Ønske om bistand fra kommunens forvaltning rettes til rådmannen. Er responsen negativ, kan komiteen bringe saken inn for formannskapet. D. Høringen ledes av komitélederen eller den han/hun utpeker. Møtelederen avgjør taletid for innlegg og hvem som kan stille spørsmål/tale. E. Det skal ikke voteres eller treffes konklusjoner. Komiteen avgjør i ordinært komitémøte hvordan oppfølging av det som fremkom under høringen skal gjøres. F. Det skal utarbeides referat fra høringen som skal omhandle høringens tema, hvem som var tilstede fra komiteen og innkalte/inviterte, og hvem som uttalte seg/svarte på spørsmål. Komiteen avgjør utover dette om det skal føres referat fra høringen eller om det skal foretas band opptak.

Trondheim kommune

	§ 5.4	Bystyrekomiteene kan avholde temamøter. Komiteen avgjør om bystyrets øvrige medlemmer skal inviteres.
	§ 5.5	Saker som skal behandles i bystyret, må være ferdigbehandlet i komiteen senest 14 dager før bystyremøtet (bystyrekart, med dokumenter, skal foreligge minst en uke før bystyremøtet) Komiteens medlemmer skal sendes <i>gis tilgang til</i> dokumentene senest 7 dager før møtet skal finne sted (møtedagen inkludert) for at sakene skal kunne realitetsbehandles.”
	§ 5.6	Uttalelser fra andre bystyrekomiteer i en sak skal refereres og protokolleres hos den innstillende komité.
	§ 5.7	Møtebok skal føres og den skal inneholde: <ul style="list-style-type: none"> A. tid og sted for møtet B. innkalling (dato og måte) C. hvem som møtte og var fraværende. Går noen fra møtet, eller kommer noen til, skal det bokføres, så møteboka viser hvem som har vært med på å behandle hver sak D. hvilke saker som ble behandlet og gangen i forhandlingene E. evt. innkomne uttalelser fra andre komiteer F. evt. endret innstilling under møtet G. alle framsatte forslag og merknader og avstemningsresultat H. angivelse av saksordfører I. <i>avstemningsresultat med</i> partienes stemmegivning i de enkelte saker <p>Forøvrig gjelder bestemmelsene i bystyrets reglement.</p>
	§ 5.8 (ny)	<i>Forøvrig gjelder bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer.</i>
§ 6 Møteplikt/ rett/ inhabilitet	§ 6.1	Bystyrets bestemmelser gjelder.
Kontrollkomiteens Kontrollutvalgets § 4		Kontrollkomiteen <i>Kontrollutvalget</i> skal ha 5- 7 medlemmer. Bystyret velger i sitt konstituerende møte selv medlemmer og varamedlemmer til komiteen. <i>Fem valgt velges</i> blant bystyrets faste medlemmer, <i>to velges utenom bystyrets faste medlemmer.</i> Blant medlemmene velges leder og nestleder. Kontrollkomiteens leder skal velges fra opposisjonen, nestleder fra posisjonen. Kontrollkomitee bør velges som første valg etter formannskapet. Utelukket fra valg til kontrollkomiteen er ordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskapet, medlem og varamedlem av kommunal nemnd med beslutningsmyndighet og ansatte i kommunen, jf. kommuneloven § 77 nr. 2. Bystyret kan når som helst foreta nyvalg av komiteens medlemmer. Ved utskifting av ett eller flere medlemmer av komiteen, skal det foretas nyvalg av samtlige medlemmer. For øvrig vises til

Trondheim kommune

		reglement for bystyrekomiteene, vedtatt 4.5.2000. For øvrig vises til reglement for bystyrekomiteene, vedtatt 4.5.2000."
--	--	---

Mangfoldsrådet

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for innbyggere med innvandrerbakgrunn. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet.

§ 2. Lovverk og saksbehandlingsregler

Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet. Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådets medlemmer oppnevnes av bystyret. Rådet skal bestå av 9 medlemmer med varamedlemmer. Disse fordeles slik; seks medlemmer fra innvandrersorganisasjoner i Trondheim og tre politikere blant bystyrets faste representanter. Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet. Ved valg av medlemmer skal det tas hensyn til likestilling mellom kjønnene. Innvandrerforeninger inviteres til å sende inn forslag på kandidater. Forslagene skal ivareta god kjønnsbalanse. Rådsmannen har observatørstatus i rådet og oppnevner 3 representanter fra områdene: oppvekst og utdanning, helse- og velferdstjenester og kultur og næring. Administrasjonens representanter har møteplikt og talerett. Rådet kan be om informasjon og orienteringer fra aktuelle tjenesteområder i kommunen. Trøndelag fylkeskommune, Politiet, NAV og Dialogsenteret inviteres til å delta i Mangfoldsrådet med observatørstatus. Representantene med varamedlemmer velges for 4 år.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår innbyggere med innvandrerbakgrunn i kommunen. Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret. Rådet arrangerer hvert år felles informasjons- og dialogmøte med alle innvandrerforeninger i Trondheim. Målet med dette skal være å gi gjensidig informasjon og få fram aktuelle saker som innvandrerbefolkningen ønsker at rådet skal jobbe med. Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelse av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen. Møteinnkallingen

Trondheim kommune

skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

Trondheim seniorråd

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for eldre. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet.

§ 2. Lovverk- og saksbehandlingsregler

Trondheim kommune

Kommuneloven pålegger kommunen å ha et råd for eldre. Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet. Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådet velges av bystyret og skal bestå av 9 medlemmer med varamedlemmer. Disse fordeles slik; seks medlemmer fra pensjonistforeningene i Trondheim og tre politikere blant bystyrets faste representanter. Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet. Ved valg av medlemmer skal det tas hensyn til likestilling mellom kjønnene. Pensjonistforeninger har rett til å komme med forslag på medlemmer til seniorrådet. Forslagene skal ivareta god kjønnsbalanse. En representant fra administrasjonen skal møte fast med møteplikt og talerett. Det oppnevnes fast vararepresentant for vedkommende. Representantene med varamedlemmer velges for 4 år.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår eldre i kommunen. Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret. Rådet arrangerer hvert år en temadag rettet mot pensjonistforeningene i Trondheim kommune. Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelser av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen. Møteinnkallingen skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Trondheim kommune

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Trondheim

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet, og skal ha spesiell fokus på universell utforming og tilgjengelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

§ 2. Lovverk- og saksbehandlingsregler

Kommunelova pålegger kommunen å ha et råd for personer med funksjonsnedsettelse. Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet. Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådets medlemmer oppnevnes av bystyret. Rådet skal bestå av 9 medlemmer med varamedlemmer. Disse fordeles slik; seks medlemmer fra brukerorganisasjonene i Trondheim og tre politikere blant bystyrets faste representanter. Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet. Ved valg av medlemmer skal det tas hensyn til likestilling mellom kjønnene. Brukerorganisasjonene inviteres til å sende inn forslag på kandidater. Forslagene skal ivareta god kjønnsbalanse. Rådmannen har observatørstatus i rådet og møter med 4 representanter for områdene: oppvekst og utdanning, helse- og velferdstjenester, kultur og byutvikling. Administrasjonens representanter har møteplikt og talerett. Det oppnevnes vararepresentanter for samtlige. Representantene med varamedlemmer velges for 4 år.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår mennesker med nedsatt funksjonsevne i kommunen. Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret. Rådet arrangerer hvert år en temadag rettet mot brukerorganisasjonene i Trondheim kommune. Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelse av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen. Møteinnkallingen skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og

Trondheim kommune

saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på saklisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

Trondheim studentråd

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for studenter. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet.

§ 2. Lovverk- og saksbehandlingsregler

Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet. Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådet velges av bystyret og består av representanter med vararepresentanter fordelt slik:

Trondheim kommune

- Leder for Studenttinget ved NTNU
- Leder for Studentrådet ved DMMH
- Leder for BIS ved Handelshøgskolen BI
- Leder for Velferdstinget
- Leder for Studentersamfundet
- Leder for Norges teknisk-naturvitenskapelige universitets idrettsforening (NTNUI)
- Tre politikere, med varamedlemmer, oppnevnes blant bystyrets faste medlemmer.
- En politiker, oppnevnt av Trøndelag Fylkeskommune
- En fra administrasjonen i Trøndelag Fylkeskommune
- To representanter fra administrasjonen i kommunen, oppnevnes av Rådmannen

Konserndirektør for Studentsamskipnaden i Trondheim har observatørstatus og talerett. Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår studenter i kommunen. Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret. Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelse av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen. Møteinnkallingen skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på saklisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Trondheim kommune

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

RAPPORT 01/2018

Bystyresekretariatet

Arkivsak 18/4483-4

Politisk organisering etter 2019

KLÆBU KOMMUNE
TRONDHEIM KOMMUNE

1. Innhold

1. Innhold	3
2. Forord	5
3. Bakgrunn og mandat	7
3.1 Mandat	7
3.2 "Tilleggsbestillinger"	8
3.3 Behandlingsprosessen	8
4. Innledning	10
5. Bystyrets organisering og arbeidsform	11
5.1 Historikk.....	13
5.2 Komitemodell versus hovedutvalgsmodell	16
5.2.1 Rettslig grunnlag	16
5.2.2 Hovedutvalgsmodellen i Klæbu	18
5.2.3 Komitemodellen i Trondheim	19
5.2.5 Andre kommuner.....	21
5.2.6 Samlet oversikt	27
5.2.7 Vurderinger og anbefalinger.....	28
5.4 Formannskapetets rolle, struktur og funksjon	31
5.4.1 Rettslig grunnlag	31
5.4.2 Formannskapet i Klæbu.....	32
5.4.3 Formannskapet i Trondheim	33
5.4.4 Formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser.....	34
5.4.5 Formannskapetets størrelse	36
5.4.6 Forholdet mellom formannskapet og komiteene	37
5.4.7 Formannskapetets medlemmer inn i komiteene.....	38
5.4.8 Vurderinger og anbefalinger.....	41
5.5 Komiteenes rolle, struktur og funksjon	47
5.5.1 Komite, og hovedutvalgsstruktur i Klæbu og Trondheim	47
5.5.2 Nærmere om kontrollkomiteen.....	49
5.5.3 Vurderinger og anbefalinger.....	53
5.6 Rådenes rolle, struktur og funksjon	58
5.6.1 Rettslig grunnlag	58
5.6.2 Rådenes plass i beslutningsprosessen.....	59
5.6.3 Vurderinger og anbefalinger.....	62
5.7 Behandling av private forslag, korte spørsmål, og interpellasjoner	66
5.7.1 Rettslig grunnlag	66
5.7.2 Praksis i Klæbu og Trondheim.....	67
5.7.3 Hvem som skal svare.....	68
5.7.4 Tidsbruk.....	69
5.7.5 Oversikt 2015-2017	71
5.7.6 Vurderinger og anbefalinger.....	73
5.8 Forholdet politikk - administrasjon	76
5.7.1 Rettslig grunnlag	76
5.7.2 Det prinsipielle skillet	80
5.7.3 Delegering av avgjørelsesmyndighet.....	83
5.7.4 Delegering av innstillingsmyndighet	86
5.7.5 Forholdet ordfører - rådmann	88
5.7.6 Vurderinger og anbefalinger.....	91
6. Åpenhet og innsyn	94
6.1 Rettslig grunnlag	94

6.1.1 Offentleglova	94
6.1.2 Kommuneloven.....	96
6.1.3 Plan- og bygningsloven.....	97
6.2 Åpen, kompetent og modig	97
6.2.1 Innsynsløsninger- og tiltak i Trondheim	98
6.2.2 Nærmere om styreverv- og lobbyregisteret	101
6.2.3 Digitale politikere - rett på sak.....	103
6.2.4 Åpne møter.....	104
6.2.5 Vurderinger og anbefalinger.....	106
7. Konklusjon - anbefalinger	109
7.1 Nytt reglement.....	109
7.1.1 Bystyret	109
7.1.2 Formannskapet.....	121
7.1.3 Komiteene	123
7.1.4 Rådene	126
7.2 Andre anbefalinger	133
7.2.1 Komitemodell versus hovedutvalgsmodell.....	133
7.2.2 Formannskapets rolle, struktur og funksjon i den nye sammenslåtte kommunen.....	133
7.2.3 Rådenes rolle, struktur og funksjon i den nye sammenslåtte kommunen	133
7.2.4 Forholdet politikk-administrasjon i den nye sammenslåtte kommunen.....	134
7.2.5 Åpenhet og innsyn i den nye sammenslåtte kommunen	134
8. Referanser	135
9. Vedlegg.....	136
Innspill fra referansegruppen.....	138
Historisk oversikt	147
Notat av 18.1.2018 fra rådmannen i Trondheim v/Olaf Løberg	152
Brev av 15.2.2018 fra Fylkesmannen i Telemark.....	156
	150

2. Forord

Intensjonsavtalen mellom Klæbu og Trondheim kommuner om kommunesammenslåing tar blant annet for seg temaet demokrati og politisk organisering. I avtalens punkt seks heter det at *”kommunene er enige om at det er et mål å ha høy politisk deltakelse ved valg og tydelige medvirkningsordninger mellom valgene. Ansvar for å tilrettelegge for deltakelse ligger hos kommunestyret i den nye kommunen”*.

Som en oppfølging av intensjonsavtalen vedtok formannskapet i Trondheim og i Klæbu i januar 2017 å få utredet en rekke forhold som avtalen tar opp og som vedrører den politiske organiseringen i den nye kommunen. Formannskapene nedsatte en referansegruppe og fastsatte mandat for arbeidet.

Etter dette vedtok formannskapet og bystyret i Trondheim noen *”tilleggsbestillinger”* til utredningsarbeidet.

Det er dette som er bakgrunnen for rapporten. Det er redegjort nærmere for mandat, referansegruppe og tilleggsbestillinger i kapittel tre (bakgrunn).

Rapporten er utarbeidet av Bystyresekretariatet. Det er innhentet informasjon og vurderinger fra andre enheter, rådmannens fagstab og kommuneadvokaten. Klæbu kommune har deltatt i arbeidet med rapporten.

Rapporten danner grunnlaget for en egen kommunestyresak som skal avklare den framtidige politiske organiseringen av den nye kommunen. Vi håper at den kan gi begge kommunestyrene et godt beslutningsgrunnlag.

TRONDHEIM 25.04.2018

Kristin Leinum
leder i Bystyresekretariatet

3. Bakgrunn og mandat

12.4.2016 vedtok formannskapet i Trondheim (sak 91/16) intensjonsavtalen om kommunesammenslåing¹ mellom Klæbu og Trondheim kommuner. Samme dag gjorde Klæbu kommunestyre likelydende vedtak (sak 23/16). Avtalen angir blant annet at følgende seks temaer skal utredes:

1. Tallet på representanter i kommunestyret Trondheim kommune
2. Formannskapsmodell eller parlamentarisk styreform
3. Formannskapets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser
4. Hovedutvalg eller komiteer
5. Den nye kommunens råd
6. Kommunedelsdemokrati

3.1 Mandat

10.1.2017 (sak 11/17) oppnevnte formannskapet referansegruppe for utredningsarbeidet bestående av Geir Waage, Berit Tiller, Marte Løvik og Ottar Michelsen. 14.12.16 (sak 140/16) oppnevnte Klæbu kommune Kirsti Tømmervold og Jarle Martin Gundersen til referansegruppen.

Med utgangspunkt i intensjonsavtalen vedtok formannskapet i Trondheim og Klæbu et mandat for arbeidet:

- a. Utredningen skal omfatte følgende temaer, jf. intensjonsavtalen:
 - Antall medlemmer i kommunestyret
 - Kommunens styreform, parlamentarisme eller formannskapsmodell ?
 - Formannskapets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser
 - Bystyrets organisering, hovedutvalg eller komiteer
 - Rådene, struktur og funksjon
- b. Videre skal arbeidsform og reglement for dagens bystyre i Trondheim gjennomgå og vurderes, med forslag til endringer og forbedringer.

¹ [Intensjonsavtale om kommunesammenslåing mellom Klæbu kommune og Trondheim kommune](#)

To av punktene i mandatet er allerede fulgt opp og behandlet som egne saker. De vil ikke bli belyst i denne utredningen. Det gjelder avklaring av antallet representanter i bystyret og spørsmål om politisk styringsmodell (formannskapsmodell eller parlamentarisme).

Antall representanter i kommunestyret ble fastsatt etter behandling i interimsfellesnemnda 25.04.2017 (sak10/17), i bystyret i Trondheim 15.06.2017 (sak 106/17), og i kommunestyret i Klæbu kommune 15.06.2017 (sak 51/17). For perioden 2020-2023 vil antall bystyrerepresentanter være 67.

Spørsmålet om styringsmodell ble behandlet i hvert av kommunestyrene henholdsvis 20.10.16 (sak 58/16) i Klæbu, og i Trondheim 1.3.16 (sak 25/18). Hvis parlamentarisk styringsmodell skal innføres må dette vedtas endelig av kommunestyret i den nye sammenslåtte kommunen, for eksempel ved konstitueringen etter valget i 2019.

Det følger også av intensjonsavtalen at en nærdemokratiordning i Klæbu, for første fireårsperiode etter sammenslåingen, skal utredes og vedtas av fellesnemnda.

Rådmannen i Klæbu utreder dette spørsmålet å vil legge fram egen sak. Spørsmålet er derfor ikke belyst i denne utredningen.

3.2 "Tilleggsbestillinger"

I tillegg til punktene over ble det i 2017 vedtatt nye "bestillinger" til utredningsarbeidet :

1.8.2017 (sak 92/11) vedtok formannskapet i Trondheim at det skal gjøres en evaluering av dagens praksis når det gjelder hvordan åpenhet for publikum bedre kan sikres i alle ledd av de politiske beslutningsprosessene.

28.9.2017 (sak 62/17) vedtok bystyret i Trondheim at det skal gjøres en vurdering av hvordan spørsmål og interpellasjoner skal besvares i bystyret.

3.3 Behandlingsprosessen

Endelige vedtak om politisk organisering, med tilhørende endringer i reglementene, vil skje i forbindelse med konstitueringen av det nye kommunestyret. Før dette skal saken få en første behandling i Fellesnemnda og hvert av kommunestyrene. Dette er fastlagt i

prosjektplanen for sammenslåingen, som ble vedtatt i fellesnemnda 14.02.2017 (sak 3/17). Fellesnemnda har pekt på at dette er nødvendig for å skape forutsigbarhet blant annet ifm. nominasjonsprosessene.

Arbeidet med denne rapporten, og de temaer den tar opp, har i 2018 blitt drøftet i følgende fora:

- Formannskapet i Tr.heim 13. februar
- Felles gruppeledermøte, Klæbu og Tr.heim 12. mars
- Komiteene i Tr.heim 20-22. mars.
- Eldrerådet i Klæbu 9. mai
- Klæbu formannskap 24. mai
- Gruppeledermøte i Tr.heim 4. juni
- KMNF i Klæbu 5. juni
- Hovedutvalg oppvekst i Klæbu 6. juni
- Hovedutvalg miljø i Klæbu 7. juni
- Hovedutvalg omsorg i Klæbu 7. juni

Rapporten danner grunnlaget for sak om politisk organisering som vil få følgende formelle behandling:

- Høring i rådene i Tr.heim 7. august
- Høring i komiteene i Tr.heim 21-23. august
- Sluttbehandling i Fellesnemnda 4. september
- Sluttbehandling i Klæbu kommunestyre 6. september
- Sluttbehandling i Trondheim bystyret 6. september

4. Innledning

De folkevalgte har en ombudsrolle, styringsrolle og lederrolle. I tillegg har de også en arbeidsgiverrolle. De er representanter for innbyggerne og ansvarlige for kommunens drift, organisering og resultater. De skal representere kommunen utad, sette dagsorden og peke på ulike løsningsforslag. Folkevalgte må veie ulike interesser mot hverandre og de må manøvrere mellom grupper og parter som har ulik informasjon og ulik virkelighetsoppfatning. Dette er en krevende oppgave. Hvis politikerne skal være i stand til å ivareta det store ansvaret de har, må arbeidet og prosessene være organisert på en effektiv og hensiktsmessig måte.

I denne rapporten belyses en rekke forhold knyttet til organiseringen av bystyrets arbeid og til bystyrets arbeidsform. Det blir i denne sammenheng vist til lovgrunnlag, forskning og offentlige utredninger og rapporter. Dagens praksis i Klæbu og Trondheim blir beskrevet. Det blir også vist til intensjonsavtalen og til innspill fra den politisk oppnevnte referansegruppen som har bidratt i utredningsarbeidet. På noen områder vises det også til reglement og praksis i andre sammenlignbare byer i Norge. I tillegg gir bystyresekretariatet sine vurderinger og anbefalinger under hvert tema.

Rent formelt legges både Klæbu og Trondheim kommune ned 1.1.2020, og det opprettes en ny sammenslått kommune fra samme dato. Når kommunene legges ned, betyr det blant annet at alt eksisterende reglement for politisk organisering og politiske prosesser også "legges ned". Hvert hovedkapittel har et eget punkt som heter "nytt reglement". Her foreslås nytt reglement for de politiske organene i den nye sammenslåtte kommunen. I all hovedsak foreslås at gjeldende reglement i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, dog med språklig opprydding og forenkling. På noen få områder foreslås imidlertid realitetsendringer av en viss betydning.

Alle forslag om endringer i reglementet er samlet i kapittel 7.

5. Bystyrets organisering og arbeidsform

Kommuneloven inneholder bestemmelser om hvilke folkevalgte organer en kommune skal og kan ha. Enkelte organer **må** kommunene ha. Det gjelder kommunestyre, formannskap (ikke for parlamentarisk styrte kommuner som i stedet har kommuneråd), kontrollutvalg og partssammensatt utvalg/administrasjonsutvalg. Andre organer er frivillige. Dette gjelder for eksempel faste utvalg (hovedutvalg), kommunestyrekomiteer, kommunedelsutvalg og styrever for institusjoner. Innenfor disse rammene legger kommuneloven til rette for at kommunene kan organisere seg slik de selv finner hensiktsmessig og ønskelig. Samtidig er det regler som blant annet skal sikre god saksbehandling og åpenhet i det arbeidet de folkevalgte gjør. Dette er nødvendig for å sikre demokrati og tillit.

Den nye sammenslåtte kommunen (Klæbu-Trondheim) har altså stor frihet til selv å bestemme hvordan bystyrets arbeid skal organiseres.

Temaet “demokrati og politisk organisering” er en vesentlig del av intensjonsavtalen mellom Klæbu og Trondheim kommuner. Med utgangspunkt i avtalen har referansegruppen for denne utredningen drøftet hvilke målsettinger som bør ligge til grunn for den politiske organiseringen av den nye kommunen. Tidlig i arbeidet med denne utredningen kom gruppen frem til følgende tre mål:

- Organiseringen skal være innrettet slik at den bidrar til å styrke lokaldemokratiet og sikre sentrale demokratiske verdier som åpenhet, offentlighet og innsyn, medvirkning og deltakelse.
- Organiseringen skal være innrettet slik at den styrker den politiske styringen av kommunen og legger til rette for høy kvalitet på de politiske prosessene og beslutningene som blir tatt.
- Organiseringen skal være innrettet slik at alle folkevalgte har gode arbeidsvilkår og muligheter til meningsfullt politisk arbeid, basert på det mandat og den oppslutning de har fått ved valg.

Sekretariatet har lagt disse målsettingene til grunn for de anbefalinger og vurderinger som er gjort i denne utredningen.

Referansegruppen har også gitt uttrykk for at organiseringen ikke er et mål i seg selv, men et virkemiddel for å oppnå noen overordnede målsettinger, og at eventuelle organisatoriske endringer i den nye sammenslåtte kommunen må vurderes ut fra i hvilken grad de gjør bystyret bedre i stand til å ivareta sin rolle overfor innbyggerne.

I dette kapitlet (kap. fem) følgende temaer:

- Komitémodell versus hovedutvalgsmo­dell
- Formannskapet og komiteenes rolle og funksjon
- Kontrollkomiteens rolle og funksjon
- Behandling av kortspørsmål, interpellasjoner og private forslag
- Forholdet politikk - administrasjon

I tillegg følger en historisk oversikt over bystyrets behandling av saker knyttet til politisk organisering og styringsmodell de siste 25 årene.

5.1 Historikk

Frem til 1991 hadde Trondheim i mange år en styringsmodell med formannskap og hovedutvalg. I 1991 (Bnr. 93/1991) ble dagens politiske styringsmodell med bystyrekomiteer vedtatt. Vedtaket kom som et resultat av det store omorganiseringsprosjektet "Nye Trondheim", som hadde utredet både den administrative og politiske organiseringen i Trondheim. Endringene trådte i kraft 1.1.1992. Det var Stortingets arbeid i komiteer som var inspirasjonen til den nye ordningen. Inspirasjonen til den nye ordningen ble med andre ord hentet fra en parlamentarisk styringsmodell.

Fem år senere, i 1997, evaluerte bystyret "Nye Trondheim" (sak Bnr. 55/1997). I den forbindelse ble nye spørsmål og problemstillinger knyttet til politisk og administrativ organisering drøftet. En rekke vedtak ble gjort:

- Verbalforslagene bør gå til komiteene før behandling i bystyret
- byutviklingskomiteen tillegges ansvaret for samferdselsaker
- budsjett- og finanskomiteen tillegges ansvaret for næringsaker
- det avsettes én time av bystyrets møte til dagsaktuelle saker
- det skal avholdes temamøter i bystyret tre ganger i året
- ordningen med arbeidsutvalg i komiteene reglementsfestes
- komiteenes adgang til å be rådmannen om skriftlig redegjørelser reglementsfestes
- saksordførerordningen reglementsfestes
- det reglementsfestes at formannskapet fortsatt skal ha de fleste sakene, men at de ikke skal fatte vedtak i saker som skal til komiteene (med de unntak kommuneloven setter)
- det etableres bydelsstyrer i kommunens seks distrikter
- det opprettes lokale klientutvalg
- ordningen med bedriftsstyrer avvikles

I tillegg ble det bestilt flere nye utredninger, blant annet om godtgjøring og kontrollkomiteens sammensetning. Fremskrittspartiets og Arbeiderpartiets forslag om å utrede henholdsvis byparlamentarisme og byregjeringsmodell ble nedstemt.

Etter bystyrets omfattende behandling av politisk styringssystem i 1992 og 1997 er det ved flere anledninger gjennomført endringer og justeringer på enkeltområder. 16.9.2009 nedsatte formannskapet en styringsgruppe for å utrede politisk organisering etter 2011. Saken (Politisk organisering i Trondheim, alternative modeller og økonomiske konsekvenser) ble behandlet i bystyret 20.5.2010 (sak 46/10). De viktigste vedtakene her var å redusere antall bystyrerepresentanter til 67 medlemmer. Det ble også vedtatt at den politiske organiseringen etter valget i 2011 fortsatt skulle baseres på formannskapsmodellen.

Bystyret bestilte også ved denne anledning en rekke nye saker. De ville ha en egen sak som vurderte prinsipper og kostnader i forbindelse med nåværende representasjon i styrer, råd og utvalg, og de ville ha en sak om nytt delegeringsreglement. Bystyret ba også kontrollkomiteen utarbeide sak med nytt reglement når det gjaldt valg av medlemmer til kontrollkomité.

Alle bestillingene ble fulgt opp og nye bystyresaker ble behandlet utover i 2010 og 2011. Flere endringer ble vedtatt. Blant annet ble det i bystyret 19.5.2011 (sak 55/11) bestemt at formannskapet skulle ha 11 medlemmer, at den økonomiske støtten til partigruppene i bystyret skulle få et løft og at de politiske sakene skal legges fram for de kommunale rådene **før** de oversendes politisk nivå. Det ble i samme møte vedtatt at fem av formannskapets medlemmer skulle inn i lønns- og administrasjonsutvalget og fem andre skulle utgjøre klagenemnden. I tillegg vedtok bystyret at kontrollkomiteens leder skal velges fra opposisjonen og nestleder blant posisjonen.

Det ble altså gjort betydelige endringer i den politiske organiseringen i årene 2010 og 2011. Etter dette er det ikke besluttet vesentlige endringer. Forslag om innføring av en parlamentarisk styringsmodell har imidlertid blitt behandlet med jevne mellomrom, og ved hvert konstituerende møte i bystyret, uten at det har ført til endringer.

Også i Klæbu er det opp gjennom årene vedtatt flere endringer i den politiske organiseringen. I 2011 (sak 45/11) vedtok for eksempel kommunestyret å øke antall representanter i formannskapet fra syv til ni. Dette ble reversert igjen i 2015 (sak 60/15).

Det er også gjort flere endringer i utvalgsstrukturen. I 2011 (sak 51/11) ble hovedutvalg for tjenesteyting lagt ned, og erstattet med to nye hovedutvalg; Utvalg for oppvekst, kultur, idrett og fritid og utvalg for omsorg. Samtidig ble utvalg for næring, miljø og

samferdsel lagt ned og deres oppgaver ble lagt til formannskapet. Med dette gikk Klæbu bort fra en ordning med tverrsektorielle utvalg til en ordning med rene sektorutvalg.

Samme år ble ordførers stillingsandel økt fra 80 prosent til 100 prosent. Varaordførers stillingsandel på 40 prosent ble stående uendret.

Klæbu kommunestyre har også drøftet kommunestyrets størrelse. I 2014 ble det votert over forslag om å redusere antallet fra 23 til 19. Forslaget fikk bare 6 stemmer og falt.

I 2015 ble det vedtatt nye endringer i utvalgsstrukturen. Hovedutvalg for miljø ble opprettet mot 6 stemmer i kommunestyret.

Som vedlegg til denne utredningen følger en detaljert historisk oversikt over saker og vedtak vedrørende politisk organisering og styringsmodell i Trondheim og Klæbu.

5.2 Komitemodell versus hovedutvalgsmo­dell

I Intensjonsavtalen mellom Klæbu og Trondheim kommuner heter det at:

“Klæbu kommune har hovedutvalg etter kommunelovens §10, mens Trondheim har innstillende komiteer etter kommunelovens §10 a. Partene er enige om at det nye kommunestyret skal avgjøre om kommunen skal ha komiteer eller hovedutvalg. Dersom det ved konstitueringen velges en parlamentarisk styringsform, må kommunen velge komiteer. Partene er enige om at fellesnemnda innen 1. juli 2018 skal utrede saken for den nye kommunen. Begge kommunestyrene fatter vedtak innen 31.12.2018.”

Hovedforskjellen på en komitemodell og en hovedutvalgsmo­dell er at hovedutvalgene har delegert beslutningsmyndighet. Det har ikke komiteene. Komiteene har kun en saksforberedende rolle, og innstiller til kommunestyret. En annen forskjell er at personer som ikke sitter i kommunestyret kan velges inn som medlemmer i hovedutvalgene. Det kan ikke gjøres i komiteene. En annen forskjell er at hovedutvalg kun kan etableres hvis kommunen styres etter en formannskapsmodell. Komiteer kan etableres enten kommunen har en formannskapsmodell eller en parlamentarisk styringsmodell.

I det følgende blir det redegjort for det rettslige grunnlaget for de to modellene, hvordan de praktiseres i henholdsvis Klæbu og Trondheim og hvilke styringsmodeller andre sammenlignbare byer har valgt. Til slutt gis en vurdering av svake og sterke sider ved begge modellene, og til slutt en anbefaling.

5.2.1 Rettslig grunnlag

Hovedutvalg er regulert i kommuneloven § 10 (faste utvalg, komiteer):

- 1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette faste utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål eller for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer.*
- 2. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv området for de faste utvalgs virksomhet. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.*
- 3. Kommunestyret og fylkestinget velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder.*

4. *Utvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.*
5. *Kommunestyret og fylkestinget kan opprette komiteer til forberedende behandling av saker og til å utføre særskilte verv. Slik komité kan også tildeles myndighet til å avgjøre enkeltsaker som har direkte tilknytning til komiteens oppdrag.*
6. *Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge faste utvalg og komiteer. En komité kan også omorganiseres eller nedlegges av det organ som har fått myndighet til å opprette vedkommende komité.*

Komiteer er regulert i kommuneloven § 10 a (kommunestyrekomiteer, fylkestingskomiteer):

1. *Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer som saksforberedende organ for kommunestyret og fylkestinget. Komiteene kan ikke gis avgjørelsesmyndighet. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer.*
2. *Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer, og velger leder og nestleder til komiteene. Medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i kommunestyret eller fylkestinget, er utelukket fra valg til komiteene. Ordfører og fylkesordfører kan fritas fra valget dersom kommunestyret eller fylkestinget bestemmer det.*
3. *Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til komiteene. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i hver komité med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas med simpelt flertall.*
4. *Komiteene skal sammensettes forholdsmessig etter den kjønnsmessige fordeling blant de som skal velges. Varamedlemmer til komiteene velges på samme måte blant kommunestyrets og fylkestingets varamedlemmer.*

5. *Ved varig uttreden eller forfall til kommunestyret og fylkestinget etter § 16 nr. 2 skal vedkommende varamedlem tre inn i den kommunestyrekomité eller fylkestingskomité som den uttredende tilhørte.*
6. *Komiteene kan opprette arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.*
7. *Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer.*

5.2.2 Hovedutvalgsmodellen i Klæbu

Hovedutvalgsmodellen bygger tradisjonelt på at administrasjonen deles i sektoretater med tilhørende politiske hovedutvalg. Det vil si at kommunene etablerer sektorutvalg eller hovedutvalg som typisk dekker områdene undervisning, helse- og sosial, kultur og tekniske saker. Noen etablerer i tillegg utvalg innenfor andre områder. Det finnes også eksempler på kommuner som har etablert mer sektorovergripende utvalg, basert på inndeling etter funksjoner. Klæbu kommune hadde for eksempel et hovedutvalg for kommunale tjenester fram til 2011. Dette ble avviklet da kommunestyre vedtok at kommunen skulle ha rene sektorutvalg.

I hovedutvalgsmodellen blir sakene utredet av administrasjonen og lagt frem for aktuelt hovedutvalg. Administrasjonen er ofte representert med kommunalsjefer og/eller direktører i utvalgene. Men ofte blir også virksomhetsledere innenfor de aktuelle fagområdene innkalt i hovedutvalgene. Dette innbyr til en tett dialog mellom fagadministrasjon og politikerne, og de politikerne som sitter i hovedutvalg utvikler ofte særlig kompetanse på saker som sorterer under utvalgets ansvarsområde.

Det er det enkelte (og bare) kommunestyre som bestemmer hvor mange slike utvalg som skal opprettes og hvilke områder utvalgene skal jobbe med. Selv om utvalgene betegnes som faste, så står kommunestyret fritt til å omorganisere eller nedlegge slike utvalg i løpet av en valgperiode. Kommunestyret velger medlemmene (minst 3). Disse trenger ikke å være faste kommunestyrerepresentanter. Også andre kan trekkes inn. I Klæbu er for eksempel vararepresentanter til kommunestyret faste medlemmer i hovedutvalgene. Også andre innbyggere, som ikke er folkevalgte, kan velges inn. Da Kommunenes Sentralforbund på slutten av 80-tallet oppsummerte erfaringene med den politiske organiseringen av kommunene anbefalte de imidlertid kommunene å benytte prinsippet

om gjennomgående representasjon i sammensetningen av utvalg; dvs. at utvalgsmedlemmene velges blant kommunestyremedlemmene (KS 1987, 1989).

Faste utvalg er permanente og har mer eller mindre avgjørelsesmyndighet. Det er kommunestyret som gjennom sitt delegasjonsreglement gir utvalgene beslutningsmyndighet på bestemte områder. Klæbu har en praksis med begrenset beslutningsmyndighet til hovedutvalgene. Formannskapet i Klæbu er kommunens planutvalg og økonomiutvalg. Derfor skal alle saker som inneholder økonomi eller plan behandles av formannskapet, og kan ikke vedtas i et hovedutvalg. Hovedutvalgene i Klæbu har som et resultat av dette relativt få saker til behandling, og avgjør enda færre.

I Klæbu er tre hovedutvalg opprettet:

- utvalg for oppvekst (7 medlemmer)
- utvalg for omsorg (7 medlemmer)
- utvalg for miljø (5 medlemmer) (etter valget 2015)

Ansvarsområdene til disse tre hovedutvalgene samsvarer med den administrative inndelingen av kommunen i de tre områdene Kultur og oppvekst, Helse og omsorg og plan, eiendom og kommunalteknikk. Det avholdes ca. seks møter i hovedutvalgene i året. Etter som hovedutvalgene i Klæbu har begrenset beslutningsmyndighet, innstiller de som oftest til formannskap eller kommunestyret.

I tillegg til hovedutvalgene kommer kontrollutvalget (fem medlemmer, hvorav to er fra kommunestyret), som er opprettet etter forskrift om kontrollutvalg.

5.2.3 Komite modellen i Trondheim

Komite modellen bygger på at man i stedet for å ha utvalg med beslutningsmyndighet, oppretter komiteer som har saksforberedende og rådgivende mandat. Komiteene innstiller til bystyret. Det er bystyret som fatter de endelige vedtakene. Med innføring av komite modellen ønsket lovgiver å legge til rette for en mer strategisk modell. Signy Vabo (2003)² mener at dreiningen mot mer strategisk fokus i mange kommuner har

² https://www.idunn.no/nst/2003/02/nye_politiske_styringsmodeller_i_norske_kommuner_hvorfor_er_ikke_serinteres

handlet om to forhold. Det ene er økt fokus på skillet mellom politikk og administrasjon. Det andre forholdet er mer fokus på overordnede saker av prinsipiell betydning.

Trondheim innførte en slik modell i 1992. I tillegg til å være innstillende organer overfor bystyret, er de også politiske verksteder som på selvstendig grunnlag kan fremme saker i bystyret. Komiteene vedtar også uttalelser og arrangerer høringer. Komiteene kan be om tilleggsopplysninger i saker de behandler hvis de mener at det er nødvendig for at saken skal bli godt nok utredet og belyst. De kan også sende saker tilbake til administrasjonen, hvis dette er avklart med ordfører. De har ikke anledning til å bestille helt nye saker eller utredninger fra rådmannen uten å gå veien via bystyret.

På samme måte som i hovedutvalgsmodellen er administrasjonen representert med direktører i komiteene, og noen ganger med enhetsledere eller saksbehandlere innenfor de aktuelle fagområdene.

Komiteene oppnevner også saksordførere til de sakene som oversendes Bystyret. Saksordføreren er den som formelt fremmer komiteens innstilling i en sak når den er til behandling i Bystyret. Reglementet åpner også for at komiteene kan oppnevne to saksordførere; én som legger fram flertallets innstilling og én som legger fram mindretallets alternativ. Formannskapet bruker også komiteene som "høringsorganer" i noen saker, før de får saken tilbake til vedtak. Komiteene har ca. 12 møter pr. år og består av 9 og 11 medlemmer.

Gjennom årene er det gjort flere endringer som har hatt som formål å styrke komiteenes rolle i den politiske prosessen i Trondheim. I 2011 ble for eksempel bystyrets praksis endret slik at bystyresaker, der annet ikke er lovbestemt, sendes direkte til komiteene uten "forberedende" behandling i formannskapet. Som et resultat av endringer i kommuneloven er det også innført en ordning med såkalt "komiteinitiativ". Dette åpner for at komiteene har anledning til å fremme egne saker direkte i bystyret. I tillegg til dette er godtgjøringsreglementet endret slik at komiteledere og nestledere blir frikjøpt til komitearbeid i større grad enn tidligere. For komitelederne har det vært en økning fra 20 til 40 % frikjøp. For nestlederne har det vært en økning fra 10 til 20 %.

Hver gang bystyret har utredet og drøftet politisk organisering og styringsmodell, har komitemodellen versus hovedutvalgsmodellen vært tema. Like ofte har bystyret vedtatt å videreføre komitemodellen.

I Trondheim er det opprettet fem komiteer:

- byutviklingskomiteen (11 medlemmer)
- finans- og næringskomiteen (9 medlemmer)
- helse- og velferdskomiteen (11 medlemmer)
- kultur, idrett og friluftslivskomiteen (9 medlemmer)
- oppvekstkomiteen (11 medlemmer)

I tillegg kommer kontrollkomiteen (5 medlemmer), som er opprettet etter forskrift om kontrollutvalg. Alle 67 bystyremedlemmene er enten medlemmer av en komite eller av formannskapet (11 medlemmer).

5.2.5 Andre kommuner

Under følger en oversikt over den politiske organiseringen i fem andre ASSS-byer³ som styres etter en formannskapsmodell. Oversikten viser at to av byene har en komitemodell (Tromsø og Drammen), og tre av dem har en hovedutvalgsmo­dell (Stavanger, Bærum, Kristiansand).

5.2.5.1 Stavanger

Stavanger har en hovedutvalgsmo­dell⁴. Hovedutvalgene kalles kommunalstyrer. Det er åtte slike styrer. De har delegert myndighet innen sitt arbeids- og ansvarsområde i henhold til kommuneloven § 10 nr. 2, med de begrensningene som følger av lov, budsjettreglement og eventuelt andre reglement, delegering til rådmannen og andre vedtak. I Stavanger er det etablert til sammen 32 folkevalgte (med direkte eller indirekte oppnevnte medlemmer) utvalg⁵:

Overordnede utvalg (3)

Bystyre (67 medl.), Kommunalutvalget (9 medl), Formannskapet (19 medl.).

Kommunalstyrer (8)

Kommunalstyret for kultur og idrett, Kommunalstyret for levekår, Kommunalstyret for for

³ [ASSS står for Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner](#)

⁴ [Reglement og styringsdokumenter i Stavanger kommune](#)

⁵ [Utvalg i Stavanger](#)

lønn, Kommunalstyret for miljø og utbygging, Kommunalstyret for byutvikling (11)⁶, Kommunalstyret for oppvekst, Kommunalstyret for administrasjon, Kommunalstyret for finans.

Kommunale råd (5)

Eldreråd, funksjonshemmedes råd, innvandrerråd, studentråd, Ungdommens bystyre (med formannskap).

Andre utvalg (16)

Fellesnemnd, gatenavnvalg, kontrollutvalg, klagenemnd, valgstyre, bydelsutvalg (7)

Stavanger formannskap er klagenemnd, kontrollutvalg (etter alkoholloven §19), valgstyre og likestillingsutvalg. Formannskapet ivaretar også delegasjoner fra Landbruksdepartementet samt pålagt ansvar etter sysselsettingsloven.

Kommunalutvalget består av ni medlemmer og varamedlemmer som velges blant formannskapets medlemmer. Ordfører og varaordførere velges som medlemmer. Utvalget er både planvalg, næringspolitisk utvalg, utvalg for eierstrategi og internasjonalt utvalg. Kommunalutvalget⁷ har også flere andre oppgaver. De kan blant annet kan fastsette planprogram, og de gir styringssignaler og retningslinjer for rådmannens arbeid med forhandlinger om erverv, tilrettelegging, salg og utbygging av faste eiendommer. Utvalget har også ansvar for utøvelse av kontroll med kommunal skjenkebevilling og salgsbevilling for øl.

Stavanger har opprettet syv bydelsutvalg i medhold av kommunelovens § 12. Disse består av 11 medlemmer med varamedlemmer valgt av bystyret. Bydelsutvalgene er bindeledd mellom bydelen og byens sentrale organer. De har uttalerett i saker som angår bydelen. De har også beslutnings- og økonomiansvar innenfor noen enkeltområder. Det gjelder den årlige TV-aksjonen, disponering av bydelshus, bydelsrelaterte tilskuddsordninger, samarbeid med frivillighetscentralene, regelmessige ryddeaksjoner i bydelene og ulike prosjekter. Politisk sekretariat ivaretar sekretærfunksjonen for bydelsutvalgene og fører protokoll.

Godtgjøring.

⁶ [Reglement for kommunalstyre for byutvikling](#)

⁷ [Reglement for Kommunalutvalget i Stavanger](#)

Stavanger har ingen fast regel om at formannskapets medlemmer skal frikjøpes. Godtgjøringsordningen er slik at det utbetales et årlig honorar for deltakelse i hvert enkelt utvalg. I tillegg får bystyregruppene utbetalt et beløp (beregnet ut fra antall repr i bystyret) som de fritt disponerer som frikjøpsmidler til sine representanter. Totalt har Stavanger 10 politikere, inkludert ordfører og varaordførere, som er 100% frikjøpt.

5.2.5.2 Tromsø

Tromsø ble i forrige valgperiode styrt etter en parlamentarisk modell. Inneværende periode gikk de tilbake til formannskapsmodellen, og valgte et styringssystem med bystyrekomiteer i henhold til kommuneloven §10. Deres styringsmodell er i prinsippet lik Trondheim sin modell.

Overordnede utvalg (2)

Kommunestyre (43 medl.), formannskap (9 medl.).

Kommunestyrekomiteer (5)

Byutvikling, miljø- og transportkomite (9 medl.), helse- og velferdskomite (9 medl.), kultur- idrett og friluftslivskomite (7 medl.), næringskomite (formannskapets medlemmer), utdannings- og oppvekstkomite (8 medl.).

Ad hoc-utvalg (3)

Jernbaneutvalg, flyplassutvalg, utvalg for innbyggermedvirkning

Kommunale råd (4)

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Tromsø eldreråd, ungdomsråd (11 medl.), integreringsråd (9 medl.). Det arbeides med å opprette et studentråd.

Andre utvalg (6)

Kontrollutvalget (5 medl.), arbeidsgiverutvalg (3 medl.), likestillingsutvalg (7 medl.), klageutvalg (5 medl.), administrasjonsutvalg (7 medl.), valgstyre (9 medl.).

Tromsøs styringsmodell er svært lik Trondheims. Det finnes noen forskjeller. I følge Tromsøs reglement kan komiteene anmode administrasjonssjefen om å fremme en konkret sak. Avslår administrasjonssjefen anmodningen kan komiteen vedta å sende slik anmodning til formannskapet. Formannskapet kan gi administrasjonssjefen pålegg om å

fremme saken. I Trondheim kan ikke komiteene "bestille" saker, kun notater og tilleggsopplysninger i eksisterende saker.

Formannskapet er valgstyre. Klageutvalget velges også blant formannskapets medlemmer. I tillegg velges tre av formannskapets medlemmer til et særskilt arbeidsgiverutvalg som skal ivareta kommunens arbeidsgiveransvar overfor administrasjonssjefen. Medlemmene oppnevnes av formannskapet selv, og skal bestå av ordfører, varaordfører og et øvrig medlem fra formannskapet.

Alle kommunestyremedlemmer unntatt ordfører og varaordfører er medlemmer av komiteene.

Godtgjøring

Formannskapets medlemmer, med unntak av ordfører og varaordfører, mottar 50 % av stortingsrepresentantenes lønn. Ordfører mottar 110 % og varaordfører 80 % av stortingsrepresentantenes lønn. Komitelederne mottar 33 %, kontrollutvalgets leder 10 % og lederne for kommunale råd 8 % av stortingsrepresentantenes lønn. Partiene mottar også partigruppegodtgjøring av ulik størrelse som kan brukes fritt til frikjøp av enkeltpolitikere dersom partiene ønsker det.

5.2.5.3 Drammen

Drammen har en formannskapsmodell med innstillende bystyrekomiteer i henhold til kommuneloven §10 a. Altså en modell som er lik Trondheim og Tromsø sin modell.

Overordnede (2)

Bystyre (49 medl.), formannskap (13 medl.).

Bystyrekomiteer (3)

Kultur- idrett og bylivskomite (14 medl.), helse- sosial og omsorgskomite (12 medl.), Oppvekst og utdanningskomite (12 medl.).

Kommunale råd (4)

Ungdomsråd, Eldreråd, Råd for funksjonshemmede, Minoritetsråd.

Andre utvalg (8)

Planutvalg, fellesnemnd, kontrollutvalg, kontaktutvalg for næringslivet,

klagenemnd, valgstyret, integrerings- og fattigdomsutvalg, honorarkomiteen.

Formannskapet er fast utvalg for plansaker etter plan- og bygningsloven og kontrollutvalg etter alkoholloven. Formannskapet er også valgstyret, men her tiltrer også gruppelederne i bystyret for de partier som ikke er representert i formannskapet.

Alle kommunestyremedlemmer unntatt ordfører og varaordfører er medlemmer av komiteene.

Godtgjøring

I Drammen er ordfører, posisjonsleder og opposisjonsleder 100 % frikjøpt. Gruppeledere er frikjøpt med 20% bortsett fra gruppeleder i FrP som er frikjøpt med 35%.

Frikjøpsprosenten avgjøres på grunnlag av hvor mange representanter partiet har i bystyret. Øvrige medlemmer av formannskapet får møtegodtgjørelse som utgjør 4904,- pr. møte, de som mottar fast godtgjørelse (frikjøp) mottar 1988,- pr. møte.

5.2.5.4 Bærum

Bærum styres etter en formannskapsmodell med innstillende hovedutvalg i henhold til kommuneloven §10.

Overordnede utvalg (2)

Kommunestyre (51 medl.), formannskap (13 medl.).

Hovedutvalg (3)

Hovedutvalg for barn og unge (15 medl.), hovedutvalg for bistand og omsorg (15 medl.), hovedutvalg for miljø, idrett og kultur (15 medl.).

Kommunale råd (3)

Ungdomsråd, eldreråd, kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Andre utvalg (6)

Planutvalg, Eierutvalg, klagenemnd, utvalg for samarbeid, kontrollutvalg, valgstyret.

Hovedutvalgene har avgjørelsesmyndighet i saker som gjelder sitt ansvarsområde, dog begrenset av de rammer og retningslinjer som er vedtatt av kommunestyret, reglement for delegering og lover. Utvalgene har fullmakt til å omdisponere beløp mellom

programområdene innen sitt ansvarsområdes driftsbudsjett. Utvalgene skal foreslå prioriteringer innen sitt ansvarsområde når det gjelder forslag til handlingsprogram. De kan også delegerer avgjørelsesmyndighet innen sitt ansvarsområde til arbeidsutvalg/utvalgsleder eller rådmannen når saker ikke er av prinsipiell betydning. I saker som utvalgene selv ikke kan avgjøre, innstiller de til formannskapet.

Planutvalget har en spesielt sentral rolle i kommunens styringsmodell. Det blir på mange måter regnet som et fjerde hovedutvalg. Gjeldende reglement krever at planutvalgets leder er heltidspolitiker.

Utvalg for samarbeid er opprettet av kommunestyret med hjemmel i kommuneloven § 25, og skal minimum dekke krav til partssammensatt utvalg.

Godtgjøring

Gjeldende godtgjøringsreglement i Bærum inneholder en mulighet for frikjøp av formannschaftsmedlemmene fra deres øvrige arbeidsforhold inntil et visst beløp. For tiden benytter ingen av medlemmene seg av frikjøpsordningen. Det kan ha sammenheng med at godtgjøringsreglementet har andre løsninger som passer bedre for medlemmene. Det kan for eksempel være partistøtte/grupperessurser.

Ordfører og leder av planutvalget (som også er varaordfører) sitter begge i formannskapet. I henhold til gjeldende reglement er disse pålagt å være heltidspolitikere i kommunen. I tillegg har lederen for hovedutvalg barn og unge og lederen for hovedutvalg bistand og omsorg benyttet seg av muligheten til å være heltidspolitikere. Disse er også medlemmer av formannskapet.

For øvrig mottar de øvrige medlemmene en godtgjørelse på i overkant av 330 000 kroner for å sitte i formannskapet. Flere av medlemmene kombinerer dette vervet med et verv (og en godtgjørelse) som gruppeleder for sitt parti. I og med at det dreier seg om en godtgjørelse og ikke et frikjøp, varierer det i hvilken utstrekning medlemmene har annet lønnet arbeid ved siden av. De fire heltidspolitikerne kan ikke ha annet lønnet arbeid.

5.2.5.5 Kristiansand

Kristiansand har formannschaftsmodell med hovedutvalg i henhold til kommuneloven §10. Hovedutvalgene kalles "styrer". Unntaket er hovedutvalg for teknisk sektor som heter By- og miljøutvalget. Det er fire slike styrer og utvalg. De har avgjørelsesmyndighet i alle

saker innenfor deres angitte ansvarsområder hvor det ikke i kommuneloven eller særlovgivningen er bestemt at bystyret selv må treffe avgjørelse.

Overordnede utvalg (3)

Bystyr (53 medl.), kommunalutvalget (7 medl.), formannskapet (13 medl.).

Styrer (4)

Oppvekststyre, helse- og sosialstyre (9 medl.), kulturstyre (9 medl.), by- og miljøutvalg (9 medl.)

Kommunale råd (5)

Råd for funksjonshemmede, Kristiansand Ungdomsutvalg, eldreråd (9 medl.)

Andre utvalg (7)

Fellesnemnd, areal- og transportutvalg, kontrollutvalg (5 medl.), valg- og honorarkomite (7 medl.), valgstyre (17 medl.), klagenemnd (5 medl.), navneutvalg (3 medl.)

Kommunalutvalget er arbeidsutvalg for formannskapet. Det er også utvalg for eiendoms- og utbyggingssaker, kommunale byggesaker, næringssaker og administrasjonssaker.

Kommunalutvalget er også likestillingsutvalg for kommunen. Utvalget er delegert avgjørelsesmyndighet innenfor flere områder.

5.2.6 Samlet oversikt

	Komiteer uten beslutningsmyndighet	Faste utvalg med beslutningsmyndighet (hovedutvalg)	Andre råd og utvalg	TOTALT
Tr.heim	5 ⁸		14	19
Stavanger		8	24	32⁹
Tromsø	5		15	20
Drammen	3		14	17
Bærum		3	11	14

⁸ Kontrollkomiteen ligger ikke inne her, men under "andre råd og utvalg"

⁹ Inkludert syv bydelsutvalg

Kr.sand		4	15	19
---------	--	---	----	----

Tabell 1. Oversikt over antall komiteer, faste utvalg og andre råd og utvalg i de største byene.

	2000	2004	2008	2012	2016
Faste politiske utvalg (hovedutvalg)	100	84,7	76,9	81,8	81,6
a. med besl. mynd.	90,6	88,2	90,5	88,4	93,6
b. uten besl. mynd.	9,4	11,8	9,5	11,6	6,5
Komitémodell			9,5	11	18,4
Ad-hoc komiteer		2,6	7,4	8,7	
Ingen utvalg/komitéeer		12,6	7,7	7,2	

Tabell 2. Norske kommuneners utvalg- og komitéorganisering 2000-2016. *Kommunal Organisasjonsdatabase 2016 (s.45)*

5.2.7 Vurderinger og anbefalinger

5.2.7.1 Komitemodell versus hovedutvalgsmodell

Bystyresekretariatet anbefaler at den nye sammenslåtte kommunen styres i henhold til kommuneloven § 10 a - kommunestyrekomiteer. Det vil si samme modell som den Trondheim har i dag.

Hovedutvalgsmodellen har blitt kritisert for å skape for sterke allianser mellom fag, profesjon og politikk. Det prinsipielle skille mellom politikk og administrasjon blir utfordret i en slik modell. Det er ofte pekt på at politikerne opplever betydelig større press og påvirkning fra administrasjonen i denne modellen. Det blir også pekt på at en slik modell kan føre til en for sterk felles kultur eller gruppetenkning¹⁰ innad i hovedutvalgene, som er til hinder for mer helhetlig styring. Modellen er også kritisert fordi den tapper kommunestyret for innhold. I en hovedutvalgsmodell tas mange av debattene og beslutningene i utvalgene, ikke i kommunestyret¹¹. Dette kan bidra til å svekke kommunestyrets status og posisjon som kommunens øverste politiske organ. I Klæbu er ikke dette et problem fordi hovedutvalgene har svært begrenset beslutningsmyndighet. Hovedutvalgene innstiller overfor formannskapet og

¹⁰ Bukve, O. (2002). *Parlamentarisme light? Komitemodell som politisk styringsmodell* i Oddbjørn Bukve(red.) & Audun Offerdal (red): *Den nye kommunen*. Oslo: Samlaget

¹¹ [Ot.prp. nr. 96 \(2005-2006\), 3.2 organisasjonsmodeller i kommunene](#)

kommunestyret, som tar de aller fleste beslutninger. Det er mulig å velge en slik modell. Men hvis hovedutvalgene ikke skal kunne fatte beslutninger, kun innstille overfor formannskapet eller kommunestyret, så har man i praksis en komitemodell. Den vesentligste forskjellen mellom de to modellene er nettopp at man skal kunne ta beslutninger i hovedutvalgene, noe man ikke kan gjøre i komiteene.

Referansegruppen for denne utredningen har pekt på tre konkrete målsettinger for organiseringen av bystyrets arbeid. Et av målene er at organiseringen skal være innrettet slik at den styrker den politiske styringen av kommunen. Vi mener at komitemodellen legger bedre til rette for dette enn en hovedutvalgsmodell. I hovedutvalgsmodellen vil administrasjonens initiativ og påvirkning være større. I en komitemodell er det et klarere skille mellom politikk og administrasjon enn i en hovedutvalgsmodell. I tillegg bidrar komitemodellen til mer strategisk og helhetlig politisk styring ved at alle store saker behandles i kommunestyret hvor alle politikerne sitter, og ikke "spredt utover" i ulike sektorutvalg.

Vi mener også at de politiske skillelinjene kommer tydeligere fram i en komitemodell. I en strategiorientert komitémodell er det en målsetting at politikerne i større grad skal ivareta helheten og ha fokus på overordnede rammer, prinsipper, mål og strategier. I en slik modell utfordres de politiske ideologiene og verdiene i større grad enn i et mer konsensusorientert sektorutvalg. Som en følge av dette tror vi også at mulighetene til å markere eget parti er større i en strategiorientert komitémodell enn i en mer sektororientert hovedutvalgsmodell, og at de politiske skillelinjene dermed vil komme tydeligere fram.

Det må imidlertid understrekes at hovedutvalgsmodellen også har sine fordeler. Denne modellen er fortsatt den dominerende styringsmodellen i norske kommuner¹². Tilhengerne mener at denne modellen gir politikerne mer kunnskap og innsikt i det fag- og politikkområdet de er satt til å styre. De får i større grad anledning til å fordype seg i et avgrenset område, og får spisskompetanse og nærhet til dette. Det kan hevdes at kommunepolitikken har blitt så omfattende og kompleks at det er nødvendig med en viss grad av spesialisering også på politisk nivå. Noen mener også at modellen fører til mer direkte politisk innflytelse på de beslutninger som blir tatt fordi det kan oppleves som lettere å delta aktivt i debatten og prosessen i et hovedutvalg enn i kommunestyret.

¹² [Blåka S., Tjerbo T. & Zeiner H. \(2012\) Kommunal organisering 2012 \(NIBR-rapport 2012:21\) Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning](#)

Noen mener at det kan være lettere å utøve ombudsrollen i en hovedutvalgsmo­dell enn i en komitémodell. Når man har en mer strategiorientert organisasjonsmodell, med stor grad av delegering til administrasjonen, kan man se for seg at det blir mindre fokus på enkeltsakene og at ombudsrollen som politiker blir svekket. Lokalpolitikerne kan i komite­modell miste innsynsmulighetene nedover i organisasjonen, og dermed bli mindre i stand til å ivareta ombudsrollen. I en hovedutvalgsmo­dell er politikerne tettere på forvaltningen og tjenesteytingen, noe som kan gjøre det lettere å utøve ombudsrollen.

I vurderingen over har vi pekt på seks ulike forhold, som vi mener må legges til grunn når kommunestyrene skal velge framtidig styringsmodell og organisering. Disse framgår av tabell 3, hvor vi også viser hvilke forhold vi mener blir styrket eller svekket i de to modellene.

	HOVEDUTVALGS MODELL	KOMITE MODELL
<i>1. Bystyrets rolle som debatt- og vedtaksorgan</i>	<i>Svakere</i>	<i>Sterkere</i>
<i>2. Helhetlig og strategisk politisk styring</i>	<i>Svakere</i>	<i>Sterkere</i>
<i>3. Tydeliggjøring av politiske skillelinjer</i>	<i>Svakere</i>	<i>Sterkere</i>
<i>4. Skille mellom politikk og administrasjon</i>	<i>Svakere</i>	<i>Sterkere</i>
<i>5. Ombudsrollen</i>	<i>Sterkere</i>	<i>Svakere</i>
<i>6. Nærhet til fagområde</i>	<i>Sterkere</i>	<i>Svakere</i>

Tabell 3

5.4 Formannskapetets rolle, struktur og funksjon

Intensjonsavtalen slår fast at det er forskjeller i de to kommunenes bruk av formannskapet som organ i saker av stor økonomisk betydning. Det står videre at denne problemstillingen må utredes og at det nye kommunestyret formelt må fastsette hvordan dette skal løses.

I mandatet for denne utredningen heter det at “...arbeidsform og reglement for dagens bystyre i Trondheim (skal) gjennomgås og vurderes, med forslag til endringer og forbedringer”. Med dette som utgangspunkt er det naturlig å belyse formannskapetets rolle også i et videre perspektiv enn det intensjonsavtalen legger opp til.

I dette kapitlet drøftes og vurderes derfor:

- Formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser
- formannskapetets størrelse
- formannskapetets medlemmer inn i bystyrekomiteene
- forholdet mellom formannskapet og komiteene

5.4.1 Rettslig grunnlag

Kommuneloven § 8 gir nærmere regler formannskap og fylkesutvalg”:

1. *Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform*
2. *Medlemmer og varamedlemmer til formannskap eller fylkesutvalg velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret eller fylkestinget. Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg*
3. *Formannskapet og fylkesutvalget behandler forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. For øvrig fastsetter kommunestyret og fylkestinget selv området for formannskapetets og fylkesutvalgets virksomhet. Formannskapet og fylkesutvalget kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.*

Formannskapet har altså en lovpålagt plikt til å behandle forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. Av kommuneloven (§§ 44, 45 og 48) følger det også at formannskapet skal avgi innstilling til vedtak om økonomiplan, årsbudsjett og årsregnskap. Utover dette er det helt opp til kommunestyret å avgjøre hvilke myndighet formannskapet skal ha. Formannskapet kan i prinsippet tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov. De aller fleste kommuner har slike delegeringsvedtak. Det er hverken praktisk mulig eller ønskelig at kommunestyret skal behandle absolutt alle saker. Slik er det også i Trondheim¹³ og Klæbu¹⁴.

Det er delegeringsreglementet som i praksis avgjør hvor mye makt og myndighet formannskapet skal ha. Dette er beskrevet nærmere i pkt. 5.7.1

5.4.2 Formannskapet i Klæbu

Medlemmer av formannskapet i Klæbu (7) er ledere i de tre hovedutvalgene. Formannskapet samt et medlem av kommunestyret er valgstyre. Formannskapet og et medlem av kommunestyret er valgnemnd (innstiller til kommunestyret på valg av personer til styrer, råd og utvalg). Klientutvalget velges av formannskapet blant formannskapets medlemmer. Partssammensatt utvalg, som oppnevnes av kommunestyret, består av tre representanter fra formannskapet, én fra kommunestyret samt den tillitsvalgte. Lønnspolitisk utvalg (tidligere forhandlingsutvalg) har fire medlemmer fra formannskapet, oppnevnt av formannskapet. Formannskapet i Klæbu er planutvalg og økonomiutvalg. Det medfører at en stor del av sakene som kommer fra hovedutvalgene også skal innom formannskapet – før de går til kommunestyret.

Fra Klæbu kommunes delegeringsreglement:

«Formannskapet skal behandle forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. Formannskapet skal etter behandling i utvalgene innstille overfor kommunestyret i saker som gjelder overordnede planer eller som berører økonomi. Formannskapet skal avgjøre alle saker som krever samordnet behandling for flere organ og som ikke avgjøres av kommunestyret selv. Formannskapet er kommunens faste utvalg for plansaker –kfr plan – og bygningslovens § 9-1.»

«Alle overordnede planer skal til formannskapet som fast utvalg for plansaker».

¹³ [Delegeringsbestemmelsene i Trondheim](#)

¹⁴ [Delegeringsbestemmelsene i Klæbu](#)

«Kommunestyret delegerer sin avgjørelsesmyndighet til formannskapet i saker som skulle vært avgjort av annet organ, når det er nødvendig at vedtak treffes så raskt at det ikke er tid til å innkalle dette, jf. kommuneloven § 13».

«Formannskapet er kommunens klageorgan. Det gjelder også for tjenesteområder der klageretten ikke er hjemlet i forvaltningsloven. Et klientutvalg, valgt av formannskapet blant formannskapets medlemmer, skal behandle klager som ikke har klageadgang i henhold til forvaltningslov eller særlov, som gjelder enkeltpersoner, og som er unntatt fra offentlighet».

5.4.3 Formannskapet i Trondheim

Formannskapet i Trondheim består av 11 heltidspolitikere (kommunalråder). Formannskapet er kommunens bygningsråd, valgstyre og generalforsamling for kommunens aksjeselskap. Bystyret velger i tillegg fem av formannskapets medlemmer som kommunens klagenemnd og de fem andre til kommunens lønns- og administrasjonsutvalg. I følge formannskapets reglement skal vararordføreren være leder for administrasjonsutvalget.

Formannskapet kan selv fatte vedtak i saker der de har delegert myndighet til det, sende dem direkte til bystyret med en innstilling eller sende dem til bystyret via en komite som utarbeider innstilling. Det er kun i noen få tilfeller at formannskapet sender saker direkte til bystyret utenom komiteene. Det gjelder først og fremst budsjett- og årsoppgjør, der kommunelovens bestemmelser fastslår at det er formannskapet som skal innstille til kommunestyret.

Med den nyeste plan- og bygningsloven fra 27. juni 2008 er plikten til å opprette faste utvalg for plansaker bort. Etter dagens lov § 3-3 følger det at kommunen oppretter de utvalg og treffer de tiltak som finnes nødvendig for gjennomføring av planleggingen. Kommunen kan derved organisere arbeidet slik den selv finner mest hensiktsmessig. Trondheim har valgt å fortsatt ha et bygningsråd. Reglement for formannskapet, pkt. 1.6: *“Formannskapet er kommunens bygningsråd og behandler saker det får seg forelagt av rådmannen i henhold til retningslinjer vedtatt av bystyre og formannskap.”*

Bygningsrådet vedtar innstilling i alle bystyresaker de behandler. Men disse sakene sendes alltid via byutviklingskomiteen til bystyret. Komiteen kan endre bygningsrådets innstilling.

I henhold til kommuneloven § 13 har formannskapet myndighet til å fatte vedtak i hastesaker. I Trondheim har formannskapet også regulert dette gjennom eget punkt i reglementet (pkt. 4.2):

“Når formannskapet skal behandle hastesaker i henhold til kommuneloven §13, innkalles gruppelederne for de partiene som ikke har medlemmer i formannskapet. Disse gruppelederne gis talerett i hastesakene. Skulle slike saker kreve behandling på så kort varsel at slik innkalling av praktiske grunner ikke lar seg gjøre, kan likevel formannskapet behandle saken(e) og gjøre vedtak”.

5.4.4 Formannskapets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser

Intensjonsavtalens pkt. 5 handler om demokrati og politisk organisering. Det heter blant annet at *“i Klæbu kommune går alle saker med vesentlige økonomiske konsekvenser til formannskapet for innstilling til kommunestyret. Trondheim kommune bruker komiteene som innstillende organ unntatt i saker som etter lovens bokstav må gå via formannskapet. Partene erkjenner at det er forskjell i de to kommunenes bruk av formannskapet som organ i saker med stor økonomisk betydning. Det nye kommunestyret må formelt fastsette hvordan dette skal løses i kommunen dersom formannskapsmodellen velges. Partene er enige om at fellesnemnda innen 1.juli 2018 skal utrede saken for den nye kommunen”*

I et notat av 18.1.2018 redegjør rådmannen, ved finansdirektør Olaf Løberg, nærmere for problemstillingen. Notatet følger som vedlegg til denne utredningen.

Rådmannen viser til at alle saker som fremmes for bystyret i Trondheim, med unntak av rene økonomisaker, behandles i en av komiteene før saken går til vedtak i bystyret. Det innebærer at også saker som har store økonomiske konsekvenser for kommunen behandles og innstilles på i komiteene, uten at formannskapet har befatning med saken, skriver rådmannen.

I notatet blir det vist til at Klæbu kommune har en annen praksis. Her har hovedutvalgene avgjørelsesmyndighet, men ikke i saker som har økonomisk betydning for kommunen. Dette gjelder uavhengig av om den økonomiske betydningen er stor eller liten. I saker som har økonomisk betydning kan utvalget avgi uttalelse, men her er det formannskapet som innstiller til kommunestyret, skriver rådmannen.

I notatet presiserer rådmannen at uansett om det nye kommunestyret velger å etablere utvalg eller komiteer må det tas stilling til formannskapets rolle. Når lovgiver i kommuneloven har fastsatt at økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak skal behandles av og innstilles til kommunestyret av formannskapet, er det naturlig å tenke at lovgiver med dette ønsker å sikre at saker av så stor betydning må behandles i et organ der de mest sentrale politikerne sitter og i et organ som er sammensatt på en slik måte at en naturlig vil avveie alle hensyn og mulige interessekonflikter mellom ulike sektorer når innstilling til kommunestyret gis, skriver rådmannen i sitt notat. Han mener at også kommunelovutvalget deler dette synet (NOU 2016:4): *”Utvalget mener at det fortsatt er behov for et organ utover kommunestyret som ivaretar helhetsperspektivet – i alle fall når det gjelder økonomien”*.

I Trondheim kommune er det altså slik at alle andre saker enn de som er nevnt i § 8 blir behandlet i en av komiteene (eventuelt sendt en eller flere av øvrige komiteer til uttalelse i tillegg) før saker avgjøres i bystyret. Dette gjelder også saker av stor økonomisk betydning for kommunen. Rådmannen gir i notatet eksempler på slike saker. Det kan være temasaker som etablerer standarder for omfang og kvalitet i investerings saker, som f.eks saker om funksjons og arealprogram for barnehager, skoler og helse- og velferdssentre. Forslag til slike temaplaner utarbeides gjerne i de fagmiljøer hos rådmannen som kjenner området godt, og som vil kunne ha preferanser for å styrke området kvalitetsmessig og ressursmessig. Rådmannens innstilling behandles deretter i den fagkomite som behandler tilsvarende saker, og i komiteen sitter ofte politikere som har et eget engasjement for det fagfeltet, den tjenesteproduksjonen eller den målgruppen som planen vedrører. Rådmannen mener derfor at komiteene vil kunne vedta en innstilling til bystyret som er farget av dette i større grad enn det helhetssyn bystyret er satt til å forvalte.

Rådmannen viser også til andre type saker der det kan være kryssende interesser mellom sterke fagmiljøers syn og kommunens samlede interesser. Et eksempel kan være reguleringssaker der kommunen er part som grunneier eller utbygger. I slike saker er det

byutviklingskomiteen som behandler sakene, på bakgrunn av en plansak fra rådmannen. Byutviklingskomiteen vil i sin natur fokusere på hvordan planen vil fungere i et byutviklingsperspektiv. Bystyret bør i sin tilnærming også fokusere på hvordan økonomisk konsekvens en plan får for kommunen, i form av økte eller reduserte verdier av tomter og bygningsmasse, mener rådmannen.

Et tredje eksempel rådmannen viser til er saker som omhandler garantistillelser, samt avdekking av kommunens pensjonsforpliktelser.

Rådmannen skriver i sitt notat at innstillingene fra fagkomiteene ikke nødvendigvis ivaretar det helhetssyn bystyret må hensynta. Rådmannen mener at det i slike saker kan være krevende for bystyret å forbedre balansen mellom hensyn til brukere/innbyggere innenfor det område saken berører, og byens øvrige innbyggere gjennom god økonomistyring.

Enten det nye bystyret velger å etablere utvalg eller komiteer er det etter rådmannens syn reelle grunner til at det bør være formannskapet som innstiller til bystyret i saker som er av vesentlig økonomisk betydning for kommunen. Men rådmannen presiserer at det er naturlig at fagkomiteen får saken til uttalelse før formannskapet vedtar sin innstilling til bystyret.

Rådmannen ønsker å drøfte nærmere hva som skal ligge i formuleringen “den økonomiske betydningen skal være vesentlig”. Likeså hvilken metode som bør brukes for å beregne den økonomiske betydningen. Dersom man kommer fram til at formannskapet skal innstille i saker av vesentlig økonomisk betydning, også utover sakene som er nevnt i kommunelovens § 8, skriver rådmannen at han kan legge frem forslag til hvordan man enkelt avgrensene disse sakene.

5.4.5 Formannskapets størrelse

Ut fra loven kan man slå fast at kommunestyrene står relativt fritt i å bestemme hvordan formannskapet skal settes sammen. Det eneste loven fastlegger er at et formannskap skal ha minimum fem medlemmer. Antall medlemmer i formannskapene er ofte gjenstand for drøftinger og forhandlinger i forbindelse med konstitueringen etter valg. Antall medlemmer er ikke reglementsfastet i noen av de to kommunene. I § 1.2 i Trondheim

formannskaps reglement heter det at formannskapet består av så mange medlemmer med varamedlemmer som bystyret bestemmer.

Formannskapet i Trondheim har 11 medlemmer. Antallet har variert opp gjennom årene. Før komitemodellen ble innført i 1992 hadde formannskapet 21 medlemmer. Det har også hatt ni medlemmer. Alle formannskapsmedlemmene er heltidspolitikere.

Av sammenlignbare byer er det bare Tromsø som har færre medlemmer i formannskapet enn Trondheim. Antall medlemmer i ASSS-byenes¹⁵ formannskap:

- Trondheim: 11 medlemmer
- Stavanger: 19 medlemmer
- Tromsø: 9 medlemmer
- Drammen: 13 medlemmer
- Bærum: 13 medlemmer
- Kristiansand: 13 medlemmer

Formannskapet i Klæbu har syv medlemmer. Klæbu formannskap hadde i perioden 2011-2015 ni medlemmer. Ordføreren er heltidspolitiker. Varaordføreren er frikjøpt i en 40 prosent stilling.

5.4.6 Forholdet mellom formannskapet og komiteene

Komitemodellen gir noen utfordringer når det gjelder maktforholdene i det politiske styringssystemet, spesielt mellom formannskap og fagkomiteene. Rent formelt er det ikke problematisk. Formannskapet har delegert beslutningsmyndighet i svært mange saker. Det har ikke komiteene. Formannskapet kan gjennom vedtak "instruere" rådmannen. Det kan ikke komiteene. Formannskapet kan bestille nye saker direkte til rådmannen. Det kan ikke komiteene. Formannskapet har med andre ord betydelig myndighet som de utøver på vegne av bystyret. Komiteene på sin side er kun saksforberedende organer uten beslutningsmyndighet.

Men i Trondheim har man etablert en praksis der svært mange saker går utenom byens nest øverste politiske organ og direkte til komiteene og bystyret. 19.05.2011 (sak 55/11)

¹⁵ *Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner.*

ble det besluttet at rådmannen skulle sende saker, der annet ikke er fastlagt i loven, direkte til bystyret via komiteene. I formannskapet sitter heltidspolitikerne. De er ofte partienes fremste representanter. Det kan oppleves som et dilemma for medlemmer i formannskapet at de ikke på et tidlig stadium får anledning til å markere partiets politikk i store og viktige saker. For noen partier kan dette bli forsterket av at partiet heller ikke er representert i komiteen som skal behandle saken. Dette er imidlertid et resultat av den maktfordelingen valgresultatet gir.

I politikken er synliggjøring og markering av partienes synspunkter en vesentlig del av prosessene. I formannskapet er både media og mange tilhørere til stede. Det er et faktum at det mer unntaksvis er media og tilhørere til stede i komitémøtene. Dette kan også oppleves som et problem, spesielt for de partiene som er representert i formannskapet, men ikke i alle komiteene.

På den andre siden blir betydningen av å vitalisere og ansvarliggjøre komiteene sett på som viktig. Slik vitalisering har vært et uttrykt mål i Trondheim helt siden komitemodellen ble innført. Det handler om spredning av makt og betydningen av å bygge opp under det store antallet folkevalgte som ikke driver med politikk på heltid. Disse skal oppleve at det er meningsfylt å drive med politikk, og at de gjør en forskjell. I vår del av verden er det bred enighet om at lekfolk skal være i flertall når retten tar stilling til spørsmål om straffeskyld. Mange vil hevde at det er like viktig med lekfolk i politikken, og at disse skal ha sentrale roller i lokaldemokratiet. Hvis man endrer på dagens praksis, og gir formannskapet myndighet til å avgjøre eller innstille i langt flere av sakene, kan det være en fare for at komiteene reduseres til rene høringsorganer.

5.4.7 Formannskapets medlemmer inn i komiteene

I Trondheim er ikke formannskapets medlemmer valgt inn i bystyrekomiteene. Denne praksisen er i strid med kommuneloven § 10 a nr. 2, hvor det heter at *“Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer”*. Loven åpner for at ordfører kan fritas hvis kommunestyret bestemmer det.

Bystyrets reglement ble ikke revidert da kommuneloven fikk en slik bestemmelse. Behandlingen av den politiske organiseringen etter 2019, og tilhørende gjennomgangen av reglementet, gir nå anledning til å rette opp denne feilen.

Tromsø og Drammen er også byer som styres etter en formannskapsmodell, og som har bystyrekomiteer, slik som Trondheim. I begge byene blir formannskapetets medlemmer valgt inn i bystyrekomiteene. I Drammen er formannskapetets faste medlemmer og varamedlemmer, med ett unntak, valgt som ledere og nestledere i bystyrekomiteene. Ordføreren er unntatt. I Tromsø er alle ledere og nestledere i de fem bystyrekomiteene faste medlemmer eller varamedlemmer i formannskapet. Verken ordfører eller varaordfører er unntatt. De sitter som henholdsvis leder og nestleder i bystyrets næringskomite.

Det er mulig å se for seg to alternative løsninger:

Modell A

Det etableres en ny komite som består av formannskapetets medlemmer. Komiteen får det samme regelverket som de øvrige komiteene. Den kan for eksempel ha ansvar for organisatoriske saker.

Modell B

Formannskapetets medlemmer fordeles på de eksisterende komiteene under konstitueringen av bystyret. Det betyr i så fall at komiteene blir noe større enn i dag. I tabell 4 under er det skissert to ulike alternativer for modell B (skyggelagte felt).

Komité	Antall saker ¹⁶ 2017	Antall medlemmer, dagens situasjon	Antall medlemmer i komiteene ved valg av modell B over	
			Alternativ 1	Alternativ 2
Byutvikling	60	11	13	13
Finans- og næring	67	9	13	13
Helse- og velferd	34	11	13	11
Kultur- idrett- og friluftsliv	38	9	11	11
Kontroll	29	5	5	7
Oppvekst	28	11	11	11
SUM	256	56	66	66

Tabell 4

¹⁶ Ikke medregnet saker til høring og orientering, kun saker til innstilling.

5.4.7.1 Fordeler ved opprettelse av en ny komite

I Trondheim er formannskapets medlemmer heltidspolitikere, med særlig stort ansvar og mange arbeidsoppgaver. Flere av dem er i tillegg gruppeledere med det ekstra ansvar dette medfører. Det kan være en kapasitetsmessig utfordring for kommunalrådene å delta for fullt i det ordinære komitearbeidet. Selv om det også vil være krevende å være medlem i en egen komite med ansvar for organisatoriske saker, så vil dette være langt mindre belastende enn deltakelse i de eksisterende komiteene. En egen komite for organisatoriske saker vil ha et begrenset ansvarsområde med færre saker enn de andre komiteene.

I Trondheim fungerer fem av formannskapets medlemmer som lønns- og administrasjonsutvalg. I denne rollen behandler de allerede saker av organisasjons- og administrasjonsmessig karakter. Ved å opprette en egen komite for organisatoriske saker vil alle saker av denne karakter bli håndtert av de samme personene. Det kan gjøre det lettere å se slike saker i sammenheng.

Det har tidligere vært et mål å vitalisere komiteene og bygge opp under det store antallet folkevalgte som ikke driver med politikk på heltid. Det kan være en fare for at heltidspolitikerne, i kraft av sin rolle og posisjon, vil dominere prosessene og arbeidet i de eksisterende komiteene. Dette vil i så fall svekke komiteene som arena for deltids- og fritidspolitikerne, og gi ytterligere maktkonsentrasjon rundt heltidspolitikerne.

Det vil være opp til bystyret om formannskapets medlemmer skal "fordeles jevnt utover" på de eksisterende komiteene eller ikke. I teorien kan bystyret plassere flere av formannskapets medlemmer i den samme komiteen, samtidig som en annen komite kan bli helt uten formannskapsmedlemmer. Partiene har gjerne sine spesielle satsingsområder. Enkelte komiteer kan anses som viktigere enn andre, og gi en slik "skjevfordeling". Mange heltidspolitikere i samme komite vil kunne påvirke dynamikken i komiteen negativt og gi mindre rom til de som ikke driver med politikk på heltid.

5.4.7.2 Fordeler ved at formannskapet går inn i eksisterende komiteer

Den nåværende styringsmodellen i Trondheim bygger på et mål om å gjøre komiteene til politiske verksteder der saker diskuteres, belyses og forberedes før de oversendes bystyret. Erfaringene viser at komiteenes aktivitetsnivå er ujevnt, at saksmengden er ulik, og at engasjementet kan variere. Komiteenes samlede kompetanse og kapasitet kan bli

styrket ved at formannskapetets medlemmer kommer inn. Kommunalrådene kan, i kraft av sin posisjon og rolle, bidra til at komiteenes verkstedfunksjon blir styrket.

Noen ganger kan det være frustrasjon i komiteene over at representantene “venter med debatten” til partigruppen har drøftet sakene. Ofte blir det tatt forbehold om partimessig behandling, og man får ingen reell debatt. Spesielt i større saker med mye medieoppmerksomhet kan partienes representanter være ekstra tilbakeholden, fordi saken håndteres av lederne i partiet og/eller gruppen. Formannskapetets medlemmer har en posisjon og rolle i egne partier som kan bidra til at man i større grad tar debatten allerede under komitebehandlingen.

Det er også sannsynlig at samhandling, dialog og informasjonsutveksling mellom formannskap og komiteer blir styrket ved at heltidspolitikerne kommer inn i de eksisterende komiteene. Dette kan i neste omgang føre til enda større respekt og forståelse for hverandres roller og oppgaver.

En slik modell kan også bidra til å løse opp eventuell frustrasjon fra formannskapetets medlemmer over at store og viktige saker går utenom dem. Det vil si direkte til komiteene og bystyret.

5.4.8 Vurderinger og anbefalinger

5.4.8.1 Formannskapetets medlemmer inn i komiteene.

Sekretariatet anbefaler at det ikke opprettes ny/-e komite/-er. Formannskapetets medlemmer velges inn i de eksisterende komiteene. Det bør i reglementet gjøres unntak for ordfører.

Vi har skissert to modeller som begge vil sørge for at praksisen i Trondheim bringes i overensstemmelse med kommuneloven. Det er gode argumenter for begge modellene. Vi mener imidlertid at fordelene ved modell B (formannskapet inn i de eksisterende komiteene) er noe større enn ved modell A. Sekretariatet vil spesielt peke på at samhandling, dialog og informasjonsutveksling mellom formannskap og komiteer vil bli styrket med en slik løsning. Vi tror også at det kan bidra til å vitalisere komiteene og styrke deres samlede kompetanse. Hvis bystyret velger en slik modell, vil vi anbefale følgende komitestructur:

Komité	Antall saker ¹⁷ 2017	Antall medlemmer i komiteene (Dagens situasjon i parentes)
Byutvikling	60	13 (11)
Finans- og næring	67	13 (9)
Helse- og velferd	34	11 (11)
Kultur- idrett- og friluftsliv	38	11 (9)
Kontroll	29	7 (5)
Oppvekst	28	11 (11)
SUM	256	66

5.4.8.2 Formannskapetets rolle i saker av stor økonomisk betydning

Sekretariatet vil ikke anbefale endringer i dagens praksis i Trondheim, når det gjelder behandlingen av saker av stor økonomisk betydning. Vi vil heller ikke anbefale å endre dagens praksis, når det gjelder arbeids- og ansvarsfordelingen for øvrig mellom formannskapet og komiteene i den nye sammenslåtte kommunen.

Hver gang styringsmodellen og den politiske organiseringen har vært oppe til behandling, har Bystyret ønsket å styrke komiteenes rolle i den politiske beslutningsprosessen. Bystyret har gjort flere endringer og tilpasninger for å oppnå dette. Hvis komiteene ikke lenger skal behandle og innstille i saker av stor økonomisk betydning, vil det være å gå motsatt vei. Det vil kunne svekke komiteenes rolle og status. Selv om dagens ordning har sine utfordringer mener vi at modellen fungerer godt.

Vi mener også at komiteene er i stand til å behandle saker av stor økonomisk betydning, og samtidig ta nødvendig hensyn til kommunens samlede interesser. Det er også viktig å understreke at det til slutt er bystyret som skal behandle alle disse sakene. Vi mener at bystyrets beslutningsgrunnlag blir bedre av at sakene er behandlet og forberedt i fagkomiteene, og at det vil bringe flere perspektiver inn i debatten i bystyret. Vi vil også viser til vårt forslag (kap. 5.4.8.1) om at formannskapetets medlemmer skal velges inn i komiteene. Med en slik endring vil komiteenes kompetanse bli ytterligere styrket.

¹⁷ Ikke medregnet saker til høring og orientering, kun saker til innstilling.

5.4.8.3 Reglement for formannskapet

Sekretariatet vil anbefale at gjeldende formannskapsreglement i Trondheim

videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, men med endringer innenfor følgende områder:

- **Endring i § 1.2 om valg, sammensetning og myndighetsområde**
- **Endring i § 1.3 om valg til kommunens lønns- og administrasjonsutvalg**
- **Endring i § 1.5 om formannskapets innstillingsrett- og plikt**
- **Endring i § 1.6 om formannskapet som bygningsråd**
- **Fjerning av § 1.7 om at formannskapet ikke skal realitetsbehandle saker som skal til komiteene.**
- **Endringer i § 1.9 om hvem som kan fremme saker i formannskapet**
- **Ny § 4.4 om saksbehandlingsregler**
- **Endring i § 2 om formannskapets møteform**
- **Endringer i § 3.1 om at ordfører setter opp sakslisten til møtene**
- **Endringer i § 4.2 om behandling av hastesaker i formannskapet**
- **Endringer i § 4.3 om møteboken**
- **Ny § 4.4 om saksbehandlingsregler**
- **Endringer i § 5 om møteplikt og melding av forfall**

De fleste endringsforslagene handler om språklig opprydding og forenkling, basert på Trondheim kommunes "klarspråk-satsing". Noen forslag handler imidlertid om realitetsendringer av en viss betydning. Disse gjengis og begrunnes under. Alle forslag om endringer i reglementet er samlet i kapittel 7.

Endringer i formannskapets reglement § 1.2

I denne paragrafen står det at valg av formannskap skal skje ved forholdvalg når minst én person krever det og ellers ved flertallsvalg. Vanlig praksis i Trondheim bystyre har vært at valg til politiske utvalg skjer som avtalevalg. Det vil si at valgene bygger på en avtale mellom partiene/gruppene og at det legges fram listeforslag som man har blitt enige om, og som bystyret vedtar. Kommuneloven har følgende bestemmelse "*Valget holdes som forholdvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.*" Vi vil anbefale samme formulering i bystyrets reglement.

Forslag:

“Formannskapet består av så mange medlemmer med varamedlemmer som bystyret bestemmer, dog minst 5, og velges av og blant medlemmene av bystyret. Valget skjer som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som ~~flertallsvalg~~ *avtalevalg*.”

Endringer i formannskapets reglement § 1.3

Paragrafen handler om valg, sammensetning og myndighetsområde. Dagens formulering gir inntrykk av at det er ett samlet lønns- og administrasjonsutvalg¹⁸. Slik er det ikke. Formelt er det to forskjellige utvalg. Vi vil derfor anbefale at reglementet er tydeligere på dette.

Forslag:

“Bystyret velger 5 av formannskapets medlemmer som ~~kommunens lønns- og administrasjonsutvalg~~, *lønnsutvalg og de samme 5 til kommunens administrasjonsutvalg*, jfr. kommuneloven § 25. Bystyret velger også varamedlemmer for de faste medlemmer blant formannskapets medlemmer og varamedlemmer. Varaordføreren skal være leder av *både* lønns- og administrasjonsutvalget.”

Endringer i formannskapets reglement § 4.2

Denne bestemmelsen handler om formannskapets utvidede myndighet i hastesaker. I henhold til kommuneloven skal melding om hastevedtak i formannskapet legges fram for kommunestyret på dettes neste møte. Vi anbefaler at dette tas inn i formannskapets reglement.

Forslag:

Når formannskapet skal behandle hastesaker, i henhold til kommunelovens bestemmelser ~~§13~~, innkalles gruppelederne for de partiene som ikke har medlemmer i formannskapet. Disse gruppelederne gis talerrett i hastesakene. Skulle slike saker kreve behandling på så kort varsel at slik innkalling av praktiske grunner ikke lar seg gjøre, kan likevel formannskapet behandle saken(e) og gjøre vedtak. *Melding om slikt vedtak forelegges bystyret i neste møte.*

Ny § 4.4 i formannskapets reglement

I den grad saksbehandlingsreglene i formannskapets reglement ikke er uttømmende, mener vi at det er fornuftig å vise til at det er saksbehandlingsreglene i kommuneloven som gjelder.

Forslag:

“Forøvrig gjelder bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i

¹⁸ [Trondheim kommunes administrasjonsutvalg](#)

folkevalgte organer.”

Endringer i formannskapets reglement § 5

Vi har foreslått en innstramming i bystyrets reglement når det gjelder melding om forfall.

Den samme innstrammingen er ikke nødvendig i formannskapets reglement.

Formuleringen om at bystyrets bestemmelser også gjelder for formannskapet erstattes derfor av en ny formulering.

Forslag:

“Formannskapets medlemmer og innkalte varamedlemmer plikter å delta på formannskapets møter, i henhold til kommunelovens bestemmelser, med mindre det foreligger gyldig forfall. Forfall med angivelse av forfallsgrunn, skal meldes skriftlig til ordfører/bystyresekretariat. Varamedlemmer innkalles i den nummerorden de er valgt. Skifte av representanter kan ikke skje i møtet når en sak er tatt opp til behandling eller satt under votering. Den kan gjøres unntak fra dette hvis en gruppe ikke er fulltallig. Forøvrig gjelder bystyrets bestemmelser ~~gjelder.~~”

5.4.8.4 Innspill fra referansegruppen

Flertallet i referansegruppen mener at formannskapets medlemmer bør velges inn i de eksisterende komiteene. De mener at en slik løsning vil styrke komiteene og minske avstanden mellom formannskap og komiteer. Noen av medlemmene mener imidlertid at formannskapets medlemmer ikke skal kunne velges som ledere og nestleder i komiteene. De begrunner dette med at det kan gi for stor maktkonsentrasjon rundt kommunalrådene.

Referansegruppen peker også på at det er uheldig at formannskapet legger føringer gjennom vedtak i saker som bør gå direkte til komiteene og bystyret. Eksempler på dette er saken om Trondheim Spektrum og lokalisering av svømmehall på østsiden. Noen i referansegruppen syns at det er noe uklart hvilke saker som skal avgjøres i formannskapet og hvilke som skal til bystyret. De viser til at Bystyret ikke er “overarbeidet”, samtidig som formannskapet behandler svært mange saker. Disse medlemmene mener at det er grunn til å se kritisk på delegeringsreglementet.

Referansegruppen har også drøftet spørsmålet om formannskapets rolle i saker av stor økonomisk betydning. De som uttalte seg om dette mener at det ikke er et problem at store og viktige saker går utenom formannskapet. De viser til at komiteene behandler alle

saker på en grundig og god måte. Gruppen understreker også at alle sitter i bystyret der disse sakene til slutt blir behandlet. De er også uenige i at komiteene ikke ivaretar det helhetssyn som er nødvendig.

5.5 Komiteenes rolle, struktur og funksjon

Det er seks komiteer i Trondheim, hvorav den ene er kontrollkomiteen. Kontrollkomiteen er lovpålagt og omtales spesielt i kapittel 5.5.1. Komiteene har ca. 12 møter pr. år.

- Finans og næringskomiteen (9 medl.) behandler saker som omhandler budsjett- og økonomiplan, økonomirapportering, forvaltning og organisering av kommunal virksomhet, kommunale foretak og bedrifter, investeringer og låneopptak utover budsjetttrammer og ekspropriasjoner. Finans- og næringskomiteen er kommunens næringsutvalg.
- Byutviklingskomiteen (11 medl.) saker som omhandler arealplanen, kommunedelplaner og reguleringsplaner, større byggesaker, transportplaner og avfallsplaner, samferdsel, miljø og avfall.
- Helse- og velferdskomiteen (11 medl.) behandler saker knyttet til drift og investeringer innen helse og omsorgsområdet, botilbud, tilbud til funksjonshemmede og tilsynsfunksjoner innen fagområdet.
- Kultur-, idrett- og friluftslivskomiteen (9 medl.) behandler saker som omhandler kultur, idrett, friluftsliv og kirke. I tilknytning til friluftsliv behandler komiteen alle saker som angår markaområdene. Komiteen behandler også navnesaker.
- Oppvekstkomiteen (11 medl.) behandler saker vedrørende barn og unge, herunder barnehage og grunnskole.
- Kontrollkomiteen (5 medl.) skal på vegne av bystyret føre løpende tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltningen. Kontrollkomiteen skal blant annet sørge for at det blir utført regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollkomiteen har eget sekretariat.

5.5.1 Komite, og hovedutvalgsstruktur i Klæbu og Trondheim

Komitéstrukturen i Trondheim gjenspeiler i hovedsak den administrative strukturen. Det er to unntak. Fagområdet kultur- og næring forholder seg til to forskjellige komiteer (KIF og FN) på politisk nivå. Finans- og næringskomiteen håndterer saker fra tre forskjellige fagområder på administrativt nivå (kultur og næring, finans og organisasjon). Bystyret har ved tidligere diskusjoner om politisk organisering drøftet en "harmonisering" slik at den administrative og politiske strukturen kunne bli lik. Men dette har aldri blitt vedtatt. Det har allikevel blitt gjort noen justeringer opp gjennom årene. Eksempler på dette er:

- Kirke- og kulturkomiteen som ble tilført friluftslivsområdet og ble til kultur, idrett- og friluftslivskomiteen
- Budsjett- og finanskomiteen som "mistet" budsjettsakene, fikk tilført nærings sakene og ble til finans- og næringskomiteen
- Miljø- og byutviklingskomiteen som hadde ansvar for friluftslivssakene, "mistet" disse til den nye kultur, idrett- og friluftslivskomiteen

I Klæbu kommune er det 100 % samsvar mellom den politiske og administrative organiseringen av kommunen.

Tabellene under viser både den politiske og administrative strukturen i begge kommunene.

Fagområder på administrativt nivå	Fagkomiteer på politisk nivå
Kommunaldirektør for byutvikling	Byutviklingskomiteen
Kommunaldirektør for helse og velferd	Helse- og velferdskomiteen
Kommunaldirektør for kultur og næring	Kultur- idrett- og friluftslivskomiteen Finans- og næringskomiteen
Kommunaldirektør for oppvekst og utdanning	Oppvekstkomiteen
Kommunaldirektør for organisasjonen	Finans- og næringskomiteen
Kommunaldirektør for økonomi og finans	Finans- og næringskomiteen

Tabell 5. Dagens struktur på administrativt og politisk nivå i Trondheim

Fagområder på administrativt nivå	Hovedutvalg på politisk nivå
Kommunalsjef Kultur og oppvekst	Hovedutvalg for oppvekst
Kommunalsjef for helse og omsorg	Hovedutvalg for omsorg
Kommunalsjef for plan, eiendom og kommunalteknikk	Hovedutvalg for miljø

Tabell 6. Dagens struktur på administrativt og politisk nivå i Klæbu

Gjennom endringer i reglementet har bystyret ved flere anledninger forsøkt å styrke komiteenes status og rolle. De vesentligste endringene har vært:

- å åpne for såkalt "komiteinitiativ" (som en følge av endringer i kommuneloven)
- å åpne for at saker kan gå direkte til komiteene uten at de har vært innom formannskapet
- å endre godtgjøringsreglementet slik at komiteledere- og nestledere i større grad kan frikjøpes
- "institusjonalisere" saksordførerrollen

Bystyrets ønske om å styrke komiteenes rolle som politisk verksted er i tråd med intensjonene i kommuneloven. I forarbeidene til kommuneloven §10 (Faste utvalg, komiteer) og § 10 a (Kommunestyrekomiteer, fylkestingskomiteer) står det blant annet:

"Departementet ser det videre som viktig at det ved denne måten å organisere kommunene på, gis mulighet for at komiteene kan fungere som såkalte "politiske verksteder". Dette er i tråd med motivene for opprettelse og kan bidra til vitalisering av rollen som folkevalgt. Komiteene kan således ta opp saker på eget initiativ. Dette er oppgaver som må betegnes som "saksforberedende", og gir mulighet for en bred og omfattende politisk behandling før saker tas opp til avgjørelse i kommunestyret/fylkestinget."

5.5.2 Nærmere om kontrollkomiteen

Kommuneloven pålegger alle kommuner å ha kontrollkomite/kontrollutvalg.

Kommuneloven § 77 fastsetter minste antall medlemmer: *"Utvalget skal ha minst tre medlemmer."*

Samme paragraf gir også bestemmelser om sammensetning av komiteen/utvalget: *"Minst ett av utvalgets medlemmer skal velges blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmerUtelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd, medlem og varamedlem av kommunestyrekomité og fylkestingskomité etter § 10 a og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen."*

Kontrollkomiteens størrelse og sammensetning har vært gjenstand for utredning og drøftinger flere ganger i Trondheim bystyre de siste 25 årene. Komiteen har i dag fem medlemmer. Alle medlemmene skal i følge reglementet velges blant bystyrets faste

medlemmer. Kontrollkomiteens leder skal velges fra opposisjonen, nestleder fra posisjonen.

Kontrollutvalget i Klæbu kommune består også av fem medlemmer. Minst to av utvalgets medlemmer velges blant kommunestyrets medlemmer. I reglementet heter det at lederen bør velges fra ett av de partiene som ikke utgjør flertallskonstellasjonen i kommunestyret.

I Trondheim har spørsmålet om antall medlemmer alltid vært tema når bystyret har drøftet organiseringen av sitt arbeid. De som har ønsket en større komite, har begrunnet dette med ønske om en mer representativ komite. I dag er bare tre partier representert i komiteen. Noen mener at en utvidet komite kan føre til at flere synspunkter blir representert.

Diskusjonen om sammensetning har også handlet om kompetanse og uavhengighet. Spørsmålet har vært om prinsippene for sammensetning skal endres, slik at det åpnes for å velge komite-medlemmer som ikke sitter i bystyret.

Bystyret behandlet 24.06.1999 (122/99) en utredning om kontrollkomiteens sammensetning. Tre modeller for sammensetning av komiteen ble vurdert:

Modell 1

Alle komité-medlemmene er medlemmer av bystyret

Modell 2

Leder og nestleder er medlemmer av bystyret. Av de øvrige kan noen eller ingen være medlemmer av bystyret

Modell 3

Komiteen består utelukkende av eksterne (ikke bystyremedlemmer). (Dette er ikke aktuelt, da kommuneloven krever at minst ett av utvalgets medlemmer skal velges blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer)

Fire kriterier ble lagt til grunn for vurdering av fordeler og ulemper:

- A. Kontakt med politiske organer og administrasjon
- B. Betydning for komiteens aktivitetsnivå
- C. Medlemmenes tyngde og respekt

D. Komiteens uavhengighet og nøytralitet

Bystyret vedtok enstemmig å videreføre ordningen med at kontrollkomiteen velges blant bystyrets medlemmer.

Momentene fra 1999-utredningen ble i stor grad tatt opp igjen i utredningen om politisk organisering til valget i 2011. I saksframlegget til bystyret ble det foreslått å beholde antall medlemmer på sju, til tross for at det totale antallet bystyremedlemmer ble satt ned fra 85 til 67. Ved konstitueringen i 2011 vedtok imidlertid bystyret å redusere kontrollkomiteen til fem medlemmer, og prinsippet om at alle medlemmene skal sitte i bystyret, ble videreført.

De nevnte utredningene har tatt utgangspunkt i at kontrollkomiteen skal ha nærhet til og nært samarbeid med bystyret og det kommunale beslutningssystemet for øvrig, og en uavhengig status for å foreta en mest mulig nøytral kontroll. Grovt sagt kan en si at utredningene har lagt størst vekt på nærhet. I vurderingen av modellene 1-3 nevnt ovenfor har kriteriene A, B og C pekt i retning av en modell der komiteen helt eller delvis består av bystyremedlemmer. Kontrollkomiteen er kommunestyrets kontrollorgan, det er derfor viktig med god kommunikasjon mellom kommunestyret og kontrollutvalget. Dette er personer som har god kontakt med de politiske organene, kjenner systemet, har lett tilgang på informasjon, og har tyngde og respekt innad i kommunen.

Det siste kriteriet, punkt D, kan stå noe i motstrid til de øvrige. Kontrollutvalgets rolle som den folkevalgte delen av kommunens egenkontroll fordrer i stor grad uavhengighet fra kommunen. Jo færre koblinger det er mellom kontrollutvalget (som kontrollører) og kommunen (som den kontrollerte), jo større tillit vil innbyggerne ha til kontrollutvalget. Noen vil hevde at det gir komiteen større legitimitet. Det å velge inn personer som ikke befinner seg i det politiske systemet kan også bidra til at det kommer inn andre innfallsvinkler og perspektiver til kontrollarbeidet.

Det kan også argumenteres for at den uavhengige statusen ivaretas gjennom at kontrollkomiteen har et eget sekretariat som er direkte underlagt kontrollkomiteen og dermed uavhengig av kommunens virksomhet for øvrig.

1999-utredningen oppsummerte vurderingene slik:

Modell 1

Alle komitémedlemmene er medlemmer av bystyret. *”Modellen er å foretrekke dersom man vektlegger nærhet til det kommunale beslutningssystemet og ønsker en aktiv komité med stor tyngde og respekt.”*

Modell 2

Leder og nestleder er medlemmer av bystyret. Av de øvrige kan noen eller ingen være medlemmer av bystyret. *”Ved å trekke inn eksterne medlemmer, kan komitéens autoritet som en uavhengig kontrollinstans bli styrket. Leder og nestleder sikrer kontakt med det politiske miljøet. Modellen gir også muligheter for at et flertall av komitéens medlemmer er bystyremedlemmer dersom det er ønskelig. Arbeidsgruppen har imidlertid ikke erfart at uavhengighet og habilitet har vært noe større problem for kontrollkomiteen i de to periodene ordningen har eksistert.”*

Modell 3

Komitéen består utelukkende av eksterne (ikke bystyremedlemmer). *”Modellen kan forsvares ut fra hensynet til uavhengighet og nøytralitet. Ulempene i forhold til nærhet og informasjonstilgang er imidlertid så vidt store at modellen ikke bør anbefales.”* (Denne modellen er heller ikke aktuell, da kommuneloven krever at minst ett av utvalgets medlemmer skal velges blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer).

2011-utredningen var som nevnt enig i dette, men her ble i tillegg spørsmålet om kompetanse tatt opp: *”I KRDs rapport ”85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane”¹⁹ blir blant annet kontrollutvalgsmedlemmenes kompetanse drøftet. Flertallet i arbeidsgruppen bak rapporten understreker at kontrollutvalget er et lekmannsorgan og ikke et ekspertorgan. De mener derfor at det ikke bør være kompetansekrav til medlemmene. Mindretallet (ett medlem) er uenig i dette og påpeker at oppgavene til dette spesielle utvalget gjør det nødvendig at minst ett av utvalgsmedlemmene har kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon.”*

I samme rapport står det videre: *”Arbeidsgruppa meiner at det må vere opp til kommunestyret å avgjere korleis kontrollutvalet skal setjast saman. Arbeidsgruppa meiner at ein i kvar kommune bør drøfte kva slags yrkes- og organisasjonserfaring, utdanning og forhold til folkevalde organ ein er tent med å ha i kontrollutvalet. Somme stader vil ein prioritere å ha tett kontakt med kommunestyret, slik at alle i kontrollutvalet er*

¹⁹ [85 tilrådingar for styrkt eigekontroll i kommunane](#)

kommunestyremedlemmer. Andre stader vil ein leggje vekt på at kontrollutvalet bør ha medlemmer som nettopp ikkje sit i det øvste folkevalde organet. Det kan vere ein kompetanse i seg sjølv å kunne sjå kommunen utanfrå, til dømes å ikkje kjenne til alle tradisjonar og lokale sanningar som gjeld i kommunen. Arbeidsgruppa vil framheve at det kan vere ein fordel for arbeidet i kontrollutvalet å ha fleire utdanningsretningar og yrkeserfaringar representerte.”

5.5.3 Vurderinger og anbefalinger

5.5.3.1 Reglement for komiteene

Sekretariatet vil anbefale at gjeldende komiterglement i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, men med endringer innenfor følgende områder:

- **Endring i § 1.2 om valg av medlemmer til komiteene**
- **Endring i § 1.3 om valg av ledere og nestledere**
- **Fjerning av § 1.4 om valg av ledere og nestledere**
- **Endringer i 1.7 (endret til 1.6) om ordførerens møter med komitelederne**
- **Endringer i § 1.10 (endret til 1.9) om komiteenes oppgaver**
- **Endring i § 1.11 (endret til 1.10) om komiteenes rett til å ta opp saker selv**
- **Endringer i § 1.12 (endret til 1.11) om komiteenes rett til å ta selvstendig initiativ overfor administrasjonen**
- **Endring i § 1.14 (endret til 1.13) om komiteenes budsjettpotter**
- **Endringer i § 2.2 om at møter skal holdes i henhold til vedtatt møteplan**
- **Endringer i § 5.2 om hva komiteene kan vedta**
- **Endringer i § 5.5 om saksbehandlingsfrister og frister for utsending av møtedokumenter**
- **Endringer i § 5.7 om møteboken**
- **Ny § 5.8 om saksbehandlingsregler**
- **Endringer i § 6 om møteplikt og melding av forfall**
- **Endringer i kontrollkomiteens § 4 om antall medlemmer**

De fleste endringsforslagene handler om språklig opprydding og forenkling, basert på Trondheim kommunes “klarspråk-satsing”. Noen forslag handler imidlertid om realitetsendringer av en viss betydning. Disse gjengis og begrunnes under. Alle forslag om endringer i reglementet er samlet i kapittel 7.

Endring i komitereglementet § 1.2

Endringen er en naturlig oppfølging av kommunelovens bestemmelser (§10 a nr. 2) om at hele kommunestyret (det kan gjøres unntak for ordfører) skal velges inn i bystyrekomiteene. Det er redegjort for dette i kap. 5.4.7.

Forslag:

“ Bystyret velger i sitt konstituerende møte medlemmer og varamedlemmer av bystyrekomiteene. ~~Alle~~ bystyrets faste medlemmer, ~~med unntak av formannskapetets medlemmer,~~ fordeles på komiteene. *Det kan gjøres unntak for ordfører.* Varamedlemmer til komiteene velges blant bystyrets varamedlemmer. Medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen kan ikke velges som medlemmer og varamedlemmer av de øvrige komiteene.”

Endringer i komitereglementets § 1.7 (endret til 1.6)

Denne paragrafen pålegger ordfører å ha møter med komitelederne annenhver måned. Det bør være tilstrekkelig med en bestemmelse om at ordfører skal ha slike møter ved behov.

Forlag:

Ordføreren er bindeledd mellom komité og formannskap, og møter komitéledere ~~regelmessig ved behov. Minst et møte annenhver måned.~~

Endring i komitereglementet § 1.12

Denne paragrafen handler om hva komiteene kan be administrasjonen om. Her foreslås en presisering som tydeliggjør at komiteene kan be om ytterligere opplysninger i en sak de har til behandling, men at de ikke kan bestille nye saker eller utredninger. Det var i 2017 noe diskusjon om komiteenes håndtering av private forslag, og hvilke muligheter komiteene har til å bestille utredninger fra rådmannen. Ordføreren fant det nødvendig å legge frem et notat i bystyret der det ble redegjort for praktiseringen av gjeldende regelverk. Det ble blant annet pekt på at komiteene ikke har anledning til å bestille nye saker eller større utredninger fra administrasjonen, uten å gå via bystyret. Sekretariatet mener at gjeldende regelverk ikke er tydelig nok på dette området.

Forslag:

“Bystyrekomiteene har rett til å ta selvstendig initiativ overfor administrasjonen for å be om *ytterligere opplysninger eller utredninger i en sak den har til behandling.*”

Ny § 5.8 i komitereglementet

I den grad saksbehandlingsreglene i komitereglementet ikke er uttømmende, mener vi at

det er fornuftig å vise til saksbehandlingsreglene i kommuneloven, og at det er disse som gjelder.

Forslag:

“Forøvrig gjelder bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer.”

Endringer i § 6 i komitereglementet

Vi har foreslått en innstramming i bystyrets reglement når det gjelder melding om forfall.

Den samme innstrammingen er ikke nødvendig i komiteenes reglement.

Formuleringen om at bystyrets bestemmelser også gjelder for komiteene erstattes derfor av en ny formulering.

Forslag:

Komiteenes medlemmer og innkalte varamedlemmer plikter å delta på komiteenes møter, i henhold til kommunelovens bestemmelser, med mindre det foreligger gyldig forfall.

Forfall med angivelse av forfallsgrunn, skal meldes skriftlig til ordfører/bystyresekretariat.

Varamedlemmer innkalles i den nummerorden de er valgt.

Skifte av representanter kan ikke skje i møtet når en sak er tatt opp til behandling eller satt under votering. Den kan gjøres unntak fra dette hvis en gruppe ikke er fulltallig.

Forøvrig gjelder bystyrets bestemmelser ~~gjelder~~.

Endringer i kontrollkomiteens reglement § 4

Denne paragrafen handler om sammensetningen av kontrollkomiteen. Dagens kontrollkomite har medlemmer fra bare tre av de ti partiene i bystyret. Når komiteen arbeider med flere store tunge og viktige saker, er det en utfordring at det er få partier i komiteen. Legitimitetshensyn tilsier at kontrollkomiteen bør være bredt sammensatt, både med hensyn til kompetanse, erfaring og politisk bakgrunn. En større komite vil øke komiteens samlede kompetanse. Med flere medlemmer vil flere partier og flere synspunkter kunne bli representert.

Trondheim kommune er den eneste storbyen som har kontrollkomité der alle er medlemmer av bystyret. Vi har tidligere vist til loven som bare krever at ett medlem er fra bystyret. De øvrige (minimum tre til sammen) kan være eksterne. Det som er avgjørende for sammensetningen er hva slags krav til kompetanse kommunestyret legger til grunn: Er det viktigst at kontrollkomiteen kjenner kommunens og bystyrets arbeid godt, eller er det viktigst å sikre uavhengighet og nødvendig kontroll- og revisjonsfaglig kompetanse?

Kontrollkomiteen har, med bystyrerepresentanter som medlemmer, fungert godt gjennom mange år. Bystyret har ofte uttrykt stor tilfredshet med komiteens arbeid og de sakene som er fremmet. Komiteen har førstehånds tilgang på nødvendig kontroll- og revisjonsfaglig kompetanse fra eget sekretariat og fra kommunerevisjonen. Kombinasjonen av politisk kompetanse, lekmannsskjønn og kommunerevisjonens fagkompetanse sikrer god saksbehandling.

Forslag:

“Kontrollkomiteen skal ha 5- 7 medlemmer valgt blant bystyrets faste medlemmer. Bystyret velger i sitt konstituerende møte selv medlemmer og varamedlemmer til komiteen. Blant medlemmene velges leder og nestleder. Kontrollkomiteens leder skal velges fra opposisjonen, nestleder fra posisjonen. Kontrollkomite bør velges som første valg etter formannskapet. Utelukket fra valg til kontrollkomiteen er ordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskapet, medlem og varamedlem av kommunal nemnd med beslutningsmyndighet og ansatte i kommunen, jf. kommuneloven § 77 nr. 2. Bystyret kan når som helst foreta nyvalg av komiteens medlemmer. Ved utskifting av ett eller flere medlemmer av komiteen, skal det foretas nyvalg av samtlige medlemmer. For øvrig vises til reglement for bystyrekomiteene, vedtatt 4.5.2000.”

5.5.3.2 Innspill fra referansegruppen

Flertallet i referansegruppen mener at dagens komitemodell stort sett fungerer godt. Disse medlemmene viser til at de fleste synes det som meningsfylt å være komiteemedlem. Noen av gruppens medlemmer understreker at komiteenes rolle og funksjon ikke må svekkes. Disse medlemmene mener også at komiteene ikke bør delegeres beslutningsmyndighet. Da beveger vi oss bort fra en velfungerende komitemodell og i retning av en hovedutvalgsmodell, mener de. De vil beholde en modell der beslutningene tas i formannskap og bystyre. Referansegruppen mener at dagens reglement gir komiteene gode muligheter til å fungere som politiske verksteder, men at det kan stilles spørsmål ved om komiteene benytter seg av dette handlingsrommet.

Deler av referansegruppen mener at kontrollkomiteen med hell kan utvides til for eksempel syv medlemmer eller fler. De mener at det er for få partier representert i den viktige komiteen. Deler av referansegruppen peker også på at det er uheldig hvis kontrollkomiteen blir arena for partipolitiske markeringer. Kontrollkomiteens rolle er spesiell. Den bør være hevet over partipolitikken og tilstrebe konsensus, mener de.

Deler av referansegruppen mener at det kan være positivt at komiteen får inn medlemmer utenfra, som ikke er folkevalgte.

5.6 Rådenes rolle, struktur og funksjon

I intensjonsavtalen mellom Klæbu og Trondheim heter det at:

“Partene er enige om at den nye kommunen skal opprette Mangfoldsråd, Studentråd og Ungdommens bystyre i tillegg til de to lovpålagte rådene Eldreråd/Seniorråd og Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsnivå, og at rådenes funksjon samt fremgangsmåte for å høre rådene skal tilsvare det Trondheim kommune praktiserer i dag. I overgangsperioden bør viktige saker legges fram for rådene i begge kommunene, eventuelt bør det arrangeres fellesmøter for rådene når dette er hensiktsmessig.”

I dette kapittelet belyses rådenes rolle, struktur og funksjon. Flere relevante problemstillinger knyttet til rådenes funksjon drøftes, og det foreslås et helt nytt reglement for rådene. Ungdommens bystyre er holdt utenfor i denne omgangen fordi de planlegger en egen prosess med gjennomgang av sitt reglement.

5.6.1 Rettslig grunnlag

Eldrerådsloven og Lov om råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne ble i 2017 erstattet av en ny bestemmelse i kommuneloven (§ 10 b. Råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom):

“Kommunestyret og fylkestinget skal selv velge et eldreråd og et råd for personer med funksjonsnedsettelse. Flertallet av medlemmene i eldrerådet skal på valgtidspunktet ha fylt 60 år.

Kommunestyret eller fylkestinget kan selv velge et ungdomsråd. Ungdomsrådet skal ha en valgperiode på inntil to år. Medlemmene i ungdomsrådet skal på valgtidspunktet ikke ha fylt 19 år.

Rådene er rådgivende organer for kommunen eller fylkeskommunen og har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv etablere en annen medvirkningsordning for ungdom enn et ungdomsråd.

Andre ledd andre og tredje punktum og tredje ledd gjelder tilsvarende for funksjonstiden og oppgavene til en slik annen medvirkningsordning og valgperioden for representanter til ordningen.

Departementet gir forskrift²⁰ om oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene og en annen medvirkningsordning for ungdom.”

Det er pr. dato ikke gitt forskrifter til den nye lovbestemmelsen.

5.6.2 Rådenes plass i beslutningsprosessen

I de skandinaviske landene har vi tradisjonelt hatt en bred tilnærming til demokratibegrepet. Vårt demokrati utøves på mange nivåer og i ulike former. Det begrenser seg ikke utelukkende til folkevalgte organer. Dette kommer til uttrykk i norsk lovgiving, som blant annet inneholder bestemmelser om at ”berørte parter og offentligheten” skal inviteres til deltakelse i form av medvirkning. I plan- og bygningsloven heter det at:

“Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte” (§ 5–1).

I sine kommentarer til plan- og bygningsloven skriver Kommunal- og moderniseringsdepartementet følgende:

“...Kommunale og fylkeskommunale råd for funksjonshemmede og regionale og lokale brukerorganisasjoner kan være viktige aktører i denne sammenheng og bør trekkes inn på hensiktsmessig måte.”

Rådene er viktige arenaer for medvirkning og deltakelse, og de har i følge kommuneloven rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med

²⁰ Forskriften foreligger ikke pr. april 2018.

funksjonsnedsettelse og ungdom. I Trondheim gjelder det samme prinsippet for de rådene som ikke er lovpålagte; Mangfoldsrådet, Studentrådet og Ungdommens bystyre.

For å styrke rådenes rolle og innflytelse bestemte bystyret 11.5.2011 (sak 55/11) at de skal involveres i arbeidet med de politiske sakene på et så tidlig tidspunkt som mulig. Bystyret ønsket at rådene skulle få sakene til høring, allerede før de ble oversendt fra rådmannen til politisk behandling. Praksisen tidligere var at sakene først gikk til formannskapet, som deretter sendte dem til rådene på høring. Det førte til at rådene ble involvert sent i prosessen, og at de fikk kort tid på å behandle sakene.

Referansegruppen for denne utredningen har vist til noen klare målsettinger for organiseringen av bystyrets arbeid. Et av disse målene er at "organiseringen skal være innrettet slik at den bidrar til å styrke lokaldemokratiet og sikre sentrale demokratiske verdier som åpenhet, offentlighet og innsyn, medvirkning og deltakelse."

Rådernes arbeid og engasjement bidrar til å styrke lokaldemokratiet og innbyggernes muligheter til innsyn og deltakelse. De fem kommunale rådene er bredt sammensatt og representerer flere hundre skoler, organisasjoner og foreninger, som igjen representerer titusener av elever og medlemmer. Rådene er de eneste av de faste utvalgene der både organisasjoner, politikere og fagpersoner sitter rundt samme bord. Det kan gi andre perspektiver på saker og problemstillinger, som bør være av verdi når bystyret skal fatte beslutninger.

Illustrasjonen under (fig. 1) viser alminnelig saksgang i den politiske beslutningsprosessen i Trondheim. Som det fremgår av illustrasjonen kan rådene få oversendt sakene i to omganger.

Første gangs behandling er gjerne i starten av rådmannens utredningsarbeid, før det foreligger et saksframlegg. Rådmannen orienterer og inviterer til dialog. Det er sjelden at rådene vedtar formelle uttalelser i denne fasen, da det ikke foreligger et saksframlegg. Unntaket er Ungdommens bystyre som allerede i denne fasen kan beslutte en skriftlig tilbakemelding i form av et notat til rådmannen. Siden det ikke foreligger en formell sak på dette tidspunktet, med et ferdigstilt saksframlegg, er det ikke mulig å produsere en offentlig saksprotokoll i kommunens saksbehandlingssystem.

Andre gangs behandling er den formelle behandlingen. Da er det etablert en politisk sak i kommunens saksbehandlingssystem og det foreligger et offentlig saksfremlegg. Rådene behandler saken og vedtar en uttalelse som følger saken fram til bystyret i form av en offentlig saksprotokoll.

Noen ganger gjør rådmannen endringer i saksfremlegget etter rådsbehandlingen, før den blir oversendt til politisk behandling i bystyret. Han kan for eksempel ta inn uttalelsene fra rådene og legge til egne kommentarer. Det kan også gjøres reelle endringer i saken som imøtekommer rådenes forslag.

Det er ikke alltid sakene kommer til rådene i to omganger som beskrevet over. Det mest vanlige er at sakene oversendes rådene når det foreligger et saksframlegg.

Denne saksflyten sikrer at rådene får innsyn i sakene på et tidlig stadium og har muligheter til å øve innflytelse over et relativt langt tidsrom før bystyret skal fatte beslutning. Det er i tråd med både kommunelovens og bystyrets intensjon. Modellen kan likevel gi noen utfordringer. Spesielt fordi det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon utfordres når et politisk oppnevnt råd, involveres i arbeidet med en sak på administrativt nivå.

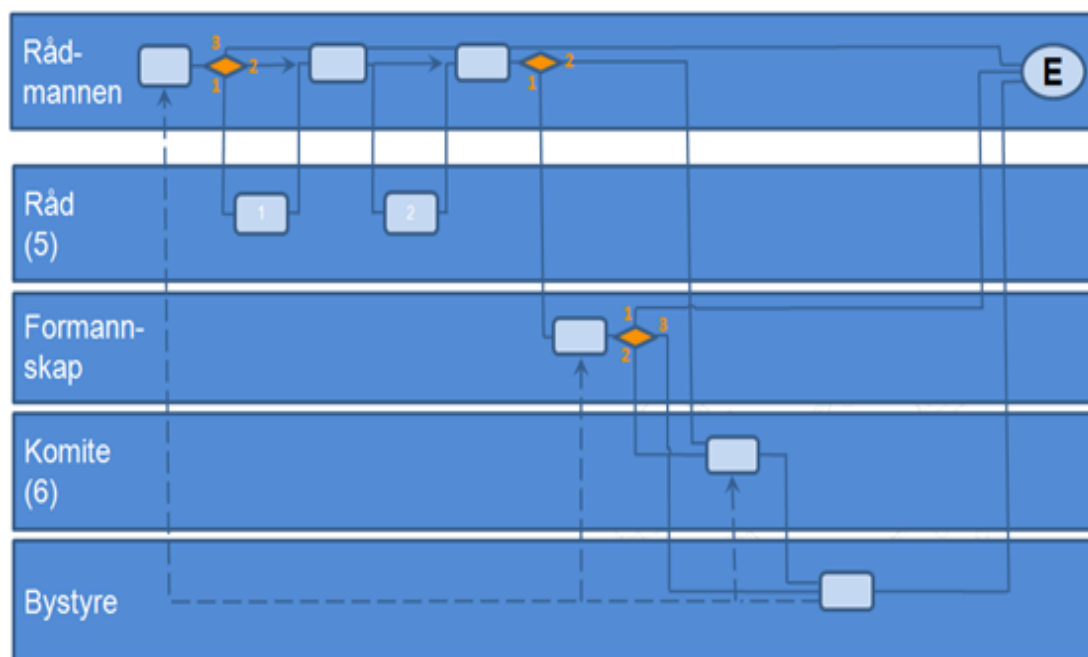

Fig. 1. Alminnelig saksgang i den politiske beslutningsprosessen i Trondheim. E: Effektuerere vedtak.

5.6.3 Vurderinger og anbefalinger

5.6.3.1 Reglement for kommunale råd

Rådenes reglementer er ulike både i form og innhold. Bystyresekretariatet anbefaler at det vedtas nye reglementer for rådene, som "harmoniseres" og tilpasses den nye bestemmelsen om kommunale råd i kommuneloven. Ungdommens bystyret gjennomfører en egen prosess med gjennomgang av sitt reglement. For de øvrige rådene vil vi anbefale nytt reglement som:

- tydeliggjør rådenes formål og oppgaver
- tydeliggjør at rådene skal arbeide på systemnivå/politisk nivå
- tydeliggjør at rådene ikke skal ha forvaltningsoppgaver
- har likelydende regler for sammensetning og hvordan oppnevning skal skje
- har likelydende saksbehandlingsregler

De konkrete endringsforslagene er omfattende og gjengis ikke her. Forslag til nye reglement er samlet i kapittel 7. Under gis likevel en begrunnelse for at det foreslås endringer i reglementet på disse områdene.

Tydeliggjøre rådenes formål og oppgaver

Sekretariatet er enig med referansegruppen som mener at det er manglende kunnskap og bevissthet omkring rådenes rolle og plass i den politiske beslutningsprosessen (jf. pkt. 5.6.3.2). Dette kommer til uttrykk på forskjellige måter. For eksempel oversendes det få saker til behandling i rådene til tross for at det arbeides med, og leveres, saker til bystyret som er relevante for rådene. Et annet eksempel er henvendelser fra rådmannen om at rådene skal oppnevne brukerrepresentanter til medvirkningsprosesser i ulike sammenhenger. Det er ikke rådenes oppgave og overta organisasjonene og andres rolle i medvirkningsprosesser på gruppe- og tjenestenivå. Begge eksemplene bekrefter at det er manglende kunnskap og bevissthet omkring rådenes rolle og funksjon.

Vi foreslår å tydeliggjøre rådenes formål og oppgaver i reglementet. I tillegg bør rådmannen sørge for opplæring og bevisstgjøring innad i administrasjonen omkring rådenes rolle og funksjon, hvilke saker som skal oversendes rådene, og hvilke rutiner som er etablert for oversendelse av saker. Den samme bevisstgjøringen må skje på politisk nivå, ved at de kommunale rådene får tilstrekkelig plass i folkevalgopplæringen etter hvert valg.

Referansegruppen er spesielt kritisk til at rådene ikke blir involvert i rådmannens arbeid med budsjett og økonomi- og handlingsplan. Sekretariatet anbefaler at bystyret fatter konkret vedtak som sikrer at rådene involveres i dette arbeidet. I Rundskriv Q-21/2012 fra Barne- inkluderings- og familiedepartementet²¹ (Om lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m) heter det at rådet blant annet bør ta del i arbeidet med økonomiplanen og årsbudsjettet.

Tydeliggjøre at rådene skal arbeide på systemnivå/politisk nivå

Sekretariatet er enig med referansegruppen som i sine innspill understreker at rådene primært skal arbeide på systemnivå/politisk nivå. I Rundskriv Q-21/2012 fra Barne- inkluderings- og familiedepartementet²² (Om lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m) heter det at *“rådet bør konsentrere seg om større og overgripande saker for å sikre at det vert tatt omsyn til menneske med nedsett funksjonsevne.”*

Sekretariatet mener at dette må gjelde for alle kommunale råd. Et kommunalt råd må ikke forveksles med verken en interesseorganisasjon, et ombud, eller et kontrollorgan som skal kontrollere administrasjonen eller politikerne. Et kommunalt råd er et rådgivende organ for kommunen i arbeidet med politiske saker på overordnet nivå. I forslag til nytt reglement er rådernes formål og oppgaver tydeliggjort i en egen felles formålsparagraf, der det kun er målgruppen som er forskjellig fra råd til råd.

Tydeliggjøre at rådene ikke skal ha forvaltningsoppgaver

I Rundskriv Q-21/2012 fra Barne- inkluderings- og familiedepartementet²³ (Om lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m) heter det at *“det er ikkje tenkt at det skal leggjast forvaltningsoppgåver til rådet, slik som t.d. forvaltning av kommunale tilskot til lokale interesseorganisasjonar eller forvaltning av tilskot til særskilte tiltak for målgruppa. Departementet rår til at medverknaden i slike saker vert avgrensa til å innhente råd og synspunkt.”*

²¹ [Rundskriv Q-21/2012](#)

²² [Rundskriv Q-21/2012](#)

²³ [Rundskriv Q-21/2012](#)

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Trondheim forvaltet tidligere et legat. Rådet har ikke lenger ansvaret for dette. Men både Trondheim seniorråd og Ungdommens bystyret forvalter hver sin tilskuddsordning på vegne av kommunen. Dette er vi kritiske til, fordi det ikke nødvendigvis finnes relevant forvaltningskompetanse i rådene. Det stilles heller ikke krav om slik kompetanse i loven. Når rådene utøver forvaltningsoppgaver skapes også usikkerhet om hva som er rådenes rolle og funksjon, jf. det vi har skrevet over. I forslag til nytt reglement går det tydelig fram at de kommunale rådene ikke skal tillegges forvaltningsoppgaver.

Likelydende regler for sammensetning og hvordan oppnevning skal skje

Sekretariatet mener det er svært viktig at rådene fortsatt er en møteplass for brukere, politikere og fagpersoner. Verdien av å delta i et råd vil oppleves som begrenset hvis man går bort fra en ordning der både brukerkompetanse, politisk kompetanse og fagkompetanse sitter rundt samme bord. Vi foreslår å harmonisere rådenes reglement også på dette området. Det betyr at alle rådene får lik sammensetning med seks medlemmer fra organisasjonene, og tre medlemmer utnevnt blant politikerne. Vi foreslår også at de politiske representantene skal velges fra bystyrets faste medlemmer. I dag kan det oppnevnes rådsmedlemmer blant bystyrets vararepresentanter. For seniorrådets vedkommende er reglementet slik at de "politisk oppnevnte" medlemmene verken må være faste bystyremedlemmer eller varamedlemmer. Vi foreslår også at det blir lik praksis i alle rådene, når det gjelder valg av leder og nestleder. I forslag til nytt reglement er det tillagt bystyret å velge leder og nestleder.

Likelydende saksbehandlingsregler

Sekretariatet mener at alle de kommunale rådene bør ha felles saksbehandlingsregler. I forslag til nytt reglement foreslår vi derfor helt likelydende saksbehandlingsregler i alle rådene, der det dessuten henvises til saksbehandlingsreglene for offentlige utvalg fastlagt i kommuneloven.

5.6.3.2 Innspill fra referansegruppen

Flere av referansegruppens medlemmer mener at det er manglende kunnskap på alle nivåer i kommunen om rådenes plass og rolle i den politiske beslutningsprosessen. Referansegruppen peker på at det oversendes få saker til rådene, og at dette vitner om manglende bevissthet omkring rådenes rolle. Noen av rådene melder om en liten bedring de siste to årene. Men fortsatt hender det at møter blir avlyst fordi det ikke er oversendt saker.

Noen av referansegruppens medlemmer er spesielt kritiske til at rådene ikke blir involvert i rådmannens arbeid med budsjett og økonomi- og handlingsplan på et tidlig tidspunkt. De mener at det ikke er bra nok at rådene får en orientering etter at saken er ferdig skrevet og oversendt til politisk behandling. Dette bekrefter også at det er manglende bevissthet omkring rådernes rolle, formål og oppgaver, mener noen av referansegruppens medlemmer.

Deler av referansegruppen mener det er viktig at rådene primært arbeider på systemnivå/politisk nivå. De skal gi råd i politiske saker som skal til behandling i bystyret. I tillegg skal de kunne ta opp saker på eget initiativ. Unntaksvis kan det også bli fremmet formannskapsaker som er av en slik karakter at rådene bør få dem til høring. Men et råd skal etter referansegruppens mening ikke arbeide på individ- eller gruppenivå. Rådene skal for eksempel ikke overta organisasjonenes rolle når det gjelder brukermedvirkning. Et kommunalt råd må ikke forveksles med en interesse- eller brukerorganisasjon mener referansegruppen.

Deler av referansegruppen understreker også at rådene ikke bør tillegges forvaltningsoppgaver. De er for eksempel kritisk til at noen råd forvalter en tilskuddsordning. Det er en klassisk forvaltningsoppgave som bør ligge hos administrasjonen, mener disse medlemmene av referansegruppen.

Noen av gruppens medlemmer synes det kan være utfordrende å være bystyrepolitiker i rådene og skulle gi rådmannen råd. Som politiker er man vant til å fatte beslutninger som rådmannen skal utføre. For politikerne i rådene kan det også være vanskelig å stemme i saker som man sitter og forhandler om i andre fora. Disse medlemmene mener at sammensetningen av rådene må vurderes.

Referansegruppen er positiv til en "harmonisering" av rådernes reglement. De mener at reglementene bør være tilnærmet like så langt det lar seg gjøre.

5.7 Behandling av private forslag, korte spørsmål, og interpellasjoner

28.9.2017 vedtok bystyret i Trondheim følgende: *“I forkant av neste bystyreperiode vurderer ordføreren hvordan, og av hvem, spørsmål og interpellasjoner skal besvares i bystyret. Arbeidsgruppen som utreder bystyrereglementet i forbindelse med sammenslåingen med Klæbu skal også vurdere spørsmålet.”*

I dette kapittelet blir saken belyst nærmere. I tillegg blir spørsmålet om samlet tidsbruk i forbindelse med dagsaktuelle spørsmål og forslag i bystyret, drøftet. Det foreslås endringer i reglementet.

5.7.1 Rettslig grunnlag

Retten til å stille spørsmål i møter er regulert i kommuneloven § 34 nr. 2: *“Ethvert medlem kan rette forespørsler til lederen i møtet, også om saker som ikke står på saklisten.”*

Loven setter ikke noe krav om at spørsmål må være meldt på forhånd, og det gjør at man ikke nødvendigvis kan kreve et omfattende svar. I kommentarene til kommuneloven står det: *“En slik rett til å komme med forespørsler i møtet, også uten å ha varslet dette på forhånd, må nemlig forutsette at lederen etter omstendighetene må kunne meddele at han eller hun ikke kan svare på stående fot, men vil redegjøre for forholdet i neste møte. Er forespørsel fremsatt ganske kort tid før møtet, vil det også etter omstendighetene være adgang til å nøye seg med å gi en foreløpig redegjørelse i det første møtet og så supplere dette med et mer fylldig svar i neste møte.”*

Videre i kommentarene omtales anledningen til å lage lokale regler: *“Kommunestyret eller fylkestinget kan, om det ønsker, gi mer utbygde og formaliserte regler om slike forespørsler og besvarelsen av slike Man kan også vedta reglementsbestemmelser om at slike spørsmål skal varsles ved møtets begynnelse for å lette planleggingen av møtet og eventuelt få innhentet informasjon om saken, men slike bestemmelser vil bare ha karakter av «ordensregler» som bør følges. De vil ikke kunne avskjære det enkelte medlems*

lovfestede rett til å stille også uvarslede spørsmål «i møtet», altså også etter at dette er satt.”

5.7.2 Praksis i Klæbu og Trondheim

Retten til å ta opp aktuelle spørsmål og saker er nedfelt i reglementet til både Trondheim bystyre (§ 4.17 a-e) og Klæbu kommunestyre (§§ 17-19). Begge kommunene har fem relativt like “ordninger” for å kunne ta opp dagsaktuelle spørsmål og forslag.

Klæbu	Trondheim
<p>§ 17 Begrunnede spørsmål</p> <p>Interpellasjoner (spørsmål av prinsipiell karakter), og spørsmål må være meldt skriftlig til ordføreren innen arbeidstidens slutt fire arbeidsdager før møtet, møtedagen ikke medregnet. Dersom det ikke har vært mulig å melde spørsmålet på forhånd, kan det stilles i møtet. Spørsmålet besvares hvis det er mulig. Hvis ikke, besvares det på neste møte. Spørsmålet kan ikke debatteres</p>	<p>§ 4.17 b Korte spørsmål</p> <p>Spørsmålene må være meldt ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest mandag kl. 10.00 samme uke som bystyremøtet holdes. Ordføreren bestemmer om og av hvem spørsmålet skal besvares. Spørsmålet kan ikke debatteres, og det kan heller ikke fremmes forslag i tilknytning til saken.</p>
<p>§ 18 Politiske initiativ</p> <p>Hvert medlem i kommunestyret kan framsette politiske initiativ. Dette må være meldt skriftlig til ordføreren innen arbeidstidens slutt 6 arbeidsdager før møtet, møtedagen ikke medregnet</p>	<p>§ 4.17 a Private forslag</p> <p>Private forslag utenom bystyrekartet skal overleveres ordfører/bystyresekretariatet senest kl. 09.00 den dagen forslaget skal fremmes i møte. Et privat forslag skal være ledsaget av en skriftlig begrunnelse som belyser saksforholdet. Forslagsstiller gis inntil 4 minutter til å fremme og begrunne forslaget. Forslaget forutsettes å ligge innenfor bystyrets virkeområde.</p> <p>Bystyret skal etter forslag fra ordfører avgjøre hvilken komite som skal behandle det private forslag og fremme innstilling til bystyret. Rådmannen har anledning til å uttale seg og eventuelt komme med forslag.</p> <p>Bystyret kan avvise forslaget.</p>

<p>§ 17 Interpellasjoner</p> <p>Interpellasjoner (spørsmål av prinsipiell karakter), og spørsmål må være meldt skriftlig til ordføreren innen arbeidstidens slutt fire arbeidsdager før møtet, møtedagen ikke medregnet. Ordføreren bør gi svar. Det åpnes for debatt.</p>	<p>§ 4.17 c Interpellasjoner</p> <p>Interpellasjoner må være innkommet til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest 7 dager før bystyrets møte. Ordføreren bestemmer om og av hvem interpellasjonen skal besvare. Flere enn spørre og svarer kan ta ordet, og det kan fremsettes forslag i forbindelse med interpellasjonen</p>
<p>§ 17 Andre forespørsler</p>	<p>§ 4.17 e Forespørsel</p> <p>Ethvert medlem kan under bystyrets møte rette forespørsler til ordføreren om saker som ikke står på saklisten. En slik forespørsel skal være kortfattet og leveres skriftlig, senest under konstitueringen av møtet</p>
<p>§ 19 Offentlig spørretidsordning</p> <p>Umiddelbart før kommunestyrets møter settes, kan det gjennomføres inntil 30 minutter offentlig spørretid. Dette gjelder imidlertid ikke i forbindelse med kommunestyrets budsjettmøter. Slike spørsmål meldes senest 5 dager før møtet</p>	<p>§ 4.17 d Komiteinitiativ</p> <p>Enkeltmedlemmer kan ta opp saker i komiteene, som i sin tur kan fremme dem som komiteinitiativ i bystyret. Komiteinitiativ behandles som første dagsaktuelle forslag i første bystyremøte etter at initiativet er vedtatt av komiteen</p>

Tabell 7.

5.7.3 Hvem som skal svare

28.9.2017 fremmet Sivert Bjørnstad og Elin Marie Andreassen (Frp) en interpellasjon der de tok opp spørsmålet om hvem som skal svare på spørsmål og interpellasjoner i bystyret. Interpellantene spurte om ordføreren er enig i at dagens praksis, der rådmann og kommunaldirektør svarer på spørsmål rettet til ordføreren, bidrar til et uklart skille mellom politisk nivå og administrasjonen i kommunen? Interpellantene mente at bystyrets reglement burde endres for å tydeliggjøre at spørsmål og interpellasjoner rettet til ordfører skal besvares av ordfører.

I sitt svar sa ordførerne blant annet at spørsmål og interpellasjoner som er rettet til ordfører i størst mulig utstrekning bør besvares av ordfører, og at hun ville legge opp til en slik praksis. Men hun sa også at det vil være uklokt å helt fjerne muligheten for å

kunne delegere oppgaven. Hun pekte på at noen ganger vil det være riktig at rådmannen svarer på spørsmål og interpellasjoner, selv om de rettes til ordfører. Dette kan være når spørsmålene handler om administrative forhold i kommunen, eller andre forhold og saker som ligger på rådmannens bord - for eksempel om hvordan rådmannen har fulgt opp et vedtak som bystyret har fattet.

Det kan også være spørsmål av mer teknisk og faglig karakter enn av politisk karakter, der både spørsmålsstiller, interpellant, bystyret og offentligheten vil ha langt mer nytte av at rådmannen svarer, sa ordføreren.

Ordføreren la vekt på at Trondheim bystyret operer med en lav terskel for innsending av spørsmål og interpellasjoner. Det foretas ingen siling. Det gir bystyret muligheter til å sette dagsorden, ta opp alle typer saker og forhold som man brenner for, nærmest uten begrensninger.

Alternativet kan være at alle spørsmål og interpellasjoner som ikke er av politisk karakter, og som sorterer under rådmannens ansvarsområde, blir avvist. Det syns jeg er et dårlig alternativ, sa ordføreren i sitt svar. Samtidig understreket hun at det skal være tydelig hvem svarene avgis på vegne av og hvem som hefter ved dem.

I sitt avslutningsinnlegg sa Andreassen at spørsmål som er rettet til rådmannen naturligvis skal besvares av rådmannen. Hennes poeng var at spørsmål rettet til ordfører må besvares av ordfører.

Den prinsipielle og underliggende problemstillingen i interpellasjonen, som handler om skille mellom politikk og administrasjon, er belyst nærmere i kapittel 5.8

5.7.4 Tidsbruk

I Trondheim har bystyret tradisjonelt hatt en lav terskel for å sende inn private forslag, korte spørsmål og interpellasjoner. Det er svært sjelden at slike initiativ blir avvist. Dette fører til et stort antall spørsmål og interpellasjoner. I 2016 behandlet bystyret 40 interpellasjoner. Det er betydelig flere enn de andre byene vi har sammenlignet oss med. Drammen hadde 19. Tromsø hadde 19. Stavanger hadde 7. Kristiansand hadde 31. Bærum hadde 2. Det samme er tilfelle når det gjelder korte spørsmål. Antallet er langt høyere i Trondheim enn i de andre byene.

I Klæbu var det i 2017 stilt 3 spørsmål og fremmet 3 interpellasjoner. Spørsmål og interpellasjoner i Klæbu rettes alltid til ordføreren. Når disse kommer, ber ordføreren rådmannen om å utarbeide et forslag til svar. Rådmannen gir som regel oppdraget til den kommunalsjef/fagsjef som er nærmest temaet. Ordføreren får utkast til svar ca en dag før møtet slik at hun kan «sette sitt eget preg» på svaret.

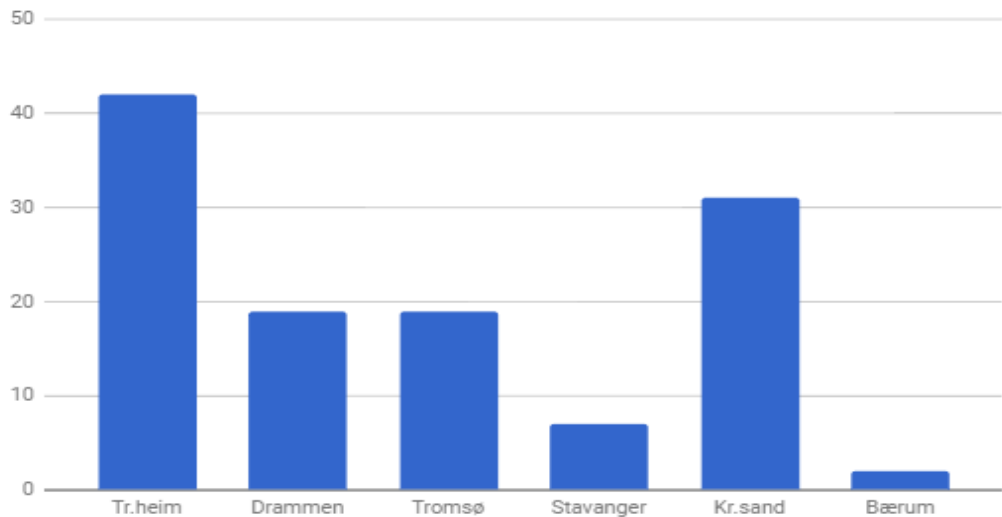

Fig. 2. Interpellasjoner i bystyret i utvalgte byer, 2016

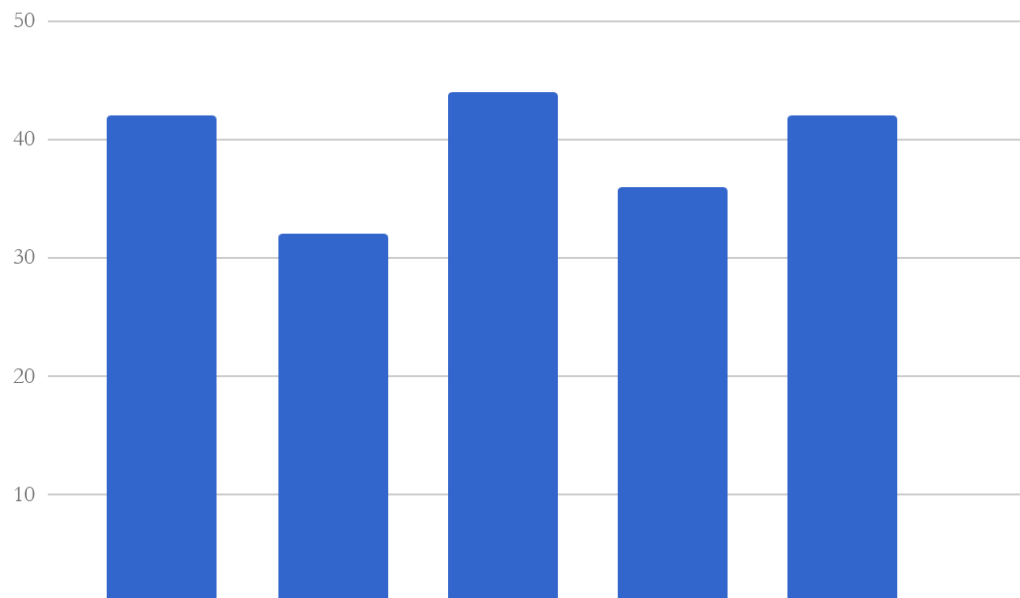

Fig. 3. Interpellasjoner i Trondheim bystyre 2012-2016

Det store antallet private forslag, korte spørsmål og interpellasjoner i Trondheim bystyre viser stort engasjement blant bystyrets medlemmer. Samtidig gir det noen utfordringer knyttet til tidsbruk. Tidsrammen for behandling av dagsaktuelle saker er i følge reglementet begrenset til inntil én time etter pausen i det enkelte bystyremøte. Dette er sjelden tilstrekkelig for å kunne behandle alle initiativene. Spørsmål og forslag må alltid utsettes til senere møter. Av hensyn til at bystyrets øvrige saker kan heller ikke tiden som er avsatt til dagsaktuelle saker utvides.

For å løse utfordringen knyttet til tidsbruk, kan det gjøres endringer i reglementet som begrenser mulighetene noe til å fremme kortspørsmål og interpellasjoner.

Aktuelle endringer kan være:

- at det er anledning til å fremme kun ett kortspørsmål pr. person pr. møte
- at det samlet er anledning til å fremme kun ett kortspørsmål/interpellasjon pr. person pr. møte
- at det settes en øvre grense for antall kortspørsmål/interpellasjoner pr. parti pr. møte
- at korte spørsmål kan fremmes på vanlig måte i bystyret, men at svarene gis skriftlig og publiseres på kommunens nettsider senest samme dag
- at det kun er anledning til å fremme korte spørsmål skriftlig, og at svarene blir gitt skriftlig og publisert på kommunens nettsider senest samme dag

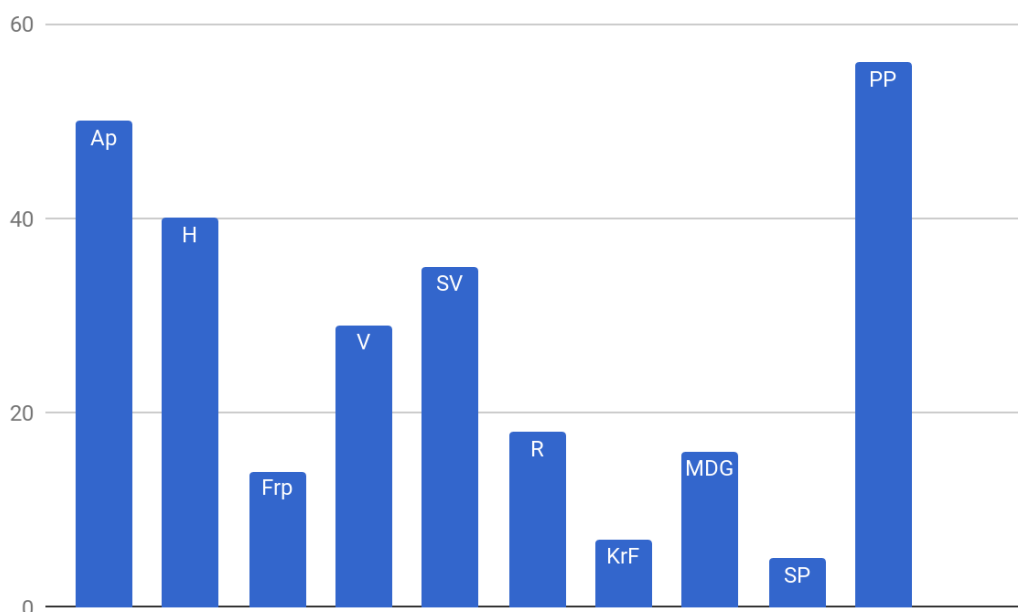
5.7.5 Oversikt 2015-2017

Under følger en oversikt over interpellasjoner, kortspørsmål og private forslag i Trondheim bystyre denne valgperioden, fordelt på partiene. Noen av interpellasjonene er felles fra flere partier. Den samme interpellasjonen kan derfor i noen tilfeller ligge inne hos flere av partiene. Totalt antall interpellasjoner var for eksempel i 40 i 2016. I tabellen er det summert til 47.

Som det framgår av tabellen under er det fremmet til sammen 270 kortspørsmål, interpellasjoner og private forslag i 2015, 2016 og 2017. Dette gir et gjennomsnitt på 8 slike initiativ pr. bystyremøte.

	Ap	H	Frp	V	SV	R	KrF	MDG	SP	PP	SUM
Interpellasjoner 2015	12	5	2	2	7	7	3	4	1	2	45
Interpellasjoner 2016	18	4	4	2	8	3	1	2	2	3	47
Interpellasjoner 2017	12	11	3	1	7	3	2	3	0	4	46
SUM INTERPELLASJONER	42	20	9	5	22	13	6	9	3	9	138
Korte spørsmål 2015	4	2	1	4	2	2	1	3	0	1	20
Korte spørsmål 2016	0	1	2	6	4	2	0	0	0	18	33
Korte spørsmål 2017	1	6	0	3	1	0	0	3	0	13	27
SUM KORTE SPØRSMÅL	5	9	3	13	7	4	1	6	0	32	80
Private forslag 2015	2	4	0	2	3	1	0	0	0	2	14
Private forslag 2016	0	5	1	6	3	0	0	0	1	6	22
Private forslag 2017	1	2	1	3	0	0	0	1	1	7	16
SUM PRIVATE FORSLAG	3	11	2	11	6	1	0	1	2	15	52
	50	40	14	29	35	18	7	16	5	56	270

Tabell 8. Samlet oversikt over interpellasjoner, korte spørsmål og forslag for årene 2015, 2016 og 2017 fordelt på partier

Figur 4. Samlet oversikt over interpellasjoner, korte spørsmål og forslag for årene 2015, 2016 og 2017 fordelt på partier

5.7.6 Vurderinger og anbefalinger

5.7.6.1 Hvem som skal svare

Det anbefales å ikke endre reglementets § 4.17 b, slik at ordfører blir pålagt å svare på alle interpellasjoner og kortspørsmål i bystyret.

Sekretariatet mener at det som hovedregel skal være ordføreren som svarer på spørsmål rettet til ordfører. Men det kan i enkelte tilfeller være riktig at dette blir delegert til rådmannen.

I bystyret 28.9.2017 sa ordføreren at det fortsatt bør være lav terskel for å levere spørsmål, interpellasjoner og private forslag. Sekretariatet ser det også slik. Men med en slik praksis vil det kunne bli levert spørsmål, interpellasjoner og forslag som det er naturlig og fornuftig at andre enn ordføreren svarer på, selv om spørsmålene blir rettet til ordføreren. Vi mener derfor at bystyret er tjent med en viss fleksibilitet på dette området, og at det vil være uheldig å helt fjerne muligheten til å delegere ansvaret for å svare.

5.7.6.2 Tidsbruk

Sekretariatet vil anbefale at det innføres begrensninger i antall spørsmål/interpellasjoner hvert enkelt parti samlet kan fremme. Det foreslås ingen begrensninger i mulighetene til å fremme forespørsel og private forslag.

Det konkrete endringsforslaget gjengis og begrunnes her. Det er i tillegg gjengitt sammen med alle andre endringsforslag i kapittel 7.

Endringer i § 4.17 i bystyrets reglement (dagsaktuelle spørsmål og forslag)

Referansegruppen for denne utredningen har formulert noen klare målsettinger for organiseringen av bystyrets arbeid. Det heter blant annet at *“organiseringen skal legge til rette for høy kvalitet på de politiske prosessene og beslutningene som blir tatt, og at alle folkevalgte skal ha muligheter til meningsfullt politisk arbeid”*.

Hvis det skal oppleves som meningsfylt å være folkevalgt må det være enkelt å ta opp aktuelle spørsmål og saker direkte i bystyret. Like viktig er det at den som stiller spørsmål, og fremmer interpellasjoner, får gode og tydelige svar så raskt som mulig. Mange opplever at interpellasjonene de fremmer havner i en lang kø, og at det går måneder før

det blir behandlet. Det oppleves ikke som meningsfullt. Dette gjør det nødvendig å sette begrensninger i reglementets § 4.17 som omhandler dagsaktuelle saker og forslag.

Mange interpellasjoner kunne med fordel vært fremmet som private forslag. Det åpnes normalt ikke for debatt i forbindelse med private forslag. Men forslagene blir oversendt en bystyrekomite, som drøfter saken, og utarbeider en innstilling. Ofte ber komiteene rådmannen om ytterligere informasjon som kan opplyse saken. Så sendes den tilbake til bystyre som en ordinær sak på sakskartet, ofte i påfølgende bystyremøte, eventuelt i det andre bystyremøte etter at forslaget er fremmet. Vi vil hevde at saken/forslaget på denne måten får en grundigere behandling enn om den fremmes som en interpellasjon.

Det lar seg vanskelig gjøre å stimulere til dette gjennom formuleringer i reglementet. Men ved å innføre noen begrensninger i mulighetene til å fremme spørsmål og interpellasjoner, er det lov å håpe at flere benytter mulighetene til å fremme private forslag.

Forslag:

“Bystyrets medlemmer og varamedlemmer som ~~regner med å ta sete i møtet~~ møter, kan utover de saker som er ført opp på saklisten ~~til møtet~~, framsette private forslag, korte spørsmål og interpellasjoner. *Hvert enkelt parti har anledning til å fremme spørsmål og interpellasjoner etter følgende fordeling:*

- a. *Parti med 1-10 representanter: Ett spørsmål/interpellasjon pr. møte*
- b. *Parti med 11-30 representanter: To spørsmål/interpellasjoner pr. møte*
- c. *Partier med 30-50 representanter: Tre spørsmål/interpellasjoner pr. møte*

Tidsrammen for behandling av disse er begrenset til inntil 1 time etter pausen i det enkelte bystyremøte. *Spørsmål og interpellasjoner kan ikke stilles til konkrete saker som er allerede til behandling i bystyrets organer, eller har samme innhold som allerede fremsatt spørsmål eller interpellasjoner som ennå ikke er besvart. I tvilstilfeller avgjør ordføreren om interpellasjoner og spørsmål kan stilles.”*

5.7.6.2 Innspill fra referansegruppen

Referansegruppen for denne utredningen mener at det er en utfordring at interpellasjoner blir liggende over flere bystyremøter. De viser til at interpellasjoner har blitt utsatt i et halvt år. Noen av gruppens medlemmer mener at det kan være et

alternativ å begrense antall korte spørsmål til ett pr. person pr. møte. Hvis man har flere spørsmål så kan disse leveres skriftlig. Andre i gruppen mener at vi må være forsiktig med å innføre begrensninger. Det er svært viktig at folkevalgte har muligheter til å ta opp dagsaktuelle saker, og på denne måten få kommunisert politikken. En begrensning på ett spørsmål pr. person pr. møte er likevel akseptabelt. Noen mener at det er bedre å innføre en maksgrænse på antall interpellasjoner, kortspørsmål og private forslag pr. parti

Noen i referansegruppen peker på at bystyrets medlemmer i større grad bør ta opp spørsmål og saker i komiteene. Mange benytter seg ikke av denne muligheten, mener disse medlemmene.

Deler av referansegruppen fraråder en ordning med at korte spørsmål bare kan leveres skriftlig. Da forsvinner mye av hensikten. Konteksten er vesentlig hevder disse medlemmene. Viktige spørsmål må kunne "framføres" fra talerstolen i bystyret. Det samme gjelder svarene, slik at den som spør har anledning til avsluttende kommentar.

Referansegruppen mener også på at det er nødvendig med en bevisstgjøring omkring dette med dagsaktuelle saker og forslag. De viser til at mange av spørsmålene kan rettes direkte til rådmannen i en e-post, eller at representanten selv kan forsøke å finne svar før spørsmålet sendes til bystyret. Noen av gruppens medlemmer peker også på at det store antallet spørsmål som sendes til administrasjonen er en utfordring av andre grunner. Det legger beslag på mye av administrasjonens tid. Dette er tid som ellers kan brukes til tjenesteproduksjon og andre oppgaver direkte overfor innbyggerne, mener noen av referansegruppens medlemmer.

Et flertall i referansegruppen mener at det ikke skal være et krav at ordføreren personlig må svare på alle spørsmål og interpellasjoner. Hvis det skal innføres et slikt pålegg så må det også innføres begrensninger i mulighetene til å fremme spørsmål og interpellasjoner mente de. Da må alle spørsmål og saker om forhold som ligger under rådmannens ansvarsområde avvises. Referansegruppen mente likevel at ordføreren som hovedregel bør være den som svarer, men at det kan komme spørsmål og interpellasjoner som det er naturlig at rådmannen svarer på.

5.8 Forholdet politikk - administrasjon

Intensjonsavtalen mellom Klæbu og Trondheim kommuner tar ikke opp forholdet mellom politikk og administrasjon spesielt. Temaet er imidlertid tatt opp både i bystyret i Trondheim (28.9.2017) og formannskapet (1.8.2017). I begge tilfeller er det henvist til arbeidet med denne utredningen, og at temaet vil bli nærmere belyst her.

I dette kapitlet ser vi nærmere på kommunelovens bestemmelser om ordførers og administrasjonssjefens ansvar og oppgaver, og på det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon. Forholdet mellom ordfører og rådmann blir belyst spesielt. I tillegg blir spørsmålet om delegering av avgjørelses- og instillingsmyndighet belyst nærmere.

5.7.1 Rettslig grunnlag

Kommuneloven setter rammer for henholdsvis politikken og rådmannens ansvar og myndighet. For å sikre at demokratiet fungerer etter intensjonen er det viktig at disse rammene er kjent og at de blir respektert.

Kommuneloven § 9 regulerer ordfører/fylkesordfører og varaordførers ansvar og opppgaver:

- 1. Kommunestyret velger selv blant formannskapets medlemmer ordfører og varaordfører. Fylkestinget velger selv blant fylkesutvalgets medlemmer fylkesordfører og varaordfører. Valget foretas for hele valgperioden. Den som har vært ordfører eller varaordfører de siste fire år, kan nekte valg til begge verv. Tilsvarende gjelder for den som har vært fylkesordfører eller fylkesvaraordfører de siste fire år. Krav om fritak må fremsettes før valget foretas. I kommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges ordfører og varaordfører blant kommunestyrets medlemmer. I fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges fylkesordfører og varaordfører blant fylkestingets medlemmer.*
- 2. Trer ordføreren eller fylkesordføreren midlertidig ut av sitt verv, rykker varaordføreren opp som ordfører eller fylkesordfører, og det velges midlertidig ny varaordfører. Trer ordfører eller fylkesordfører endelig ut av sitt verv, foretas nyvalg.*

- 3. Ordfører og fylkesordfører leder møtene i kommunestyret og fylkestinget, formannskapet og fylkesutvalget. Han eller hun er rettslig representant for kommunen og fylkeskommunen og underskriver på dennes vegne i alle tilfelle hvor myndigheten ikke er tildelt andre.*
- 4. Ordfører og fylkesordfører har møte- og talerett i alle andre kommunale eller fylkeskommunale organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under disse, men har bare stemmerett og forslagsrett hvis han eller hun er valgt medlem. Ordfører og fylkesordfører kan la seg representere ved annet medlem av kommunestyret eller fylkestinget i organer hvor han eller hun ikke er medlem.*
- 5. Kommunestyret og fylkestinget kan gi ordfører og fylkesordfører myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.*

Kommuneloven § 32 gir saksbehandlingsregler som gjelder for alle møter i folkevalgte organer. Her heter det blant annet at:

- 1. Møte i folkevalgte organer skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av organet selv, kommunestyret eller fylkestinget, og ellers når organets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.*
- 2. Lederen av folkevalgt organ setter opp sakliste for det enkelte møte. Innkalling til møtet skal sendes organets medlemmer med høvelig varsel, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles.*

Kommuneloven § 23 regulerer administrasjonssjefens oppgaver og myndighet:

- 1. Administrasjonssjefen er den øverste leder for den samlede kommunale eller fylkeskommunale administrasjon, med de unntak som følger av lov, og innenfor de rammer kommunestyret eller fylkestinget fastsetter.*
- 2. Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.*
- 3. Administrasjonssjefen har møte- og talerett, personlig eller ved en av sine underordnede, i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer med unntak av kontrollutvalget.*

4. *Kommunalt og fylkeskommunalt folkevalgt organ kan gi administrasjonssjefen myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.*

5.7.1.1 Kommentarer til kommuneloven

Professorene Jan Frithjof Bernt²⁴ og Oddvar Overå har i sine kommentarer²⁵ til kommuneloven utdypet noen av disse bestemmelsene. Kommentarene er gitt på bakgrunn av uttalelser fra Kommunaldepartementet og Sivilombudsmannen, og konkrete saker ellers. Bernt har vært medlem og leder for en rekke offentlige lovutvalg, blant annet utvalgene som utredet universitetsloven og kommuneloven. Han regnes for å være blant de fremste ekspertene i Norge innen faget offentlig rett og kommunalrett.

Ordførers oppgaver og myndighet pkt. 1

“Ordfører- og fylkesordførerinstitusjonen er en tradisjonsrik institusjon med en rotfestet posisjon i kommunal og fylkeskommunal forvaltning. Det er viktig for kommunene og fylkeskommunene å ha en politisk frontfigur, både innad og utad. Ordføreren og fylkesordføreren symboliserer langt på vei kommunen og fylkeskommunen utad og er samtidig den samlende politiske skikkelse innad. Ordføreren og fylkesordføreren spiller også en sentral rolle som bindeledd og formidler av synspunkter mellom de folkevalgte og administrasjonen. Ikke minst viktig er forholdet mellom administrasjonssjefen på den ene siden og ordføreren/fylkesordføreren på den annen. Et konstruktivt samarbeid mellom disse er på mange måter en forutsetning for den nødvendige samhandling mellom de øverste folkevalgte organer og administrasjonen.”

Ordførers oppgaver og myndighet pkt. 3

“I § 9 nr. 3 fastslås ordførers/fylkesordførers lovbestemte funksjoner. Sentralt her står selvsagt funksjonen som møteleder i kommunestyret/fylkestinget og - i kommuner/fylkeskommuner som ikke har parlamentarisk styringsform - i formannskapet/fylkesutvalget. Loven inneholder ingen nærmere regler om hva møtelederfunksjonen skal innbefatte. Det må imidlertid være klart at ordføreren/

²⁴ [Jan Frithjof Bernt](#)

²⁵ [Kommentarer til kommuneloven er hentet fra Overå, Oddvar & Bernt, Jan Frithjof \(2011\). Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september med kommentarer. \(6. utg. 2014\). Oslo: Kommuneforlaget](#)

fylkesordføreren i samsvar med det som tidligere var uttrykkelig fastslått i kommunestyreloven § 33 / fylkeskommuneloven § 34, fortsatt vil ha til oppgave å påse at forhandlingene foregår i samsvar med vedkommende organs forretningsorden, og ellers etter beste evne påse at det blir truffet gyldige vedtak. Det må altså ligge en viss plikt på ordføreren/fylkesordføreren til å si fra dersom han/hun mener at et fremsatt forslag vil innebære et materielt ulovlig vedtak. Noen kompetanse til å nekte et forslag satt under votering med en slik begrunnelse, kan ordføreren/fylkesordføreren imidlertid ikke antas å ha. Derimot kan han/hun - eller en tredjedel av de møtende medlemmer - motsette seg at det i kommunestyret/fylkestinget og formannskapet/fylkesutvalget treffes realitetsavgjørelse i saker som ikke er nevnt i innkallingen, jf. nr. 1. Selv om ordføreren/fylkesordføreren ikke lenger har det formelle ansvar for saksforberedelsen - jf. nr. 2 - må detkunne utledes av selve møtelederfunksjonen en viss plikt til å påse at de saker som blir satt opp på møtekartet, er tilfredsstillende utredet. Dessuten er loven ikke til hinder for at ordfører/fylkesordfører kan få som oppgave selv å forberede saker for kommunestyret/fylkestinget og formannskapet/fylkesutvalget, og da står selvsagt han/hun også direkte ansvarlig for at den innstilling som legges frem, fyller kravene til forsvarlig saksutredning. Hvorvidt det er fornuftig og hensiktsmessig å benytte ordføreren/fylkesordføreren på denne måten, må det enkelte kommunestyret/fylkestinget selv ta stilling til.”

Administrasjonssjefens oppgaver og myndighet pkt. 1

“Her fastslås administrasjonssjefens stilling som den øverste tilsatte leder av den kommunale og fylkeskommunale administrasjon. En sentral del av denne ledelsesfunksjonen er plikten til å sørge for at tjenestemannsapparatet til enhver tid fungerer på hensiktsmessig måte. Administrasjonssjefen er ansvarlig for samordning og effektivisering av hele den kommunale og fylkeskommunale virksomheten, og han/hun skal sørge for at politiske vedtak blir iverksatt i henhold til de instruksjer som er gitt.”

“Den del av bestemmelsen som går på kommunestyrets/fylkestingets adgang til å fastsette rammene for administrasjonssjefens oppgaver og kompetanse, gir hjemmel for disse organer til å fastsette nærmere instruksjer for stillingen, for eksempel om møteplikt i de folkevalgte organer, initiativrett og -plikt i de forskjellige saker, innstillingsrett og -plikt hvor loven ikke har særskilte regler om dette, og rapporteringsrutiner.”

Administrasjonssjefens oppgaver og myndighet pkt. 2

“I de tidligere lover var ansvaret for at en sak var forsvarlig forberedt, lagt til ordfører og fylkesordfører. Den praktiske realitet i dag er imidlertid at dette påhviler administrasjonen, og loven gir derfor nå uttrykk for dette. Her som ellers kan og må selvsagt administrasjonssjefen i betydelig omfang overdra det praktiske ansvar for saksforberedelse til underordnede. Men disse forestår i så fall saksforberedelsen og legger eventuelt saken frem for vedkommende folkevalgte organ, på administrasjonssjefens vegne. Ansvaret for å påse at sakene er forsvarlig utredet, innebærer ikke noen form for utsettende veto fra administrasjonssjefens side om han/hun mener det ikke har vært tid eller ressurser til å gjennomføre en skikkelig saksutredning. Det er lederen av vedkommende folkevalgte organ som setter opp dagsordenen til det enkelte møte, se lovens nr. 2. Administrasjonssjefen - eller den som legger saken frem på hans eller hennes vegne - vil imidlertid ha plikt til å gjøre oppmerksom på eventuelle svakheter og ufullstendigheter i saksforelegget, slik at de folkevalgte kan ta hensyn til dette. “

5.7.2 Det prinsipielle skillet

Temaet “politikk og administrasjon” har vært gjenstand for utallige utredninger og diskusjoner. Under viser vi til noen av disse; “Kommunelovutvalgets innstilling”, undersøkelsen “Norske kommunestyrerepresentanter i europeisk lys” og “Makt- og demokratiutredningen”.

5.7.2.1 Kommunelovutvalgets innstilling

I kommunelovutvalgets innstilling (NOU 2016: 4. 8 Folkevalgte organer og administrasjonen)²⁶ står følgende:

“Utvalget mener at en sterk og tydelig folkevalgt styring av kommunen er viktig både for lokaldemokratiet og for kommunens legitimitet. En sterk og god administrasjon vil kunne bidra til å løfte det folkevalgte nivået i kommunen. De folkevalgte og administrasjonen har ulike roller og oppgaver og er gjensidig avhengig av hverandre for at kommunen skal kunne drives på en demokratisk og faglig god måte. Et godt samspill mellom folkevalgte og administrasjon er således av stor betydning. Samtidig er det et grunnleggende prinsipp at det skal være et skille mellom de folkevalgte og administrasjonen. Etter utvalgets vurdering er det viktig både med et velfungerende samarbeid og en prinsipiell avstand.”

²⁶ [NOU 2016: 4. 8 Folkevalgte organer og administrasjonen](#)

5.7.2.2 Norske kommunestyrerepresentanter i europeisk lys

Undersøkelsen “Norske kommunestyrerepresentanter i europeisk lys”²⁷ viser blant annet til at det er en europeisk trend med et tydelig skille der politikerne har oppgaver og rolle som strateger, mens administrasjonen skal holde seg til politiske fastsatte mål. Mange land i Europa har i den forbindelse fokus på å styrke det folkevalgte nivået. Dette er mange steder gjort ved å styrke ordførerens rolle gjennom direkte valg og mer myndighet. Om kommuneloven av 1992 sies det at den ga de folkevalgte en ny rolle ved at politikerne skulle avgjøre hva som skal gjøres, og være strategiske ledere.

Administrasjonen fikk på sin side større frihet til å avgjøre hvordan det skulle gjøres. Både da kommuneloven kom og ved senere kommunale organisasjonsreformer har målet vært å styrke stillingen til kommunestyret. Likevel, sies det i artikkelen, er det en risiko at for mange delegerer for mye myndighet til administrasjonen. Kommunestyrets rolle har også utviklet seg ved at det har blitt større grad av mål- og resultatstyring. Det har også blitt større grad av delegering, resultatansvar og så videre.

5.7.2.3 Makt og demokratiutredningen

Makt- og demokratiutredningen²⁸ belyste dette temaet inngående. I rapport 66, “Vi har det så greit”, presenteres resultater fra en studie av forholdet mellom politikk og administrasjon i 30 norske kommuner. 500 lokalpolitikere og over 300 administrative ledere deltok i den empiriske undersøkelsen, som blant annet tok for seg følgende tre forhold:

- I hvor stor grad er politikere også ansatt i den kommunen de er politikere i, og er det slik at administratorer har vært eller er politikere i egen kommune?
- Hva er graden av interaksjon mellom politisk og administrativ sfære?
- Hvor klart oppfatter politikere og administratorer at oppgavefordelingen er mellom de to sfærene?

I oppsummeringen heter det at *“går vi tilbake til politikerne er det slik at politikerne oppfatter forholdet til administrasjonen som mest uklart i store kommuner, noe vi skulle forvente ut fra klassiske organisasjonsteoretiske funn. Økt størrelse vil medføre større organisatorisk kompleksitet og mindre oversikt, som i seg selv vil gi mer klarhet. Så også i relasjonen politikk-administrasjon. Helt generelt kan vi si at funnene i dette avsnittet*

²⁷ Jacob Aars og Audun Offerdal, «Norske kommunestyrerepresentanter i europeisk lys», Artikkelsamling Kommuneloven 20 år, KR D, 2012,.

²⁸ [Makt- og demokratiutredningen er avsluttet i 2003 etter fem års forskning. Et par hundre forskere var involvert i arbeidet, 50 bøker og 77 rapporter er utgitt.](#)

understøtter antakelsen om et uklart, men ikke helt sammenvevd forhold mellom politikk og administrasjon. Svært få, både på politisk og administrativ side, mener at forholdet er helt klart eller helt uklart. Det ligger "et sted i mellom".

Dag Ingvar Jacobsens avhandling "Politikk og administrasjon på lokalt nivå – den lokale administrasjonens politiske makt" (2007)²⁹ inngikk som en del av arbeidet med maktutredningen. Avhandlingen forsøker empirisk å belyse hvor stor makt den lokale administrasjonen har i forhold til de lokale, valgte politikerne. Hovedkonklusjonene i undersøkelsen er: *"Bildet som tegnes av forholdet mellom politikk og administrasjon i de studerte kommunene er som sagt generelt preget av relativ klar arbeidsdeling, liten interessekonflikt, klart definerte og legitime forvaltningsroller kombinert med høy grad av politisk tillit, samt et lavt konfliktnivå og liten opplevelse av at den andre parten presser eller legger hindre i veien for en."* Jacobsen slår fast at det er lite som tyder på at norske kommuner er preget av "rådmannsvelde". Det har i større grad preg av "landsbyliv" (Heclo & Wildawsky; 1974), dvs et politisk og administrativt miljø som er preget av "stor grad av felles verdier, en felles kultur og en felles utdanningsbakgrunn". Klimaet er i stor grad konfliktfritt og derigjennom liten grad av uenighet og slik sett lite grunnlag for å utøve makt, jfr redegjørelsen foran om forutsetninger for å utøve makt. I den grad det er konflikter er disse vanligvis saksavgrensede."

Oppsummert gir disse undersøkelsene følgende bilde av situasjonen i Norge:

- Det er et grunnleggende prinsipp at det skal være et skille mellom de folkevalgte og administrasjonen
- En sterk og tydelig folkevalgt styring av kommunen er viktig både for lokaldemokratiet og for kommunens legitimitet
- Både da kommuneloven kom og ved senere kommunale organisasjonsreformer har målet vært å styrke stillingen til kommunestyret
- Forholdet mellom politikk og administrasjon er generelt preget av relativ klar arbeidsdeling, liten interessekonflikt, klart definerte og legitime forvaltningsroller kombinert med høy grad av politisk tillit, samt et lavt konfliktnivå.
- Politikerne oppfatter forholdet til administrasjonen som mest uklart i store kommuner

²⁹ [Politikk og administrasjon på lokalt nivå – den lokale administrasjonens politiske makt" \(2007\)](#)

- Svært få, både på politisk og administrativ side, mener at forholdet mellom politikk og administrasjon er helt klart eller helt uklart. Det ligger ”et sted i mellom”
- Det er lite som tyder på at norske kommuner er preget av ”rådmannsvelde”

5.7.3 Delegering av avgjørelsesmyndighet

Deling av ansvar og myndighet mellom politisk og administrativt nivå er regulert av kommuneloven, men også av den enkelte kommunes delegasjonsbestemmelser. Hvor mye myndighet rådmannen har, vil i stor grad bero på hvor mye beslutningsmyndighet han/hun har fått delegert fra kommunestyret og formannskapet.

Etter kommuneloven § 6 er kommunestyret det øverste kommunale organet i kommunen. Kommunestyret kan delegere myndighet både gjennom et generelt delegeringsreglement og i konkrete enkeltsaker. Det følger av kommuneloven § 39 nr. 2 at kommunestyret selv skal vedta reglement for delegering av avgjørelsesmyndighet og for innstillingsrett innen året etter at kommunestyret ble konstituert. Denne endringen trådte i kraft 1. juli 2012 og medfører at kommunene nå har en plikt til å behandle delegeringsreglementet minst en gang hver valgperiode. Reglementet skal inneholde kommunestyrets samlede delegering til andre folkevalgte organer og til administrasjonen, dvs. administrasjonssjefen (rådmannen).

Rammer for delegeringsadgangen avhenger av hvem det delegeres myndighet til. Det er større adgang til å delegere myndighet til folkevalgte organer enn til administrasjonen, og større adgang til å delegere til folkevalgte organer enn til enkeltmedlemmer.

Selv om kommunestyret står svært fritt når det gjelder å delegere avgjørelsesmyndighet, finnes det noen grenser. En del saker må kommunestyret avgjøre selv. Slike delegeringssperre følger av loven, eksempelvis kommuneloven § 44 nr. 6 (økonomiplan) og § 45 nr. 2 (årsbudsjett). Tilsvarende vil det være skranker i særlovgivningen for hva kommunestyret har adgang til å delegere videre.

Ettersom kommunene har en lovfestet plikt til å behandle reglementet, har de et større press på seg til faktisk å gjøre dette. Fordelen med behandlingen er at det til enhver tid sittende kommunestyre selv har tatt stilling til hvordan myndighet skal fordeles i

kommunen, og at politikerne er mer aktivt involvert i prosessene i kommunen fra et tidlig tidspunkt.

Både Klæbu³⁰ og Trondheim³¹ har et delegeringsreglement som gir administrasjonen avgjørelsesmyndighet innenfor en rekke områder. I henhold til kommuneloven § 23 nr. 4 er myndigheten begrenset til enkeltsaker og saker som ikke er av prinsipiell betydning.

5.7.3.1 Delegering til ordfører

Kommuneloven gir ordføreren begrenset formell myndighet til å fatte vedtak på kommunens vegne. Ordføreren er med og treffer vedtak sammen med andre folkevalgte i kollegiale organer. Men ellers er ordførers formelle rolle i hovedsak å være ordstyrer, sette dagsordenen og være rettslig representant for kommunen (ref. NOU 2016:4 pkt. 10.3.1: Ordførers myndighet og oppgaver)³².

Kommuneloven § 9, nr. 5 åpner imidlertid for å delegere avgjørelsesmyndighet til ordføreren: «*Kommunestyret og fylkestinget kan gi ordfører og fylkesordfører myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.*» Det er med andre ord opp til kommunestyret å avgjøre hvor stor beslutningsmyndighet ordføreren eventuelt skal ha.

Det er gjennomført forsøk i en rekke kommuner, der man har gitt ordfører økt beslutningsmyndighet. Forsøkene viste at kommunene i begrenset grad benyttet seg av muligheten til å delegere myndighet til ordføreren, og der det ble gjort benyttet ordføreren den økte myndigheten i begrenset grad. Ordførerne sa etterpå at den myndigheten de ønsket seg, var forslagsrett i folkevalgte organer, å kunne opprette arbeidsgrupper samt å kunne fatte hastevedtak³³.

Hverken Klæbu eller Trondheim har benyttet seg av muligheten til å delegere avgjørelsesmyndighet til sine ordførere.

Kommunelovutvalget har vært opptatt av å utvide ordførers myndighet i kommunene noe. De sier i sin innstilling at spørsmålet om utvidet myndighet til ordfører må ses i sammenheng med det generelle spørsmålet om forholdet mellom folkevalgt og

³⁰ [Delegeringsreglementet i Klæbu](#)

³¹ [Delegeringsreglementet i Trondheim](#)

³² [Ordførers myndighet og oppgaver](#)

³³ [NOU 2016: 10.5.1 Generelt om utvidet myndighet og oppgaver til ordfører](#)

administrasjon, og at det i en slik sammenheng er ønskelig å styrke de folkevalgtes rolle. Utvalget mener at en styrking av ordførers rolle vil kunne bidra til dette³⁴. I sin innstilling foreslår de blant annet å gi ordføreren lovfestet forslagsrett i folkevalgte organer der ordfører selv ikke er medlem. Utvalget mener også at ordføreren bør kunne tildeles myndighet til å opprette enkelte typer utvalg, begrenset til utvalg som skal forberede saker som ikke har prinsipiell betydning. Videre foreslår utvalget at ordfører skal kunne fatte hastvedtak, så fremt kommunestyret delegerer slik myndighet.

Kommunelovutvalget peker på at det fortsatt skal være en balanse som sikrer at styringen i hovedsak skjer ved de kollegiale folkevalgte organene, og ikke ved en enkelt person.

Det understrekes at dette kun er en innstilling fra kommunelovutvalget. Stortinget har ikke fattet vedtak om slike endringer enda.

5.7.3.2 Delegering av beslutningsmyndighet i Norge

Kommunal og moderniseringsdepartementet har siden 1995 samlet inn tall for delegering av beslutningsmyndighet fra politikere til rådmannen. Innsamlingen av tall har vært begrenset til budsjett/økonomisaker og personal- og organisasjonsspørsmål.

Frem til 2004 var tendensen at antall kommuner som delegerte beslutningsmyndighet til administrasjonen økte, i budsjett og økonomisaker. Fra 2004 til 2016 snudde denne utviklingen og antall kommuner som delegerte beslutningsmyndighet til rådmannen ble noe redusert (tabell 9). I personal- og organisasjonssaker (tabell 10) har utviklingen vært motsatt. Her har det vært en økning i antall kommuner som har gitt administrasjonen beslutningsmyndighet.

	2004	2008	2012	2016
Omdisponere brutto budsjett	70,6 %	68,6 %	63,6 %	64,6 %
Foreta budsjettjusteringer på utgiftssiden når dette motsvares av økte inntekter («merinntektsfullmakt»)	66,2 %	58,5 %	62,5 %	60,1 %
Overføre hele eller deler av overskudd til neste års budsjett	20,5 %	25,9 %	19,7 %	20,6 %

³⁴ [NOU 2016: 10.5.1 Generelt om utvidet myndighet og oppgaver til ordfører](#)

Plikt til å dekke inn underskudd på neste års budsjett	22,8 %	20,3 %	17,3 %	25,5 %
---	--------	--------	--------	--------

Tabell 9. Fullmakter delegert fra kommunestyre til rådmann i budsjett- og øk.saker. [Organisasjonsdatabasen 2016 \(s. 67\)](#)

	2004	2008	2012	2016
Ansette alt personale	46 %	60,5 %	68,4 %	75,8 %
Føre lokale forhandlinger	75,4 %	83,8 %	90,7 %	
Godkjenne resultat av lokale lønnsforhandlinger		68,5 %	79,1 %	81,4 %
Foreta interne omorganiseringer	79,9 %	82,2 %	87,2 %	90,8 %

Tabell 10. Fullmakter delegert fra kommunestyre til rådmann i pers.- og org.saker. [Organisasjonsdatabasen 2016 \(s. 71\)](#)

5.7.4 Delegering av innstillingsmyndighet

I kommuneloven er det stor frihet for kommunestyret til å selv bestemme hvem som skal innstille i saker (jf. § 39 nr. 2). Loven har ingen generell regel om innstillingsrett og det er ikke påbud om innstilling i alle politiske saker. Kommuneloven har noen bestemmelser om innstillingsplikt. Det gjelder først og fremst formannskapetets innstillingsplikt til kommunestyret når det gjelder årsbudsjett (§45 nr. 2), økonomiplan (§44 nr. 6), og til årsregnskap (§48 nr. 3). Kontrollutvalget innstiller ved kommunestyrets valg av revisor (kompl. § 78 nr. 4).

Trondheim bystyret vedtok 8.12.2016 (sak 185/16)³⁵ reglement for innstillingsrett som spesifiserer hvem som skal innstille i de forskjellige sakene som fremmes for et folkevalgt organ:

Ordførers innstillingsrett

- politisk organisering og valg
- godkjenning av årsmeldinger
- innbyggerforslag

Rådmannens innstillingsrett

- Rådmannen har innstillingsrett overfor formannskapet jf. kommuneloven §23
- Rådmannen har innstillingsrett når formannskapet settes som bystyre jf. kommuneloven §13

³⁵ [sak 185/16, Delegering av innstillingsrett](#)

Komiteenes innstillingsrett

- Byutviklingskomite, finans- og næringskomite, kultur- idrett og friluftskomite, Oppvekskomite, Helse og velferdskomite og Kontrollkomite har innstillingsrett overfor bystyret

Utvalg/sekretariatenes innstillingsrett

- Godtgjøringsutvalget har innstillingsrett overfor bystyret i saker som gjelder endring av godtgjøring til folkevalgte
- Kontrollkomiteens sekretariat har innstillingsrett overfor kontrollkomiteen

Klæbu kommunestyre har ikke vedtatt noe innstillingsreglement. Praksisen i Klæbu er at formannskapet, rådmannen eller hovedutvalgene innstiller overfor kommunestyret.

5.7.4.1 Delegering av innstillingsmyndighet i Norge

By- og regionforskningsinstituttet NIBR gjennomfører jevnlig undersøkelser³⁶ om kommunal organisering i Norge. I de siste tre rundene av undersøkelsen har det blitt spurt om hvilke organer som innstiller til kommunestyret (tabell 11). Den mest konsistente trenden siden 2008 er at ordfører og kommunestyrekomiteer innstiller i stadig flere kommuner, mens andelen hvor politiske utvalg innstiller er svakt nedadgående. Særlig ordføreren får en innstillende rolle i et økende antall kommuner. I 27,4 prosent av kommunene har ordføreren nå innstillende myndighet, mot 23,3 prosent i 2012 og 18,6 prosent i 2008.

Det er fremdeles formannskapet som har den dominerende posisjonen som innstillende myndighet, og hele 90,8 prosent av kommunene oppgir at formannskapet innstiller til kommunestyret. Denne andelen svinger noe når de tre undersøkelsene sammenlignes, og differansene mellom 2008, 2012 og 2016 er beskjedne.

Derimot er det en sterk økning i andelen kommuner som oppgir at administrasjonssjefen innstiller til kommunestyret. Andelen er nå 69,1 prosent, mot 55,1 prosent i 2012. Denne andelen var imidlertid på 64,8 prosent i 2008, så det avtegner seg ikke noen langsiktig trend i dette spørsmålet. Trondheim er ikke blant disse kommunene. Her har hovedregelen i mange år vært at alle innstillinger til bystyret skal være politiske. Det vil si at det er et folkevalgt organ som innstiller.

³⁶ [NIBR-rapport: 2012:21 \(side 41\)](#)

	2008	2012	2016
Administrasjonssjef	64,2	55,1	69,1
Ordfører	18,6	23,3	27,4
Formannskap	89,1	87,8	90,8
Kommunestyrekomiteer	12,4	14,6	15,5
Politiske utvalg	71,4	64,7	63,1

Tabell 11. Delegering av innstillingsmyndighet i Norge. [Organisasjonsdatabasen 2016 \(s. 41\)](#)

5.7.5 Forholdet ordfører - rådmann

En ordfører har en sentral rolle i kommunene og oppleves gjerne som kommunens øverste leder. Ordføreren er kommunens fremste folkevalgte, representerer kommunen utad, og er den samlende politiske skikkelsen innad. Ordføreren er også kommunens rettslige representant.

I følge Kommunenes Sentralforbund (KS) er en av ordførerens viktigste roller å være bindeledd mellom folkevalgte organer og administrasjonen. KS skriver i publikasjonen "Håndbok for ordførere (2011)"³⁷ at ordføreren har en viktig koordinerende rolle mellom politisk og administrativt nivå, og god kontakt med administrasjonssjefen er derfor viktig. KS skriver også at det ikke finnes en fast oppskrift for å lage gode forhold mellom ordførere og administrasjonssjefer og at dette i stor grad er personavhengig.

I følge kommuneloven (§ 23 pkt. 2) skal rådmannen på sin side påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Rådmannen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Sørum kommune var tidlig ute og vedtok "kjøreregler" for samspillet mellom folkevalgt og administrativt nivå i Sørum Kommune" (21.11.1996, sak 87/96)³⁸. Denne tar opp "streken" mellom politikk og administrasjon og er endret i flere runder, siste gang i 2008. Hverken Klæbu eller Trondheim kommunestyre har vedtatt egne regler som regulerer forholdet mellom ordfører og rådmann.

³⁷ [KS håndbok for ordførere \(s.7 og 16\). 2011](#)

³⁸ ["Kjøreregler" for samspillet mellom folkevalgt og administrativt nivå i Sørum kommune](#)

Baldersheim, Bergh, Blåka, Rose, Saglie, Tjerbo & Winsvold (2013)³⁹ så på ulike strukturelle og organisatoriske faktorer som bidrar til god demokratisk styring med utgangspunkt i statistisk analyse fra lokaldemokratiundersøkelsen. De fant blant annet at den interne politiske organisasjonskulturen hadde stor betydning for hvordan lokaldemokratiet fungerer. Et av de sentrale suksesskriteriene var at en kultur preget av tillit og åpenhet gjorde andre organisatoriske faktorer mindre viktige. Videre ble det pekt på at ordføreren har en sentral og pregende rolle for kulturen og at åpenhet, innsyn og inkludering skaper tillit. Det ble også funnet at tydelige ansvarslinjer og god rolleavklaring gjør at mange forskjellige måter å organisere arbeidet på kan fungere godt. Den samme undersøkelsen konkluderer med følgende:

“Intern organisasjonskultur forstått som normer for samhandling og tillit mellom de ulike aktørene i lokaldemokratiet later til å bety mye for den demokratiske styringen. Tilsynelatende likt styrte kommuner kan fungere veldig forskjellig i kommuner med gode og dårlige relasjoner mellom politisk opposisjon og posisjon, mellom politikere og administrasjon eller mellom kommunen og befolkningen. Tilliten mellom de ulike gruppene ser med andre ord ut til å betinge hvordan ulike organisasjonsmodeller fungerer. Forenklet kan en si at nesten alle måter å organisere på fungerer i kommuner med høy grad av tillit, mens kommuner med høyt konfliktnivå og stor grad av mistillit vil kreve mer av kommunal organisering. Ordførerens rolle oppleves som viktig når det gjelder å bygge tillit mellom posisjon og opposisjon og mellom politikere og administrasjon.”

5.7.5.1 Situasjonen i Trondheim

I møte i Trondheim formannskap 1.8.2017 ble forholdet mellom ordfører og rådmannen drøftet. Bakgrunnen for at saken kom opp var blant annet en kronikk i Adresseavisen⁴⁰ der varaordfører Hilde Opoku og opposisjonsleder Ingrid Skjøtskift blant annet stilte følgende spørsmål:

- Sikrer vi innsyn i og åpenhet om den daglige maktutøvelsen?
- Har vi sett en utvikling der viktige diskusjoner og beslutninger er flyttet bak lukket dør på ordførerens kontor?

³⁹ [Veier til god lokaldemokratisk styring. NIBR-rapport 2013:24](#)

⁴⁰ [Kronikk i Adresseavisen 22.7.2017](#)

Kronikkforfatterne skrev at ingen enkeltpolitikere, heller ikke ordføreren, skal kunne gripe inn i rådmannens saksbehandling eller korrigere rådmannens faglige vurderinger. De slo fast at dette har skjedd i Trondheim, og at ordningen med at ordføreren alene kan si saker, sende dem tilbake og gi politiske føringer, er uheldig av mange årsaker.

I sin orientering til formannskapet 1.8.2017 (FO 0091/17)⁴¹ sa rådmannen at han ikke har kjennskap til at ordfører har grepet inn i rådmannens faglige vurderinger, eller at ordfører har omskrevet rådmannens innstilling. Morten Wolden understreket viktigheten av at det er et klart og tydelig skille mellom administrasjon og politikk. Han sa at rådmannen er rådmann for hele bystyret. Rådmannen skal opptre selvstendig, ha høy faglig integritet og politisk uavhengighet. Han skal være tilgjengelig og legge til rette for at alle politiske partier har tilgang på samme informasjon, sa han.

Ordfører Rita Ottervik sa i sin orientering at hennes rolle er å se til at saken er klar til behandling og bestemme hvilket organ som skal behandle saken videre. Hun sa også at ordføreren ikke har fullmakt til å avvise en sak rådmannen ønsker å fremme, men at hun har myndighet til å sende saken f.eks til råd og komiteer. Hun pekte videre på at ordføreren ikke tar stilling til, eller forholder seg til, rådmannens faglige råd eller innstilling. Om saken inneholder formelle mangler, blir imidlertid rådmannen gjort oppmerksom på dette.

Etter forslag fra ordføreren vedtok formannskapet at det skal offentliggjøres en protokoll som dokumenterer ordførerens beslutning om hvilke organ som skal behandle den enkelte sak. Formannskapet vedtok også følgende:

- Formannskapet ber om at det gjøres en evaluering av dagens praksis, der det særlig legges vekt på hvordan åpenhet for publikum bedre kan sikres i alle ledd av de politiske beslutningsprosessene. Dette innarbeides i den saken som bystyresekretariatet jobber med i forbindelse med gjennomgangen av bystyrereglementet og bystyrets arbeidsform i neste periode.
- Rådmannen bes på prinsipielt grunnlag legge fram alternative forslag til mulige former for institusjonalisering av forholdet mellom ordfører og rådmann og tilsvarende mot bystyresekretariatet.
- Rådmann/ bystyresekretariat bes fasilitere en bevisstgjøringsprosess for åpenhetsreformen i politikktutvikling for politikerne. Startpunktet er et åpent

⁴¹ [Orientering om forholdet mellom ordfører og rådmann](#)

seminar med relevante innledere som gir innspill til en videre prosess som skal ende i felles minimumsstandarder for innsyn i politikktutviklinga.

Høsten 2017 ble det forøvrig gjort tekniske endringer i kommunens saksbehandlingssystem (ESA). Det er umulig for ordfører å redigere eller endre saksframlegg. Dokumentene er låst når de oversendes fra rådmannen til ordføreren.

5.7.6 Vurderinger og anbefalinger

Sekretariatet vil ikke anbefale egne bestemmelser i bystyrets reglement om forholdet mellom politikk og administrasjon. Det må kunne forventes at både de folkevalgte og administrasjonen har en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som loven trekker opp, og at det holdes høy etisk standard i dette samspillet.

Sekretariatets vurdering er at det vil være uheldig å innføre et detaljerte og omfattende reglement på dette området. Et slikt reglement vil kunne signalisere mistillit mot, eller oppleves som en umyndiggjøring av både politikere og administrasjon. Vi er heller ikke kjent med at sammenlignbare byer har et reglement som detaljert regulerer forholdet mellom politikk og administrasjon, utover det som ligger i kommunelovens bestemmelser.

Bystyresekretariatet vil imidlertid anbefale at forholdet mellom politikk og administrasjon får en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter hvert valg. Det er viktig med både refleksjon og bevisstgjøring rundt problemstillingen.

Forholdet mellom politikk og administrasjon har aldri vært konfliktfritt. Politikerne og administrasjonen har ulike roller, oppgaver, arbeidsform - og ofte ulikt tidsperspektiv. Det kan ofte være motsetninger mellom politiske prosesser og vurderinger, og administrasjonens iboende forventning om at enhver beslutning bør være rasjonell og faglig basert. Likevel har både politikere og administrasjonen det samme overordnede mål - best mulig tjenester overfor innbyggerne. Det er derfor avgjørende for et godt resultat at forholdet mellom politikk og administrasjon blir preget av god rolleforståelse og gjensidig respekt. Stort sett fungerer dette uproblematisk og tillitsfullt. Men i perioder kan også forholdet være preget av uklare forventninger og misnøye med hverandres arbeid. Vi har sett eksempler på begge deler, også i Trondheim.

Selv om kommuneloven setter klare rammer for ordførerens og rådmannens ansvar og myndighet, er det ingen grunn til å avvise at skillet mellom de to nivåene kan oppleves som uklart og tidvis utfordrende. Men som makt- og demokratiutredningen⁴² viser, er dette en generell utfordring i formannskapsmodellen. Det er på mange måter et framtreddende trekk ved selve modellen. Det er derfor nødvendig at hele organisasjonen bidrar til en kultur preget av åpenhet og respekt for hverandres ulike roller, og for det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon. Som kommunens øverste ledere vil ordfører og rådmann ha et spesielt ansvar for å gå foran i dette.

Samhandling mellom politikk og administrasjon, utover møter i formelle politiske utvalg, er nødvendig. Men det kan være krevende å holde fast ved skillet mellom hva som kan drøftes og hva som ikke skal drøftes i slike møter. Benyttes slike møter til å gi politiske styringssignaler, eller til å gi instruksjoner den ene eller andre veien, så er det uakseptabelt. Alle folkevalgte, også politisk ledelse, utøver myndighet gjennom vedtak i de folkevalgte organene.

Det er allikevel nødvendig for styringen av kommunen at det er tett kontakt og samhandling mellom rådmannen og politisk ledelse. Men det er helt avgjørende at det er full åpenhet rundt denne kontakten slik at man unngår mistanke om at beslutninger blir tatt bak lukkede dører.

Vi har tidligere i dette kapittelet vist til Baldersheim, Bergh, Blåka, Rose, Saglie, Tjerbo & Winsvold (2013) som i forbindelse med lokaldemokratiundersøkelsen så på ulike strukturelle og organisatoriske faktorer som bidro til god demokratisk styring. De fant blant annet at den interne politiske organisasjonskulturen hadde stor betydning for hvordan lokaldemokratiet fungerte. I organisasjonsfagene på høyskoler og universitet har "organisasjonskultur" av samme grunn blitt tillagt stadig større vekt. Kulturen er avgjørende for hvordan organisasjoner fungerer. Det viktigste politikerne og administrasjonen kan gjøre er derfor å bidra til en kultur preget av;

- høy etisk standard i samspillet politikk – administrasjon
- gjensidig tillit og respekt for hverandres roller
- åpenhet og forutsigbarhet rundt all samhandling
- gjensidig informasjonsutveksling

⁴² [Makt- og demokratiutredning, 2003](#)

5.7.6.1 Innspill fra referansegruppen

Referansegruppen for denne utredningen har vist til noen sentrale målsettinger for den politiske organiseringen i den nye kommunen. Organiseringen skal være innrettet slik *“at den styrker den politiske styringen av kommunen og legger til rette for høy kvalitet på de politiske prosessene og beslutningene som blir tatt.”*

Referansegruppen gir uttrykk for at samhandlingen og samarbeidet mellom politisk og administrativt nivå er avgjørende både for den politiske styringen, for kvaliteten på de politiske prosessene og for resultatene. Medlemmer i referansegruppen mener at det er både viktig og nødvendig med god kontakt mellom ordfører og rådmann. Men gruppen peker også på at både ordfører og rådmann skal være bevisst på sin rolle, ha respekt for hverandres roller, og sørge for åpenhet rundt denne kontakten.

Deler av gruppen mener at det finnes gråsoner i forholdet mellom politikk og administrasjon. Disse medlemmene mener derfor at det er viktig å overholde den uskrevne regelen om at politikere og administrasjon ikke bør delta sammen på møter med organisasjoner, interessegrupper, næringsaktører og andre. En slik regel bidrar til ryddighet rundt forholdet administrasjon-politikk, og tydelighet rundt de ulike rollene politikerne og administrasjonen har, mener flere av referansegruppens medlemmer.

Noen av referansegruppens medlemmer mener også at det finnes et annet viktig prinsipp, som må ligge til grunn for all kontakt mellom politikere og administrasjon; *“Politikerne kjenner bare direktørene”*. I dette ligger at de folkevalgte skal forholde seg til rådmannen ved direktørene - ikke til saksbehandlerne eller andre i administrasjonen. Det betyr at verken formannskapet, komiteledere eller andre folkevalgte skal kanalisere sine spørsmål, kommentarer, innspill og lignende direkte til saksbehandlere i rådmannens fagstab eller til enhetsledere. Hvis slik kontakt av spesielle grunner er nødvendig skal dette klareres med rådmannen. Dette bidrar også til mindre sammenblanding av roller, mener noen av medlemmene i referansegruppen.

6. Åpenhet og innsyn

I sak 92/17 (1.8.2017) vedtok Trondheims formannskap at det skal gjøres en evaluering av dagens praksis når det gjelder hvordan åpenhet for publikum bedre kan sikres i alle ledd av de politiske beslutningsprosessene.

I dette kapittelet blir dagens praksis når det gjelder åpenhet, både for publikum og de folkevalgte, beskrevet og belyst nærmere. Dagens muligheter for innsyn og medvirkning blir også beskrevet og drøftet.

6.1 Rettslig grunnlag

Åpenhets- og offentlighetsprinsippet står sterkt i Norge. Vi har åpne skattelister, åpne politiske møter og en høy grad av åpenhet i rettspleien. Vi har en egen lov, offentleglova, som legger til rette for åpenhet og innsyn i forvaltningen. Andre lover som forvaltningsloven, kommuneloven og plan- og bygningsloven inneholder bestemmelser om offentlighet, innsyn og medvirkning. I bunn ligger Grunnlovens § 100:

“Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.”

“Enhver har rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter og til å følge forhandlingene i rettsmøter og folkevalgte organer. Det kan i lov fastsettes begrensninger i denne rett ut fra hensyn til personvern og av andre tungtveiende grunner.”

6.1.1 Offentleglova

Formålet med offentleglova er å legge til rette for at offentlig virksomhet er åpen og gjennomiktig, for på den måten å styrke informasjons- og ytringsfriheten, den demokratiske deltakelsen, rettssikkerheten for den enkelte, tilliten til det offentlige og kontrollen fra allmennheten.

Lovens hovedregel er at alle saksdokumenter for et folkevalgt organ skal være offentlige dersom ikke annet følger av lov og forskrift, og at alle kan kreve innsyn i disse. Innsyn kan

bare nektes når det er hjemmel for det i lov eller i medhold av lov. Det må skilles mellom to ulike typetilfeller; unntaksplikt og unntaksrett.

Ved unntaksplikt er det etter lovens § 13 forbud mot å gi innsyn. Dette gjelder taushetsbelagte opplysninger. Når det gjelder unntaksrettstilfellene er det adgang til å gi innsyn og det kan praktiseres meroffentlighet etter lovens § 11.

Unntaksrettbestemmelsene faller i to kategorier - unntak på grunn av dokumentets form (§§ 14-16) og unntak på grunn av dokumentets innhold (§§17-27).

Dokumentets form

I henhold til offentleglova § 14 kan det gjøres unntak for “organinterne dokumenter”, det vil si dokument som et organ utarbeider til bruk for sin egen interne saksforberedelse. Sentrale hensyn her er fortrolighet og effektiv saksbehandling. Etter § 15 kan det i nærmere angitte typetilfeller gjøres unntak for dokument som er innhentet utenfra for den interne saksforberedelsen. Dette gjelder for det første når det er nødvendig for å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser. Da kan organet gjøre unntak fra innsyn i dokument som organet har innhentet fra et underordnet organ til bruk i sin interne saksforberedelse. For det andre kan det gjøres unntak for deler av et dokument som inneholder råd om og vurderinger av hvordan organet bør stille seg i en sak, som organet har innhentet til bruk for sin interne saksforberedelse, når det er påkrevd av hensyn til en forsvarlig ivaretagelse av de offentlige sine interesser i saken. Offentleglova § 16 sier noe om når §§ 14 og 15 kommer til anvendelse.

Dokumentets innhold

Det kan også gjøres unntak fra innsyn på grunn av dokumentenes innhold. Det gjelder blant annet :

- rettsaksdokumenter
- det offentliges forhandlingsposisjon
- kontroll- og reguleringstiltak
- dokument om lovbrøt og opplysningar som kan lette gjennomføringa av lovbrøt mm.
- ansettelsessaker, lønnsoppgaver mm.

6.1.2 Kommuneloven

Kommuneloven har også bestemmelser som vedrører offentlighet. § 31 handler om møteoffentlighet og slår fast at enhver har rett til å overvære møtene i folkevalgte organer. Men også her finnes unntaksbestemmelser. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det foreligger lovbestemt taushetsplikt og når det skal behandle en sak som angår en arbeidstakers tjenstlige forhold. Et folkevalgt organ kan også vedta å lukke et møte når hensynet til personvern tilsier det samt hvor tungtveiende offentlige interesser tilsier det og det vil fremkomme opplysninger som kunne vært unntatt offentlighet i henhold til offentleglova dersom de hadde stått i et dokument.

Kommuneloven § 31 a gir følgende prosedyreregler når det gjelder lukking av møter:

- Hvis møtelederen eller vedkommende organ krever det, skal debatten om lukking av et møte holdes i lukket møte. Avstemningen skal skje i åpent møte.
- Møtelederen skal etter anmodning gi tillatelse til å gjøre opptak av eller overføre lyd eller bilde fra åpne møter, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
- Kommunerådet eller fylkesrådet bestemmer selv om deres møter skal være åpne, såfremt § 31 ikke er til hinder for åpenhet.

Kommuneloven § 32 gir bestemmelser for fastsetting av møter, sakliste, innkalling og møteledelse:

- Møte i folkevalgte organer skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av organet selv, kommunestyret eller fylkestinget, og ellers når organets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.
- Lederen av folkevalgt organ setter opp sakliste for det enkelte møte. Innkalling til møtet skal sendes organets medlemmer med høvelig varsel, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles.
- Saklisten til møtet og andre dokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelig for allmennheten. Møte i folkevalgte organer skal kunngjøres på hensiktsmessig måte. Dette gjelder også møter som det må antas vil bli helt eller delvis lukket etter § 31

6.1.3 Plan- og bygningsloven

Bestemmelser om medvirkning ble skjerpet ved siste revidering av plan og bygningsloven. I § 5-1 heter det: *“Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.”*

§ 5-2 gir bestemmelser om høring og offentlig ettersyn:

“Når loven her bestemmer at et planforslag skal sendes på høring, skal forslaget sendes til alle statlige, regionale og kommunale myndigheter og andre offentlige organer, private organisasjoner og institusjoner, som blir berørt av forslaget, til uttalelse innen en fastsatt frist.”

6.2 Åpen, kompetent og modig

Trondheim kommunes verdigrunnlag og etiske retningslinjer slår fast at kommunens kjerneverdier er åpen, kompetent og modig. Disse kjerneverdiene skal i følge kommuneplanens samfunnsdel *“prege vår praksis og gjenspeiles i våre daglige handlinger”*.

Kommuneplanens samfunnsdel trekker opp en rekke strategiske hovedgrep som skal bidra til måloppnåelse. Strategisk hovedgrep nummer tre handler om medvirkning: *“I all kommunal virksomhet er det avgjørende å legge til rette for reell medvirkning fra tjenestemottakeren. Dette gjelder også på områder der slik medvirkning ikke er lovregulert. Kommunen vil legge til rette for medvirkning gjennom tilrettelegging av møteplasser og arenaer. Nye metoder for dialog, aktiv informasjon og kommunikasjon, vil styrke innbyggernes medvirkning i utformingen av tjenestene, og både innbyggernes og kommunens rolle blir tydeligere. Trondheims innbyggere skal delta i byens utvikling, både når det gjelder beslutninger som angår dem, og som deltakere i politiske og frivillige organisasjoner.”*

Strategisk hovedgrep fire handler om informasjon og kommunikasjon: *“Kommunene har allmenn informasjonsplikt vedrørende tjenester, beslutninger og for å gi innbyggerne*

muligheter for demokratisk deltakelse og innflytelse. God toveis kommunikasjon er en forutsetning for et godt forhold mellom kommunen og tjenestemottakere, så vel som med samarbeidsparter.”

Trondheim kommunes etiske retningslinjer ble vedtatt i bystyret i 2013, og gjelder både for folkevalgte og ansatte. Retningslinjene legger stor vekt på at folkevalgte og ansatte skal framstå med redelighet, ærlighet og åpenhet i all sin virksomhet. I punkt 3 heter det: *”Vi bidrar til at Trondheim kommune er en åpen organisasjon. I en åpen organisasjon er offentlighet og ytringsfrihet viktige prinsipper for å sikre innsyn og kontroll med kommunens virksomhet. Vi bidrar til at kommunen i enhver sak vurderer offentlighet, ut over det som følger av lover og regler.”*

For å øke bevisstheten rundt retningslinjene, og bidra til refleksjon og debatt omkring dem, blir de gjennomgått i bystyrekomiteene og formannskapet minst to ganger hver valgperiode.

Kommuneloven § 40 nr. 5 fastsetter at alle kommuner og fylkes-kommuner skal vedta et reglement om folkevalgtes innsynsrett. 24. april 2013 vedtok bystyret dette.⁴³ Reglementet følger departementets veiledende normalreglement.

6.2.1 Innsynsløsninger- og tiltak i Trondheim

Trondheim kommune har etablert en rekke løsninger- og ordninger som skal sikre innsyn i kommunens virksomhet. Under følger en oversikt over disse.

6.2.1.1 Kommunens innsynsportal

Møter i folkevalgte organer i Trondheim er åpne, og alle møte- og saksdokumenter publiseres på kommunens innsynsportal⁴⁴. Publikum og presse får tilgang til alle dokumenter samtidig som politikerne. Kommunens innsynsløsning ble anskaffet i 2011. Den nye løsningen var mer publikumsvennlig og førte til en betydelig økning i antall forespørsler om innsyn i dokumenter og saker. I 2012 mottok kommunen 700 slike forespørsler mot 50 året før.

Høsten 2017 ble innsynsløsningen oppgradert. Den er nå universelt utformet og har

⁴³ [Reglement for folkevalgtes innsynsrett](#)

⁴⁴ [Innsynsportalen](#)

generelt et bedre og mer oversiktlig brukergrensesnitt. I motsetning til den gamle versjonen har den et funksjonelt brukergrensenitt både på PC, telefon og nettbrett. Søkemotoren er forbedret og arbeider raskere. I tillegg har den en innebygd SRU-funksjon (oversikt over alle folkevalgte i alle styrer, råd og utvalg).

I tillegg til møtedokumenter og andre politiske dokumenter er også kommunens postliste tilgjengelig på innsynsportalen. Her har publikum innsyn i all post inn til og ut av kommunen, som ikke er unntatt offentlighet.

6.2.1.2 Trondheim Byarkriv

Trondheim Byarkriv forvalter dokumenter i kommunal saksbehandling, bevarer historiske arkiver og formidler innsyn i nye og gamle kilder. Byarkivet er en del Arkivsenteret Dora, et samarbeid bestående av statlige, kommunale og private arkiv.

Trondheim byarkiv tilrettelegger for publikumstjenester, og har en egen formidlingsavdeling. De håndterer også innsynsførspørslers. Alt arkivmaterialet er tilgjengelig for publikum enten ved å bruke den webaserte innsynsportalen nevnt over, eller ved å besøke arkivet, sende e-post eller ringe.

Det har vært en betydelig økning av antall besøk på byarkivets ulike netjtjenester (ikke inkludert kommunens innsynsløsning) de siste årene. I 2011 ble det registrert litt over 1 million besøk. I 2016 hadde dette steget til 4,3 millioner besøk.

Trondheim Byarkriv har egen lesesal, som er åpen 30 timer i uken. Lesesalen er er tilrettelagt for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det er 66 tilgjengelige arbeidsplasser for publikum.

Byarkivet har etablert et eget BK-team. BK står for bevaring/kassasjon. Teamet har spesiell kompetanse på å vurdere hvilke dokumenter/informasjonsobjekter som er arkivverdige og hvilke som ikke er det. Teamet vurderer bevaringsformål og lovhjemler for bevaring, skjerming og offentliggjøring. Bystyresekretariatet gjennomførte både i 2016 og 2017 såkalte BK-analyser av den politiske beslutningsprosessen. Dette ble gjort sammen med byarkivets BK-team, og resulterte blant annet i nye rutiner for behandling av forfallsmeldinger og anmodninger om habilitetsvurderinger fra folkevalgte. Alle slike saker, med tilhørende saksbehandling, arkiveres i kommunens saksbehandlingssystem, slik at man raskt kan imøtekomme innsynsførspørslers.

Våren 2018 bestemte forøvrig ordfører at habilitetsforespørsler, vurderinger og ordførers anbefaling til bystyret blir publisert, slik at de er offentlige etter hvert som de foreligger.

6.2.1.3 Bytorget

Bytorget er publikumsmottak for Trondheim kommune. Ved teknisk skranke kan publikum rådføre seg med erfarne saksbehandlere innen plan-, bygge- og delesaker. Her kan man få hjelp til å finne fram i dokumenter og saker som man ønsker innsyn i.

6.2.1.4 Kunngjøring og offentlig ettersyn

Trondheim kommune har en fast annonse i Adresseavisen hver lørdag. Det er Kommunikasjonsenheten som produserer annonsen. Aktiviteter som prioriteres i annonsen er tilbud til eldre, diverse kunngjøringer om offentlig ettersyn og salg av omsorgsboliger. Kommunikasjonsenheten publiserer også kunngjøringene på www.trondheim.kommue.no. All annen annonsering i media gjøres av den enkelte enhet.

6.2.1.5 Kommunikasjonsenheten

Kommunikasjonsenheten bidrar til at kommunens kommunikasjons- og informasjonsarbeid utføres profesjonelt, korrekt og serviceorientert. Enheten legger til rette for at media skal få gode arbeidsvilkår, service og respekt for det arbeidet de utfører. Enheten gir også råd og veiledning overfor kommunens ledelse og enhetsledere, både i forhold til strategiske og utførende oppgaver.

Kommunikasjonsenheten utvikler og drifter kommunens nettsider og tilrettelegger for enhetenes informasjon på disse. Nye nettsider for Trondheim kommune ble lansert vinteren 2018. De nye sidene er mer tjeneste- og publikumsorienterte enn tidligere. De er også tilrettelagt for lese Brett og smarttelefoner. Kommunens nettsider brukes aktivt for å gi publikum innsyn i de politiske beslutningsprosessene. Her finnes informasjon om de folkevalgte organene, politiske saker, reglementer, planer, møter, kommunebudsjett med mer. Her finnes også egne sider for de folkevalgte med veiledninger og annen informasjon knyttet til arbeidet som politikere. På disse sidene offentliggjøres også forslagshefte som viser forslagene som politikerne fremmer i møtene i folkevalgte organer. Trondheim er sannsynligvis den eneste byen som har en slik praksis. Formannskapet har også vedtatt at det skal publiseres en "protokoll" på nettsidene, som viser ordførerens beslutninger om hvilket organ som skal behandle de ulike sakene. Dette ble iverksatt høsten 2017.

6.2.1.6 Overføring av bystyremøtene (strømming)

Trondheim kommune har i mange år overført (strømmet) bystyrets møter direkte på internett. Fra 2017 har overføringene også vært tegnspråktolket. På denne måten kan publikum følge bystyrets forhandlinger via internett, uansett hvor man måtte befinne seg.

6.2.1.7 Kommunale råd

De kommunale rådene er viktige arenaer både når det gjelder medvirkning, deltakelse og innsyn. I møte 19.5.2011 (bystyresak 55/11) bestemte bystyret at rådene skal involveres i arbeidet med bystyresakene på et tidligere tidspunkt enn det som fram til da hadde vært praksis. De fem rådene representerer hundrevis av organisasjoner, som igjen har titusenvis av medlemmer, som på denne måten får direkte innsyn i sakene på et tidlig tidspunkt.

6.2.1.8 Styreverv- og lobbyregister

Bystyret har bestemt at Trondheim både skal ha et styrevervregister og et lobbyregister som er åpent og tilgjengelig for alle. Dette er beskrevet nærmere i pkt. 6.2.2.

6.2.1.9 Innsynsrett for folkevalgte

Folkevalgte har rett til innsyn etter offentleglova som enhver annen, men vil ofte ønske innsyn utover dette. Spørsmålet om hvor langt folkevalgtes innsynsrett strekker seg er drøftet i forarbeidene til kommuneloven § 40 nr 5. Det er noe usikkert hvor langt den rekker. Som hovedregel er det organet selv, ikke den enkelte folkevalgte, som kan be om utvidet innsyn. Kommuneloven § 40 nr 5 pålegger kommunene å utarbeide et reglement om folkevalgtes innsynsrett. Både Trondheim og Klæbu har utarbeidet et slikt reglement for folkevalgte.⁴⁵

6.2.2 Nærmere om styreverv- og lobbyregisteret

For å styrke kommunesektorens omdømme, er det viktig å skape åpenhet om hvilke roller enkeltpersoner i kommunen, fylkeskommunene eller kommunale selskaper har.

Trondheim kommune har sluttet seg til KS' webbaserte styrevervregister som gir oversikt over folkevalgtes, ansattes og styremedlemmers verv og økonomiske interesser. Her kan politikere, direktører, enhetsledere og ansatte gi opplysninger om økonomiske interesser som kan påvirke deres habilitet. Registeret er gratis og åpent for allmennheten.

⁴⁵ [Reglement for folkevalgtes innsynsrett i Trondheim](#)
[Reglement for folkevalgtes innsynsrett i Klæbu](#)

Når kommunestyre/fylkesting eller generalforsamling i kommunal bedrift har vedtatt å tilslutte seg Styrevervregisteret, innhentes automatisk opplysninger om den enkelte fra Kommuneregisteret, fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret i Brønnøysund. I tillegg kan personen selv legge inn relevant informasjon om andre roller, verv eller interesser.

Registeret er basert på frivillighet for politikere, direktører, enhetsledere og ansatte.

28. september 2017 (sak 138/17) vedtok bystyret at Trondheim kommune skal opprette et lobbyregister. Saken hadde sin opprinnelse i et privat forslag fra Erling Moe (V) i bystyret 14.03.17 (Sak 15/17) : *”Det har vært en debatt i offentligheten om bystyrerepresentanter bør drive betalt lobbyvirksomhet for å påvirke avgjørelsene til bystyret og bystyrets organer. Undertegnede mener at det av hensyn til offentlighetens tillit til de folkevalgte organer er behov for å ha en prinsipiell drøfting og grenseoppgang mellom folkevalgte verv og lobbyvirksomhet. Folkevalgte skal ha integritet, og tjene sine velgere, og bør derfor være varsom med å blande roller i sin private næringsvirksomhet med folkevalgte verv. Det vil også være viktig for åpenheten og tilliten til det politiske system at det opprettes et lobbyregister, slik at politikere registrerer de organisasjoner, interessegrupper m.m. som de har møter med “*

I tillegg ble det vedtatt nye bestemmelser i bystyrets reglement og i de etiske retningslinjene:

- Bystyrets reglement §6: *”Trondheim kommune har et register for registrering av lobbyvirksomhet – et lobbyregister. Hvert enkelt bystyremedlem skal sørge for at henvendelser som er å betrakte som lobbyvirksomhet, registreres i lobbyregisteret.”*
- Bystyrets reglement §7: *”Bystyrets medlemmer, herunder også varamedlemmer praktiserer full åpenhet omkring eget arbeid eller næringsvirksomhet når dette innebærer eller kan innebære påvirkning av politiske beslutningsprosesser til fordel for en oppdragsgiver. Bystyrets medlemmer, herunder også varamedlemmer som tar på seg betalt oppdrag eller mottar en annen type fordel for å oppnå et resultat der et bestemt utfall av en politisk sak inngår, har informasjonsplikt til bystyresekretariatet om oppdraget. Opplysningsplikten inntreffer så snart kontrakt om oppdraget er inngått.”*
- Etiske retningslinjer pkt. 9: *”Folkevalgte, herunder også varamedlemmer, oppfordres til å ikke drive lobbyvirksomhet mot folkevalgte organer i saker hvor*

de har en økonomisk interesse. Folkevalgte bør heller ikke utføre betalte oppdrag med hensikt å påvirke andre folkevalgte.”

6.2.3 Digitale politikere - rett på sak

“Digitale politikere - rett på sak”⁴⁶ er et prosjekt igangsatt av Bystyresekretariatet i Trondheim kommune. Prosjektets formål er å utvikle en digital løsning som forenkler og automatiserer tungvinte manuelle operasjoner i forbindelse med gjennomføring av møter i folkevalgte organer. Det brukes i dag for mye ressurser på manuelle operasjoner, samt stadig opprydding og feilretting. Den nye digitale løsningen skal inneholde en rekke funksjoner innenfor dokument- og informasjonshåndtering, “møtetekniske” funksjoner og en “min side”- løsning for politikere.

Samfunnsmessige gevinster skal oppnås ved at lokaldemokratiet og den politiske styringen av kommunen blir styrket. Mer effektive og velfungerende møter i folkevalgte organer øker tilliten til politiske beslutninger, og gir økt kvalitet på beslutningsprosessen og på de vedtak som fattes.

Ressursmessige gevinster skal oppnås ved at administrasjonen av den politiske beslutningsprosessen blir mer effektiv. Tungvinte manuelle operasjoner, “tidstyver” og feilkilder i dagens system skal reduseres. Både administrasjonen, sekretariatet og de folkevalgte får bedre arbeidsbetingelser. Prosjektet vil i tillegg frigjøre tid til å yte bedre service overfor folkevalgte og publikum.

Konkret har prosjektet planlagt følgende leveranser:

- Nytt trådløst nett (WIFI) i rådhuset. Dette ble levert våren 2017
- Ny brukervennlig og universelt utformet innsynsløsning. Dette ble levert høsten 2017
- Digital møteportal med funksjoner knyttet til
 - Dokument/informasjonshåndtering
 - Søking og gjenfinning
 - Lagring og deling
 - Håndtering av forslag og spørsmål
 - Håndtering av oppmøte og forfall

⁴⁶[“Digitale politikere - rett på sak” nettsider.](#)

- Styring av taleliste og taletid
- Elektronisk votering
- "Min side" for politikerne
- Enkel saksbehandling
- Uttak av rapporter

Oppstart av innføringen er planlagt høsten 2019.

Prosjektet vil gi følgende effekt:

- Politikere, administrasjonen og publikum opplever effektive og velfungerende møter i folkevalgte organer. Alle har rask og enkel tilgang til alle saker og møtedokumenter.
- Sekretariatet og administrasjonen opplever at den politiske beslutningsprosessen er oversiktlig og enkel å administrere. Frigjort tid gjør det mulig å betjene politikere og innbyggere for øvrig på en bedre måte
- Publikum får raskere tilgang på forslag som fremmes i folkevalgte organer.

Prosjektet utlyste anbudskonkurranse på Doffin sommer 2017. Det kom inn kun to tilbud. Evalueringen av tilbudene avdekket manglende oppfyllelse av obligatoriske krav i begge tilbudene. På bakgrunn av dette ble tilbudene avvist og konkurransen avlyst. Ny konkurranse vil bli utlyst første halvår 2018. Deretter skal det inngås avtale med leverandør og den nye digitale løsningen skal utvikles.

6.2.4 Åpne møter

Utgangspunktet etter gjeldende rett er at møter i folkevalgte organer skal gå for åpne dører. Det er redegjort for dette i pkt. 6.1. Åpne møter er en av de viktigste bærebjelkene i et demokrati. Kommunelovutvalget skriver følgende i sin innstilling (NOU 2016:4):

“De folkevalgte i kommunestyret er avhengige av innsyn i kommunens virksomhet for å kunne utøve sitt ansvar som valgte representanter. I tillegg forutsetter aktiv innbyggerdeltakelse tilgang til informasjon om virksomheten og politiske prosesser. Det at møter i folkevalgte organer er åpne, og at saksfremstillinger er offentlige, er viktig for å sikre innbyggerne slik informasjon. Utvalget legger til grunn at innsyn i kommunens virksomhet er en forutsetning for et godt lokaldemokrati.”

I Trondheim er det etablert noen faste møter, som ikke praktiserer full offentlighet, eller som ikke kunngjøres på kommunens innsynsportal:

- Formannskapet har avsatt tid til uformelle møter med næringsliv, organisasjoner, institusjoner og andre som ønsker å møte formannskapet. Det er også vanlig at rådmannen orienterer om aktuelle saker på disse møtene. Det fattes ikke beslutninger. Møtene kunngjøres ikke på innsynsportalen, men på kommunens hjemmesider. De er åpne for publikum. Referat blir ikke publisert.
- Det arrangeres et varierende antall gruppeledermøter i året. Sekretariatet innkaller på vegne av ordfører. Her blir det informert om folkevalgtes budsjett, bruken av rådhuset, møtegjennomføringer ol. Det fattes ikke beslutninger i disse møtene. Rådmannen deltar ikke. Møtene kunngjøres ikke offentlig, og referat blir ikke publisert.
- Det arrangeres noen komiteledermøter gjennom året. Sekretariatet innkaller på vegne av ordfører. I bystyrekomiteenes reglement heter det at "*Ordføreren er bindeledd mellom komité og formannskap, og møter komitéledere regelmessig. Minst et møte annenhver måned.*" På disse møtene utveksler komitelederne erfaringer og informasjon knyttet til komitearbeidet. De går også gjennom hvilke saker som er bebudet fra rådmannen og hvilke komiteer som skal behandle hvilke saker. Komiteledermøtene har også blitt brukt til opplæring, spesielt det første året etter valg. Rådmannen deltar ikke. Møtene kunngjøres ikke offentlig, og referat blir ikke publisert.

Fylkesmannen i Telemark har vurdert Porsgrunn kommunes praksis med å gjennomføre gruppeledermøter bak lukkede dører. I brev (ref. 2017/4802) til Porsgrunn kommune 15.2.2018 (følger som vedlegg) konkluderer fylkesmannen med at denne praksisen er i strid med kommuneloven og hensynene bak møteoffentlighetsprinsippet. Han presiserer at de kun har tatt stilling til praksisen som gjennomføres i Porsgrunn kommune, og at det kan være momenter som medfører at vurderingen ville blitt annerledes i andre kommuner.

Fylkesmannen i Telemark begrunner sin konklusjon med at deltakerne på møtene er gruppeledere og ordfører, og at disse personene er samlet i kraft av sin funksjon som folkevalgte politikere. Det er ordfører som kaller inn til møtene, uavhengig av om møtet er ønsket av ordfører selv eller av enkelte gruppeledere. Videre er deltakelsen ikke personlig, men knyttet til vervet som partileder. Etter Fylkesmannens vurdering tilsier

disse momentene at gruppeledermøtene må anses som et "folkevalgt organ" jfr. kommuneloven § 29 nr. 3. Fylkesmannen bemerker at saksbehandling vil kunne skje selv om det formelt sett ikke fattes et vedtak, og at orienteringer fra ordfører knyttet til konkrete saker må anses som en del av den kommunale saksbehandlingen.

Fylkesmannen i Telemark sier imidlertid at det kan være gode grunner til å gjennomføre sammenkomster med andre formål enn saksbehandling, typisk opplæringsmessige formål. Han peker på at det heller ikke er meningen at reglene om møteoffentlighet skal være til hinder for bl.a. politiske forhandlinger eller erfaringsutveksling. Men han legger også til at det ikke kan være slik at bekvemmelighetshensyn, ved at diskusjon og saksbehandling gjennomføres bak lukkede dører, skal veie tyngre enn prinsippet om at diskusjoner og vurderinger rundt saker skal nå frem til offentligheten.

Fylkesmannen i Telemarks vurdering må anses som relevant også for Trondheim. Det kan synes som om praksisen med slike møter er lik i de to byene.

6.2.5 Vurderinger og anbefalinger

6.2.5.1 Åpne møter

Sekretariatet anbefaler at gruppeledermøtene, formannskapets orienteringsmøter og komiteledermøtene arrangeres som åpne møter med kunngjøring på kommunens innsynsportal på lik linje med andre møter i folkevalgte organer. Det anbefales også at møtereferatene publiseres på innsynsportalen.

Trondheim kommune mottok i 2015 Åpenhetsprisen, som deles ut av Kommunikasjonsforeningen, for arbeidet som fremmer åpenhet og innsyn i det norske samfunnet. Bakgrunnen var at kommunen ga Adresseavisen innsyn i 1781 alvorlige avvik ved kommunens sykehjem og hjemmebasert omsorg. Trondheim kommune har vist beste praksis i bruk av offentleglova og satt et eksempel til oppfølging, skrev Kommunikasjonsforeningen i en pressemelding. Dette bør både forplikte og inspirere oss til å gå foran blant kommunene i Norge, når det gjelder å praktisere full åpenhet. Lovens bestemmelser er minstekrav. Ingen hindrer Trondheim i å gå lenger, og vurdere offentlighet og innsyn på alle nivå og i alle sammenhenger utover det loven pålegger oss.

Hvis gruppeledermøtene, formannskapets faste orienteringsmøter og komiteledermøtene åpnes og gjøres offentlige, vil Trondheim sannsynligvis være den første kommunen i

landet som gjør det. Det vil være i tråd med kommunens verdigrunnlag og gi et tydelig signal om at Trondheim ønsker å være en åpen kommune.

Både komiteledermøtene og gruppeledermøtene har karakter av å være en form for "forretningsutvalg". Sakene som drøftes på disse møtene er vanligvis av praktisk karakter. Deltakerne ser på hvilke saker som er bebudet fra rådmannen de kommende ukene, saksgangen, om det er aktuelt med høringer o.l. Komitelederne orienterer om sine halvårsplaner, og det utveksles informasjon og erfaringer. Noen ganger avklarer man hvilke komite som skal ha saker som kan ligge i grenselandet mellom to komiteer. I formannskapets orienteringsmøter gir ofte rådmannen, næringsaktører eller organisasjoner og institusjoner informasjon om saker de arbeider med.

Det kan imidlertid være kort vei fra avklaring av saksgang og utveksling av informasjon til samtale og diskusjoner. Noen ganger, spesielt i formannskapets orienteringsmøter, kan møtedeltakerne komme med kritiske spørsmål og kommentarer til de som orienterer. Dette kan bli oppfattet som styringssignaler.

Hensynene bak reglene om møteoffentlighet er at det skal legges til rette for demokratisk deltakelse og kontroll. Møteoffentlighet og åpenhet bidrar til større forståelse for de prosesser som skjer innen den offentlige forvaltning og medfører at avstanden mellom de folkevalgte og innbyggerne blir redusert.

6.2.5.2 Folkevalgtopplæringen

Sekretariatet anbefaler at åpenhet og innsyn blir et sentralt tema i folkevalgtopplæringen og i forbindelse med formannskapets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.

Krav til åpenhet og innsyn er i betydelig grad lovregulert i Norge. I tillegg har Trondheim kommune etiske retningslinjer og en kommuneplan som legger stor vekt på åpenhet og medvirkning. Bystyrets reglement har også bestemmelser om åpenhet. Det er vanskelig å se at det mangler formelle lover og retningslinjer knyttet til dette.

Det må kunne forventes at både ansatte i kommunen og politikerne gjør seg kjent med lover og retningslinjer og utøver godt skjønn når det gjelder åpenhet og innsyn i de politiske besluttingsprosessene. Vi tror likevel det er nødvendig med økt fokus på dette

temaet, både i den faste folkevalgtopplæringen og i andre sammenhenger. Både administrasjonen og politikerne må bidra til at temaet jevnlig settes på dagsorden.

6.2.5.3 Innspill fra referansegruppen

Medlemmer av referansegruppen mener at det er både viktig og nødvendig med god kontakt mellom ordfører og rådmann. Gruppen understreker imidlertid at begge to må være bevisst på, og ha respekt for, hverandres roller. Referansegruppen understreker også betydningen av åpenhet rundt denne kontakten.

Noen av gruppens medlemmer mener at eventuelle beslutninger som blir tatt i møter mellom ordfører og rådmann bør være etterprøvbare i form av referater eller lignende.

Gruppen er også opptatt av at det skal være åpenhet rundt alle møter. De mener at det er uheldig at formannskapet har møter utenfor rådhuset, som ikke er åpne og som ikke kunngjøres på kommunens innsynsportal. De viser til samlinger på Leangen gård som et eksempel på dette. Gruppen synes det er positivt at møtene i miljøpakkens kontaktutvalg nå er åpen for allmennheten og at møtedokumenter og referater blir publisert.

Klæbus medlemmer i referansegruppen viser til at Klæbu tilstreber åpenhet så langt som mulig, men at de også har noen møter som ikke er offentlige. Ordføreren kaller for eksempel inn utvalgslederne til møte for å drøfte hvordan ting fungerer og for å utveksle informasjon og erfaringer.

Klæbus medlemmer viser også til den praksisen de har med at protokollene fra kommunestyret offentliggjøres raskt, som regel samme dag som møtet er avholdt. I Klæbu sitter møtet samlet til protokollen er ferdig og kan godkjennes.

7. Konklusjon - anbefalinger

I dette kapittelet er alle forslag til endringer i reglementene, samt andre nødvendige beslutninger, samlet. Forslag om endringer i reglementet framgår av punkt 7.1. Forslag til andre nødvendige beslutninger framgår av punkt 7.2.

For de delene av reglementene det blir foreslått endringer eller tillegg, fremkommer disse i kursiv og med overstryking. De delene av reglementene som ikke blir foreslått endret, er heller ikke gjengitt i tabellene under.

Begrunnelser for forslagene er gitt i de ulike kapitlene i utredningen.

7.1 Nytt reglement

7.1.1 Bystyret

Det foreslås at gjeldende bystyrereglement i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen. Sekretariatet vil allikevel anbefale en språklig opprydding og modernisering med utgangspunkt i Trondheim kommunes satsing på "klarspråk"⁴⁷. Noen steder bærer gjeldende reglement preg av å være en detaljert instruks eller veiledning, mer enn et reglement. Vi foreslår derfor å forenkle reglementet på disse områdene. Vi foreslår også å ta ut henvisninger til spesielle paragrafer i kommuneloven da denne loven er under revisjon og endring. Ingen av disse endringene har noen praktisk betydning for bystyrets arbeid og organisering.

På tre områder foreslår vi realitetsendringer av en viss betydning. Dette gjelder:

§ 3.5

Det foreslås at forfall av andre grunner enn akutt sykdom og uhell må meldes i god tid og senest innen kl. 12.00 dagen før bystyrets møte for at sekretariatet skal innkalle varamedlem. Sekretariatet opplever at det er stadig mer ressurskrevende og vanskelig å håndtere et økende antall forfallsmeldinger tett på møtestart. Møteplanen vedtas i god

⁴⁷ [Kommunens språkveileder.](#)

tid og er kjent for alle. Det må kunne forventes at forfall meldes i god tid, og senest innen dagen før bystyremøte, så lenge det ikke er snakk om akutt sykdom eller uhell. Med en slik endring vil det være partienes eget ansvar å skaffe varamedlem, hvis forfall meldes etter denne fristen. Vi tror at dette vil øke bevisstheten og ansvarligheten hos den enkelte når det gjelder melding av forfall. Det foreslås ikke tilsvarende innskjerping av reglementet i formannskap, komiteer og råd.

§ 4.17 (endret til 4.15)

Det foreslås begrensninger i partienes muligheter til å fremme korte spørsmål og interpellasjoner. Det er redegjort for dette forslaget i kapittel 5.7.

§ 4.17 a (endret til 4.15 a)

Det presiseres at komiteene, i forbindelse med behandling av private forslag, kan be om ytterligere opplysninger/uttalelser, men at de ikke kan bestille nye saker eller utredninger. Det er redegjort for dette forslaget i kapittel 5.5

<p>§ 1 Bystyrets rolle og sammensetning</p>	<p>§ 1.1 Bystyrets rolle</p>	<p>- Bystyret skal være en arena for levende politisk debatt der de grunnleggende politiske skillelinjene kommer frem - mer enn detaljer og nyanser. - Bystyret skal arbeide effektivt for å unngå forsinkelser i kommunens saksbehandling - Bystyret skal gi rom for aktuelle debatter om <i>aktuelle spørsmål og saker</i>. som media og folk flest er opptatt av, der og da. - Bystyrets behandling av politiske saker skal, i tillegg til endelig votering og beslutning, søke å tilføre sakene nye dimensjoner og argumenter utover det som er fremkommet i tidligere behandling i komiteer og formannskap.</p>
	<p>§ 1.2 Bystyrets størrelse og sammensetning</p>	<p>Bystyret består av i alt 67 representanter, valgt etter reglene i valgloven.</p>
	<p>§ 1.3 Bystyrets myndighetsområde</p>	<p>Bystyrets myndighet framgår av <i>kommuneloven</i>, særlover, forskrifter og egne vedtak (jfr. ihht. delegeringsreglementet).</p>
<p>§ 2 Bystyrets møteform</p>	<p>§ 2.1</p>	<p>Bystyret fatter sine vedtak i møte, jfr. <i>kommunelovens bestemmelser § 30.1</i></p>
	<p>§ 2.2</p>	<p>Bystyremøtene avholdes i henhold til vedtatt møteplan og ellers når ordføreren finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.</p>

	§ 2.3	<p>Bystyrets møter skal holdes for åpne dører, dersom ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt. Dersom hensynet til personvern eller hensynet til kommunens interesser tilsier dette, kan bystyret vedta at en sak behandles for lukkede dører.</p> <p><i>Debatt om dette foregår i lukket møte dersom møteleder krever dette, eller at bystyret vedtar dette. Avstemningen skal skje i åpent møte, jf. kommunelovens bestemmelser.</i></p>
	§ 2.5	Bystyrets åpne forhandlinger kan overføres på internett, og til radio og TV.
	§ 2.6	<p><i>Det skal produseres lydopptak av Bystyrets forhandlinger. skal tas opp på kassett/lydbånd og De skal</i> bevares i minimum 4 år.</p>
<p>§ 3 Møteforberedelse Forberedelse av saker til bystyret. Saksliste. Saksframlegg. Innstilling. Innkalling.</p>	§ 3.2	<p>Rådmannen sørger for at de sakene som legges fram for bystyret, er forberedt på forsvarlig måte og i samsvar med de regler som lov, reglementer eller vedtak fastsetter. Den myndighet som legger en sak fram for bystyret skal samtidig komme med tilråding <i>innstilling</i> i saken. Tilrådingen skal kort og klart gjøre rede for det saken gjelder, og gi forslag til vedtak. <i>Gjelder saken valg eller tilsetting i stilling, er det ikke nødvendig med forslag innstilling.</i></p>
	§ 3.3	<p>Innkalling til bystyremøte skal inneholde opplysning om tid og sted for møtet, oppgaveoversikt <i>oversikt</i> over de sakene som skal behandles, og opplysning om hvor saksdokumentene er lagt ut. <i>kan leses ut.</i></p> <p>Møtet kunngjøres i de avisene som formannskapet fastsetter, i regelen med en frist på fire dager senest 7 dager før det skal finne sted (møtedagen inkludert), når lov ikke påbyr annen kunngjøringsfrist (jf. kommunelovens bestemmelser §§ 16, 32, 44 og 45).</p>
	§ 3.4	<p>De trykte eller mangfoldiggjorte dokumenter Møte- og saksdokumentene gjøres offentlig tilgjengelig for sendes bystyrets representanter og vararepresentanter, rådmannen, direktørene, og kommunerevisjonen, samtidig med innkallingen til bystyremøtet senest 7 dager før møtet skal finne sted (møtedagen inkludert). Fra samme tid kan media og andre interesserte få utlevert trykksakene eller gjøre seg kjent med sakenes</p>

		dokumenter i henhold til Lov om offentlighet i forvaltningen og Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).
	§ 3.5	<p>Har en representant eller annen innkalt vararepresentant lovlig forfall til møte i bystyret, skal vedkommende straks melde det til ordføreren/bystyresekretariatet og si fra om forfallsgrunnen.</p> <p>Ordføreren/bystyresekretariatet kaller så inn vararepresentant etter reglene i kommunelovens § 16. Det samme gjør møteleder når man er kjent med at noen må fratre som inhabil i sak som skal behandles på møtet.</p> <p>Må noen på grunn av lovlig forfall forlate møtet under forhandlingene, melder de straks fra til møtelederen (eller sekretæren). Vararepresentant som er til stede, eller som om mulig blir kalt inn, trer inn i stedet for ham/henne. Representant som kommer til stede etter at møtet er satt, tar ikke sete før vararepresentanten som er møtt for ham/henne har fått være med å behandle ferdig den sak som er påbegynt. Det samme gjelder om det møter en vararepresentant som i nummerorden står foran ham/henne.</p> <p>Representant/vararepresentant kan tiltre bystyret under behandlingen av en sak dersom vedkommende gruppe ikke er fulltallig. Slik tiltredelse eller skifte av representant kan ikke skje etter at en sak er tatt opp til votering.</p> <p><i>Bystyrets medlemmer og innkalte varamedlemmer plikter å delta på bystyrets møter, i henhold til kommunelovens bestemmelser, med mindre det foreligger gyldig forfall. Forfall med angivelse av forfallsgrunn, skal meldes skriftlig til ordfører/bystyresekretariatet. Varamedlemmer innkalles i den nummerorden de er valgt.</i></p> <p><i>Forfall av andre grunner enn akutt sykdom må meldes i god tid og senest innen kl. 12.00 dagen før bystyrets møte for at sekretariatet skal innkalle varamedlem.</i></p> <p><i>Skifte av representanter kan ikke skje i møtet når en sak er tatt opp til behandling eller satt under votering. Det kan gjøres unntak fra dette hvis en gruppe ikke er fulltallig.</i></p>
	§ 3.6	Rådmannen eller den han/hun bemyndiger er med i møtet. Rådmannen kan be ordføreren om samtykke til å kalle inn andre

		<p>kommunale tjenestemenn til møtet. Disse kan gi opplysninger og utredninger, men kan ellers ikke være med i ordskiftet</p> <p><i>Administrasjonssjefen/rådmannen har møte- og talerett, personlig eller ved en av sine underordnede.</i></p>
<p>§ 4 Bystyrets saksbehandling Møteledelse. Endring av sakliste. Vedtaksførhet. Avstemning. Lovlighetskontroll. Møtebok. Møteledelse. Opprop. Vedtaksførhet.</p>	§ 4.1	<p>Ordfører eller varaordfører leder møtene. Har begge forfall, velger bystyret en særskilt møteleder ved flertallsvalg.</p> <p><i>Bystyret kan bare treffe vedtak hvis minst halvparten av medlemmene er til stede under forhandlingene og avgir stemme i vedkommende sak, jf. kommunelovens bestemmelser. Konstituerende møte i det nyvalgte bystyret er vedtaksført vedtaksdyktig når minst 2/3 av medlemmene er til stede.</i></p> <p><i>På det klokkeslett møtet er fastsatt til, roper møtelederen opp representantene og de vararepresentanter som skal møte. Er minst halvparten av representantene til stede, erklærer møteleder møtet for vedtaksført og lovlig satt.</i></p>
	§ 4.2	<p>Så lenge møtet varer, kan ingen av bystyrepräsentantene gå fra møtet uten at vedkommende først melder fra til møtelederen (sekretæren).</p> <p>Representanter og vararepresentanter som møter etter oppropet, melder seg til sekretæren før de tar sete.</p>
	§ 4.4 4.3 Endring av sakliste. Rekkefølge av sakene.	<p>Sakene blir behandlet i den orden de er nevnt i innkallingen. Bystyrets flertall kan vedta annen rekkefølge, <i>eller gi ordfører fullmakt til å ordne saklisten.</i></p> <p>Det avsettes inntil en time etter pausen i hvert bystyremøte for behandling av private forslag, kortspørsmål og interpellasjoner.</p> <p>Er en sak tatt opp til behandling, kan ikke møtet slutte før saken er avgjort, eller bystyret ved flertallsvedtak vedtar å utsette forhandlingene.”</p>
	§ 4.6 4.5 Bystyrets saksbehandling. Taletid.	<p>Møtelederen leser opp sakens tittel i innkallingen. Saksordføreren i saken får først ordet, og skal kort sammenfatte hva saken gjelder, gjengi flertallets avveininger og synspunkter opp mot mindretallets, samt konkludere med komiteflertallets innstilling i saken overfor bystyret.</p>

		Møtelederen spør deretter om andre vil ha ordet i saken. Talerne får ordet i den rekkefølge de ber om det. Ber flere om ordet samtidig, avgjør møtelederen rekkefølgen.
	§ 4.7 4.6	Taleren skal vende seg til møtelederen, ikke til forsamlingen. Vedkommende skal holde seg nøye til det ordskiftet gjelder, og møtelederen skal se til at det blir gjort. Det må ikke sies noe som krenker forsamlingen eller andre. Det er heller er det ikke lov tillat å gi lage ståk eller uro som høylydt uttrykk for misnøye eller bifall. Setter noen seg ut over dette ordensforskriftene , skal møtelederen gi vedkommende en advarsel, to ganger om det er nødvendig . Retter vedkommende seg ennå ikke etter reglementet, kan møtelederen ta fra ham/henne ordet, eller la forsamlingen avgjøre om han/hun skal stenges ute fra resten av møtet. Møtelederen må ikke avbryte noen som har ordet, uten kan avbryte taleren hvis reglementet ikke overholdes for å kreve reglementet overholdt eller for å rette misforståelser hos taleren.
	§ 4.8 4.7	Det etableres følgende hovedregel for taletid ved behandling av bystyresaker: <ul style="list-style-type: none"> a) Saksordfører kan innlede inntil 4 minutter. b) Hovedtalsmenn for de partier som ønsker ordet i saken, får har inntil 3 minutter taletid. c) Ordinære innlegg får har en tidsramme på inntil 2 minutter. d) Det åpnes for replikker på inntil 1 minutt. e) Det åpnes for svarreplikk på inntil 1 minutt, for å svare på alle replikker samlet. <p>Replikkordskiftet som helhet må ikke vare mer enn 10 minutter med mindre bystyret etter forslag fra ordføreren vedtar å forlenge det ytterligere 5 minutter.</p> <p>Dersom det i en replikkveksling kommer uttalelser som angår en annen representant enn den replikken er rettet til, bør vedkommende representant gis anledning til å svare.</p> <p>Ordfører foreslår forretningsorden/kjøreplan for det enkelte møte, herunder og forslag om utvidet taletid i spesielle saker. Bystyret</p>

		<p>tar stilling til ordførerens forslag ved starten av hvert møte.</p> <p>Hver representant kan i alminnelighet ikke ha ordet mer enn 2 ganger i hver sak. Tillegg kan representanten ha replikker etter reglene i § 4.9.</p>
	§ 4.9	<p>En taler kan under et replikkordskifte ikke få ordet mer enn 1 gang med taletid høyst 1 minutt. Den hvis innlegg gir årsak til replikkordskiftet, svarer på replikkene samlet. Taletiden på svarreplikk er 1 minutt. Replikkordskiftet som helhet må ikke vare mer enn 10 minutter med mindre bystyret etter forslag fra ordføreren vedtar å forlenge det ytterligere 5 minutter.</p> <p>Dersom det i en replikkveksling kommer uttalelser som angår en annen representant enn den replikken er rettet til, bør vedkommende representant gis anledning til å svare.</p>
	§ 4.10-4.8	<p>Vil møtelederen være med i ordskiftet, skal varaordfører eller en annen (jfr. §-pkt. 4.1) lede møtet så lenge <i>under behandlingen av saken.</i></p>
	§ 4.11 4.9	<p>Mener bystyret at en sak er drøftet ferdig, kan det med 2/3 flertall vedta å avslutte ordskiftet.</p> <p>Til forslag om å avslutte slutt på ordskiftet etter denne paragraf, kan bare to talere med ett innlegg hver få ordet. En <i>som er</i> for og en <i>som er</i> mot det forslaget. som er framsatt, med ikke lengre Taletid er maksimum <i>enn</i> 2 minutter.</p>
	§ 4.12 4.10 Forslag og merknader	<p>Bare bystyrerepresentanter kan komme med forslag eller merknader dersom ikke særlig lovbestemmelse gir noen annen rett til det. Forslaget/merknaden skal gis skriftlig til møtelederen. <i>Representantene kan fremme muntlige</i> Muntlig kan en komme med forslag til valg, eller tilsetting i tjeneste, om å utsette en sak, om å sende saken til formannskapet eller annet kommunalt organ, eller om at et forslag ikke skal vedtas. Skriftlig forslag og merknader skal underskrives. Møtelederen refererer forslaget.</p> <p>Når det foreligger mange endringsforslag i bystyrets møte, bør forslagene kopieres og deles ut til representantene.</p>

	<p>§ 4.13 4.11 Avstemning.</p>	<p>Når ordskiftet er slutt, tar møteleder saken opp til avstemning. sier møtelederen fra at saken er tatt opp til avstemning. Det er da ikke anledning til mer ordskifte eller til å komme med nytt forslag.</p> <p>Bare de representantene som er til stede i salen når saken tas opp til avstemning, har rett til å stemme. De kan ikke gå ut av salen før avstemningen er ferdig,.</p> <p>Representanter som er til stede når en sak tas opp til avstemning plikter å avgi stemme, og plikter å stemme. Ved valg og ansettelse er det høve adgang til å stemme blankt bruke blank stemmeseddel (jf. § 40.2 i kommunelovens bestemmelser). Møtelederen foreslår voteringsordenen gjør forslag om den orden det skal stemmes i dersom forslaget inneholder flere punkter (voteringsstemaer), eller det er gjort flere forslag. Blir det ordskifte om dette, skal møtelederen se nøye til at talerne holder seg bare til avstemningsspørsmålet.</p>
	<p>§ 4.14 4.12</p>	<p>Før endelig avstemning i en sak kan bystyret vedta prøveavstemninger som ikke er bindende. Er det flere poster eller paragrafer i innstillingen eller forslaget, bør bystyret vanligvis stemme foreløpig over hver enkelt paragraf, og deretter til slutt over hele innstillingen eller forslaget. Det kan også brukes prøveavstemninger over hele innstillingen eller forslaget.</p>
	<p>§ 4.15 4.13</p>	<p>Representantene avgir stemme Avstemningen iverksettes på en av disse måtene:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Ved stilltiende samtykke når ingen tar til motmæle mot det forslaget møtelederen har lest opp, og ordet er gitt fritt. b) Ved å trykke på voteringsknapp eller vise stemmetegn ved håndsopprekning etter anvisning fra møteleder. Dersom møtelederen avgjør det, eller en representant krever det, kan deretter de som stemmer for innstillingen eller mot forslaget, vise stemmetegn (kontravotering). Korrigering av stemmegiving må skje umiddelbart etter at stemme er avgitt og før neste sak tas opp til behandling. c) Ved navneopprop, ja eller nei som svar, når møtelederen roper opp navnene på dem som møter. Loddrekning avgjør hvilket parti oppropet skal begynne med, og oppropet går så videre i den

		<p>rekkefølge som representantene er innført i møteboka. Møtelederen oppnevner en representant til å føre tilsyn med stemmegivingen. Navneopprop skal brukes når møtelederen avgjør det, eller minst 1/5 av bystyret krever det. Det kan også brukes når utfallet av stemmegiving etter punkt b er uklart.</p> <p>d) c) Ved sedler uten underskrift. Møtelederen oppnevner to representanter til å telle opp stemmene. Stemmesedler kan bare brukes ved valg og ved tilsetting av tjenestemenn, og skal brukes når en representant krever det. Står stemmene likt, gjør møtelederen utslaget med sin stemme unntatt ved valg som avgjøres ved loddtrekning. Jfr. kommunelovens § 38.</p>
	<p>§ 4.17 4.15 Dagsaktuelle forslag, spørsmål og interpellasjoner</p>	<p>“Bystyrets medlemmer og varamedlemmer som regner med å ta sete i møtet møter, kan utover de saker som er ført opp på saklisten til møtet, framsette private forslag, korte spørsmål og interpellasjoner.</p> <p><i>Hvert enkelt parti har anledning til å fremme korte spørsmål og interpellasjoner etter følgende fordeling:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Partier med 1-10 representanter: Ett spørsmål/interpellasjon pr. møte b) Partier med 11-30 representanter: To spørsmål/interpellasjoner pr. møte c) Partier med 30-50 representanter: Tre spørsmål/interpellasjoner pr. møte <p>Tidsrammen for behandling av disse er begrenset til inntil 1 time etter pausen i det enkelte bystyremøte.</p> <p><i>Spørsmål og interpellasjoner kan ikke stilles til konkrete saker som allerede er til behandling i bystyrets organer, eller har samme innhold som allerede fremsatt spørsmål eller interpellasjon som ennå ikke er besvart. I tvilstilfeller avgjør ordføreren om interpellasjoner og spørsmål kan stilles.”</i></p>
	<p>§ 4.17 4.15 a. Private forslag</p>	<p>“Private forslag utenom bystyrekartet skal overleveres ordfører/bystyresekretariatet senest kl. 09.00 den dagen forslaget skal fremmes i møte. Et privat forslag skal være ledsaget av en skriftlig begrunnelse som belyser saksforholdet. Forslagsstiller gis inntil 4 minutter til å fremme og begrunne</p>

		<p>forslaget. Forslaget forutsettes å ligge innenfor bystyrets virkeområde. Bystyret skal etter forslag fra ordfører avgjøre hvilken komite som skal behandle det private forslag og fremme innstilling til bystyret. Rådmannen har anledning til å uttale seg og eventuelt komme med forslag. Bystyret kan avvise forslaget.</p> <p>Den innstillende bystyrekomite kan behandle private forslag på følgende måte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hvis komiteen finner at forslaget helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Bystyret uten nærmere utredning, skal realitetsinnstilling avgis etter at Rådmannen og evt. andre komiteer har hatt anledning til å uttale seg. - hvis komiteen anser at det er behov for ytterligere å belyse saken ytterligere utredning før realitetsstandpunkt tas, kan komiteen oversende forslaget til rådmannen for utredning og uttalelse før endelig vedtak. - hvis komiteen ikke støtter forslaget, skal komiteen uten videre fremme innstilling til Bystyret om at forslaget ikke bifalles. <p>Dersom forslagsstiller er medlem av komiteen som har saken til behandling, bør komiteen velge en saksordfører som er en annen enn forslagsstiller. Innstillinger til private forslag fremmet av komiteene behandles som ordinære saker i bystyrets møte. Det kan settes taletid for debatten etter de saksbehandlingsregler som finnes i gjeldende reglement. For de private forslag som bystyret vedtar skal Rådmannen minimum en gang hvert halvår melde tilbake til bystyret hva som gjøres med forslagene.”</p>
	<p>§ 4.17 4.15 b Korte spørsmål</p>	<p>Et kortspørsmål må bare omhandle en sak og gjelde saker som naturlig hører inn under bystyrets virkeområde. Spørsmåletne skal være korte. Saken kan ikke debatteres, og det kan heller ikke fremmes forslag i tilknytning til saken.</p> <p>Spørsmålene må være meldt til ordførerens kontor/bystyresekretariatet senest mandag kl. 10.00 samme uke som bystyremøtet holdes. Ordføreren bestemmer om og av hvem spørsmålet skal besvares.</p> <p>Spørsmålsstilleren får inntil 2 minutter til disposisjon. Det samme får svareren.</p>

		<p>Spørsmålsstilleren kan få ordet til en kort sluttkommentar (1 min). Det er ikke anledning til å fremme forslag.</p> <p>Eventuelle spørsmål som en ikke rekker å behandle i møtet, må fremmes på nytt av den enkelte representant (som har fremmet kortspørsmålet) dersom de fortsatt ønskes besvart.</p>
	§ 4-18 4.16 Innbyggerinitiativ forslag etter kommuneleuens § 39a	
	§ 4-20 4.18 Orden i salen og bygningen	<p>Møtelederen skal sørge for å holde god orden i møtesalen og bygningen ellers. Han/hun skal se til at talerne ikke blir avbrutt eller uroetforstyrret. Dersom tilhørerne kommer med meningsytringer eller på annen måte lager uro i møtet eller setter seg ut over god orden, kan møtelederen vise dem eller alle tilhørerne ut. Tegninger, tabeller eller liknende må ikke stilles ut i møtesalen uten at møtelederen eller bystyret samtykker i det.</p>
	§ 4-21 4.19 Møtebok	<p>Møtebok skal føres og den skal inneholde:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) tid og sted for møtet b) innkalling (dato og måte), b) hvem som møtte og var fraværende. Går noen fra møtet, eller kommer noen til, skal det bokføres, så møteboka viser hvem som har vært med på å behandle hver sak, c) hvilke saker som ble behandlet og gangen i forhandlingene, evt. endret innstilling under møtet d) alle framsatte forslag, merknader, e) avstemningsresultat <i>med</i> partienes stemmegiving i de enkelte saker, <p>En representant eller gruppe kan fremme protokolltilførsel. Protokolltilførsel skal leveres skriftlig til møteleder, og må være fremmet i møtet.</p>
	§ 4-22 4.20	<p>Møtebok undertegnes av møteleder og minst 1 en annenrepresentant <i>fra opposisjonen</i>.</p>

	§ 4-23 4.21 Lovlighets- kontroll	Tre eller flere medlemmer av bystyret kan sammen bringe en avgjørelse, truffet av folkevalgt organ eller administrasjonen inn for departementet for kontroll av avgjørelsens lovlighet (jf. kommunelovens betsemmelser §59). Krav om lovlighetskontroll framsettes for det organ som har truffet avgjørelsen. Hvis dette opprettholder avgjørelsen, oversendes saken til departementet. Krav om lovlighetskontroll skal fremmes innen 3 uker etter at vedtak er truffet.
§ 5 Møteplikt/rett og inhabilitet.	§ 5.2	Reglene om inhabilitet følger av forvaltningsloven §6 og kommuneloven §40 nr. 3 og 4.
	§ 5.3	Den som etter §6 i forvaltningsloven eller § 40.3 i kommuneloven er inhabil i en sak, eller som blir fritatt etter kommuneloven § 40.4, skal ikke være med på å behandle saken eller sin egen inhabilitet.
	§ 5.4	Bystyrerepresentantene skal i god tid før bystyremøtet si ifra om forhold som gjør eller kan gjøre vedkommende inhabil. Erklæringer om inhabilitet eller Spørsmål om habilitet skal rettes i den forbindelse skal gjøres til ordfører/bystyresekretariat.
	§ 5.5	I starten av bystyrets møte skal møteleder redegjøre for innkomne inhabilitets- erklæringer evalueringer . Det er forsamlingen og ikke møtelederen som skal ta standpunkt til inhabilitetsspørsmålet. Er det åpenbart at den som forespør ikke er inhabil behøver spørsmålet ikke legges fram. Er spørsmålet tvilsomt eller det er sikkert at vedkommende må fratres pga. inhabilitet skal forsamlingen avgjøre spørsmålet.
	§ 5.6	Ved behandling av spørsmålet om inhabilitet kan den det gjelder hvis habilitet det er spørsmål om gis adgang til å uttale seg om spørsmålet og/eller svare på spørsmål som stilles fra andre representanter. Deretter må vedkommende fratres. Forsamlingen behandler så spørsmålet om vedkommendes habilitet og foretar til slutt en votering. Fratres betyr i denne sammenheng å forlate møtet - er det lukket møte, skal vedkommende forlate møterommet. Er det et åpent møte er det tilstrekkelig å ta plass blant tilhørerne. Hvis det er spørsmål om habiliteten til flere i samme sak, må alle fratres, da ingen av dem

		kan delta i behandlingen av de andres habilitet.
	§ 5.7	Andre-Møtedeltakerne kan reise spørsmål om en eller flere representanters inhabilitet. Spørsmålet skal tilsvarende behandles på samme måte som i pkt. 5.5 og 5.6 . Slike innsigelser kan også reises i tilknytning til behandlingen av en sak, eller underveis i behandlingen av en sak.
	§ 5.8	Behandlingen av spørsmål om inhabilitet skal protokolleres <i>med henvisning til lovhjemmel.</i>
§ 7 Endring av reglementet	§ 7.1	Reglementet <i>kan</i> endres av bystyret ved alminnelig flertall. Endringsforslag til reglementet må fremmes som ordinær sak på sakslisten til bystyremøtet.
	§ 7.2	Ved konstituerende møte i bystyret når det anses nødvendig å treffe vedtak uten forutgående ordinær saksbehandling, kan bystyret med alminnelig flertall vedta å fravike enkelte bestemmelser i reglementet, når dette anses som er nødvendig for å treffe vedtak.

7.1.2 Formannskapet

Det foreslås at gjeldende reglement for formannskapet i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, men med følgende endringer:

§ 1 Valg, sammensetning og myndighetsområde	§ 1.1	Formannskapet er opprettet i medhold av <i>henhold til § 8 i kommunelovens bestemmelser</i>
	§ 1.2	Formannskapet består av så mange medlemmer med varamedlemmer som bystyret bestemmer, dog minst 5, og velges av og blant medlemmene av bystyret. Valget skjer som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som flertallsvalg <i>avtalevalg.</i>
	§ 1.3	Bystyret velger 5 av formannskapets medlemmer som kommunens lønns- og administrasjonsutvalg, <i>lønnsutvalg og de samme 5 til kommunens administrasjonsutvalg, jf. kommunelovens bestemmelser § 25.</i> Bystyret velger også varamedlemmer for de faste medlemmer blant formannskapets medlemmer og varamedlemmer. Varaordføreren skal være leder av <i>både lønns- og administrasjonsutvalget.</i>

	§ 1.5	Formannskapet skal fremme innstilling overfor bystyret i følgende saker: a) Økonomiplan og saker om endring av vedtatt økonomiplan b) Årsbudsjett og saker om endring av vedtatt budsjett c) Valg og oppnevningssaker som ikke forelegges bystyret direkte d) Formannskapets innstilling til økonomiplan og budsjett, med alle innkomne forslag, skal foreligge minst to uker før bystyrets budsjettmøte.
	§ 1.6	Formannskapet er kommunens bygningsråd og behandler saker det får seg forelagt av rådmannen i henhold til retningslinjer vedtatt av bystyre og formannskap.
	§ 1.7	Formannskapets sakskart viser hvilke saker som skal til bystyrets komiteer for innstilling til bystyret. Saker som skal til bystyret behandles som hovedregel ikke, med unntak av saker som behandles av formannskapet som bygningsråd, og saker som er omtalt i § 1.5.
	§ 1.10 1.9	Formannskapet skal behandle alle saker det får seg forelagt fra bystyret, ordfører, rådmannen og styrer for kommunale foretak bedrifter
§ 2 Formannskapets møteform		
§ 3 Forberedelse av saker til formannskapet	§ 3.1	Ordføreren setter opp sakslisten til formannskapets møter, <i>i henhold til kommunelovens bestemmelser</i> og avgjør hvilke saker som skal gå rett til bystyrets komiteer og hvilken komité, eventuelt hvilke andre komiteer som skal ha saken til orientering. Formannskapet skal ha seg forelagt liste over sakene som går rett til komiteene.
§ 4 Saksbehandling i formannskapet	§ 4.2	Når formannskapet skal behandle hastesaker, i henhold til kommunelovens bestemmelser §13, innkalles gruppelederne for de partiene som ikke har medlemmer i formannskapet. Disse gruppelederne gis talerett i hastesakene. Skulle slike saker kreve behandling på så kort varsel at slik innkalling av praktiske grunner ikke lar seg gjøre, kan likevel formannskapet behandle saken(e) og gjøre vedtak. <i>Melding om slikt vedtak forelegges bystyret i neste møte</i>
	§ 4.3	Møtebok skal føres og den skal inneholde: a) tid og sted for møtet b) innkalling (dato og måte), b) hvem som møtte og var fraværende. Går noen fra møtet, eller kommer noen til, skal det bokføres, så møteboka viser

		<p>hvem som har vært med på å behandle hver sak,</p> <p>c) hvilke saker som ble behandlet og gangen i forhandlingene, evt. endret innstilling under møtet</p> <p>d) alle framsatte forslag og merknader,</p> <p>e) avstemningsresultat med partienes stemmegiving i de enkelte saker,</p> <p>Dersom det under formannskapets eventuelt post fattes beslutninger om oppgaver, utredninger eller iverksetting av tiltak med konsekvenser for administrasjonens arbeid skal det fattes vedtak som protokolleres.</p> <p>Saker under eventuelt protokolleres på samme måte som ordinære saker på saklisten.</p> <p>Forøvrig gjelder bestemmelsene i bystyrets reglement.</p>
	§ 4.4 (ny)	Forøvrig gjelder bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer
§ 5 Møteplikt/rett/inhabilitet.		<p>Formannskapets medlemmer og innkalte varamedlemmer plikter å delta på formannskapets møter, i henhold til kommunelovens bestemmelser, med mindre det foreligger gyldig forfall. Forfall med angivelse av forfallsgrunn, skal meldes skriftlig til ordfører/bystyresekretariat. Varamedlemmer innkalles i den nummerorden de er valgt.</p> <p>Skifte av representanter kan ikke skje i møtet når en sak er tatt opp til behandling eller satt under votering. Den kan gjøres unntak fra dette hvis en gruppe ikke er fulltallig.</p> <p>Forøvrig gjelder bystyrets bestemmelser gjelder.</p>

7.1.3 Komiteene

Det foreslås at gjeldende reglement for komiteene i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen, men med følgende endringer:

§ 1.2	Bystyret velger i sitt konstituerende møte medlemmer og varamedlemmer av bystyrekomiteene. Alle bystyrets faste medlemmer, med unntak av formannskapets medlemmer, fordeles på komiteene. <i>Det kan gjøres unntak for ordfører.</i> Varamedlemmer til komiteene velges blant bystyrets varamedlemmer. Medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen kan ikke velges som medlemmer og varamedlemmer av de øvrige komiteene.
§ 1.3	Bystyret velger selv i konstituerende møte ledere og nestledere for komiteene.
§ 1.4	Valget av leder og nestleder for komiteene skjer i tilknytning til fordelingen av bystyrets faste medlemmer på komiteene.
§ 1.7 1.6	Ordføreren er bindeledd mellom komité og formannskap, og møter komitéledere ved behov regelmessig. Minst et møte annenhver måned

§ 1.10 1.9	<p>Det påhviler den enkelte komité <i>Komiteene skal:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - å avgi innstilling til bystyret i løpende saker - å avgi uttalelse til formannskapet om rådmannens budsjett- og økonomiplanforslag - å avgi uttalelser i saker som forelegges av ordfører, formannskapet og/eller av andre komiteer.
§ 1.11 1.10	<p>Utover de saker som sendes til komiteen, kan komiteens medlemmer selv ta opp saker til behandling. Flertallet i komiteen kan beslutte at forslaget sendes bystyret uten nærmere behandling. Det er opp til bystyret å avgjøre om saken skal fremmes på vanlig måte</p> <p>Dersom bystyret ønsker det, kan det utarbeides en ordinær sak, som følger vanlig saksgang</p>
§ 1.12 1.11	<p>Bystyrekomiteene har rett til å ta selvstendig initiativ overfor administrasjonen for å be om <i>ytterligere opplysninger eller utredninger i en sak den har til behandling</i>”</p>
§ 1.14 1.13	<p>Hver bystyrekomite disponerer en egen budsjett-pott som komiteen forvalter til opplæring, <i>studietur, opplæring kurs</i>, befaringer, seminarer, frikjøpsordninger for saksordfører o.l.</p>
§ 2.2	<p>Komitémøter avholdes i henhold til som vedtatt i møteplan og ellers når komitéleder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det</p>
§ 5.2	<p>Når komitéen behandler en sak, kan den vedta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - innstilling til bystyret - å uttale uttalelse seg til innstillende komité <i>eller formannskapet</i> - å utsette saken til et senere møte for eksempel for å gjennomføre befaringer, høringer, eller be om tilleggsopplysninger fra rådmannen - å sende saken til ordføreren, for å få vurdert om saken skal sendes tilbake til rådmannen”
§ 5.5	<p>Saker som skal behandles i bystyret, må være ferdigbehandlet i komiteen senest 14 dager før bystyremøtet (bystyrekart, med dokumenter, skal foreligge minst en uke før bystyremøtet) Komiteens medlemmer skal sendes gis tilgang til dokumentene senest 7 dager før møtet skal finne sted (møtedagen inkludert) for at sakene skal kunne realitetsbehandles.”</p>
§ 5.7	<p>Møtebok skal føres og den skal inneholde: tid og sted for møtet — innkalling (dato og måte)</p> <ul style="list-style-type: none"> - hvem som møtte og var fraværende. Går noen fra møtet, eller kommer noen til, skal det bokføres, så møteboka viser hvem som har vært med på å behandle hver sak. - hvilke saker som ble behandlet og gangen i forhandlingene - evt. innkomne uttalelser fra andre komiteer - evt. endret innstilling under møtet - alle framsatte forslag og merknader og avstemningsresultat - angivelse av saksordfører - <i>avstemningsresultat med</i> partienes stemmegivning i de enkelte saker <p>Forøvrig gjelder bestemmelsene i bystyrets reglement.</p>
§ 5.8 (ny)	<p><i>Forøvrig gjelder bestemmelsene i kommuneloven om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer.</i></p>

<p>§ 6 Møteplikt/ rett/ inhabilitet</p>	<p><i>Komiteenes medlemmer og innkalte varamedlemmer plikter å delta på komiteenes møter, i henhold til kommunelovens bestemmelser, med mindre det foreligger gyldig forfall. Forfall med angivelse av forfallsgrunn, skal meldes skriftlig til ordfører/bystyresekretariat. Varamedlemmer innkalles i den nummerorden de er valgt.</i></p> <p><i>Skifte av representanter kan ikke skje i møtet når en sak er tatt opp til behandling eller satt under votering. Den kan gjøres unntak fra dette hvis en gruppe ikke er fulltallig.</i></p> <p><i>Forøvrig gjelder bystyrets bestemmelser gjelder.</i></p>
<p>Kontroll- komiteens § 4</p>	<p>“Kontrollkomiteen skal ha 5- 7 medlemmer valgt blant bystyrets faste medlemmer. Bystyret velger i sitt konstituerende møte selv medlemmer og varamedlemmer til komiteen. Blant medlemmene velges leder og nestleder. Kontrollkomiteens leder skal velges fra opposisjonen, nestleder fra posisjonen. Kontrollkomite bør velges som første valg etter formannskapet. Utelukket fra valg til kontrollkomiteen er ordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskapet, medlem og varamedlem av kommunal nemnd med beslutningsmyndighet og ansatte i kommunen, jf. kommuneloven § 77 nr. 2. Bystyret kan når som helst foreta nyvalg av komiteens medlemmer. Ved utskifting av ett eller flere medlemmer av komiteen, skal det foretas nyvalg av samtlige medlemmer. For øvrig vises til reglement for bystyrekomiteene, vedtatt 4.5.2000.”</p>

7.1.4 Rådene

Under følger helt nytt reglement for de kommunale rådene. Ungdommens bystyre er holdt utenfor fordi de planlegger en egen prosess med gjennomgang og revisjon av reglementet.

Reglementene for de ulike rådene er med forslaget under harmonisert slik at de er tilnærmet like. Det er foretatt en språklig opprydding og forenkling, med utgangspunkt i Trondheim kommunes satsing på “klarspråk”⁴⁸.

7.1.4.1 Mangfoldsrådet

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for innbyggere med innvandrerbakgrunn. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet.

§ 2. Lovverk og saksbehandlingsregler

Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet.

Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådets medlemmer oppnevnes av bystyret. Rådet skal bestå av 9 medlemmer med varamedlemmer. Disse fordeles slik; seks medlemmer fra innvandrersorganisasjoner i Trondheim og tre politikere blant bystyrets faste representanter. Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet. Ved valg av medlemmer skal det tas hensyn til likestilling mellom kjønnene.

Innvandrerforeninger inviteres til å sende inn forslag på kandidater. Forslagene skal ivareta god kjønnsbalanse.

Rådmannen har observatørstatus i rådet og oppnevner 3 representanter fra områdene: oppvekst og utdanning, helse- og velferdstjenester og kultur og næring. Administrasjonens representanter har møteplikt og talerett. Rådet kan be om informasjon og orienteringer fra aktuelle tjenesteområder i kommunen.

Trøndelag fylkeskommune, Politiet, NAV og Dialogsenteret inviteres til å delta i Mangfoldsrådet med observatørstatus.

Representantene med varamedlemmer velges for 4 år.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår innbyggere med innvandrerbakgrunn i kommunen.

Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret.

⁴⁸ [Kommunens språkveileder.](#)

Rådet arrangerer hvert år felles informasjons- og dialogmøte med alle innvandrereforeninger i Trondheim. Målet med dette skal være å gi gjensidig informasjon og få fram aktuelle saker som innvandrerbefolkningen ønsker at rådet skal jobbe med.

Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelse av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen.

Møteinnkallingen skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

7.1.4.2 Trondheim seniorråd

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for eldre. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet.

§ 2. Lovverk- og saksbehandlingsregler

Kommuneloven pålegger kommunen å ha et råd for eldre.

Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet.

Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådet velges av bystyret og skal bestå av 9 medlemmer med varamedlemmer. Disse fordeles slik; seks medlemmer fra pensjonistforeningene i Trondheim og tre politikere blant bystyrets faste representanter. Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet. Ved valg av medlemmer skal det tas hensyn til likestilling mellom kjønnene.

Pensjonistforeninger har rett til å komme med forslag på medlemmer til seniorrådet. Forslagene skal ivareta god kjønnsbalanse.

En representant fra administrasjonen skal møte fast med møteplikt og talerett. Det oppnevnes fast vararepresentant for vedkommende.

Representantene med varamedlemmer velges for 4 år.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår eldre i kommunen.

Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret.

Rådet arrangerer hvert år en temadag rettet mot pensjonistforeningene i Trondheim kommune.

Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelser av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen.

Møteinnkallingen skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

7.1.4.3 Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Trondheim

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet.

§ 2. Lovverk- og saksbehandlingsregler

Kommunelova pålegger kommunen å ha et råd for personer med funksjonsnedsettelse.

Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet.

Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådets medlemmer oppnevnes av bystyret. Rådet skal bestå av 9 medlemmer med varamedlemmer. Disse fordeles slik; seks medlemmer fra brukerorganisasjonene i Trondheim og tre politikere blant bystyrets faste representanter. Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet. Ved valg av medlemmer skal det tas hensyn til likestilling mellom kjønnene.

Brukerorganisasjonene inviteres til å sende inn forslag på kandidater. Forslagene skal ivareta god kjønnsbalanse.

Rådsmannen har observatørstatus i rådet og møter med 4 representanter for områdene: oppvekst og utdanning, helse- og velferdstjenester, kultur og byutvikling. Administrasjonens representanter har møteplikt og talerett. Det oppnevnes vararepresentanter for samtlige.

Representantene med varamedlemmer velges for 4 år.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår mennesker med nedsatt funksjonsevne i kommunen.

Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret.

Rådet arrangerer hvert år en temadag rettet mot brukerorganisasjonene i Trondheim kommune.

Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelse av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen.

Møteinnkallingen skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på saklisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

7.1.4.4 Trondheim studentråd

§ 1. Formål

Rådet er et rådgivende organ i Trondheim kommune for politiske prosesser og beslutninger på overordnet nivå. Det har rett til å uttale seg i saker som har betydning for studenter. Rådet skal arbeide etter målsetting om full deltagelse og likestilling i samfunnet.

§ 2. Lovverk- og saksbehandlingsregler

Når ikke annet er bestemt i medhold av lov, gjelder kommuneloven, forvaltningsloven og offentleglova for rådets virksomhet.

Kommunelovens bestemmelser om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, gjelder for rådet dersom bystyret ikke bestemmer noe annet.

§ 3. Sammensetning og valg av rådet

Rådet velges av bystyret og består av representanter med vararepresentanter fordelt slik:

- Leder for Studenttinget ved NTNU

- *Leder for Studentrådet ved DMMH*
- *Leder for BIS ved Handelshøgskolen BI*
- *Leder for Velferdstinget*
- *Leder for Studentersamfundet*
- *Leder for Norges teknisk-naturvitenskapelige universitets idrettsforening (NTNUI)*
- *Tre politikere, med varamedlemmer, oppnevnes blant bystyrets faste medlemmer.*
- *En politiker, oppnevnt av Trøndelag Fylkeskommune*
- *En fra administrasjonen i Trøndelag Fylkeskommune*
- *To representanter fra administrasjonen i kommunen, oppnevnes av Rådmannen*

Konserndirektør for Studentsamskipnaden i Trondheim har observatørstatus og talerett.

Bystyret oppnevner leder og nestleder i rådet.

§ 4. Oppgaver

Rådet kan selv ta opp saker som angår studenter i kommunen.

Rådet skal hvert år utarbeide en årsmelding om sin virksomhet. Denne legges frem for bystyret.

Det skal ikke legges forvaltningsoppgaver til rådet. Rådet skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.

§ 5. Forberedelse av saker

I enhver sak som forelegges rådet for formell behandling skal det foreligge en sak med innstilling.

§ 6. Innkalling

Rådet holder møter etter en oppsatt plan, eller når lederen finner det påkrevd eller når to av medlemmene krever det. Antall møter for rådet følger vedtatt møteplan for politiske møter i kommunen.

Møteinnkallingen skal inneholde tid og sted for møtet, innholdsfortegnelse over de saker som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmer og varamedlemmer sju dager før møtedagen. Innkalling og saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov, og gjøres kjent for offentligheten.

§ 7. Forfall

Rådets medlemmer plikter å delta i møtene, med mindre det foreligger gyldig forfall. Ved eventuelle forfall skal varamedlem innkalles.

§ 8. Åpne møter

Møtet holdes for åpne dører. Rådet kan gjøre vedtak om at en enkelt sak behandles for lukkede dører dersom forvaltningsloven sine bestemmelser om taushetsplikt, eller offentlighetsloven, hjemler slik behandling. Forhandlinger om dette foregår for lukkede dører.

§ 9. Åpning av møte

Rådets leder er møteleder. Har møteleder forfall fungerer nestleder som møteleder. Dersom også nestleder har forfall, velges det av og blant rådets medlemmer en møteleder. Medlem med flest stemmer blir møteleder. Om flere får samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.

§ 10. Rekkefølge og form for behandling av sakene

Sakene behandles i den rekkefølge de er oppført i innkallingen om ikke noe annet blir vedtatt. Rådet kan vedta å utsette behandling av en sak. Det kan også treffes vedtak i en sak som ikke er oppført på saklisten, hvis ikke leder eller 1/3 av de møtende motsetter seg dette.

§ 11. Avstemming

Rådet er beslutningsdyktig når minst 5 medlemmer er til stede. Vedtakene avgjøres ved alminnelig stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet, har leder dobbeltstemme.

§ 12. Sekretariat

Bystyresekretariatet ivaretar sekretariatsfunksjonen for rådet.

§ 13. Godtgjøring

Godtgjøring følger reglement for Trondheim kommunes godtgjøring til folkevalgte.

7.2 Andre anbefalinger

Sekretariatet anbefaler at bystyret gjør beslutninger ut over endringene i reglementet. Under følger oversikt over disse. Det er redegjort nærmere for anbefalingene i hvert enkelt kapittel i utredningen.

7.2.1 Komitemodell versus hovedutvalgsmo­dell

Den nye sammenslåtte kommunen skal styres i henhold til kommuneloven § 10 a - kommunestyrekomiteer. Det vil si samme modell som den Trondheim har i dag.

7.2.2 Formannskapetets rolle, struktur og funksjon i den nye sammenslåtte kommunen

- A. *“I henhold til kommunelovens bestemmelser velges formannskapetets medlemmer inn i bystyrekomiteene. Det gjøres unntak for ordfører.”*
- B. *“Det gjøres ingen endringer i gjeldende praksis i Trondheim når det gjelder formannskapetets rolle i saker av stor økonomisk betydning, eller når det gjelder arbeids- og ansvarsfordelingen forøvrig mellom formannskapet og komiteene. Dagens praksis i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen.”*

7.2.3 Rådenes rolle, struktur og funksjon i den nye sammenslåtte kommunen

- A. *“De kommunale rådene i Trondheim videreføres i den nye sammenslåtte kommunen.”*
- B. *“Ungdommens bystyret gjennomfører en egen prosess med gjennomgang av sitt reglement. Det fremmes egen sak til bystyret om dette.”*
- C. *“Rådmannen gjennomfører jevnlig opplæring og bevisstgjøring innad i administrasjonen omkring rådenes rolle og funksjon, hvilke saker som skal oversendes rådene, og hvilke rutiner som er etablert for oversendelse av saker. Tilsvarende opplæring og bevisstgjøring skal skje på politisk nivå, ved at temaet får en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter valgene.”*

- D. *“Rådmannen skal involvere rådene i sitt arbeid med budsjett og økonomi- og handlingsplan. Rådene skal ha muligheter til å komme med innspill på et tidlig tidspunkt.”*

7.2.4 Forholdet politikk-administrasjon i den nye sammenslåtte kommunen

- A. *“Bystyret forventer at både folkevalgte og administrasjonen har en bevisst holdning til det prinsipielle skillet mellom politikk og administrasjon som loven trekker opp, og at de folkevalgte og administrasjonen holder en høy etisk standard i dette samspillet.”*
- B. *“Temaet “politikk - administrasjon” skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter hvert valg, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.”*

7.2.5 Åpenhet og innsyn i den nye sammenslåtte kommunen

- A. *“Bystyret forventer at den nye sammenslåtte kommunen er i fremste rekke i Norge når det gjelder å praktisere full åpenhet. Åpenhet og innsyn skal på alle nivå og i alle sammenhenger vurderes ut over det som følger av lover og regler.”*
- B. *“Gruppeledermøtene, formannskapetets orienteringsmøter og komiteledermøtene arrangeres som åpne møter med kunngjøring på kommunens innsynsportal på lik linje med andre møter i folkevalgte organer. Møtereferatene publiseres på innsynsportalen.”*
- C. *“Temaet “åpenhet og innsyn” skal ha en sentral plass i folkevalgtopplæringen etter hvert valg, og i forbindelse med formannskapetets og komiteenes faste gjennomgang av de etiske retningslinjene.”*

8. Referanser

- [Makt- og demokratiutredningens rapportserie, ISSN 1501-3065. Rapport 66, juni 2003, ISBN 82-92028-72-2 : "Vi har det så greit..." En studie av forholdet mellom politikk og administrasjon i 30 norske kommuner](#)
- [Lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser \(inndelingslova\)](#)
- [NOU 2016: 4 Ny kommunelov](#)
- [Trondheim kommunens nettside om parlamentarisme](#)
- [Kommunal Organisasjonsdatabase 2016 \(NIBR-rapport 2016:20\)](#)
- [Intensjonsavtale om kommunesammenslåing mellom Klæbu kommune og Trondheim kommune](#)
- [Kommentarer til kommuneloven er hentet fra Overå, Oddvar & Bernt, Jan Fridthjof \(2011\). Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september med kommentarer. \(6. utg. 2014\). Oslo: Kommuneforlaget.](#)
- [Nye politiske styringsmodeller i norske kommuner. Norsk statsvitenskapelig tidsskrift 02/2003 \(Volum 19\) Artikkel 1 av 7.](#)
- [Reglement og styringsdokumenter i Stavanger kommune](#)
- [Parlamentarisme light? Komitémodell som politisk styringsmodell. Oddbjørn Bukve\(red.\) & Audun Offerdal \(red\): Den nye kommunen. Oslo: Samlaget](#)
- [Ot.prp. nr. 96 \(2005-2006\). Organisasjonsmodeller i kommunene](#)
- [Kommunal organisering 2012 \(NIBR- rapport 2012:21\) Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning. Blåka S., Tjerbo T. & Zeiner H. \(2012\)](#)
- [Delegeringsbestemmelsene i Trondheim](#)
- [Delegeringsbestemmelsene i Klæbu](#)
- [85 tilrådingar for styrkt eigekontroll i kommunane](#)
- [Rundskriv Q-21/2012 om lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.](#)
- [Jacob Aars og Audun Offerdal, «Norske kommunestyrerepresentanter i europeisk lys», Artikkelsamling Kommuneloven 20 år, KR D, 2012](#)
- [Politikk og administrasjon på lokalt nivå – den lokale administrasjonens politiske makt” \(2007\)](#)
- [Ordførers myndighet og oppgaver NOU 2016: 4](#)
- [Kommunal organisering 2016; NIBR-rapport: 2012:21 \(](#)
- [KS håndbok for ordførere. 2011](#)
- [Veier til god lokaldemokratisk styring. NIBR-rapport 2013:24](#)
- [”Kjøreregler” for samspillet mellom folkevalgt og administrativt nivå i Sørum kommune](#)
- [Reglement for folkevalgtes innsynsrett i Trondheim](#)
- [Reglement for folkevalgtes innsynsrett i Klæbu](#)

- Prosjektet "Digitale politikere - rett på sak" nettsider.

9. Vedlegg

9.1.1 Innspill fra referansegruppen

9.1.2 Historisk oversikt

9.1.3 Notat av 18.1.2018 fra rådmannen i Trondheim v/Olaf Løberg

9.1.4 Brev av 15.2.2018 fra Fylkesmannen i Telemark

Vedlegg 9.1.1

Innspill fra referansegruppen

Under følger en oppstilling av referansegruppens innspill til denne utredningen. Det er ikke foretatt avstemninger i referansegruppen. Derfor er alle innspill gjengitt, uavhengig om de har hatt tilslutning av flertallet eller ikke.

Komitemodell versus hovedutvalgsmodell

- *En ting er organisasjonsmodellen, noe annet er kulturen og praksisen. Mye er gitt på forhånd, med en stor flertallskonstellasjon som avgjør sakene internt. Mye er bestemt før komitebehandling, eller skal bestemmes etterpå i andre fora. Det bidrar ikke til at komiteene fungerer som politiske verksteder*
- *Hvordan skape engasjement i komiteene når deres myndighet er så begrenset? Hvor meningsfylt føles det å kun ha muligheten til å innstille?*

Formannskapets rolle, struktur og funksjon

- *Hvis formannskapets medlemmer skal inn i bystyrekomiteene kan en løsning i Trondheim kan være at formannskapet fordeles på eksisterende komiteer, eller at det opprettes en ny komite, for eksempel en Organisasjons- og administrasjonskomité, der formannskapets medlemmer sitter*
- *Hvis formannskapets medlemmer skal fordeles på eksisterende komiteer må det reglementsfestes at de ikke kan velges som ledere eller nestledere. Det vil være svært uheldig om heltidspolitikerne "overtar" komiteene. Det gir mer maktkonsentrasjon. Komiteene skal være den vanlige bystyrerepresentanten sin arena.*
- *Det kan gi positive effekter at heltidspolitikerne kommer inn i komiteene, ved at den samlede kompetansen i komiteene øker, og samhandling og kommunikasjon mellom komiteer og formannskap styrkes*
- *Vil det være praktisk mulig rent tidsmessig for formannskapets medlemmer å sitte i komiteene i tillegg til alle andre oppgaver?*
- *Formannskapets medlemmer bør inn i de ordinære komiteene. Det kan både styrke komiteene og bidra til å løse opp eventuell frustrasjon fra formannskapets medlemmer over at store og viktige saker går utenom dem. Det styrker samhandlingen mellom formannskap og komiteer.*
- *Nei, formannskapets medlemmer bør ikke inn i de ordinære komiteene. De er heltidspolitikere. Det er en reell fare for at vil dominere komiteene. Det kan være en god løsning, for å oppfylle lovens krav, at vi oppretter en egen komite for formannskapets medlemmer.*
- *Syns det høres tvilsomt ut at man etablerer en slags fiktiv komite, for å komme unna lovens krav om at alle i kommunestyret utenom ordfører skal fordeles på komiteer.*
- *Komitelederne bør ikke inn i formannskapet. Samme begrunnelse som at formannskapets medlemmer ikke bør inn i de ordinære komiteene. det gir maktkonsentrasjon*
- *Ingen grunn til å gjøre vesentlige endringer i formannskapets størrelse*

- *Uheldig at formannskapet legger føringer gjennom vedtak i saker som bør gå direkte til komiteene og bystyret. Eksempler på dette er saken om Trondheim Spektrum og lokalisering av svømmehall på østsiden. Det kan oppfattes som noe uklart hvilke saker som skal avgjøres i formannskapet og hvilke som skal til bystyret*
- *Bystyret er ikke overarbeidet. Formannskapet behandler derimot svært mange saker. Bør se kritisk på delegeringsreglementet.*
- *Er uenig i at alle saker av stor økonomisk betydning må behandles av formannskapet. Er uenig i begrunnelsen; fagkomiteene ivaretar ikke nødvendigvis det helhetssyn som er nødvendig. Komiteene ivaretar også helhetsperspektivet og de drøfter også de økonomiske sidene av sakene de får til behandling.*
- *Ser ikke at det er et problem at store og viktige saker går utenom formannskapet. Alle sitter i bystyret der sakene til slutt blir behandlet.*

Komiteenes rolle, struktur og funksjon

- *Samspillet mellom politikerne og rådmannen fungerer svært godt i komiteene. Preges av ryddighet og avklart rolleforståelse*
- *Kontrollkomiteen er for smalt sammensatt. Det burde vært flere medlemmer*
- *I noen komiteer er bare et fåtall partier representert. Dette gir et smalere perspektiv på sakene og dårligere debatter*
- *Dagens reglement gir komiteene store muligheter til å fungere som politiske verksteder. Spørsmålet er om komiteene benytter handlingsrommet*
- *Reglementet er endret flere ganger for å styrke komiteenes rolle. For eksempel går mange saker nå direkte til komiteene og bystyret, uten at formannskapet har hatt dem til behandling*
- *Dagens komitemodell fungerer godt. De aller fleste opplever det som meningsfylt å være komitemedlem*
- *Komiteenes rolle og funksjon må ikke svekkes*
- *Komiteene bør ikke delegeres beslutningsmyndighet. Da beveger vi oss bort fra en velfungerende komitemodell og i retning av en hovedutvalgsmoell. Beslutninger skal tas i formannskap og bystyre*
- *Kontrollkomiteen kan med hell utvides til for eksempel sju medlemmer eller fler. fem er for lite. For få partier blir representert der*
- *Uheldig hvis kontrollkomiteen blir arena for partipolitiske markeringer. Kontrollkomiteens rolle er spesiell. Den bør være hevet over partipolitikken og tilstrebe konsensus. Hvis man får inn fagpersoner utenfra, som ikke er folkevalgte, så kan det bidra positivt til dette*
- *Dersom varamedlemmer i bystyret kan være faste medlemmer i kontrollkomiteen, vil de små partiene ha større muligheter til å ta verv komiteen. Den som sitter i komiteen, må ut av andre*

verv; det er dårlig egnet for små partier. Ulempen er at dette påvirker antallet representanter som skal fordeles på komiteene

Rådernes rolle, struktur og funksjon

- *Samspeilet mellom de kommunale rådene, de enkelte politikerne og bystyret er uoversiktlig og utydelig.*
- *Blir rådene hørt ?*
- *Rådene får få saker til behandling. Rådmannens bevissthet omkring rådernes plass og rolle i den politiske beslutningsprosessen varierer.*
- *Er rådene riktig sammensatt - bør politikerne sitte der ? Utfordrende å være bystyrepolitiker i rådene og skulle gi rådmannen råd. Også vanskelig å stemme i saker som vi sitter og forhandler om i andre fora*
- *Det kan være en utfordring at rådene på mange måter er "part i saken". Bystyret må være mer prinsipiell, overordnet og helhetsorientert enn rådene*
- *Veldig bra at rådene kommer så tidlig inn i saksgangen som i Trondheim. Rådene må få sakene før politisk behandling, ellers er "løpet kjørt"*
- *Vanskelig å få rådene til å "løfte seg opp" på systemnivå/politisk nivå. De kan være veldig "tjenesteorienterte".*
- *Vanskelig å få rådsmedlemmene til å opptre som representanter for alle funksjonshemmede. De ivaretar først og fremst sin egen gruppe. Men de er bare mennesker de også. Kan forstå at engasjementet først og fremst er knyttet til egen gruppe og egen organisasjon.*
- *Kritikkverdig at rådene ikke blir involvert i en tidligere fase i rådmannens budsjettarbeid. Det har ingen hensikt at rådene blir orienterte når budsjettet for lengst er ferdig. Da har man ingen innflytelse. Dette må rådmannen forstå.*
- *For oss politikere kan det være vanskelig å vite om rådmannen har tatt hensyn til rådernes innspill. Det kommer ikke alltid tydelig fram av sakene*
- *Dagens rutine medfører ofte to offentlige saksfremlegg, som i prinsippet kan være noe forskjellig. Men begge er rådmannens faglige vurdering. Bedre at saksfremleggene ikke endres etter rådsbehandling. Rådernes synspunkter kommer fram av saksprotokollen som følger saken*
- *I Klæbu er rådene lite involvert, med unntak av budsjett. Det kan henge sammen med at saksbehandlingen er raskere i Klæbu enn i Trondheim*
- *Hvilke rolle skal et framtidig nærmiljøråd i Klæbu ha i den nye kommunen ? Skal dette rådet inn i den ordinære rådsstrukturen og ha tilsvarende funksjon som de andre rådene ? Er det et midlertidig råd i en overgangsfase, eller skal det være permanent ? Kan rådet danne modell for tilsvarende råd i andre bydeler ? Trenger vi et nærmiljøråd for hele kommunen, som skal være rådgivende organ for bydelutvikling/nærmiljøutvikling generelt ?*

- *Viktig å evaluere nærmiljørådet i Klæbu etter en stund, trekke lærdom, og vurdere videre hvilke plass og rolle det skal ha*
- *Det er grunn til å vurdere om seniorrådet fortsatt skal forvalte en av kommunens tilskuddsordninger. Har de nødvendig forvaltningskompetanse ? Får søknadene en grundig individuell behandling ? Sikres likebehandling ? Kan man finne fram til en mellomløsning, der for eksempel rådmannen saksbehandler og innstiller, og seniorrådet behandler og vedtar ?*
- *Reglementet for seniorrådet bør endres slik at rådet blir oppnevnt både av og fra bystyret. I dag behøver ikke de tre politiske representantene å komme fra bystyret slik som i de andre rådene. Det bør også være tilstrekkelig at flertallet av medlemmene er alderspensjonister, slik det står i eldrerådslova.*

Behandling av korte spørsmål, private forslag og interpellasjoner

- *Det fungerer godt. I utgangspunktet er det ikke behov for store endringer*
- *Det er en utfordring at interpellasjoner blir liggende over både ett og to møter. Hvor dagsaktuelle er de da ? Det er eksempler på at interpellasjoner har blitt skjøvet på i et halvt år fordi sommerferien har kommet mellom*
- *Hvis det må gjøres endringer så kan det være et alternativ å begrense antall korte spørsmål til ett spørsmål pr. person pr. møte. Hvis noen har flere spørsmål så kan disse eventuelt leveres skriftlig. I tillegg har vi muligheten til å fremme "private forslag"*
- *Skal være forsiktig med å innføre begrensninger. Det er svært viktig at folkevalgte har muligheter til å ta opp dagsaktuelle saker, og på denne måten få kommunisert politikken. En begrensning på ett spørsmål pr. person pr. møte er likevel akseptabelt*
- *Bystyrets medlemmer kan også i større grad ta opp spørsmål og saker i komiteene. Mange benytter seg ikke av denne muligheten*
- *Hvis det må innføres begrensninger, så bør det også vurderes om det skal innføres en maksimumsgrense på antall interpellasjoner pr. parti*
- *Fraråder en ordning med at korte spørsmål bare kan leveres skriftlig. Da forsvinner mye av hensikten. Konteksten er vesentlig. Viktige spørsmål må kunne "framføres" fra talerstolen i bystyret. Det samme gjelder svarene, slik at den som spør har anledning til avsluttende kommentar*
- *Noen av spørsmålene som fremmes er av en sånn karakter at de kunne vært stilt direkte til rådmannen via mail. Kanskje bør enkelte spørsmål avvises, eller videreformidles (?). Bevisstgjøring omkring dette må tas inn i folkevalgtopplæringen. Representantene bør gjøre en skikkelig jobb med å lete etter svar selv, før de sender inn spørsmål til bystyret*

- *Hvis det skal være et krav at ordføreren svarer på absolutt alle spørsmål og interpellasjoner, så må det innføres begrensninger i mulighetene til å fremme spørsmål og interpellasjoner. Da må alle spørsmål og saker om forhold som tilligger rådmannens ansvarsområde avvises*
- *Hovedregelen bør være at ordføreren personlig svarer på spørsmål og interpellasjoner. Men det kan også komme spørsmål og interpellasjoner som det er naturlig at rådmannen svarer på. Reglementet kan inneholde en formulering om at ordfører bør svare, slik som i Klæbus reglement*
- *Tidsbruken til forslag, korte spørsmål og interpellasjoner er en utfordring. Noe bør gjøres*
- *Det store antallet spørsmål som sendes inn er også en utfordring for administrasjonen. Det beslaglegger mye av administrasjonens tid, som ellers kunne vært brukt til tjenesteproduksjon og andre oppgaver mer direkte overfor innbyggerne*

Forholdet politikk - administrasjon

- *Det vil alltid være et visst spenningsforhold og noen ganger konflikt mellom politisk og administrativt nivå.*
- *Adresseavisen rapporterte i går om harmonisk møte mellom formannskapet og rådmannen da vi drøftet ordbruk i formannskapet og hvordan kritikk av rådmannen blir framført. Det er ikke alltid harmonisk*
- *Ikke alltid like enkelt å forstå hva som skal besluttes politisk og hva rådmannen kan beslutte. Et eksempel er saken om jordmortjeneste for rusavhengige. Hvem som skal lede virksomheten er rådmannens domene, men lokaliseringen av tjenesten bør være et politisk anliggende. Nivået på tjenestene er et politisk ansvar, organiseringen av dem er rådmannens anliggende*
- *Det vil alltid være en gråsoner mellom politikk og administrasjon som det kan være vanskelig å manøvrere i. Men det er ikke ofte vi får saker som ligger i denne gråsonen*
- *Nei, ikke så ofte. Men når vi får slike saker, så handler de ofte om sårbare grupper. Når brukere og pårørende tar kontakt med oss i slike saker, så kan vi og skal vi ikke avvise dem. Vi må lytte. Dialog er helt sentralt i politikken.*
- *Ja dialog er viktig. Helt vesentlig også å få til gode høringsprosesser. Det er viktig hos oss i Klæbu*
- *Politikerne skal ikke henvende seg til saksbehandlerne. Jeg henvender meg for eksempel aldri til rektorene. Men vi må kunne motta informasjon fra dem.*
- *Vi politikere skal henvende oss til direktørene og ikke for eksempel saksbehandlere. Det er en god regel. Men er alle saksbehandlere bevisst dette ? Hva gjør en saksbehandler hvis en politiker tar kontakt ?*
- *Forholdet mellom politikere og administrasjonen må være en sentral del av folkevalgtopplæringen. Alle folkevalgte må være klar over hvilke prinsipper og kjøreregler som gjelder*

- *Politikere skal ikke være saksbehandlere og saksbehandlerne skal ikke være politikere. Dessverre finnes det politikere som opptrer som saksbehandlere og som aller helst skulle ha fått lov til å skrive om rådmannens saksfremlegg.*
- *Nei vi skal ikke være saksbehandlere. Men vi må kunne spørre om rådmannen har gitt oss nok informasjon i en sak - om saken er godt nok opplyst til at vi kan fatte et vedtak*
- *I Trondheim har vi en uskrevet regel om at politikerne og rådmannen ikke deltar sammen på møter med interessegrupper, næringsaktører ol.*
- *I Klæbu har vi ikke en slik praksis. Det er for eksempel ofte slik at ordfører og rådmann deltar på de samme møtene*
- *Det er både viktig og nødvendig med god kontakt mellom ordfører og rådmann. Men de skal være bevisst på, og ha respekt for hverandres roller, og det skal være åpenhet rundt denne kontakten*
- *Eventuelle beslutninger som blir tatt i møter mellom ordfører og rådmann bør være etterprøvbare i form av referater eller lignende*

Åpenhet og innsyn

- *Det er uheldig at formannskapet har møter utenfor rådhuset, som ikke er kunngjorte. Et eksempel på dette er formannskapets og rådmannens samling på Leangen gård*
- *Enten bør alle politikere ha tilgang til kommunens saksbehandlingssystem (ESA) eller ingen*
- *Positivt at møtene i miljøpakkens kontaktutvalg nå er åpen for allmennheten. Negativt at noen andre utvalg, for eksempel møtene i lønnsnemnda, mangler på Innsynsportalen*
- *Jeg kaller inn utvalgslederne til møte for å drøfte hvordan ting fungerer og for å utveksle informasjon og erfaringer. Skal det være åpent og offentlig ? Vi tilstreber åpenhet så langt som mulig*
- *Protokollene bør offentliggjøres raskt, aller helst samme dag som møtet er avholdt. I Klæbu sitter møtet samlet til protokollen er ferdig og kan godkjennes før møtet heves*

Godtgjøring og frikjøp

- *Mange komiteledere- og nestledere opplever det som vanskelig å kombinere vanlig jobb og frikjøp på 20 og 40% til komitearbeid. Vanskelig å være nok til stede i rådhuset. Desto viktigere med arbeidsprosesser og metodikk som gjør det mulig å kombinere*
- *Vil fraråde å redusere stillingsandelene*
- *Trondheim har en relativt billig politisk styringsmodell. Det er greit. Men nivået på godtgjøring kan gi utfordringer når det gjelder å rekruttere folkevalgte. Mange vil gå ned i lønn. Det lave nivået kan ekskludere kompetente folk. På den andre siden skal ikke godtgjøringen være den eneste motivasjonen for å gå inn i politisk arbeid*
- *Det bør vurderes om komitelederne skal frikjøpes i noe større stillingsandeler*

- *Prinsippet om "det representative demokrati" må være førende slik at vi sikrer bredde og mangfold. Det er i dag grupper som er underrepresenterte. For eksempel småbarnsforeldre*
- *Det må være det politiske engasjementet som ligger til grunn når man kommer inn i kommunestyret, ikke pengene*
- *En stor øking frikjøp og antall heltidspolitikere kan gå ut over lekmannsprinsippet*
- *Det er ikke alle som ha like stor mulighet til å ta permisjon på deltid fra arbeidet sitt. Står vi i fare for å ekskludere grupper fra å ta på seg komiteledelsesverv?*
- *Når noen får godtgjøring i for eksempel 40%, antar vi at de har tilsvarende permisjon fra ordinær jobb. Det er neppe alltid tilfelle, noe som er uheldig. Det gir et dårlig signal at folkevalgte arbeider 140%*
- *Representantstøtten (30 000.- pr. bystyremedlem) som partiene mottar burde vært omfordelt til fordel for de minste partiene. Det er disse partiene som har de største utfordringene når det gjelder å "ta unna" alle saker og oppgaver. En slik omfordeling kan gjøre det mulig å legge sammen og "bygge opp" større stillingsandeler enn 20 og 40 %*
- *I Klæbu har man lagt seg på ei linje der politikerne ikke skal "flotte seg". Slik er det også i Trondheim. Her ligger vi ganske lavt i pengebruk sammenlignet med andre byer. Men vi må heller ikke "spare oss til fant". Folkestyre og demokratiet må nødvendigvis koste noe hvis det skal fungere.*

Annet

- *Det er for mye forfall til politiske møter. Skal gruppelederne ha et større ansvar. Kan reglementet skjerpes ?*
- *Svært viktig å legge til rette for medvirkning og økt valgdeltakelse. I denne sammenheng; Hvordan ivareta bydelenes interesser. Kan eventuelle positive erfaringer fra nærmiljøutvalg i Klæbu føre til etablering av tilsvarende utvalg i Trondheim ?*
- *Trondheim har negative erfaringer med bydelsutvalg. Men det kan skyldes at de ikke hadde verken penger eller myndighet (?)*
- *Budsjettprosessen fungerer bra. Ingen grunn til å endre. Men rådene må involveres på et tidlig stadium*
- *Presentasjonen av budsjettet kan bli bedre. Burde vært et web-basert framlegg der det er enkelt å navigere. Dagens pdf-dokument er stort og vanskelig å finne fram i, og bekrefter at vi fortsatt befinner oss i "papirverden"*

Vedlegg 9.1.2

Historisk oversikt

De to tabellene under gir oversikt over saker og beslutninger knyttet til politisk organisering og styringsmodell i henholdsvis Trondheim og Klæbu kommuner. Det tas forbehold om at tabellen ikke nødvendigvis er 100 prosent uttømmende.

Trondheim.

1991 (Bnr. 93/91)		“Ny administrativ og politisk organisering”	<ul style="list-style-type: none"> - Hovedutvalgsmodellen ble erstattet av komitémodellen (6 komiteer) - Frikjøp av komiteledere ble vedtatt - Saksordførererordningen ble innført - Formannskapet ble redusert fra 21 til 9 medlemmer - Det ble etablert fem bydelsråd
1997 (Bnr. 55/97)		“Evaluering av organisasjonsmodellen Nye Trondheim”	<ul style="list-style-type: none"> - Verbalforslagene bør gå til komiteene før behandling i bystyret - byutviklingskomiteen tillegges ansvaret for samferdselssaker - budsjett- og finanskomiteen tillegges ansvaret for næringsaker - det avsettes én time av bystyrets møte til dagsaktuelle saker - det skal avholdes temamøter i bystyret tre ganger i året - ordningen med arbeidsutvalg i komiteene reglementsfestes - komiteenes adgang til å be rådmannen om skriftlig redegjørelser reglementsfestes - saksordførererordningen reglementsfestes - det reglementsfestes at formannskapet ikke skal fatte vedtak i saker som skal til komiteene, med de unntak kommuneloven setter - det etableres bydelsstyrer i kommunens seks distrikter - det opprettes lokale klientutvalg - tilsynsutvalg - ordningen med bedriftsstyrer avvikles
29.1.1998	Bystyret (Bnr. 9/1998)	Forslag fra Borten Moe pva. Sp, H og Krf om innføring av parlamentarisme fra neste periode	Innføring av parlamentarisme ble vedtatt og sak/utredning bestilt
29.1.1998	Bystyresak (Bnr. 9/1998)	“Nye Tr.heim: Politisk desentral styring og videre organisasjonsutvikling”.	<ul style="list-style-type: none"> - Vedtatt at bystyre tar sikte på å innføre parlamentarisme neste periode. Vedtok å bestille utredning mot 40 stemmer
29.1.1998	Bystyresak (Bnr. 10/1998)	“Organisatorisk plassering av bystyresekretariatet”.	<ul style="list-style-type: none"> - Enstemmig vedtak om at bystyresekretariatet underlegges ordfører fra 1.1.98
1998	Notat/ utredning	“Parlamentarisme i Trondheim?”	<ul style="list-style-type: none"> - Vedtatt å videreføre formannskapsmodellen
24.6.1999	Bystyresak (122/99)	“Kontrollkomiteens sammensetning”	<ul style="list-style-type: none"> - Vedtak om videreføring av ordning der kontrollkomiteen sammensettes av og blant bystyrets medlemmer

21.3.2002	Bystyresak (18/02)	Reglementsending	- Ordningen med "forespørsler" i bystyremøtene ble reglementsfestet på bakgrunn av endringer i kommuneloven (enstemmig)
13.6.2002	Bystyresak (75/02)	"Spørsmål om innføring av parlamentarisme i Trondheim"	- Bystyret tok forslaget til ny styringsform til orientering, og vedtok at "formannskapsmodellen er best for Trondheim"(mot 33 stemmer).
9.10.2003	Konstituerende bystyremøte	Forslag fra Kokaas (Frp) om innføring av parlamentarisme	- Forslaget falt mot 11 stemmer
9.10.2003	Konstituerende bystyremøte	Forslag fra Olsø (Ap)	- Bystyret vedtok at leder og nestleder i komiteene ikke kunne tilhøre samme parti.
14.6.2007	Bystyret (jnr. 07/138)	Interpellasjon fra Hauge og Kokaas (Frp) om innføring av parlamentarisme	- Vedtak om å innføre en parlamentarisk styringsmodell i Trondheim med 55 mot 25 stemmer
18.10.2007	Konstituerende bystyremøte (130/07)	Forslag fra Hauge og Kokaas (Frp) om innføring av parlamentarisme	- Forslaget falt mot 30 stemmer
18.6.2009	Bystyresak (84/09)	"Gjennomgang av ikke lovpålagte utvalg"	- Tilsynsutvalgene og klimautvalget nedlagt
27.8.2009	Bystyret	Interpellasjon fra Hauge og Kokaas (Frp)	- Forslag om innføring av byregjering falt mot 28 stemmer
20.5.2010	Bystyresak (46/10)	"Politisk organisering i Trondheim, alternative modeller og økonomiske konsekvenser"	- Fra 85 til 67 medlemmer i bystyret - Videreføring av formannskapsmodellen - Bestilling av nye saker vedr. politisk organisering (kommer under)
19.5.2011	Bystyresak (55/11)	Ny formannskapsmodell for Trondheim kommune	- Vedtatt 11 medlemmer i form.skapet - Kommunale råd tidligere inn i prosessen. Totrinns behandling i kommunale råd <u>før</u> saken sendes til politisk behandling - 5 formannskapsmedl.inn i Lønns- og adm.utvalg og 5 andre i kommunens klageorgan - Vedtak om grupperessurser, repr. støtte, frikjøp ol. - Kontrollkomiteens leder skal velges fra opposisjonen og nestleder blant posisjonen - Bestilling av ny sak om godtgjøring og reglement for Kontrollkomiteen
29.09.2011	Bystyret (122/11)	Godtgjøringsreglement for ny formannskapsmodell	Nytt godtgjøringsreglement, bla: - Økt støtte til partigruppene (innføring av repr.støtte) - Bystyrets faste medlemmer (med unntak av heltidspolitikere) gis en godtgjøring på 5% av kommunalråds godtgjøring.

			- Støtte til datautsyr for å bli papirløs
20.10.2011	Konstituerende bystyremøte (139/11)	Forslag fra Hauge og Kokaas (Frp) om innføring av parlamentarisme	- Forslaget falt mot 24 stemmer
30.1.2014	Bystyresak (FO 5/14)	Interpellasjon fra Brox (H) om innføring av parlamentarisme	- Forslaget ble vedtatt mot 14 stemmer
1.4.2014	Formannskap (71/14)	Orienteringssak om parlamentarisme (oppfølging av vedtak i bystyret 30.1.2014)	- Tatt til orientering
2015	Bystyret (135/15)	Forslag fra Yngve Brox (H) om å innføre parlamentarisk styringsform i Trondheim	Forslaget falt mot 18 stemmer (14 H, 4 Frp)
28.9.2017	Bystyret (sak 138/17)	Forslag fra Erling Moe (V) om innføring av lobbyregister	Vedtatt mot 26 stemmer (14 H, 4 FrP, 2 Pp, 2 KrF, 2 Sp, 2 Rødt)

Klæbu

06.10.11	Kommunestyre-sak (45/11)	Endring i antall medlemmer i formannskapet fra 7 til 9.	Vedtatt med 13 mot 10 stemmer.
06.10.11	Kommunestyre-sak (51/11)	Endring i utvalgsstruktur. Utvalg for tjenesteyting lagt ned. Utvalg for oppvekst, kultur, idrett og fritid opprettet, og utvalg for helse og omsorg opprettet.	Enstemmig vedtatt.
06.10.11	Kommunestyre-sak (51/11)	Endring i utvalgsstruktur. Utvalg for næring, miljø og samferdsel lagt ned. Utvalgets saker om samferdsel og miljø, ble lagt til formannskapet.	Vedtatt med 13 mot 10 stemmer.
06.10.11	Kommunestyre-sak (51/11)	Arbeidsmiljøutvalg og partssammensatt utvalg. Politisk deltakelse i AMU trekkes ut. Partsdeltagelse fra administrativ og politisk ledelse organiseres gjennom partssammensatt utvalg.	Enstemmig vedtatt.
27.10.11	Kommunestyre-sak (57/11)	Ordførers stillingsandel øtt fra 80 til 100%. Varaordførers stillingsandel på 40% beholdes.	Vedtatt med 13 mot 10 stemmer.
11.12.14	Kommunestyre-sak (97/14)	Antall medlemmer i kommunestyret – forslag om reduksjon til lovens minstekrav fra 23 til 19.	23 medlemmer – som tidligere, vedtatt med 17 mot 6 stemmer.
01.10.15	Kommunestyre-sak (60/15)	Endring i antall medlemmer i formannskapet fra 9 til 7.	Enstemmig vedtatt.
01.10.15	Kommunestyre-sak (64/15)	Valg av kontrollutvalg på det konstituerende møtet. Tidligere holdt på det neste møte i kommunestyret.	Avtalevalg – enstemmig vedtatt.
01.10.15	Kommunestyre-sak (67/15)	Endring i utvalgsstruktur. Utvalg for miljø med 5 medlemmer opprettet.	Vedtatt med 17 mot 6 stemmer.
19.10.17	Kommunestyre-sak (75/17)	Anmodning fra forsvarsdept. om å avvikle heimevernsnemnder.	Enstemmig vedtatt

Vedlegg 9.1.3

Notat av 18.1.2018 fra rådmannen i Trondheim v/Olaf Løberg

Tema	Formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser
Dato	18.1.2018
Til	Bystyresekretariatet
Fra	Kommunaldirektør for økonomi og finans Olaf Løberg

Bakgrunn.

I intensjonsavtalen som ligger til grunn for sammenslåingen av Klæbu kommune og Trondheim kommune

Formannskapetets rolle i saker med store økonomiske konsekvenser

I Klæbu kommune går alle saker med vesentlige økonomiske konsekvenser til formannskapet for innstilling til kommunestyret. Trondheim kommune bruker komiteene som innstillende organ unntatt i de sakene som etter lovens bokstav må gå via formannskapet.

Partene erkjenner at det er forskjeller i de to kommunenes bruk av formannskapet som organ i saker med stor økonomisk betydning. Det nye kommunestyret må formelt fastsette hvordan dette skal løses i kommunen dersom formannskapsmodellen velges. Partene er enige om at fellessnemnda innen 1. juli 2018 skal utrede saken for den nye kommunen.

er det inntatt følgende om formannskapetets rolle:

Med dette som bakgrunn har bystyresekretariatet i Trondheim kommune bedt meg lage et notat som redegjør nærmere for saken.

Lovgrunnlaget.

Utgangspunktet er bestemmelsen i kommunelovens § 10, der det er hjemlet at kommunestyrene kan opprette faste utvalg og kommunestyrekomiteer. For faste utvalg gjelder at disse kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov (§ 10, 2 ledd). For komiteer gjelder at disse ikke kan gis avgjørelsesmyndighet, jfr § 10 a, 1 ledd).Komiteene er saksforberedende organ for kommunestyret, og lager innstilling til dette.

Uansett gjelder bestemmelsen i kommunelovens § 8 , 3 ledd, der det bestemmes at det er formannskapet som behandler forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak.

Forut for politisk behandling skal rådmannen sørge for at de saker som legges frem for politisk behandling er forsvarlig utredet, jfr kommunelovens § 22, 2 ledd. Dette gjelder uansett om en sak innstilles via komiteer, eller innstilles/avgjøres i formannskap og utvalg.

Praksis i de to kommunene.

Trondheim kommune har etablert kommunestyrekomiteer, jfr lovens § 10a. Komiteene har ikke avgjørelsesmyndighet, noe loven heller ikke hjemler, men er saksforberedende organer for bystyret. Alle saker som fremmes for bystyret i Trondheim, med unntak av økonomisakene nevnt i § 8, ledd, behandles i en av komiteene før saken går til vedtak i bystyret. Det innebærer at også saker som har stor økonomisk konsekvens for kommunen behandles og innstilles på i komiteene, uten at formannskapet har befatning med saken.

Klæbu kommune har opprettet faste utvalg ihht kommunelovens § 10. Utvalgene er tildelt avgjørelsesmyndighet, men ikke i saker som har økonomisk betydning for kommunen. I saker som har

økonomisk betydning kan utvalget avgi uttalelse, men det er formannskapet som innstiller til kommunestyret.

Mulige konsekvenser av de to modellene.

Det er pt åpent om den nye kommunen skal ha utvalg eller komiteer, jfr bestemmelsen i

Partene er enige om at det nye kommunestyret skal avgjøre om kommunen skal ha komiteer eller hovedutvalg. Dersom det ved konstitueringen velges parlamentarisk styreform, må kommunen velge komiteer. Partene er enige om at fellessnemnda innen 1. juli 2018 skal utrede saken for den nye kommunen. Begge kommunestyrene fatter vedtak innen 31.12.2018.

intensjonsavtalen om dette:

Uansett om det nye kommunestyret velger å etablere utvalg eller komiteer skal det tas stilling til formannskapets rolle.

Når lovgiver i kommunelovens § 8 har fastsatt at økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak skal behandles av og innstilles til kommunestyret av formannskapet, er det naturlig å tenke at lovgiver med dette ønsker å sikre at saker av så stor betydning må behandles i et organ der de mest sentrale politikerne sitter og i et organ som er sammensatt på en slik måte at en naturlig vil avveie alle hensyn og mulige interessekonflikter mellom ulike sektorer i kommunen når innstilling til kommunestyret gis. Dette synet har også kommunelovutvalget (NOU 2016:4) som uttaler: Utvalget mener at det fortsatt er behov for et organ utover kommunestyret som ivaretar helhetssynet – i alle fall når det gjelder økonomien.

I Trondheim kommune vil alle andre saker enn de som er nevnt i § 8 bli behandlet i en av komiteene (eventuelt sendt en eller flere av øvrige komiteer til uttalelse i tillegg) før saker avgjøres i bystyret. Dette gjelder også saker av stor økonomisk betydning for kommunen.

Eksempler på slike saker kan være temasaker som etablerer standarder for omfang og kvalitet i investeringssaker, som f.eks saker om funksjons og arealprogram for hhv barnehager, skoler og helse- og velferdssentre. Forslag til slike temaplaner utarbeides gjerne i de fagmiljø hos rådmannen som kjenner området godt, og som vil kunne ha preferanser for å styrke området kvalitetsmessig og ressursmessig. Rådmannens innstilling behandles deretter i den fagkomite som behandler tilsvarende saker, og i komiteen sitter ofte politikere som har et eget engasjement for det fagfeltet/den tjenesteproduksjonen/den målgruppen som planen vedrører. Komiteen vil derfor kunne vedta en innstilling til bystyret som er farget av dette i større grad enn det helhetssyn mht bruk av kommunens ressurser bystyret er satt til å forvalte.

Eksempel på andre type saker der det kan være kryssende interesser mellom sterke fagmiljøers syn og kommunens samlede interesser kan være reguleringssaker der kommunen er part som grunneier eller utbygger. I slike saker er det byutviklingskomiteen som behandler sakene, på bakgrunn av en plansak fra rådmannen. Byutviklingskomiteen vil i sin natur fokusere på hvordan planen vil fungere i et byutviklingsperspektiv. Bystyret bør i sin tilnærming også fokusere på hvordan økonomisk konsekvens en plan får for kommunen, i form av økte eller reduserte verdier av tomter og bygningssmasse.

Et tredje eksempel på saker av stor økonomisk betydning er saker som omhandler garantistillelser, samt avdekning av kommunens pensjonsforpliktelser.

Felles for saker med stor økonomisk konsekvens for kommunen, som ikke er tillagt formannskapet å behandle ihht § 8, er at innstilling fra fagkomiteer ikke nødvendigvis ivaretar det helhetssyn bystyret må hensynta. Samtidig vil det i slike saker være krevende for bystyret å bedre balansen mellom hensyn til brukere/innbyggere innenfor det område saken berører, og byens øvrige innbyggere gjennom god økonomistyring.

Rådmannens vurdering

Enten det nye bystyret velger å etablere utvalg eller komiteer er det etter rådmannens syn reelle grunner til at det er formannskapet som bør innstille til bystyret i saker som er av vesentlig økonomisk betydning for kommunen. Det er naturlig at fagkomiteen får saken til uttalelse før formannskapet vedtar sin innstilling til bystyret.

Det er et spørsmål hva en legger i at den økonomiske betydningen skal være vesentlig. Dette kan og bør drøftes nærmere. Likeså hvilken metode som bør brukes for å beregne den økonomiske betydningen.

Dersom fellesnemnda kommer til at formannskapet skal innstille i saker av vesentlig økonomisk betydning, også utover sakene som er nevnt i kommunelovens § 8, kan rådmannen legge frem forslag til hvordan man enkelt avgrenser disse sakene.

Vedlegg 9.1.4

Brev av 15.2.2018 fra Fylkesmannen i Telemark

Porsgrunn kommune
Postboks 128
3901 PORSGRUNN

Att. ordfører Robin Kåss

MØTEOFFENTLIGHET - KLAGE PÅ PORSGRUNN KOMMUNES PRAKTISERING AV GRUPPELEDERMØTER

Fylkesmannen viser til klage oversendt fra redaktør Eirik Haugen i Varden, datert 15.11.2017.

Fylkesmannen har vurdert Porsgrunn kommunes praksis med å gjennomføre gruppeledermøter bak lukkede dører. Fylkesmannen konkluderer med at gjeldende praksis er i strid med kommuneloven og hensynene bak møteoffentlighetsprinsippet.

Sakens bakgrunn:

Bakgrunnen for klagen til Fylkesmannen er korrespondanse mellom klager og ordfører i Porsgrunn kommune knyttet til kommunens praksis med å gjennomføre gruppeledermøter lukket for presse og allmennhet.

Klager anfører hit at praksisen er i strid med kommunelovens saksbehandlingsregler, og ber om at Fylkesmannen vurderer hvorvidt kommunens praksis er i samsvar med lovverket.

Den 20.12.2017 ba Fylkesmannen Porsgrunn kommune om å ta stilling til klagers anførsler, herunder angi det rettslige grunnlaget kommunen mener er gjeldende for praksisen.

I brev av 5.2.2018 redegjør Porsgrunn kommune v/ordfører Robin Kåss for kommunens praksis knyttet til gruppeledermøter og møteoffentlighet. Brevet er adressert til kontrollutvalget i Porsgrunn kommune, men oversendt Fylkesmannen som et svar på vårt brev av 20.12.2017.

Fylkesmannens vurdering:

Fylkesmannen er kjent med at kommuners praksis knyttet til lukkede gruppeledermøter har vært mye omtalt i lokalavisene den siste tiden. Vi presiserer at vi i denne saken kun tar stilling til praksisen som gjennomføres i Porsgrunn kommune. Det kan således være andre momenter som medfører at vurderingen ville blitt annerledes i måten andre kommuner praktiserer regelverket på.

Postadresse
Postboks 2603
3702 Skien

Besøksadresse
Gjerpensg. 14, Bygg F, Skien
Organisasjonsnummer
974 762 684

Telefon
35 58 61 00
Telefaks
35 52 85 90

E-post
fmtepost@fylkesmannen.no
Internett
www.fylkesmannen.no/telemark

I henhold til kommuneloven § 31 nr. 1 skal et møte i et folkevalgt organ holdes for åpne dører. Dette medfører at enhver har rett til å overvære møtene, og unntak kan bare skje dersom det er fattet vedtak om å lukke møtet etter bestemmelsene i §§ 31 og 31 a.

Hensynene bak reglene om møteoffentlighet er at det skal legges til rette for demokratisk deltakelse og kontroll. Møteoffentlighet og åpenhet bidrar til større forståelse for de prosesser som skjer innen den offentlige forvaltning, og medfører at avstanden mellom de folkevalgte og innbyggerne blir redusert.

En forutsetning for at det skal være snakk om møte etter kommuneloven er at det gjelder et møte i et folkevalgt organ.

Den første rettslige problemstillingen i saken blir følgelig om gruppeledermøtene er å anse som et folkevalgt organ i henhold til kommuneloven § 29 nr. 3.

For å avgjøre dette må det foretas en helhetsvurdering av de faktiske forhold.

I prp.152 L (2009-2010) «*Endringer i kommuneloven (møteoffentlighet)*» uttales det bl.a. følgende om begrepet «*folkevalgt organ*»:

«Om eit organ fell innanfor § 29 nr. 3 eller ikkje, vil derfor vere avhengig av ei konkret vurdering. Ein må i denne vurderinga mellom anna sjå på kven som har peikt ut det aktuelle organet, kven som sit i det, og kva oppgåver det har. Det er likevel klart at ein ikkje kan sjå bort frå møtereglane i lova ved å flytte realitetshandsaminga av saka til eit "formøte", eit "felles gruppemøte" for alle partia som deltek, eit "seminar", eit "orienteringsmøte" eller liknande, for deretter å gjere det formelle vedtaket i eit ordinært ope møte»

Deltagerne på møtene i Porsgrunn kommune er gruppeledere og ordfører, og disse personene er samlet i kraft av sin funksjon som folkevalgte politikere. Det er ordfører som kaller inn til møtene, uavhengig av om møtet er ønsket av ordfører selv eller av enkelte gruppeledere. Videre er deltagelsen ikke personlig, men knyttet til vervet som partileder.

Etter Fylkesmannens vurdering tilsier disse momentene at gruppeledermøtene må anses som et «folkevalgt organ», jfr. kommuneloven § 29 nr. 3.

Den neste rettslige problemstillingen blir om det foreligger et «møte» i kommunelovens forstand.

Møteprinsippet og prinsippet om møteoffentlighet er sentrale prinsipper i norsk lokaldemokrati.

I henhold til møteprinsippet skal folkevalgte organ behandle sine saker og fatte sine avgjørelser i møter.

Møteoffentlighet sikrer at det er fri adgang for offentligheten til å være tilstede ved møter, og bidrar til transparens og åpenhet under den kommunale saksbehandlingen.

For å avgjøre om kommunens praksis er et «møte» i lovens forstand må det foretas en vurdering ut fra hensynene bak møteoffentlighetsprinsippet.

I sitt tilsvaer viser ordfører her til sitat fra avsnitt i NOU 2016:4 som argument for at kommunens praksis ikke er strid med kommuneloven:

«Møter i politiske partier vil etter gjeldende rett og etter utvalgets forslag derfor ikke falle inn under dette regelverket. Samarbeidende politiske partier eller enkeltstående partier i kommunen kan etter utvalgets forslag fortsatt møtes for å drøfte ulike saker som siden skal opp i et folkevalgt organ, uten at reglene om møteoffentlighet mv. dermed kommer til anvendelse. Utvalget mener det også fortsatt bør være slik at politiske partier kan ha gruppemøter eller gruppeledermøter for å behandle en sak både før og i tilknytning til folkevalgte møter uten at gruppemøtene anses som møter i folkevalgte organer. Det bør likevel ikke være adgang til å omgå møteoffentlighetsreglene ved at samtlige partier i organet avholder ett felles gruppemøte eller gruppeledermøte før det det formelle vedtaket treffes i et ordinært åpent møte.»

Sitatet det henvises til fremgår av punkt 16.4.4.2 i NOU 2016:4.

Fylkesmannen tolker ordlyden annerledes enn kommunen. Etter vår vurdering må uttalelsen ses i lys av at utvalget uttaler seg om «samarbeidende politiske partier eller enkeltstående partier», ulikt i vår sak vår hvor grupperingen består av gruppeledere for alle partier, samt ordfører.

Til støtte for denne tolkingen vises til avsnittets siste setning hvor det heter at «Det bør likevel ikke være adgang til å omgå møteoffentlighetsreglene ved at samtlige partier i organet avholder ett felles gruppemøte eller gruppeledermøte før det det formelle vedtaket treffes i et ordinært åpent møte»

Videre viser Fylkesmannen til side 178 i NOU 2016:4, hvor utvalget uttaler at: «dersom alle medlemmene av et folkevalgt organ eller representanter for samtlige grupperinger i organet samles for å drøfte en sak, vil dette måtte anses som et møte i et folkevalgt organ. Møter hvor for eksempel alle gruppelederne for partiene i kommunestyret møtes for å behandle konkrete saker, vil derfor etter utvalgets forslag måtte følge reglene om møteoffentlighet.»

Fylkesmannen finner etter dette ikke støtte i utvalgets uttalelser for Porsgrunn kommune sin praktisering av gruppeledermøter.

I tilsvaret nevner ordfører videre bl.a. organisering av votering, fraværsregler, folkevalgtreglement og bruk av replikk/taletid som eksempler på temaer i møtene. Videre anføres at dette har en læringsfunksjon både for ordfører og for gruppelederne.

Fylkesmannen ser at det kan være gode grunner til å gjennomføre sammenkomster med andre formål enn saksbehandling, typisk opplæringsmessige formål. Det er heller ikke meningen at reglene om møteoffentlighet skal være til hinder for bl.a. politiske forhandlinger eller erfaringsutveksling.

På den annen side kan det ikke være slik at bekvemmelighetshensyn, ved at diskusjon og saksbehandling gjennomføres bak lukkede dører, skal veie tyngre enn prinsippet om at diskusjoner og vurderinger rundt saker skal nå frem til offentligheten.

Etter Fylkesmannens mening er det springende punkt i saken ordførers opplysninger om at han i noen tilfeller bruker gruppeledermøtene til å informere om «kommende saker som ikke er ferdige».

Som eksempler nevnes saker som ny E-18, Skagerak Energi og kommunereformen.

Etter Fylkesmannens vurdering endres her møtenes karakter i lovens forstand. Sakene som ordfører nevner er viktige saker for lokaldemokratiet, og begrunnelsen for å diskutere temaer i opplæringsøyemed bak lukkede dører vil etter vår mening ikke lenger kunne anvendes. Fylkesmannen bemerker at saksbehandling vil kunne skje selv om det formelt sett ikke fattes et vedtak, og orienteringer fra ordfører knyttet til konkrete saker må anses som en del av den kommunale saksbehandlingen.

Videre viser vi til nevnte NOU 2016:4 hvor det uttales at *«løs prat om et tema vil kunne falle utenfor. Det skal imidlertid ikke veldig mye til før en samtale e.l. anses som en sak dersom hele organet deltar og det dreier som om noe som er innenfor organets myndighetsområde»*.

Etter Fylkesmannens mening er det presumptivt kort vei fra en ensidig informering om sakene til at dette utarter seg til samtale og diskusjon. Temaer som omtales i møtene vil på et senere tidspunkt omfattes av den saksbehandlingen som de samme personene vil utøve beslutningsmyndighet i.

Videre nevner ordfører bl.a. at gruppeledermøtene i Porsgrunn kommune, i motsetning til i andre kommuner, ikke er formalisert med hverken innkalling, sakliste eller protokoll.

Fylkesmannen deler anførselen om at en formalisering i form av innkalling, sakliste, protokoll osv. vil være ytterligere argumenter for at møtet er å anse som et «møte» i lovens forstand. Det kan likevel ikke være ekskluderende i forhold til prinsippet om møteoffentlighet at det ikke foreligger f.eks. en offentlig møteinnkalling.

Etter Fylkesmannens mening kan det ikke legges særlig vekt på at møtene formelt sett ikke er gjennomført i henhold til saksbehandlingsreglene i kommunelovens kapittel 6.

Det må nødvendigvis foreligge en form for innkalling til de respektive deltagerne. Videre er det høyst påregnelig at det forut for møtene blir informert om bakgrunnen for møtet, herunder hvilke temaer som skal diskuteres – om enn ikke i en like formell form som bestemmelsene i kommuneloven krever.

Etter en helhetsvurdering finner Fylkesmannen å legge avgjørende vekt på de grunnleggende regler om demokratisk kontroll som reglene om møteoffentlighet er basert på. Eventuelle lukningsgrunner må ha hjemmel i kommunelovens § 31 og vurderes for det konkrete tilfellet.

Fylkesmannen er etter dette av den formening at praksisen i Porsgrunn kommune med gruppeledermøter bak lukkede dører er i strid med kommuneloven og hensynene bak møteoffentlighetsprinsippet.

Med hilsen

Arne Malme
ass. Fylkesmann

Tor Arne Hellkås
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift

